UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Decretum Gratiani

Gratianus <de Clusio>

Parisijs, 1542

Decimasexta causa h[abet] vij. q[ue]stiones. Et in ea quinta questio ponitur in tertio loco.

urn:nbn:de:hbz:466:1-62466

Visual Library

cioſum: vt.ff.de inoffi.teſt.ſi ſuſpecti.§.j.Jo.hodie ſpurij oī bñficio excludunt: vt.C.de natu.lib.aut.licet.B.

Si quis presbyter. ¶ Caſus. Dicitur in hoc ca.ꝙ ſi quis presbyter confeſſus fuerit ſponte ante ordinationem feciſſe fornicationē, nō habebit executionem ſacerdotij: q: non celebrabit/ſed tm̄ nomen ſacerdotis habebit. Si autē non fuerit ſponte confeſſus/ſed ab alio cōuictus: tūc nec nomen ſacerdotij habebit. Idē eſt de diacono qđ dictum eſt de ſacerdote.

a ¶ Nomen. Si queris quid ei valeat retinere nomen p̄ſbyteri? Dico ꝙ in omnib⁹ retinet priuilegium presbyteri in loco ſubſcriptiōis et in alijs: preter hoc ſolum ꝙ non poteſt miſſam celebrare: vt.s.e.q.vij.felix.

Sciſcitātib⁹. ¶ Caſ⁹. Bulgari queſierunt a Nicolao vtrum a ſacerdote in adulterio deprehenſo, vel tātum de hoc infamato debeamus ꝯmunionem recipe? Et reſpondet ꝙ ſic quouſq; epiſcoporum iudicio reprobetur: q: nō poteſt aliquis quantūcūq; pollutus diuina polluere ſacramēta. Et ꝙ recipere debeamus, tribus rationibus probat. Prima eſt: q: ſicut cereus accenſus ſeipſum cōſumit, alijs ꝟo lumen prebet: ſic p̄ſbyt̄ peccando nocet ſibi: alijs ꝟo ex officio prodeſt. Secūda eſt: q: ſacramēta non habēt effectū ſm̄ merita dantis ſʒ accipiētis. Tertia eſt: q: ante examinationem ⁊ criminis probationem nullus eſt a communione ſuſpendendus. Prima ratio eſt ibi: Qm̄ mali. Scđa ibi: Sumite. Tertia ibi: Qui rurſus.

b ¶ Sciſcitantibus. Supra diſtin.xxxij.nullus.contra.Joan. Sed ibi loquitur de crimine quod eſt notorium per ſententiam: quod falſum eſt: vt extra de cohabi.cleri.veſtra.⁊ capi.ſequen.⁊ capi.vlti.vbi dicitur ꝙ ſufficit ſi eſt notorium rei euidētia. B. Sed nonne eoipſo ꝙ quis comprehenſus eſt in adulterio infamis eſt: licet nondum ſit damnatus: vt.ff.de ritu nuptia.palam? Reſpondetur: Talis infamia non ſufficit ad hoc vt abſtinendum ſit a ſacramētis ſuis, niſi infametur per ſententiam: vt di.xl.xxxij.diſtinctio.§.verum.requiritur enim ꝙ ſit deprehenſus et conuictus: vt extra ꝺ̄ iudic.cum non ab homine.tamē bene concedo ꝙ oīs ſacerdos in mortali exiſtēs eſt ſuſpenſus quo ad ſe: vt.j.qōne.j.ſacerdotes. ſed nō quo ad alios: niſi ſit preciſus, vel niſi ſit notorius fornicator, vel ſimoniacus: vt.xxxij.diſt.§.verum.

Hic arg. de occulto vel als manifeſto.t̄m Hug. Infamis ne eſt i ad ulterio deprehēſus.

nunq; accipiet: ſed etiā in ſeruitute eius eccleſie (de cui⁹ ſacerdotis vel miniſtri ignominia nati ſunt) iure perēni manebūt. Item ex cōcilio Martini pape.

¶ Qui ꝯfitet̄ ſe ante ordinationē peccaſſe, non ſacrificet: conuictus autē deponatur.

Si qs pbr̄ ante ordinationē peccauerit, nō offerat: ſed tm̄ pro religione nomen[a] pbr̄i portet. Si aūt non ipſe cōfeſſus fuerit, ſʒ ab alio publice ꝯuictus: nec hoc ip̄m habeat vt nomē p̄ſbyteri portet. Similiter et de diaconib⁹ obſeruandū eſt: vt ſi ipſi confeſſi fuerint: ordinem ſubdiaconi accipiant.

Item Nicolaus ad conſultationem Bulgarorum.

¶ De manu ſacerdotis q̄ ab eccleſia toleratur, licite ſacramenta ſumuntur.

Sciſcitātibus[b] vobis ſi a ſacerdote qui fuerit cōprehenſus in adulterio, ſiue de hoc ſola fama reſperſ⁹ eſt: debeatis cōionē recipere, necne: rn̄demus: non pōt aliquis quātūcūq; pollutus ſit, ſacra diuina polluere, q̄ purgatoria cūctaꝝ ꝯtagionū exiſtunt. qualiſcūq; em̄ ſacerdos ſit: q̄ ſctā ſunt, coinquinari nō poſſūt. idcirco ab eo (quouſq; iudicio epōꝝ reprobet̄) cōio pcipiēda eſt. ¶ Qm̄ mali bona adminiſtrādo ſe tm̄mō ledūt ⁊c̄. Fax accēſa ſibi quidē detrimētū p̄ſtat: alijs vero lumen in tenebris adminiſtrat: ⁊ vñ alijs cōmodum exhibet, inde ſibi diſpendium prebet.

¶ Sumite ergo ab oīi ſacerdote intrepidi xp̄i myſteria: q: oīa in fide xp̄i[c] purgantur. Fides eſt em̄ q̄ hunc mundū[d] vincit: ⁊ q: nō dantis, ſed accipientis[e] fit: dicēte btō Hiero. Ad credēdū oī aīe baptiſm⁹ eſt pfectus ⁊ in omni ſacerdote corpus chriſti eſt pfectum.

¶ Qui ruri⁹ ſacre ſcripture ꝯcordās ait: Priuſq; audias ne iudicaueris quēq;: atq; ante pbationē accuſatiōis illatē neminem a tua communione ſuſpendas: quia nō ſtatim qui accuſatur[f], reus eſt: ſed q̄ conuincitur criminoſus.

¶ Cauſa.xvi.

Quidā abbas habebat parochialē eccleſiā. inſtituit ibi monachū vt officiū celebraret pplo: poſſedit eā p.xl.annos ſine aliq̄ interpellatione. tādē q̄rela aduerſus abbatē mouet̄ a clericis baptiſmalis eccl'ie in cui⁹ dioceſi parochiana eccleſia illa conſiſtebat.

Hic primū q̄rit̄ vtrū monachis liceat officia pplis celebrare, pniaʒ dare ⁊ baptizar̄?

Scđo, ſi cōtigerit eos capellas hr̄e epāli beneficio: an ab eis ſint īſtituēde, an ab epis?

Tertio, an iura eccleſiarum preſcriptione tollantur?

Quarto, ſi eccleſia aduerſus eccleſiaʒ preſcribat: an etiam

c ¶ In fide Chriſti. Id eſt per fidē Chriſti.

d ¶ Mūdum. id eſt amorem et delectationem mundanorum.

e ¶ Sed accipiētis. Id eſt recipitur ſm̄ meritum recipiētis: ſed non ſm̄ meritum dantis. de cōſecra. diſ. ij. vtrum.

f ¶ Qui accuſatur. Simile. viij. queſtione. iiij. nōne. xxxv. qōne. vj. multoꝝ. et. xj. q. iij. eorum. extra vt lite pendē. laudabilem. Jo.

Quidam abbas. ¶ Caſus. Magiſter hactenus de ſtatu eccleſiarum egit et ſecularium cleri corum. Sed quia religiōe monachorum multum decoratur ſtatus eccleſiarum: ideo in ſex ſequen tibus cauſis tractat de ſtatu monaſteriorum et monachorum. In hac ergo prima cauſa agit de officio monachorum / oſtendens an valeant officia celebrare: ⁊ eorum capelle debeāt per eos inſtitui.

Annectit etiā generaliter de preſcriptione tam eccleſiarū q̄ monaſterioꝝ: ⁊ ꝙ nullus authoritate ſua rem quā ad ſe credit ptinere, valeat vſurpare. Addit etiaꝫ ꝙ laici nullam habēt in eccleſijs poteſtatē. Et vt hoc ⁊ alia multa melius faciat, premittit thema: de quo ſeptez elicit qōnes.

iure, ſufficit conſenſus abbatis: vt.j.ea.q.ij.viſis. De regularibus canonicis nō eſt dubiū quin licite poſſunt ēt ſoli preſici eccleſijs: ſed in hoc eſt dr̄ia, ꝙ monachus ſecum ſine ſuo debet habere ſocios ſui ordinis: ſed regularis nō tenet cōuētu niſi commode poſſit: vt ex̄ de ſta.mona.ꝙ dei timorem. vt ex̄ li. Dic

Caſus thematis planus eſt.

Quod monachi ꝙ Hec.q. diuidit in.vij.partes: in quaꝝ pma pbat ꝙ monachi debēt eē in monaſterio, et flere ſua et alioꝝ pctā. Secunda ibi: Q̄d ꝟo. Tertia ibi: his autem oibus. Quarta ibi: De his ꝟo. Quīta ibi: Quod autem. Sexta ibi: Jus ergo. Septima ibi: Quā vero, Jo. de fan.

¶ Caſus. Hic intitulatur prima qō, qua querit vtrum liceat mōachis officia celebrare populis? Et rñ. ꝙ in monaſterijs ſuis poſſunt celebrare vt.j.x viij.q.ij.et.j.ea.placuit. ⁊ in capellis monaſterij pleno iure poſſeſſis: vt.j.ea.q.ij.viſis. ſiľr ſi cōmittit eis regimen parochialium eccleſiarū: vt.j.e.in parochia. de lnla th̄ abbatis: vt.ſ.lviij.diſti.ca.j.⁊.ij. olim th̄ nō eligebātur in ſecularibus eccleſijs niſi propter neceſſitatem: vt.lv.diſ. priſcis. Sed hodie vtilitate tm̄ inſpecta eliguntur: vt.j.ea.cum pro vtilitate. ⁊ ſi eligunt, ſoli morari nō debēt: vt in conci. Lateranē. de ſtatu monachoꝝ.monachi. Et credo ꝙ iure cōmuni poſſunt eligi ſi ſocios ſecū habeant monachos. Et procedit hoc ordine Gra. Primo pbat ꝙ monachis non licet pplo officia celebrare: vſq; ad.§.his ita. Poſtea allegat pro cōtraria parte reſpondendo allegatis. B.

monaſterium aduerſus eccleſiam preſcribere poſſit?

Quinto, ſi capellā in ſuo territorio edificatam iure territorij ſibi vendicare valeat?

Sexto, ſi archipreſbyter vel eps ſua authoritate non iudiciaria ſnia capellā illam irrepſerit: an cadat a cauſa vt eccleſia cui pſidet, non vltra habeat ius repoſcēdi quod ſuus paſtor illicite vſurpauit?

Septimo queritur ſi laici capellam tenebāt (vt quibuſdā moris eſt) ⁊ in manibus abbatis eam refutauerint, et ordinandam tradiderint: an conſenſu epiſcopi et clericoꝝ abbas poſſit eam tenere?

Queſtio.j.

Quod monachi [a] officia populis celebrare nō poſſint multiſ authoritatibus probatur: quaꝝ prima eſt illa ſctē Nicene ſynodi, qua dr̄.

¶ Monachoꝝ cōuerſatio ab oibus debet eſſe diſcreta.

Placuit [b] oibus reſidentibus in ſancta Nicena ſynodo vt monachoꝝ cōuerſatio ⁊ vita ſm etymologiam nois ab oibus diſcrepet. Monachus em̄ grece, latine ſingularis dicitur. vnde monachum p oia ſingulariter [c] agere oportet. quāobrē firmiter et indiſſolubiliter oēs precipimus vt aliqs monach⁹ pniaꝫ nemini tribuat niſi ſibi inuicē vt iuſtum eſt. mortuū non ſepeliat [d] niſi monachū [e] in monaſterio ſecū cōmorātem: vel ſi fortuitu quēq; aduenientiū fratrum ibi mori contigerit.

Item Grego. Joanni Rauennati archiepiſcopo.

¶ Monaſterij diſtrictionē et eccleſiaſticū miniſteriū quilibet ſimul tenere non poteſt.

Joā. et ita de iure cōmuni pōt preſici monach⁹ eccľie parochiali ſi pōt habere ſociū ſecū de ſui ordinis: vt ex̄ de ſta.mo.c.ij.B.

vj. de elect. ſi religioſus.i.ſi. de hoc ēt ſatis diri.vij q.j.eps ð loco. Archi.

Placuit omīibus ¶ Caſ⁹. Tria in hoc capl. ſtatuūtur. Primū eſt vt monachus debeat eſſe ſingularis. Scōm vt penitentiā nulli tribuat niſi fratri. Tertium, vt mortuū nō ſepeliat niſi monachū in monaſterio ſuo ſecuꝫ morantē: vel ſi aliquem aduenientē chriſtianū ibidem mori contigerit.

b ¶ Placuit. hoc cap. loquit de monaſterijs nō habētibus populum.

c ¶ Singularit. Jd eſt nō ſeculariter viuere. Nā ſingulariter.i.ſolitarie viuere nō dz.j.e.ſi clericat⁹.in fi.

d ¶ Sepeliat. dicunt quidam ꝙ nullus ſacerdos ſiue monachus ſiue alter poteſt iniungere penitentias: niſi ab epiſcopo ſit commiſſa ei cura animarum: vt.j.e.peruenit. ⁊ ca.cunctis. niſi in caſu neceſſitatis: vbi etiam laicus poteſt penitentiam dare.j.de conſecra.diſtin.iiij.ſanctum.de peniten.diſtin.j.quem penitet. vnde qui ab eis recipiunt penitentiam, nec quantum ad deum, nec quantum ad eccleſiam ſunt abſoluti. Alij dicunt ꝙ quilibet ſacerdos poteſt hoc facere. nam eoipſo ꝙ aliquis ſubmittit ſe ſue iuriſdictioni, habet poteſtatem ipſum abſoluendi et ligandi, cum ſit ſacerdos.j.eo.§.hoc idem. tamen certum eſt ꝙ nullus ſuum ſacerdotem poteſt dimittere ſine cauſa.j.de peniten.diſtinct.vj.placuit. hodie expeditum eſt ꝙ nulla eſt talis abſolutio quam conſequitur ab alio ſacerdote: vt extra de peniten.et remiſ.omnis. Sed quid ſi parochianus alicuius deliquit in alterius epiſcopatu vel territorio? Videtur ꝙ confitebitur ſacerdoti parochie illius in cuius territorio deliquit: quia ratione criminis factus eſt de foro ſuo. Item alia ratione, quia per confeſſionem pena eterna commutatur in penam temporalem: ſed penā tpalem nunq; extraneus iudex poteſt remittere. Dic ꝙ proprius ſacerdos eſt iudex illius criminis quo ad vnam penam: ⁊ ille vbi deliquit, quo ad aliam penam.

Pniaꝫ dare pt laic⁹ in neceſſitate.

Delinquēs i alteri⁹ territorio non tenet ibi crimen cōfiteri.

e ¶ Niſi monachum. Argu. ꝙ eſt licitum aliquid in hoīem ſue profeſſionis, qd̄ non eſt licitū in aliū.ij.q.vij. ſi hereticus. ⁊.xxviij.q.j.caue.

Monach⁹ vtꝝ poſſit p̄fici eccľie parochiali.

a ¶ Qđ monachi. De hac materia canones varie loquuntur. Dicas ergo ꝙ ſi regimen populi cōmittitur monacho ab epō cum abbatis licentia: tunc poteſt celebrare officiū.lviij.diſt.ca.j.j.e.doctos. et ca.moderamine. ⁊ ca.ex authoritate. Sed an ipſo iure poſſit committi, vel tantū ex diſpenſatione: de hoc dubitatur. Dicunt quidā ꝙ hodie iure cōmuni, ſed olim ex diſpenſatione tantū.lv.diſt.priſcis. Alij dicunt ꝙ nec hodie niſi ex diſpenſatione. ex̄ de capel.mona.in eccleſijs. ⁊ extra de ſtatu mo.ca.ij. Satis pōt admitti ꝙ ſm antiqua iura monachi nō poterāt preeſſe parochialibus eccleſijs niſi ex neceſſitate: vt.lv.diſtic.priſcis. hodie ꝟo poſſunt vtilitate etiam ſuadente: qz magis probati ſunt q̄ ſeculares: ſic magis ſunt vtiles: vt.j.e.cum pro vtilitate. et xlviij.diſtin.quantumlibet. et hoc ſi aſſit cōſenſus epi et abbatis, ſed ſi monaſteriū habet eccleſiā aliquā pleno

Nemo pōt eccleſiaſticis. ¶ Caſus. Dicitur in hoc ca. ꝙ nemo pōt eccleſiaſticis officijs deſeruire, et diſtrictionē monaſticam ſeruare: q diſtrictionem monaſterij tenere non poteſt q̄ in eccleſiaſtico miniſterio quotidie cogit permanere. Licet Gra. hoc ca. inducat ad ſuū propoſitū: nō tamē intelligitur de monachis: ſed de clericis ſecularibus qui volebant preeſſe monaſterijs: ſed nec habitum recipere nec priores eccleſias volebāt relinquere: vt dicit ca. cuius pars eſt iſtud xviij.q.ij. puenit. in ſcdo puenit.

Nemo[a] pōt eccleſiaſticis officijs deſeruire: et in monaſtica regula ordinate perſiſtere: vt ipſe diſtrictionē monaſterij teneat q̄ quotidie in miniſterio eccleſiaſtico cogitur permanere.

Item Innocentius.

¶ Monachi qui ad clericatū promouent, a priori ꝓpoſito diſcedere non debent.

De monachis q̄ diu morantes in monaſterijs ſi poſtea ad clericatus ordinē peruenerint: ſtatuimus nō debere eos a priori ꝓpoſito diſcedere[b]. Si ergo (ſicut Innocentius definiuit) a ſuo ꝓpoſito eis diſcedere non licet: et ſicut Grego. teſtatur, in monaſtica regula deuote perſiſtere, et eccleſiaſticis obſequijs ſimul deſeruire nō poſſunt: patet ꝙ parochianis eccleſijs monachi preficinon poſſunt.

Item Hieronymus ad Riparium et Deſiderium.

¶ Monachus non habet officiū docētis, ſed plāgētis.

Monachus[c] non docentis, ſed plangentis habet officium[d]: qui ſe vel mundum lugeat[e], et dñi pauidus preſtoletur aduentum.

Idem ad Paulinum.

¶ In populari frequētia monachi eſſe non debent.

Si cupis eſſe qd̄ diceris[f] monachus. i. ſolus: quid facis in vrbibus? q̄ vtiq̄ non ſunt ſolorum[g] habitacula, ſed multorū. et. j. Habeto ſimplicitatem[h] colūbe, ne cuiq̄ machineris dolos: et ſerpētis aſtutiam, ne aliorum ſupplāteris inſidijs. Non multum[i] diſtat in vitio vel decipere poſſe, vel decipi. Chriſtianum quem ſenſeris tibi, aut ſemper aut crebro de nummis loquentem (excepta eleemoſyna, que indifferēter[k] omnibus patet) inſtitorē[l] potius habeto q̄ monachum. preter victum et veſtimentum, et manifeſtas neceſſitates nihil cuiq̄ tribuas ne filiorum[m] panem[n] canes comedant.

Idem ad Heliodorum.

¶ Monachus paſcitur, clerici paſcunt.

a ¶ Nemo. diſt. lxxxix. ſingula. hoc ca. eſt pars illius. xviij.q.ij. peruenit.ij. Et nō loquitur de monachis, ſed de ſecularibus clericis qui volebant monaſterijs preeſſe: et dicit ꝙ nō pōt fieri. Si vis hoc. c. de monachis intelligere, tunc dicas ꝙ cum monachus preficitur eccleſie nō tenetur ſeruare diſtrictam regulam vt prius, ſcilicet in ieiunijs et orationibus et vigilijs.

De monachis. ¶ Caſus. Statuit Innocentius in hoc ca. vt quamuis monachi ad ſeculares eccleſias eligantur, a monachali tamē ꝓpoſito non diſcedant.

b ¶ Diſcedere. Quātum ad ea que ſunt de ſubſtātia monachatus: vt de habitu ſeruādo, et cōtinentia, et de nō habendo propria. in his em̄ nō abſoluitur licet trāſeat ad eccleſiam ſecularē: ſed in ieiunio, ſilētio, et vigilijs abſoluitur: vt. ſ. ca. proxi. Diſtinguit tn̄: q ſi monachus trāſit ad epiſcopatū, ex toto abſoluit a iuriſdictione abbatis: vt. xviij.q.j.ca. vnico. Si vero trāſfert ad eccleſiā ſecularē que nō eſt ſubiecta abbati ſuo, vel in ſpūalibus vel tēporalibus, ex toto exuit a iuriſdictione abbatis: vt. j.e. in parochia. Si vero eccleſia ſubeſt abbati ſuo quo ad temporalia, reſpondebit abbati ſuo: ſed quo ad ſpūalia eximit ab obedientia abbatis: vt. j.q.ij. viſis. et ca. ſane. et extra de capel. mona. in eccleſijs. Si vero eccleſia illa ex toto eſt ſubiecta abbati quo ad oīa, tunc remanet obediēs abbati niſi in ieiunijs et in alijs, vt dixi. vnde non debet regere eccleſiā illam ſm̄ officiū monachale. nā ad quācunq̄ eccleſiā veneris, illius cōſuetudinem ſeruabis. xij. diſt. illa. xlj. diſtinc. quiſquis. Sed nunquid in comeſtione carnium eximitur a regula monachali? non videt: quia canon tantū infirmitatis cauſam excipit in monachis: vt. j. de cōſecra. diſt. v. carnem. tamen poteſt ſatis dici ꝙ ſic, ne in alijs ſit ſcandalum: vt. xlj. diſt. quiſquis.

¶ Si ergo. ¶ Caſus. Cōcludit Gratia. ex ſupradictis duobus ca. proxi. ꝙ monachi parochialibus eccleſijs preſici non poſſunt: quod ipſe allegando dicit.

c Monachus. ſ. vij.q.j. precepit. et ca. hoc nequaq̄.

d ¶ Habet officiū. non habēs curam animarū.

e ¶ Lugeat. Se vel mundū. i. peccata ſua vel aliorum qui in mūdo ſunt lugeat. † Vt. ſ. de pe. diſt. j. q̄ ſanctus.

Si cupis. &c. ¶ Caſus. Beneuenta. ſic ponit hunc caſum. Hieronymus. de quatuor reprehēdit Paulinū. Primo q libēter morabat in vrbibus. Secūdo quia ꝓpter ſimplicitatē ſuam aliorum ſupplantabat inſidijs. Tertio, q loquentem de pecunia libēter audiebat. Quarto, quia truphatoribus malis monaſterij bona donabat.

f ¶ Diceris. ar. a nominis interpretatiōe. noīa em̄ debēt eſſe cōſona rebus. inſtitu. de dona. ſ. eſt et aliud. et ff. de tu. l. j. xxj. diſ. cleros. et. xij.q.j. clericus. xxiiij.q.i. pudenda. in aut. de defen. ciui. col. iij. in prin.

g ¶ Solorum. i. ſolitariorum: ne ſit contra. j.e. ſi clericatus. Et eſt arg. ꝙ monaſteria nō ſunt cōſtruēda in vrbibus: vt. j. de cōſe. diſt. v. nunq̄.

h ¶ Simplicitatem. Duplex eſt ſimplicitas. quedam contraria doloſitati: et illa eſt bona. quedam contraria diſcretioni: et hec eſt mala. xxxix. diſt. ca. petrus. et. xxxvj. diſt. in princi. — Simplicitas eſt duplex.

i ¶ Non multum. Tamē quandoq̄ minus eſt falli q̄ fallere: vt. xxij.q.ij. in ipſarum. eſt ergo vitiū falli. i. facilem eſſe ad fallendum. Intelligunt tamen quidam hoc de exceptione fidei. in cōtractibus autē decipi nō eſt peccatum. xxij.q.iiij. innocens. — Falli vitiū eſt.

k ¶ Que indifferēter. Scriptū eſt em̄: Omni petēti te tribue: etiā excōicato. xj.q.iij. qm̄ multos. j.q.ij. q̄ pio. xxiij.q.iiij. ita plane. et. c. duo iſta. xiij.q.ij. nō eſtimemus. Sed contra: deſudet eleemoſyna in manu tua donec inuenias iuſtū &c. et ar. lxxxvj. diſt. nō ſatis. j.e. ca. vlt. et arg. v.q. v. nō oīs. De hoc notaui. ſ. xliij. diſt. quieſcamus. † Ad hoc ar. xliij. diſ. ipn. vero. vij.

l ¶ Inſtitorem. i. negociatorem.

m ¶ Ne filiorum. i. pauperum.

n ¶ Canes. i. hiſtriones et meretrices et leccatores.

Alia. ¶ Caſus. Heliodorus epiſcopus queſiuit a Hieronymo quis ſit maior: clericalis ordo, an monachalis. Et reſpondet q̄ clericalis: ⁊ hoc ꝓbat quatuor rationib⁹. Prima eſt: quia monachi a clericis ſacramenta ſuſcipiunt. Secūda eſt, q: monachi mortui ſunt mundo, clerici vero de altari viuunt. Tertia eſt: q̄a monacho ante presbyterum ſedere nō licet, niſi munus deferat ad altare. Quarta eſt, q: monachi a clericis excommunicātur. Ubi autem rationes incipiāt, facile eſt videre. ⁊ potes ibi finire caſuz vt dixi: ⁊ hoc probat quatuor rationibus: ⁊ nō procedes amplius.

f. coꝝ. xij. c.

a ¶ Ego paſcor. a ſacramentis ipſorum.

b. ¶ Securis. q: ſucciſus eſt mundo. j. e. placuit.

iij. re. xiiij. c. Monach⁹ an poſſit eleemoſynā facere.

c ¶ Si mun⁹. Sz vnde faciet monachus eleemoſynā vel oblationē, qui nihil habet ꝓpriū, nec ei preter neceſſaria licet aliquid recipere: argumē. hic. et corpori ſuo non debet ſubtrahere neceſſaria. d̄ conſecra. diſtin. v. non mediocriter. Quidam dicūt q̄ nomine monaſterij offeret: arg. liiij diſtin. abbati. ⁊ hoc ſi habet adminiſtrationez. Uel dic munus. i. decimam.

Alia cauſa eſt mōachi: alia clerici. Clerici oues paſcūt: ego paſcor[a]. illi de altari viuūt: mihi ſecuris[b] q̄ſi ad radicē infructuoſe arboris ponit. Si[c] munus ad altare nō defero, mihi ante presbyterū ſedere nō licet. Illi, ſi peccauero[d], licet me tradere ſathane in interitū carnis, vt ſpiritus ſit ſaluus in die dñi.

Idem ad ruſticum.

¶ Non licet aliq̄d monachis agere ſine pbroꝝ cōſilio.

Eccleſia hʒ ſenatū cetū pbroꝝ[e]: ſine quorū ꝯſilio nihil monachis agere licz. Roboā fili⁹ Salomonis ideo ꝑdidit regnū, q: audire noluit pbros ſuos. Senatū[f] q̄q; Romani habebāt: cui⁹ ꝯſilio cuncta agebant: ⁊ nos habem⁹ ſenatū noſtrū cetū pbrorum.

Item Eugenius papa.

¶ Secundū etymologiā nominis ſolitariam vitam ducat monachus.

Placuit[g] cōi nr̄o cōcilio vt null⁹ monachoꝝ ꝓ lucro terreno de monaſterio exire nefandiſſimo auſu preſumat. ¶ Neq; penitētiā dare: neq; filiū[h] de baptiſmo accipere: neq; baptizare: neq; infirmū viſitare: neq; mortuū ſepelire: neq; ad eccleſiaz ſecularē trāſire: neq; aliis q̄libuſcūq; negocijs[i] ſeſe īplicare. ſit clauſtro ſuo contentus: q: ſicut piſcis ſine aqua caret vita, ita ſine monaſterio monach⁹. Sedeat itaq; ſolitarius ⁊ taceat, quia mūdo mortuus[k] eſt: deo autem viuit. ¶ Agnoſcat nomen ſuum. monos enim grece, latine eſt vnus. achos grece, latine eſt triſtis. vnde dicitur monachus. i. vnus triſtis. Sedeat ergo triſtis, ⁊ officio ſuo vacet.

Itē Paſchalis ſecūdus, Uictori Bononienſi ep̄o.

¶ Abſq; epiſcoporum cōſenſu epiſcopalia iura monachi non vſurpent.

Peruenit ad nos (vnde valde miramur) q̄ quidam monachi ⁊ abbates in parochia veſtra contra ſanctoꝝ decreta, epiſcopalia iura[l] ⁊ of

tuit hominē fame: vt. ff. de poſtulan. l. j. §. de qua. ergo ⁊ capitulū. nā ⁊ capitulū quandoq; diſpenſat: vt extra de ſimo. ex inſinuatione. ⁊ argu. extra de preben. cum non ignores. Itē in hoc cōparatur capitulū ſenatui. nā ſicut a ſententia ſenatus non appellat: vt. ff. a qui. ap. nō licet. l. j. ita nec a capitulo: vt ex̄ de his q̄ fi. a ma. par. ca. cum in cūctis. Unde dico q̄ capitulū eligendo indignū diſpenſat cuz ipſo: niſi ſit talis diſpēſatio que ꝓhibita ſit ei: quēadmodum dico in epiſcopo.

Cap̄m eligendo indignū q̄n q; diſpēſat.

Placuit. ¶ Caſus. Hoc capitulū diuidit in tres partes. In p̄ma parte dicit Eugeni⁹ q̄ monach⁹ propter lucrū temporale clauſtrum non egrediat. In ſecunda parte ponit illa a quib⁹ monachi ſe debēt abſtinere: et q̄ clauſtro ſuo debet eſſe contētus: quia ſicut piſcis vita caret ſi ab aqua remoueatur: ita monachus ſi a monaſterio recedat. ſedeat itaq; ſolitari⁹. In tertia parte dicitur q̄ monachus ſuum nomē agnoſcere debet. ⁊ ponitur interpretatio huius nominis monach⁹. Secunda ibi: neq; penitentiam. Tertia ibi, agnoſcat.

d ¶ Si peccauero. Ergo ſecularis prelat⁹ poteſt excōmunicare monachū. Et eſt arg. q̄ ſi monaſteriū aliquod eſt intra terminos alicuius archidiaconatus, q̄ archidiacon⁹ habet iuriſdictionē in ipſum monaſteriū. ad idem facit. j. ca. proxi. ⁊. xcij. diſt. a ſubdiacono. ⁊ ex̄ de offi. archidi. cap. vlt. eccleſia enim que eſt intra territorium alicuius, ſub illi⁹ eſt iuriſdictione: vt. j. q. vij. oēs. ar. contra. xviij. q. ij. peruenit. ij. ⁊ ca. dudum. ⁊ ex̄ de capel. mo. dilectus.

Monaſterium pōt eſſe ſub iuriſdictiōe archidiaconi.

Eccleſia. ¶ Caſus. Ruſticus monachus erat: nolebat tamen acquieſcere conſilio presbyteroꝝ. de hoc Hiero. eum reprehēdit: quia eccleſia habet ſenatū cetum presbyteroꝝ: ſicut Romani olim habebāt ſenatum: ſine q̄b⁹ monachis nihil agere liceret. vnde dicit eum puniendum. ⁊ hoc probat exemplo Roboam filij Salomonis qui perdidit regnum: quia noluit audire presbyteros ſuos.

Quia monachi ſine eis nihil agūt vt. j. e.

e ¶ Presbyteroꝝ. Si intelligas de illis perſonis que ſunt prelati monachoꝝ, planum eſt.

monachi.

f ¶ Senatū, ⁊ ſic capitulū dicit ſenat⁹: ⁊ ſenat⁹ reſti

g ¶ Placuit. hic loq̄t de monachis nō habētib⁹ ꝓpꝛm.

h ¶ Neq; filiū. Non eſt licitū ſibi facere commatres: vt. xviij. q. ij. peruenit.

i ¶ Negocijs. Niſi iubeatur. j. e. qui vere.

k ¶ Mortuus. Hic vides q̄ ingreſſus religionis eq̄pat morti naturali. vnde q̄d iuris eſt circa dotē vel donationē ꝓpter nuptias in morte naturali, idē eſt in hac morte. i. in ingreſſu religionis: vt. C. de epiſ. ⁊ cle. l. vj. ⁊ ſicut donatio cauſa mortis firmat morte naturali, ita ſimiliter cōfirmat morte ciuili: vt. C. de dona. inter vi. ⁊ vxo. res vxoris. Io. ⁊ hoc teneas ꝓ regula, q̄ in ſolis illis caſib⁹ ciuilis mors equiparatur morti naturali, vbi hoc in iure cautum inuenitur. B.

Religiōis ingreſſus morti equiparatur.

Peruenit. ¶ Caſ⁹. Monachi in ep̄atu Boñ. ep̄alia iura ⁊ alia officia clericoꝝ ſuperbe ſibi vēdicabāt ſine proprij ep̄i vel apoſtolice ſedis authoritate. Unde paſchalis papa precipit Uictori Boñ. ep̄o vt ſicut hoc ꝓhibitū eſt in Calcedoñ. cōcilio: ita ꝓhibeat ſuis monachis vt decetero talia non preſumant.

Abbates ep̄alia non exerceant.

l ¶ Iura. ergo abbates non debēt exercere epiſcopalia iura, nec de cauſis matrimonialibus cognoſcere: vt

extra de exceſ.prela.accedentibus. niſi epiſcopalia intra preſcripſerint: vt extra de preſcrip.auditis.
a ¶ Uel apoſtolice. Arg.ↄtra extra de ↄfir.vtili.vł inutili.porrecta. Sed dic ꝙ non poſſunt cõfirmari quo ad hoc quin poſſit remoueri cum opus fuerit.ex̄ de ſta tu mona.ca.ij.

voluntate:et qui contra fecerit excõmunicet. In quarta parte dicitur ꝙ ep̄s ciuitatis monaſterijs curam et ſolicitudinē exhibeat cõpetētem. Sc̄da ibi: Ego vero. Tertia ibi: Et neminem. Quarta ibi: Conuenit.
h ¶ Solitariam. Id eſt eremiticam.

ficia ſibi arrogãter vendicãt, videlȝ pnĩaȝ dare, ⁊ remiſſionē pctõꝝ, reconciliationē penitētiū, decimas ⁊ eccl'ias: cū abſq; ꝓprij ep̄i licētia vel apl'ice[a] ſedis authoritate hoc nullatenus preſumere debeãt: ſicut in Calcedoñ.[b] cõcilio de hmõi a ſctis patrib⁹ ſtatutuȝ eſt, ⁊ ſub anathematis[c] vinculo monachis oibus prohibitum. Mandamus itaq; dilectioni tue vt eos conuenias: ⁊ ne talia deinceps preſumãt omnino prohibeas.

Item Calixtus papa.

¶ De eodem.

Interdicim⁹ etiã abbatib⁹ ⁊ monachis publicas pnĩas[d] dare: infirmos viſitare, ⁊ vnctiões facere: ⁊ miſſas[e] publicas cãtare: chriſma et oleū[f] cõſecrationeſq; altarium, ordinationes clericoꝝ ab epiſcopis[g] accipiãt in quorum parochijs manent.

Item Alexander ſecundus.

¶ Monachi itra clauſtra morantes, clericoꝝ officia exterius non miniſtrent.

Iuxta calcedonēſis tenorē optimi cõcilij monachis (quãuis religioſis) ad normã ſancti Benedicti itra clauſtrū morari precipim⁹: vicos, caſtella, ciuitates peragrare ꝓhibemus: ⁊ a ppl'oꝝ predicatione oĩno ceſſare cenſuimus: niſi forte quis de ſue aĩe ſalute ſolicitus, vt eoꝝ habitū aſſumat, eos intra clauſtrum conſulere voluerit.

Item ex cõcilio Calcedoñ.

¶ Monachi q̄ ſunt in ciuitatibus, ep̄o debēt eſſe ſubiecti.

Qui vere pureq; ſolitariam[h] eligūt vitam, digni ſunt conuenienti honore. ¶ Eos[i] vero[k] qui p ciuitates ſingulas ſeu poſſeſſiones in monaſterijs ſunt, placet nobis ep̄o eſſe ſubiectos, ⁊ quieti operã dare, atq; obſeruare ieiunia[l] et orones in locis in quibus ſemel ſe deo deuouerint ꝑmanentes: ⁊ neq; cõicare eccl'iaſticas, neq; ſecl'ares aliquas attrectare actiões relinquentes propria monaſteria: niſi forte iubeantur propter vrgentes neceſſitates ab ipſius ciuitatis ep̄o. ¶ Et neminem ſeruoꝝ ſuſcipi in monaſteriū vt ſit cum eis monachus, niſi cū dn̄i proprij licentia. Pretereūtē vero hec decreuimus extra cõionem eſſe ne nomē dn̄i blaſphemetur.
¶ Cõuenit ergo ciuitatꝭ ep̄o curã[m] ⁊ ſolicitudinē neceſſariam monaſterijs exhibere.

His ita reſpondet. Authoritas illa Nicene[n] ſynodi prohibet monachos de monaſte-

b ¶ In calcedonenſi.j.e.q̄ vere.
c ¶ Et ſub anathematꝭ. iſligēdi.
Interdicim⁹. ¶ Caſus. Hic octo interdicūtur monachis a papa Calixto i quibus tranſgrediebãtur ante prohibitionē iſtam.
d ¶ Publicas penitentias. Hoc em̄ ad ep̄os pertinet: vt.l.diſt.i capite.
e ¶ Et miſſas. quas nec alij debent in monaſterijs publice cantare ppl'o, niſi fuerit inuitati: vt.xviij. q.ij.duđum. ⁊ ca. luminoſo. et capi. abbatem.
f ¶ Oleum. infirmoꝝ: vel catechumenorum.
g ¶ Ab ep̄is. Sȝ cum hoc ca. loquitur de nõ habentibus ppl'm, quare recipiunt oleū vel chriſma: cū ppl'm non habeant? Reſpond. hoc precipitur ad cautelã ne aliquem ibi nõ baptizatum contingat mori.
Iuxta. ¶ Caſus. Monachi quidaȝ per caſtella et ciuitates peragrabant officium predicãdi ſiue predicationis vſurpantes ſibi.

Non eſt ↄ qr nõ tangit caſuȝ iſtū ſm Jo. de fan.
de h° habet xcv.di. §.oleo

i ¶ Eos. qui ſcilicet digni ſint honore.
k ¶ Uero. Id eſt tamē Ex aduerſatione iſta/et ex eo ꝙ dicit ſubiectos/ videtur ꝙ eremite nõ ſubſunt ep̄is q̄d quidam concedunt: qr ſunt locuſte que non habēt regē. Sed nos cõtra. vt.xcij.diſt. nulla rõne.xj. q.iij.ſi autem. Hic etiam nota ꝙ eremita poteſt vocari ad prelaturam: vt extra đ elec.cū monaſteriū. Qualem autem vitam habere debeant, non reperi: tamen priuilegiū clericorum habēt: vt hic apparet. Sed ſi queras quomodo eremita poſſit eligi ad prelaturam cum de magis ſtricta ad minus ſtrictam vitam tranſire non eſt licitum xix.queſtione.j.ca pit.vno. Reſpondeo. vita mõachorū eſt magis ſtricta quo ad hoc qr renūciant ꝓprijs ⁊ ponunt hominē ſupra ſe: ſȝ eremite non renūciant proprijs: vt.xix.q. iij.§.econtra.
l ¶ Ieiunia. Sȝ quid ſi prius tenebatur aliquis aliquos dies ieiunare: nunq̄d nihilominus monachus factus tenetur eos ieiunare? argu. ꝙ non.xxxiij.q.v.noluit.de peni.diſt.j. §.his authoritatibus.
m ¶ Curam.xviij.q̄one.ij.monaſteria. ⁊ ca. abbates. et ca. cognouimus.

Eremite ſubſūt ep̄iſ et pn̄t ad p̄latură vocari.
Tangit dictū Salomõis dicētis locuſta regē nõ habet.
Et bene: q̄a ois ala ſublimiori b⁹ ꝑtāti b⁹ dȝ eē ſubdita.xj.q.j.magnū. ex̄ de cēſi. ois ala Archi.

Preciptit ergo Alexander vt extra clauſtrum nõ egrediantur: ſicut ſtatuit concilium Calcedoñ. ⁊ vt a populorum predicatione penitus ceſſet: niſi intra clauſtrum aliquis eos cõſuleret de ſalute anime ſue vt eorum habitum ſumat.

Qui vere. ¶ Caſus. Hoc ca. diuidit in q̄tuor partes. In prima parte dicitur ꝙ illi qui ſolitariã vitam eligunt, ſcȝ eremite, digni ſunt cõuenienti honore. In ſecunda dicitur ꝙ monachi ſubiecti debent eſſe ep̄o loci, ⁊ in ſuis monaſterijs permanere: neq; eccleſiaſticas vel ſeculares actiones audeant tractare niſi propter neceſſitates a ciuitatis ep̄o iubeantur. In tertia parte iubetur ne ſeruū aliquem recipiant ſine domini

¶ His ita. ¶ Caſus. Dictum eſt ſupra in ca. huius q̄onis ꝙ monachus mortuum ſepelire non debet. Nunc vero dicit Gratia. ꝙ illud ca. intelligitur de monachis qui more ſecularium cõſuebãt per capellas ad ſepulturas mortuorum celebrandas. ſed in monaſterio non prohibentur mortuos ſepelire qui ibi elegerunt ſepulturam. ⁊ ad hoc inducit hoc ca.
n ¶ Nicene. Supra eo.ca.j.

Agapitus abbas. ¶ Caſus Joan.epũs prohibebat Agapitũ ſub popl'o miſſas celebrare/et mortuos ſepelire.ſup quo cũ Grego.cõquereret/precepit Greg. prefato Jo.ne hoc decetero ꝓhiberet. Que aũt ſequũtur plana ſunt vſqꝫ ad ca.quidam monachi.

a ¶ Miſſas. Publicas. Sed nõne hͦ licite ꝓhibuit: vt.ſ.eo.interdicimus. Sꝫ dic ꝙ loquitur hic de monaſterio habente populum.

b ¶ Suſpendi.i. abſtinere. Jo.d.f.

c ¶ Admonere. ¶ Ne pie. ſecus ſi ſunt iniuſte.xvij.q.iiij.quicũqꝫ.ff.de relig. et ſi qs.§.hec actio. xij.q.vlti.qr.ff.de cõdi.inſtit.quidã. immo ad epm̃ ſpectat exequi voluntates defũctoꝝ: vt extra de teſta. ſi heredes.

d ¶ Legit. ſ.xiij.q.ij.vbicũqꝫ.

e ¶ Improbitatem. Immo qꝛ nõ habẽt populum.

¶ Caſ⁹. Monachi quidaꝫ ſine lnĩa epoꝝ ſuorũ vel abbatũ interdũ etiã excõicati ciuitatẽ Cõſtantinopolitanam intrabãt:errores ibi et diſcordias ſeminantes, quare ſtatuit conciliũ Calcedonẽ. vt niſi monachi illi cõmoniti ad ſua loca redeant inuiti ꝑ defenſorem ciuitatis expellant. Iniunctũ id eſt preceptum.

f ¶ Epo. Poteſt ergo epus monacho precipere,ꝛ iniũgere ei aliquã legationẽ: vt.ſ.e. ꝗ vere.ſlr abbas vt.ſ.e.monachi.

g ¶ Excõmunicati. Ergo monachi poſſunt excõicari ab epõ: vt.xviij.q.ij.abbates.ꝛ ab alijs prelatis: vt.ſ. ad hoc eo.alia.

rijs exire, ꝛ ꝑ capellas ſepulturas mortuoꝝ celebrare:cõfluere videlꝫ more clericoꝛuꝫ ad cuiuſlibet exeqas celebrãdas. ceterũ ſi apud monaſteriũ aliqs ſemetipm̃ tumulari voluerit:non eſt ꝓhibendus.

Unde Grego.ſcribit Joan. epiſcopo de vrbe veteri.

¶ **Miſſe celebrari, et mortui ſepeliri in monaſterio nõ prohibentur.**

Agapit⁹ abbas monaſterij ſcti Grego.inſinuauit nobis plurima ſe a veſtra ſctitate grauamina ſuſtinere:ꝙ in eodem monaſterio miſſas[a] prohibeas celebrari: mortuos etiã interdicas ſepeliri:a qua inhumanitate vos hortamur ſuſpẽdi[b], ꝛ ſepeliri ibidem mortuos,miſſas celebrari nulla vlteri⁹ habita contradictione permittas.

Idem Carolitano epiſcopo Uenerio.

¶ **Non ſunt caſſande pie voluntates defunctorum.**

Admonere te volumus ne pie[c] defunctoꝝ voluntates(qꝺ abſit)remiſſione caſſent. Itẽ Gelaſius papa.

¶ **Teſtatoris arbitrium ſeruari oportet.**

Conſideratio eccłiaſtice vtilitatis hoc poſtulat,ex iuſta diſpoſitione teſtatoris ſeruandũ arbitriũ eſſe.

Item ex cõcilio Triburieñ.

¶ **De eodem.**

Ubicũqꝫ facultates rerũ ꝛ opportunitas tẽporuꝫ ſuppetit ꝛc̃.ſicut in eodem ca.ſupra legitur[d] in cauſa eorũ qui de dioceſi ad dioceſim tranſierunt.

Ecce his authoritatibus ptꝫ ꝙ ſi quis apud monaſterium ſepulturam ſibi eligere voluerit, libere a monachis põt ſepeliri. vnde liquido colligitur ꝓhibitionem illã Nicene ſynodi ꝓpter improbitatẽ[e] circũuagantium eſſe factam.

Unde in Calcedonenſi concilio legitur.

¶ **Monachi qui ſine licentia epi vagantur:ad propria loca redire cogantur.**

Quidam monachi nihil habẽtes ſibi iniũctũ a ꝓprio epõ[f], interdũ vero etiã illi ꝗ ab eo fuerant excõicati[g], veniunt ad ciuitatẽ Conſtantinopolitanã: ꝛ in ea ꝑturbationes tranquillitati eccłiaſtice inferunt: ꝛ diuerſoꝝ dom⁹ corrumpũt. Statuit igit̃ ſancta ſynodus hos primũ commoneri vt exeant a regia ciuitate:demũ eos inuitos[h] deijci ac inde ꝑ defenſorẽ cõpelli vt ad ſua loca[i] redeant.

Item Pelagius papa Paulino ſolitario.

¶ **Monachi circũuagãtes ꝑ defenſores ſunt cõpellendi.**

Probinum ſamarie[†] et milianũ atqꝫ ꝓbinianũ vel alios pſeudomonachos Joanni defenſori precipim⁹ vt eos debeat detinere[k]: quatenus (ſi quã deſiderãt ſue cõtẽtionis rõnẽ cognoſcere) ad nos[l] vt iformenꝫ debeãt exhiberi. Certe ſi ſola obſtinatione ab eccleſiaſtico corpe ſunt ſciſſi:in Reatina (ſicut petiſti) inſula[m] vt exulẽt, ꝑdicto defenſori duxim⁹ iniungendũ.

Item Leo papa.

¶ **Nullus monach⁹ pter dñi ſacerdotes audeat ꝑdicare.**

Adiſcimus illud etiam qꝺ nobis ꝓpter improbitatem quorũdã monacho=

h ¶ Inuitos. Per brachiũ ſeculare eſt inobediẽs corrigendus: vt.ſ.diſt.xvij.nec licuit.ꝛ.xj.q.j.placuit.

i ¶ Ut ad ſua loca redeant. Uel in exilium mittanꝫ: vt infra ca.proximo.

i ¶ Ad ſua loca. hoc eſt regulare, vt ſemꝑ primo cogantur redire ad monaſteriũ ſuum vt.xxvij.qõ.j.nec aliqua.in fine.et ca.impudicas.et cap.peruenit.niſi ſepius delinquãt: vel primũ monaſterium ſit nimis diſſolutum: vt.xxvij.q.j.ſi qua.ꝛ.c. ſi quis rapuerit.

Probinum. ¶ Caſ⁹. Paulinus ſolitari⁹ ſupplicauit pape/vt in inſulam Reatinam quoſdaꝫ monachos relegaret eccleſiã offendentes: ſcilicet Probinum ſabarie, Milianum, atqꝫ Probinianum: ꝛ alios quoſdã falſos monachos. Precepit ergo Pelagi⁹ Joanni defenſori vt eos detineat, ꝛ ad curiam mittat, ſi de ſua contentione aliquam volũt allegare rationẽ: alioquin in Reatinam inſulam eos faciet exulare.

k ¶ Detinere. nec ralis detentor incidit in canonem: ex de ſenten.excom. vt fame.

l ¶ Ad nos. Nã cum de fide dubitatur, Romana eccleſia eſt conſulenda: vt.xxiij.qõ.v. de liguribus.

m ¶ Inſula. Nota penam canonicam eſſe exilium. l.diſtin.accedens. et dixi.iij.qõe.iiij. hi qui epiſcopos. Joannes.

Adiſcimus illud. ¶ Caſ⁹. Monachi quidaꝫ non exiſtentes in ordine ſacerdotũ improbe aſſumebant officium predicandi. hoc fuit

Idẽ not.xj. q.j.ſylueſter. vbi plene dixi. ꝛ qꝺ dr̃ gl.ſatꝫ ꝓbat̃ ꝑ iſtũ ca. ꝛ ſeqn. ſm̃ h.

Monachi ſub epo ſũt epo ‡ Videt̃ ꝙ hͦ nõ poterit monach⁹ niſi per miſſiõe abbatꝫ.

fac qꝺ ne.viij. diſ.q̃ ſ. in gloſ. vl.ꝛ.xj. q.iij.ꝗ reſiſtit. Archi.

† Al'as ſabarie al'as ſalarie.

ſignificatum Leoni pape: quare ſtatuit vt nullus monach⁹ vel laic⁹ preter ſacerdotē vel eoꝝ licētiā audeat predicare: vt de ſua ſciētia glorietur. Regionis.i. parochialis. al'as litera habet religionis. ⁊ ſm hoc dicas ꝙ abbati loquitur vel epiſcopo vel monacho.

teſtatis non habent niſi a populo eligantur, ⁊ cum cōſenſu abbatis ab epiſcopo loci ad hoc fuerint inſtituti. Similiter negocia eccleſiaſtica ⁊ ſecularia tractare nō poſſunt vt patroni cauſarū vel cognitores, niſi ab epiſcopo loci commoneant: quod probat ſeq. ca.

rum religionis veſtre verbis mādaſtis ꝑ vicarios veſtros, hoc ſpecialiter ſtatuentes, vt preter domini ſacerdotes[a] nullus audeat predicare, ſiue monachus ſiue laicus ille ſit, qui cuiuſcūqꝫ ſcientie nomine glorietur.

Ecce in hoc ca. et vitium eſt expreſſum, ⁊ generali conſtitutione euacuatū. ꝙ vero penitentiā dare prohibētur, inde eſt ꝙ nulli ſacerdotuꝫ licet alterius parochianū[b] ligare vel ſoluere. Monachi autem etſi in dedicatione ſui preſbyteratus (ſicut ⁊ ceteri ſacerdotes) baptizādi, predicandi, penitētiā dādi, peccata remittēdi, beneficijs eccl'iaſticis perfruendi rite poteſtatem accipiūt: vt amplius et perfectius agant ea que ſacerdotalis officij eſſe, ſanctoꝝ patrū cōſtitutionibus cōprobant: tamē executionem ſue poteſtatꝭ nō habēt niſi a populo fuerit electi, ⁊ ab epiſcopo cū ꝯſenſu abbatis ordinati. Eccleſiaſticas vero atqꝫ ſeculares actiones attrectare ꝓhibentur: vt non preſumāt ſibi patrocinia cauſarum, niſi ab epiſcopo commoniti fuerint: nec ſecularibus cauſis occupentur, vt reſideant cognitores dirimendarum litium.

Unde Pelagius ſcribit Antonine patritie ⁊ decie.

Monachus defenſor fieri non debet.

De preſentiū portitore ꝙ defenſor[c] factus nō eſt, nulla vobis animi moleſtia ſit: q2 ſatis valde amariſſimum habeo de iſto propoſito ad illud officiū hoīes deduci in quo nullo modo que a monachis deo promiſſa ſunt valeant adimpleri. omnimoda enim eſt illius habit⁹ et iſtius officij diuerſitas. illic em̄ qes oratio, labor manuum: at hic cauſarum cognitio, cōuentiones, actus, publica litigia, et quecūqꝫ vel eccleſiaſtica inſtituta, vel ſupplicantium neceſſitas poſcit. faciat autē deus vt tales ſint hi vel qui a nobis in iſto habitu nutriuntur, vel in monaſterijs creſcunt: vt prouecta etate et vita probata non ad litigiorum officia, ſed ad ſacerdotiū valeant promoueri.

Gelaſius tamen, ſicut in tractatu de ꝓmotionib⁹ clericoꝝ inuenit in capitulo illo, Monachus nouitius ⁊c̄. permittit illos ex diſpenſatione fie-

a Sacerdotes. Uel per licentiam ſacerdotum. Nec obſtat. xxv. diſtin. perlectis. vbi dicitur ꝙ diacon⁹ poteſt predicare. ſic xcij. diſt. in ſancta. vel ibi predicare ponitur pro legere. Similiter laici predicāt ⁊ mulieres de licentia ſacerdotis: vt. ꝟ. diſtinc. xxiij. mulier. in fi. Sed nūquid ſubdiaconus poteſt predicare? ita quia prelationē et curā animarū habere poteſt: vt ex̄ de eta. ⁊ q̄li. preter ea. predicat ergo ratione prelationis, ſꝫ non ratione ordinis: quia locū ſacerdotꝭ obtinet: vt. xciij. diſt. precipimus. Templariū autē ⁊ hoſpitalariū ideo ꝑdicant: quia habēt de hoc priuilegium. Sed quid ſi aliqui ſunt falſi predicatores et aliqua lucrent: nunquid reſtituēt illi eccleſie? Uidetꝭ ꝙ nō: quia non refert quis vel qualis predicet, ſꝫ que predicet. xix. diſti. ſecūdum. Et apoſtolus dicit in epiſtola ad Philippēſes. Siue per veritatem ſiue per falſitatem Chriſtus annunciatur, in hoc gaudeo ⁊ gaudebo. Dic ꝙ apoſtolus gaudebat de conuerſis, nō de predicātibus. Argu. tamen ꝙ eccleſie acquiritur[d] ff. de inoffi. teſta. l. poſthumus. §. ſi quis. [e] vbi dicitur ꝙ ſi extraneus expugnauit teſtamentum: hoc ei non prodeſt, ſed legitimis. Joan.

Mulieres predicare poſſūt.

Predicāt ⁊ veri ⁊ falſi ꝑdicatores.

[d] hoc ē verū ſm Lau.

[e] Ad idē. ff. de leg. j. ſi ſeru⁹ pluriū. §. j.

Ecce in hoc. ¶ **Caſus.** Dicit Gratian⁹ ꝙ cauſa eſt expreſſa ſupra in proximo ca. quare monachi predicare non debeant ſcilicꝫ improbitas eoꝝ. quod autem dictum eſt ſupra in ca. placuit. ꝙ monachi penitētias dare ⁊ ſimilia facere non poſſunt: hoc ideo ſtatutum fuit quia nullus parochianum alterius ſoluere poteſt vel ligare. Et licet monachi in tempore ſue ordinationis ſumant poteſtatem predicandi, et alia officia faciendi ſicut ceteri ſacerdotes: tamen executionem illius poteſtatis non habent niſi a populo eligantur...

b Parochianū. j. de peni. diſt. vj. placuit.

De preſentiū portitore. ¶ **Caſ⁹.** Antonina patritia ſupplicauit pape Pelagio vt concederet ſibi quendam monachum quem in ſuis negocijs defenſorē habere volebat. Pelagi⁹ vero eum ſibi nō cōceſſit: quia monachi ſecularib⁹ negocijs occupari nō debent: nec de propoſito monachali ad officium illud deſcendere. quod probat multipliciter.

c Defenſor. i. iudex vel aduocatus vel procurator negociorum ſecularium. ſic. j. q. iij. ſaluator. et extra ne cle. vel mona. ſed nec. Nō poteſt ergo ſine ſuperioris licentia eſſe iudex vel aduocatus[f] vel arbiter. Sꝫ abbas poteſt hoc facere ſine licentia alicuius. nā abbas monachos habet in poteſtate: vt. xij. q. ō. i. non dicatis. vnde ipſe non eſt ſub poteſtate alicuius. ff. de adulte. ſic eueniet. ⁊ ꝙ poſſit abbas eſſe procurator, habes extra de cē. ſopite. extra de tranſ. contingit. ſeculares ergo cauſas etiam iubentibus epiſcopis non poſſunt agere: vt hic, ⁊ extra ne cleri. vel mona. relatum. niſi miſerabilium perſonarū: vt lxxxvj. diſt. ca. vlt. ⁊. xv. q. ij. ca. vnico. vbi plene de hoc. Itē nec ſyndicus poteſt cōſtitui in ꝓpria eccleſia: vt ex̄ de ſyndi. ſicut. nec ꝓcurator: vt in auf. de ſanc. epis. §. aliū. niſi alius nō ſit eque idone⁹: tūc pōt de licētia abbatis: vt ex̄ de teſti. inſuper. ⁊. j. e. monachi. iudex tamē cōſtituit monach⁹ a ſuperiore: vt ex̄ de priui. cum olim. Et nota ꝙ ſi quam cauſam mouēt monachi, preſumit ſemper ꝙ bono zelo eam moueant: vt ex̄ de no. ope. nū. cum ex iniuncto. Jo. de fan.

Monach⁹ an poſſit eſſe iudex vel aduocat⁹.

[f] Cōc. tex. i. l. repetita. C. de epiſc. et cleri. et text. in auf. de ſan. epiſco. §. deo nobis. col. la. ix.

Gelaſius tamē. ¶ **Caſ⁹.** Supra ca. proxi. dictū eſt ꝙ papa noluit cōcedere ꝙ monachus fieret defenſor.

Sed cōtrarium videtur.ī.lxxviij.diſt.monachus nouitius.ſed quia vile fuit cōtrariū,nō curauit Gra.ſoluere.nam ibi ſumitur defenſor.i.exorciſta.vel defenſor.i.oſtiarius qui defendit inimicos ab ingreſſu eccleſie,poſtea tranſfert ſe ad ꝓbādū ꝙ monachi officia clericoꝝ poſſunt exercere.quod probat ꝑſequētia ca.vſqꝫ ad.§.his omnibꝰ.que omnia loquūtur de monachis quibꝰ animarum cura cōmittiť.

ij.ps.

a ¶ Defenſores.ī.diſt.lxxviij.c.vl.contra.Uile eſt illud cōtrariū:quia ibi defenſor poniť ꝓ oſtiario,et ideo magiſter illď noluit ſoluere.

¶ Quod vero.¶ hec eſt ſecūda pars.q.in qua probat ꝙ ſi monachus habet populū de licentia epī vel pape,ꝙ poteſt oīa officia celebrare ſiue miſtrare ſicut clerici ſeculares.Jo.de fan.

j.coꝛ.ix,b.

Doctos ac ꝓbos.¶ Caſꝰ.Ambro.fuit interrogatus an monachi poſſent predicare,⁊ cetera clericorum officia exercere,⁊ vti beneficijs.ſcꝫ decimis et oblationibus.Et reſpōdet ꝙ ſic:cuꝫ ipſi conficiant corpus Chriſti ſicut ceteri ſacerdotes.

ri defenſoresᵃ.

Quod vero ſacerdotaliū officioꝝ poteſtatē habeāt,teſtať Ambroſius dicens.

¶ Clericoꝝ officia celebrare monachi pbrī nō ꝓhibeant.

Doctos ac probos monachos preſbyterij honore dedicatos predicare,baptizare,penitentiā dare,debita miſeris relaxare,decimarū primitiarū,oblationū viuorū et mortuoꝝ portione iuſta perfrui debere moderata diſpenſatione cōmendamꝰ:vt iuxta apoſtolum de altario cui ſeruiunt viuētes,per obſequium dn̄ice plebis panem et vinum immaculata bn̄dictione trāſformēt in corpus et ſanguinē dn̄i noſtri Jeſu Chriſti.

Item Innocen.papa.

¶ Bn̄ficijs ecclīaſticiſ monachus pbr̄ libere perfruať.

Si monachus ad clericatū promoueatur,beneficia preſtentur ei pleniter et annone ⁊ decime donentur abſqꝫ vlla dilatione ⁊ minorationeᵇ:vt q̄nto meliꝰ poſſit iuxta poſſibilitatē,quādo neceſſitas extiterit,ad opa eccleſiaſtica ⁊ ipſam reſtaurandāᶜ eccleſiam adiutorium faciat.

Item Grego.¶ De eodem.

Moderamine apoſtolice authoritatis decernimꝰ vt monachi ſi p̄ſbyterij honore dedicati ſunt,cū ligādi ſoluendiqꝫ poteſtate,decimarū,primitiarū,oblationū,donationū que fiūt ꝓ viuis ⁊ ꝓ defunctiſ portionē iuxta canonē ad ſuā proximoꝛūqꝫᵈ vtilitatē multo perfectioris ‡ iuſtitie non minus q̄ꝫ ceteri ſacerdotes laudabiliter ſibi vendicentᵉ. Idem.

¶ Clericoꝝ officia monachi pbr̄i libere adminiſtrent.

Ex authoritate huiꝰ decreti(qď aplīco moderamine ⁊ pietatis officio a nobis eſt cōſtitutum)ſacerdotibus monachis aploꝛūᶠ figuram tenētibꝰ liceat predicare,baptizare,cōmunionē dare,ꝓ pctōribꝰ orare,penitētiā iponere,atqꝫ peccata ſoluere.

Itē ex decreto Bonifacij pa.

Si monachus.¶ Caſꝰ.Quidam nō plene dabant annonā ⁊ decimas monachis quibus animarum cura cōmittebatur.quare Innocētiꝰ precipit vt oīa eis ſine diminutione cōferanť:vt in tēpore neceſſitatis monachi illi poſſint eccleſiam reſtaurare.

b ¶ Minoratiōe.ſi.j.q.iij.c.vlt.⁊ eſt ar.ex quo q̄s eſt electꝰ canonicus,ſtatim habebit fructꝰ prebende plene vt alīj.extra de prebē.relatum.fallit hoc ex̄ vt ec.bn̄.vt noſtrū.in fi.⁊ de inſti.cū veniſſent.in fi.

c ¶ Reſtaurandam.arg.ꝙ habens eccleſiam debet reparare eam:vt extra de ec.edi.de his.⁊ ca.vl.hoc verum eſt ſi habet tertiam que debetur fabrice:vt.x.q.j.decreuimus.⁊.q.iij.vnio.

Moderamine.¶ Caſꝰ.Monachi qui ſacerdotes erant,in iſtis quatuor erāt deteriores q̄ꝫ ceteri ſacerdotes,ſcꝫ in decimis,primitijs,oblationibꝰ,⁊ donationibꝰ viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ.ideo precipit Greg.vt monachi in oībus iſtis nō minus ſibi vēdicēt q̄ꝫ ceteri ſacerdotes ad ſuam proximoꝛumqꝫ vtilitatem.

d ¶ Proximoꝛūqꝫ.ar.ꝙ de bonis eccleſiarū poſſumꝰ ſubuenire conſanguineis:vt.lxxxvj.diſt.non ſatis.ſed proximos hic appellat fideles.

e ¶ Sibi vendicēt.cum ergo eccleſia poſſit vēdicare decimas,patet ꝙ dominiū decimarum eſt penes eccleſiam ‡ licet decima nondūꝫ ſit tradita ei.decime enim ſunt dei:vt.ī.e.reuertimini.Unde etiā q̄lıbet poſſeſſorem eccleſia conuenit ſuper decimis:vt.ī.eo.decime.hoc enī eſt priuilegiuꝫ eccleſie:ꝙ re nondū tradita facta eſt domina rei:vt ex̄ de conſue.c.ij.in fi.⁊.C.de ſac.ſan.ec.vt inter diuinum.Quidā tamen dicūt ꝙ eccleſia non poſſit vendicare decimā niſi ſegregata ſit:quia qui vendicat,ſpecificare eaꝫ debet vt extra de ap.ſignificantibus.ſed hoc nihil eſt,quia incertā partem bene poſſum vendicare:vt.ff.ď rei vē.que de tota.⁊.l.ex diuerſo.⁊.l.vlti.ſꝫ adhuc alia ratione videtur ꝙ eccleſia non poteſt decimam vendicare qꝛ niſi decima ſit ſegregata ab alījs bonis,non deſinit eſſe prioris domini.ff.de poſſ.l.ij.§.vlti.Sed illud eſt quādo decima debetur ex voto:aliď quādo ex iure.Dicas ergo ꝙ licꝫ decima nondū ſit ſegregata,ꝙ tamē eſt eccleſie.Uel dicas ꝙ totum illud frumentum eſt commune:quia cum frumentum volūtate dominoꝛum commiſcetur,fit commune:⁊ quodlibet granū fit commune.tunc detur actio communi diuidundo vt diuidatur.Sed ſi ſine voluntate dn̄oꝝ eſt commixtum,tunc non fit commune:ſed vendicare pōt vterqꝫ partē ſuā.ff.de rei vēdi.ſi frumētum.⁊ inſti.de re.di.§.ſi duoꝝ.ſed nec illud videť poſſe ſtare:qꝛ cum ſemen non fuit commune,ergo nec frumētū.Uel dicať ꝙ decime petanť per actionem confeſſoriam,quia ius preſtandi decimam eſt ſeruitus quedam.Uel veriꝰ dicas ꝙ petunť condictione ‡ ex canone,vel iudicis officio:vt.ff.de condi.ex lege.l.vnica.

Declarū dn̄iū eſt penes eccleſiā.

‡ Alias vēdicare non poſſet.ff.ď rei vē.l.in rem.in pn̄.⁊.l.ſolū.§.j.Arc.

‡ Que ſemper maior p̄ſumiť ī monachis q̄ꝫ in alījs ſꝫ hu.⁊ ď tur.cre.per tex.l.c.q̄ꝫ tūl3 bet.xlvij.diſt.

Decie q̄ actione peti poſſūt.

‡ Quelibet cōdictio ex lege vel canone,⁊ q̄libet alia cōdictio ē actio in pſonā.inſti.de act.§.ſic itaqꝫ.Ar.

Ex authoritate.¶ Caſus Quidā dicebant ꝙ monachi q̄ ſacerdotes erāt,nō poterāt exercere officia ſicut ceteri ſacerdotes.Unde Greg.ſuper hoc conſultꝰ dicit ꝙ cum ipſi teneant figurā apoſtoloꝝ,ita licꝫ eis exercere officium vel officia diuina ſicut apoſtolis licuit,⁊ ſicut ceteris ſacerdotibꝰ licet.

f ¶ Apoſtoloꝛum.ſcꝫ ſeptuaginta duorum diſcipulorum.xxj.diſt.in nouo.epiſcopi enim tenēt locum ipſoꝝ.lxviij.diſt.quorum vices.Uel ꝓprie,ſcꝫ quo ad ꝓpriorum renunciationem.

Sunt nõnulli. ¶ Caſus. Bonifaciꝰ in hoc ca. redarguit quoſdam zelo amaritudinis inflãmatos qui nitebant monachos preſbyteros ab executione ſacerdotalis officij remouere. ⁊ ꝙ hoc facere non debeant, probat exemplo beati Benedicti ⁊ alioꝝ patrum qui hoc monachis nõ interdixerũt. Precipit ergo vt ab huiuſmodi auſibꝰ in poſterũ reprimantur. nã quanto ꝗs melior eſt, tãto in illis officijs erit aptior ⁊ habilior.

a ¶ Benedictus. arg. ꝙ omnia que nõ prohibuit ſanctus Benedictus, ſunt conceſſa monachis. ſic. xxviij. q.j. iam nũc. xxx. q. iij. illud.

b ¶ Canonicꝭ. regularibus. immo omnibus, vt videtur: ar. lxxxviij. di. ca. j. ⁊ etiã per totum. xj. q. j. te quidẽ. xiiij. q. iiij. ca. ij. ⁊. xv. q. ij. c. j. xxiij. q. vi. his a quibꝰ. extra de poſtu. cleri. ⁊ extra ne cleri. vel mo. multa.

¶ His omnibus.

¶ Caſus. Concludit Gra. ex ſupradictis ꝙ monachi ſacerdotalia officia poſſunt adminiſtrare ſi ad hoc eliguntur a populo de conſenſu abbatis, epõ eos inſtituente. quod probat per ſequentia ca. ⁊ primum cap. p te videre potes: quia planum eſt.

Sic viue.

c ¶ Multo tẽpore. i. vſ ad decrepitam etatẽ: vt. xxxviij. diſtinc. nullus. vel multo. i. per quinquenniũ: vt in proemio digeſtorum. ff. de ſepara. l. j. §. quod dictum. Uel triennij. C. de fideic. l. j. vel p bienniũ: vt inſti. de lite ob. §. multum. argu. hic contra momentaneos magiſtros. lix. diſt. ſi officia. quia non mediocriter errat qui minꝰ bonũ prefert ⁊c. vt. j. de cõſe. diſt. v, nõ mediocriter. ⁊ arg. ꝙ potius ſeniores magiſtri ſunt audiendi: vt. xx. diſtin. de quibus. argu. contra. ff. de edil. edic. precipiunt.

ij. tim. ij. a.

Sub. vſ p decenniũ. ff. qui ⁊ a q. l. ſi eum. §. ariſto.

¶ Monachi preſbyterij honore decorati poteſtatem habẽt ligãdi ⁊ ſoluendi.

Sunt nõnulli nullo dogmate fulti, audaciſſimo quidem zelo magis amaritudinis q̃ dilectionis inflãmati, aſſerentes monachos q̇ mundo mortui ſunt, et deo viuunt, ſacerdotalis officij potẽtia indignos: ne penitẽtiã ne chriſtianitatẽ largiri, ne abſoluere poſſe p ſacerdotalis officij diuinitꝰ ſibi iniunctam poteſtatẽ: ſed oĩno labũtur. ne eñ beatꝰ Bñdictus[a] monachorũ preceptor almificus huiꝰ rei aliquo modo fuit interdictor, ſed eos ſecularium negociorũ edixit exptes fore tantũmodo. qꝺ quidẽ apl̃icis documẽtis, ⁊ oĩm ſanctoꝝ patrũ inſtitutis: nõ ſolum monachis, ſed etiam canonicis[b] magnopere imperat. Nemo eñ militãs deo, implicat ſe negocijs ſecularibus. Tantoꝝ igit patrũ inſtituti exẽplis (quibꝰ periculoſiſſimũ eſt refragari) credimꝰ a ſacerdotibꝰ monachis ligãdi ſoluẽdi officium deo operãte digne adminiſtrari, ſi eos digne contigerit hoc miniſterio ſublimari. Decertãtes igit monaſtici pfeſſiõis pbr̃os ſacerdotalis potentie arcere officio, omni modo precipimꝰ vt ab huiuſcemodi auſibus reprimãtur in poſterũ: q2 quãto quiſ eſt celſior, tãto ⁊ illis erit potentior.

His omnibus authoritatibꝰ perſpicue monſtratur monachos poſſe penitentiam dare, baptizare, ⁊ cetera ſacerdotalia officia licite adminiſtrare.

Quod vero ppl̃i electione, epõꝝ inſtitutione, ⁊ abbatis cõſenſu poteſtatẽ ſuam exequi valeant: Hieronymi, Gelaſij, et Greg. authoritate pbat.

Ait enim Hiero. ad Ruſtic. monachum,

¶ Digne ĩ monaſterio viuẽs per ppl̃i electionẽ ad clericatum poterit pmoueri.

Sic viue in monaſterio vt clericus eſſe merearis: multo[c] tempore diſce que poſt modũ doceas: et inter bonos ſemper ſectare meliores. Quod ſi populus vel epiſcopus te in clericum elegerit, age ea que clerici ſunt.

Idem ad eundem.

¶ Ad ordinẽ clericatꝰ pmoueri monachi poſſunt.

Si clericatꝰ titillat[d] deſiderium, diſcas qꝺ poſſis docere: ⁊ rationabilez deo offeras hoſtiam. ne ſis miles prius q̃ tyro: ne prius magiſter ſis q̃ diſcipulus.

¶ Non eſt humilitatis[e] mee ne menſure iudicare de ceteris, ⁊ de miniſtris eccleſiarũ ſiniſtrum quippiã dicere. habeãt illi ordinẽ ſuũ ⁊ gradum: quẽ ſi tenueris: quomodo tibi in eo viuẽdũ ſit, editꝰ ad nepotianũ liber te docere poterit.

¶ Nunc monachi cunabula moreſ diſcutimꝰ: ⁊ eius monachi q̇ liberalibꝰ ſtudijs eruditus, in adoleſcentia iugum Chriſti collo ſuo ĩpoſuit. Primũ tractãdũ eſt vtrũ ſolꝰ an cũ alijs in monaſterio viuere debeas. Mihi placet vt habeas ſanctoꝝ ↄtuberniũ[f]: nec ipſe te doceas, et abſ doctore[g] ingrediaris viã quã nunq̃

Si clericatus. ¶ Caſus. Ruſticus rogauit Hiero. vt ſcriberet ſibi qualiter aliquis debeat aſcendere ad militiam clericalem: et vtrum ſit meliꝰ eſſe in eremo q̃ in monaſterio cum fratribꝰ. Scribit ergo Hierony. ſibi dicẽs ſiue docens ꝙ ſi dignitatem eccleſiaſticam deſiderat, multa ipſe prius diſcat vnde poſſit alios edocẽ. et hoc in pͥma parte. In ſecũda parte dicit ꝙ non ſpectat ad ſuam paruitatem vel prelationẽ reprehẽdere ceteros monachos. i. clericos. habent enim illi ordinem ſuum quez qualiter debeant ſeruare, liber ad nepotianũ factus plene docebit. In tertia parte dicit ꝙ tutiꝰ eſt eſſe in monaſterio cum fratribus: q̃ ſolũ in eremo. Secũda pars incipit ibi: Nõ eſt. Tertia ibi: Nunc monachi.

d ¶ Titillat. i. delectat.

e ¶ Humilitatis. id eſt paruitatis.

f ¶ Cõtuberniũ. arg. extra de ſtat. mo. monachi. ⁊. xx. queſtione viti. ca. viti.

f ¶ Cõtuberniũ. argu. ꝙ plꝰ valet vita cõmunis q̃ vita eremitica. Unde ab eremitica vita licite tranſit ad monachatum: vt dixi. §. eo. qui vere. ſed a monachali ad eremiticam non poteſt niſi de abbatꝭ licẽtia fiat ratione debilitatis: vt. xx. queſtione quarta, monachum.

g ¶ Et abſ doctore, Simile. xxxvij. diſtinctione relatum.

Uide qꝺ leg. et not. xxiiij. q. j. cũ briſſimus.

Eremita licite tranſit ad monachatum.

Et. j. q. j. quibuſdã.

ingreſſus es. Itē gelaſi⁹ pa.

¶ In loco quo abbas iudicauerit monach⁹ eligat, ⁊ ab epo ſacerdos ordinetur.

SI quis monachus fuerit qui venerabilis vite merito ſacerdotio dignus videatur, ⁊ abbas ſub cuius imperio regi Chriſto militat, illū fieri pbr̄m petierit[a]: ab epo debet eligi, ⁊ in loco quo iudicauerit ordinari: oīa que ad ſacerdotis officiū pertinent, vel populi[b] vel epi electione pudice ac iuſte acturus.

Item Siricius papa.

¶ Tēpore maturitatis eccleſiaſticis monachi promoueantur ordinibus.

MOnachos quoqȝ q̊s morum grauitas, et vite ac fidei inſtitutio ſancta cōmendat, clericorū officiis aggregari et optamus et volumus: ita vt q intra triceſimum etatis annum ſunt digni minorib⁹, per gradus ſingulos creſcētes tēpore pmoueātur ordinib⁹: et ſic ad diaconatus vel preſbyterii inſignia mature etatis conſecratione perueniāt: nec ſaltu[c] ad epatus[d] culmen aſcendant, niſi in his eadem que in ſingulis dignitatibus, vt ſuperius[e] prefiximus, fuerint tempora cuſtodita.

Item Auguſtinus ad Eudoxium.

¶ Eccleſiaſtica officia nec auide electiōe mōachi ſuſcipiāt, nec blādiēte deſidia reſpuāt.

VOs aūt fratres exhortamur in dn̄o vt ppoſitum veſtrū in dn̄o cuſtodiatis et vſqȝ ad finē vite perſeueretis: ac ſiqua opera[f] veſtra mater eccleſia deſiderauerit: nec elatione auida ſuſcipiatis[g], nec blādiente deſidia reſpuatis: ſed miti corde obtemperetis deo, cū manſuetudine portantes eū q̇ nos regit: qui nos dirigit mites in iudicio: q̇ docet manſuetos vias ſuas. nec ocium veſtrum neceſſitatib⁹[h] eccleſie preponatis: cui parturiēti ſi nullo boni miniſtrare vellent, quomodo naſceremini non inueniretis.

Item Pelagi. pa. Bono. epiſcopo Sauinati.

¶ Gelaſius quendā ruffinū monachū iubet ſacerdotē fieri, ⁊ in q̇dā baſilica ordinari.

IN parochia tua baſilica ſancti Laurētii que in poſſeſſione[i] filii et conſiliarii noſtri viri magnifici Theodori fundata eſt, officiū preſbyteri deeſſe cognouim⁹: ⁊ qr prefat⁹ filius noſter nobis retulit ſe inueniſſe ruffinū quēdam monachum olim ſibi vita religione et moribus comprobatum, ⁊ hunc poſtulat ibi preſbyterū conſecrari quod ſubito[k] fieri nos prorogata[l] obſeruātia nō acquieuimus: ideo dilectio tua his literꝭ acceptis ſabbato veniēte faciat conum, ⁊ in media hebdomada papa eū in pſbyterum ordinabit, vt in prefata baſilica ſacra miniſteria in paſchali feſtiuitate valeant adimpleri.

SI quis monach⁹. ¶ Caſus. Querebatur a Gelaſio qualiter aliquis monachus debeat prefici eccleſie ſeculari. Et reſpondet ꝙ ſi dignus videatur ſacerdotio, debet eligi ab eo ad quē electio ſpectat, ⁊ demum preſentante abbate debet ordinari ab epiſcopo et inſtitui. Beneuen. vero ſic ponit caſum. Queſitum eſt a pelagio vtrū monachus curaȝ populi poſſit exercere? Et reſpōdet ꝙ ſic ſi a pplo eligatur, ab epiſcopo inueſtiatur, ab bate nihilominus offerente ipſum.

a ¶ Petierit. al's nō poſſet, vt. l. viii. diſt. ca. i. ⁊. ii. ⁊. i. e. monachi.

b ¶ Vel populi. populi nō eſt eligere, ſed teſtimoniū dare electo: vt xxiii. diſ. c. i. ſȝ epus vel archidiacon⁹, vel archipreſbyter eligit ſm ↄſuetudinē loci: vt extra de offi. dele. ſuper eo. Io.

Sed noīare ſm h. vt dixi ſm eū. ſ. e. ſic viue. Unde Gof. dicebat h ꝙ illud vel qd ponit i textu, nō diſtīgit ſȝ ↄiūgit: vt dicatur vel pro et. Archi.

MOnachos. ¶ Caſ⁹. Queſitum fuit a Siricio pa. vtrum monachi bōe vite poſſint clericorum officiis aggregari? Et rn̄det ꝙ ſic, ita q: intra ānos. xxx. a minoribus incipiētes ordinibus, in tempore a canonibus prefixo gradatim aſcendant, nec ſaltu ad epiſcopatū pmoueātur niſi legitima tēporis interſtitia fuerint cuſtodita. Tēpore, a canonibus prefixo: quare ſm tempus determinatum a iure. Dignitatibus. i. ordinibus aliis.

c ¶ Nec ſaltu. i. ptermiſſis ordinib⁹: vt. lii. diſt. ſollicitudo. Uel. i. nō ſeruatis interſtitiis: vt. lxxvii. diſt. in ſingulis. ſed eſt contra. lxxvii. diſt. ca. vlt. vbi dicit ꝙ monach⁹ omnes ordines intra annum poteſt recipere. ſed illud ex diſpenſatione; quod hic dicit, eſt ius commune.

d ¶ Ad epatus. vt ſi ſit preſbyter, poſt decem annos poteſt epiſcop⁹ fieri: vt. lxxvii. diſt. quicunqȝ.

e ¶ Superius. ſ. lxxvii. diſt. c. i. ii. ⁊. iii. Io.

VOs autē. ¶ Caſ⁹. Quidā erāt monachi vel canonici regulares, qui qn̄ eligebant ad dignitates, reſpuebant omnino: qđ dicit Auguſt. nō eſſe faciendum: ſed auide dignitates appetere non debēt, nec eas reſpuere cū neceſſe eſt: ſed miti corde obtēperare: qm̄ ſi ociū neceſſitatib⁹ eccleſie ſemper preponerent, nullus inueniret per quem renaſceret eccl'ia.

f ¶ Opera. arg. ꝙ ſi cleric⁹ ſit operas aliquas, illas tenet preſtare eccleſie. extra de poſtu. ca. ii. ſed cui⁹ expenſis preſtabit eas? videtur ꝙ expenſis eccleſie: vt arg. xii. q. ii. charitatē. maxime ſi nō habet pprium de quo hic loquitur. Secus tamen eſt in liberto qui preſtabit opas ppriis ſumptib⁹ patrono ſuo, niſi paup ſit: vt. ff. de ope. libe. ſuo. hic tn̄ non loqtur de talib⁹ operibus, ſed tātum de poſtulatione vł pſlatione recipiēda. Item arg. ꝙ ſi alicui de eccleſia iniungitur aliqua legatio, tenetur eaȝ recipere: vt. iii. q. i. cap. nulli.

Libertus ꝓ ꝓpriis ſūptib⁹ pſtare debȝ operas ꝓrono.

Cōc. l. vnica C. de cadu. tol. §. ſi. et C. de ope. pu. l. ſiqñ ↄceſſa.

g ¶ Suſcipiatꝭ. ſi. viii. qō. i. in ſcripturis.

Et. c. ſciēdū. ⁊. c. qui epatū. i. q. vi. ſicut ſe ſm L.

h ¶ Neceſſitatib⁹. ſ. vii. q. i. ſcias.

IN parochia. ¶ Caſ⁹. Theodorus ↄſiliarius pape petiit a papa ruffinū monachū in pſbyterū ordinari in baſilica ſancti Laurentii: quā quōdā in ſua poſſeſſione fundauerat, et in parochia boni epi Sauinati. vn̄ papa pcipit Bono. epiſcopo vt in pximo ſabbato faciat eū diaconum.

i ¶ In poſſeſſione. i. que fuit eius. ſi. xviii. q. ii. abbatē. cū eīm fundata eſt eccleſia, nullā habet ibi poteſtatem: vt. x. q. i. nouerint.

k ¶ Quod ſubito. tempore egemus vt aliquid maturius agamus. l. diſt. ponderet.

l ¶ Prorogata. i. dilata.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

a ¶ Eum diaconum. Ergo ſubdiaconus erat iſte qui fuit electus ad regimen parochialis eccleſie. Subdiaconus enim ad hoc licite eligitur: vt extra de etate et qualitate, preterea. immo etiam ad epiſcopatū: vt extra eo. titu. a multis. Item aliud notabile eſt hic, ꝙ ſi patronus preſentat epiſcopo monachum aliquem, ꝙ tenetur epiſcopꝰ eum inſtituere. et dicunt quidam ꝙ et tūc tenetur epiſcopus eū recipere cum ſubeſt neceſſitas vel vtilitas: vt. j. e. cū ꝓ vtilitate. ⁊. lv. di. priſcis. et id quod legitur extra de ſta. mo. monachi. ⁊. c. qđ dei. intelligunt ꝙ non debent preficí parochialibus eccleſijs niſi ſubſit neceſſitas vel vtilitas. Jo. Sed certe idē eſt de ꝗlibet alio clerico. B.

transſire nō licet: vt. xcij. diſt. legimus. in fi. Rñ. ad prelaturā ideo tranſit ex diſpēſatione, vt proſit: ⁊ tunc votum non frāgit, q2 iſtud in melius cōmutat. melior eſt em̄ publica vtilitas ꝙ̄ priuata. ʒ. e. vos aūt. ꝗ autē ſic tranſit vt preſit, peccat mortaliter. votū em̄ frangit.

Mona' chum a prono preſentatū dʒ epꝯ iſti tuere.

b ¶ Mediana. ʒ. lxxvij. diſ. in ſingulis. contra.

c ¶ Faciemus. ꝓ alium. quē em̄ papa in diaconem ordinat, ā modo non pōt recedē ab ipa curia romana: vt j. q. j. filium.

Dic clarius mediana. i. in ſabbato qđ ꝑ cedit dñicaʒ de paſſiōe cū cātat ſi. tientes.

¶ Caſus. Si quē. Quidaʒ clerici fcti ſūt monachi. queſitū eſt a Greg. vtrum de monachali ꝓpoſito poſſint eligi ad

Mediana. Cū cātatur ſitientes.

eum diaconum[a]: ⁊ ſi deus voluerit, ⁊ vixerimus mediana[b] hebdomada presbyterum faciemus[c]: quatenus ſuperueniente paſchali feſtiuitate ſacra miniſteria ī memorata baſilica a perſona cōpetenti valeant adimpleri.

Item Grego. in regiſtro.

¶ Qui de clerico monachus efficit: ꝓprio epō ordināte poterit eligi ⁊ conſecrari.

Si quem a clericatu in monaſticam[d] cōtigerit venire cōuerſationem: ſi talis vite monachus fuerit, vt epſ cui ante militauerat, eum dignum ſacerdotio preuideat: in loco quo iudicauerit eligi poterit et ordinari.

Item ex conci. Agathenſi.

¶ Sine teſtimonio abbatis ad clericatus officium monachi non eligantur.

Monachi vagantes ad officiū[e] clericatus (niſi eis teſtimoniū abbas ſuꝰ dederit) nec in parochijs nec in ciuitatibus[f] ordinentur. Si enim neceſſe fuerit clericū de monachis ordinari: cum con

ſenſu[g] ⁊ volūtate abbatis preſumat epiſcopus.

¶ Item ex cōci. Hilerdenſi.

¶ Cū abbatꝭ volūtate monachi ordinent quos ꝓ vtilitate eccle epſ ordinare voluerit.

Cum ꝓ vtilitate[h] eccleſie aliquos monachorū in clericatꝰ officio epſ probauerit promouēdos: cū abbatis[i] volūtate debēt ordinari. Ea vero que in iure monaſterij de facultatibus offeruntur, in nullo diocesana[k] lege ab epīs contingantur.

Item ex conci. Terraconenſi.

¶ Sine abbatis imperio ad clericatus officium monachi non eligantur.

Monachi a monaſterio foras egredientes, ne aliquod miniſterium eccleſiaſticum[l] preſumant agere prohibemus, niſi forte cum abbatis imperio. Similiter vt nullus eorum, id eſt monachorū: forenſis negocij ſuſceptor vel executor exiſtat, ſibi id quod monaſterij expoſcit vtilitas[m] abbate[n] ſibi nihilominus imperante.

g ¶ Cōſenſu. hoc eſt. ʒ. lviij. di. ca. j. et. ij. Joan.

¶ Cum pro vtilitate. ¶ Caſus. Duo epī contra iuſtitiā faciebant. nam ſine cōſenſu abbatū monachos ordiabāt, et a monaſterijs tertiā vel quartā decimarū ⁊ cathedraticū exigebāt: et ideo reprehēdūtur in concilio Hilerdeñ. ⁊ prohibet conciliū ne deceterо talia fiant.

h ¶ Pro vtilitate Uel pro neceſſitate. ʒ. c. proxi. et. lv. diſt. priſcis. ſed. ʒ. eo. ca. in parochia indiſtricte loquit.

i ¶ Cū abbatis. Uidet ergo ꝙ epiſcopus inuito abbate nō poſſit monachū ꝑficere eccleſie alicui, vel facere ipſum clericū ſuum: vt hic, et. ʒ. ca. ꝓxi. ⁊. lviij. diſ. c. j. ⁊. ij. Sed cōtra ʒ. e. qui vere. ⁊. ʒ. qōne. vij. cum paſtoris.

k ¶ Diocesana. i. nec tertiam nec quartam dabunt epiſcopo. ſʒ de hoc notatum eſt. x. queſtione. j. in ſumma.

Sed epī etiā ſoliꝰ ſine abbate vbi eſt vtilitaſ monaſterij vt in. c. ꝭ alleg. vere. ſʒ nō ſine mādato epī vel abbatꝭ ſʒ Innocent. et Ho. qui ita not. extra de re iud. cū J. ⁊ A.

Monachꝰ pōt eſſe ꝓcurator.

neralis eccleſiā ſecularē. Et reſpondet ꝙ ſic ſi epſ cui ante militauerant, eos dignos iudicauerit.

ordinatio clericorū. lxiij. di. ꝑncipalis. lxxv. di. ordinationes. ij.

d ¶ In monaſticam. ʒ. vij. q. j. hoc nequaꝗ̄. ꝯtra. ſed ille ad penitentiam deſcendit: hic meritum augere propoſuit. quod vbi non exprimitur, ex varietate preſumitur adminiſtrationū relictarū, ⁊ hoc bene diſtinguitur extra de renuncia. poſt tranſlationem.

Monachi. ¶ Caſus. Statutū fuit in cōcil. Agathēſi vt monachi exeuntes de monaſterijs cauſa vagandi, nec in ciuitate nec ext ad clericatus officiū ordinent, niſi abbas dederit eis teſtimoniū. Sʒ ſi expedierit, cum conſenſu ⁊ voluntate abbatis ab ipſo fiat.

e ¶ Ad officiū. officiādo eccleſiā. ſʒ priuatim pñt celebrare. extra de cleri. peregri. c. tue.

Monachꝰ ad clericalē vitaʒ trāſire ꝑmittit

f ¶ Nec in ciuitatibus. Non eſt dubium quin a clericatu tranſeatur ad monachalem vitā: quia diſtrictior eſt vita monachoꝝ ꝙ̄ clericorum. Sed mirum eſt quo modo ad clericalem vitam permittitur tranſire a monachali vita, vt hic, ⁊ in precedēti. c. et. lviij. di. c. j. et. ij. cum de magis diſtricta vita ad minus diſtrictā vitam

Monachi. ¶ Caſus. Duo prohibentur in hoc cap. Primum eſt ne monachi ſine abbatis imperio eccleſiaſticum aſſumant officium. Secundum eſt vt non ſint aduocati vel iudices vel procuratores, niſi pro vtilitate monaſterij, ⁊ abbate imperante.

l ¶ Eccleſiaſticum, officiando eccleſiā. ſed priuatim poſſunt celebrare.

m ¶ Utilitas. ergo licet aliquid bonū ⁊ vtile ſit, nō tamen eſt agēdū niſi eo modo quo fieri debet, vt. xj. q. iij. quid ergo. xij. q. ij. quatuor. ⁊. j. de cōſe. diſt. v. non oportet. ⁊. ff. de re milita. l. iij. ꝭ. in bello.

n ¶ Abbate. Poteſt ergo monachus eſſe procurator eccleſie ſue de licentia ſui abbatis, et etiam aliorum. ʒ. eo. qui vere. ⁊. lxxxvj. diſtinc. peruenit. ⁊ dixi. ʒ. eo. de preſentium. videtur etiam ꝙ ſine mandato: vt. C. de ꝓcu. exigendi. ſicut miles procurat cauſam ſui numeri: qui alias non poteſt eſſe procurator: vt. ff. de procurato. filiusfamilias. Sed hec ratio non habet hic locum: quia monachus nec cauere poteſt de rato: nec ꝑſtare

cautionem iudicatū ſolui: ad que tenetur procurator
qui ſine mandato interuenit, ſi tamen geſſit vtiliter, et
eccleſia habet ratum: non propter hoc poteſt irritari
quod factum eſt: vt. C. de procura. non eo minus. arg.
contra. xcvj. diſtin. bene. in fine.

b ¶ Malus chorauls. Qui incipit cantum in choro/
vel qui choreas ducit.
c ¶ Bonum. Id eſt perfectum. † ſunt tamen mona=
chi meliores. i. perfectiores clericis, ⁊ ſic non obſtat con
tra. xvij. diſtin. quantumlibet.

Legi. ¶ Caſus.
Donatus et
frater eius mona
chi erant in paro=
chia Auguſtini: q̄
cōtra voluntatem
eius egreſſi de mo
naſterio / reuerſi
ſunt in regionem
ſuā: vbi p̄ſidebat
Aurelianus ep̄s:
a quo petierūt ad
clericale officiū ꝓ
moueri: aſſerētes
ſe de volūtate Au
guſtini veniſſe, vt
poti⁹ eſſent vtiles
ſuis q̄ꝫ alienis. ſꝫ
Aurelian⁹ de hoc
dubitans, conſu=
lit Auguſtinum ſi
de volūtate ei⁹ re=
ceſſerunt: ⁊ an ve=
lit vt ꝓmoueātur
ad ordinē vel pre=
lationē clericalē.
Nunc Auguſt. re
ſcribit ei dicens ꝙ
eo renuente receſ=
ſerunt / ⁊ dicit ꝙ ꝓ
moueri nō debet.
Et hoc ꝓbat qua
tuor rōnibus. Pri
ma eſt ꝓpter ma=
luꝫ exemplū: q꞉ ſi
iſti fugitiui ordi=
narētur / putabūt
alij facilius ſe pro
moueri ſi eodem
modo fugiāt. Se=
cunda eſt: q꞉ iniu=
ria fit ordini cleri=
corum ſi tales eli=
gantur / cū de mo=
naſterijs n̄ ſoleāt
eligi vel aſſumi ad
clerum niſi melio=
res et ꝓbatiores.
Tertia ratio eſt:
q꞉ laici nos deride
bunt dicentes ꝙ
mal⁹ monachus,
bon⁹ clericus eſt.
Quarta eſt: q꞉ bonus monachus vix bonum clericū fa
cit. Ubi autem rōnes incipiūt / facile per te videbis.

Item Aug. ad Aurelianū.

¶ Ad clericatus militiam nō eligantur deſertores mona=ſteriorum.

Legi ep̄lam benignita
tis tue de Donato et
fratre ei⁹: ⁊ q̄d reſpōderē diu
fluctuaui: ſed tn̄ etiā atqꝫ etiā
cogitāti q̄d ſit vtile ſaluti eoꝝ
quib⁹ nutriēdis in xp̄o ſerui=
uim⁹: nihil aliud mihi occur=
rere potuit, niſi non eſſe viam
dandā ſeruis dn̄i vt ſe facili⁹
putēt eligi ad aliquid melius
ſi facti fuerint deteriores[a] et=
enī ipſis facilior lapſus, et or=
dini clericoꝝ fit indigniſſima
iīuria, ſi deſertores monaſte=
rioꝝ ad militiā clericatus eli=
gātur: cū ex his qui in mona=
ſterio ꝑmanēt, nō tn̄ niſi pro=
batiores atqꝫ meliores in cle=
rum aſſumere ſoleamus: niſi
forte (ſicut vulgares dicunt)
malus chorāula[b], bon⁹ ſym=
phoniacus eſt: ita ipſi vulga=
res de nobis iocabunť dicen=
tes: mal⁹ monachus, bonus
clericus eſt. Nimis dolēdum
eſt ſi ad tam ruinoſam ſuper=
biā monachos ſuberigimus
et tam graui cōtumelia cleri=
cos dignos putamus, in quo
rū numero ſum⁹: cū aliquan=
do bonus etiā monachus vix
bonū[c] clericū faciat, ſi adſit ei
ſufficiens cōtinentia: ⁊ tamen
deſit iſtructio[d] neceſſaria, aut
perſone regularis iīegritas.
Sed de iſtis credo ꝙ arbitra
ta ſit beatitudo tua ꝙ noſtra
voluntate (vt ſuis potius cor
regionalibus vtiles eſſent) de
monaſterio receſſiſſent: ſꝫ fal=
ſum eſt. ſponte abierunt: ſpon
te deſeruerunt nobis quan=
tum potuimus pro eorum ſa=
lute renitentibus.

His autē oībus authoritati=
bus monſtrať ꝙ monachi qui
ſunt a popł̄o electi, et ab ipſis
ep̄is cum cōſenſu ſui abbatis
ſunt ordinati: legitime ꝑtātē
ſuaꝫ exequi valēt. Illud vero
Gregorij[e]: Nemo poteſt obſe
quijs eccł̄iaſticiſ deſeruire ⁊c̄.
de illis intelligēdū eſt q̄ in nu
mero cardinaliū vel ep̄oꝝ or=
dinati, monaſterij ſui diſpēſa=
tionē ſibi reſeruare ꝯtēdunt.
Unde idē Greg. ſcribit Ma
riano ep̄o Rauenna.

¶ Pro abbatis vel monachi promotione nullo modo gra=uentur monaſteria.

Nec ꝓ cuiuſlibet mona=
chi aut abbatis ꝓmo=
tione onus fortaſſe aliq̄d mo=
naſteria ſuſtineant, ſtudendū
eſt nobis vt ſi quiſpiam mo=
nachorum ex quocūqꝫ mona
ſterio ad clericatus officium
vel ſacrum[f] ordinem acceſſe=
rit[g]: non ibi aliquam vlterius
habeat poteſtatem.

Idem Maximiano Syracu
ſano epiſcopo.

¶ Qui eccleſijs quoquo mo=do militāt, abbates monaſte=riorum eſſe non poſſunt.

d ¶ Inſtructio.
ſufficit monacho
ꝙ tantū bonus ſit
ſꝫ ſit illiterat⁹ vel
irregularis: q̄ duo
nocent clerico pro
mouendo. lv. diſt.
ca. j. ⁊. xxxvj. diſti.
illiteratos.
¶ His autem om=
nibus. ¶ Hec eſt
tertia pars que=
ſtionis in qua pro
bat quod dicitur
ꝙ nullus debꝫ te=
nere locum in mo=
naſterijs ⁊ i eccle=
ſijs ſecularib⁹. Io
an. de fan.
¶ Caſus. Conclu
dit Gratianus ex
ſupradictis capiť.
dicens ꝙ ſi mona=
chi a populo eligā
tur, ab epiſcopis
cum conſenſu ab=
batis poſſunt ad
militiam eccleſia=
ſticam ordinari.
Sed quia Grego=
rius videtur dice=
re contrarium: vt
ꝭ. e. q. nemo. ideo
dicit illud ca. intel=
ligi de illis qui or=
dinati in numero
epiſcopoꝝ vel car
dinaliū inſimul ec
cleſiaſticam mili=
tiam et monaſte=
riorū diſpenſatio=
nem ſibi reſerua=
re contendunt: q̄d
fieri non debet: vt
probatur per duo
ſequentia ca.
e ¶ Illud vero Gre
gorij. vt. ꝭ. e. ca. ij.
Ne pro cuiuſ=
libet. ¶ Caſus.
In archiep̄atu ra
uēne cū monachi
vel abbates ad ec
cleſiaſticū offīm ꝓmouerenť, in monaſterijs ꝑtātē ſibi
reſeruare volebāt. precipit ergo Grego. Mariano ep̄o
Rauennati ne hoc decetero fieri patiatur.

a ¶ Deteriores. Nam nemo ex delicto ſuo facit cōdi
tionem ſuam meliorē. ſic. xij. diſtin. nos cōſuetudinem.
ff. de dona. iter vir. et vxorem. l. iij. §. j. ⁊. ff. quod vi aut
clam. ſeruius. ſic extra de ſimo. ſicut in fine. et extra de
ſenten. excom. ſi vere. Et econuerſo ex merito non de=
bet quis cōſequi penam. extra de fideiuſ. peruenit. ex=
tra de dona. inter vir. ⁊ vxo. et ſi neceſſe.

f ¶ Sacrum. Id eſt epiſcopatum. ‡
g ¶ Acceſſerit. Bene dicit acceſſerit: ſcꝫ cum effectu.
non enim deſinit eſſe prioris eccleſie prelatus niſi ha=
beat corporalem poſſeſſionem ſecunde: vt. ꝭ. xxj. q̄o. ij.
ſi quis iam. et extra de elecť. cum in cunctis. ſed de hoc
dicitur. xcij. diſt. ſi qui epiſcopi. Joan.

† Scꝫ q̄ ad inſtructionem ⁊ integritatem regularis perſone: vt monachi aliás ſūt monachi ⁊c. vt ſe quitur. Lau. iij. pa.

‡ de h⁰ xviij. q. j. l ſum ma.

Preſbyteros. ¶ Caſus. In ep̄atu ſyracuſano quidam volebant dignitatem eccleſiaſticā guberna re, in monaſterijs eſſe abbates, vel ecōuerſo. q̄re precipit Greg. Maximiano ep̄o vt hoc fieri nō permittat. nam cū vnū officiū ꝓpter ſui magnitudinē aliquis diligenter non poſſit adimplere, incongruū eſt vt videatur ad vtrūqꝫ idoneus ⁊ bonus.

Clerici ſeculares nō eliguntur ad p̄laturas regulares.

a ¶ Abbates. ſꝫ quomodo poterāt clerici ſecl'ares eligi in abbates, cū hoc ſit ꝓhibitum: vt extra de elec. cū cauſam. ⁊ melius e. tit. cum in magiſtrum. ⁊ e. ti. cū ad noſtrā? Reſpō. nō eliguntur, ſed poſtulātur. ſic. lxi. diſtin. Oſius. ſꝫ forte cum prius erāt monachi, fuerunt aſſumpti ad parochiales eccleſias, ⁊ poſtmodū cū electi eſſent in abbates, volebant retinere eccl'ias priores. † et ex hoc videtur eſſe melior cōditio monachorum ꝙ̄ clericorū ſi monachi licite eligunt̄ ad ſeculares prelaturas: ⁊ clerici non poſſunt eligi ad monachorū prelaturas: cum ſit arg. ij. q. vij. ſicut. ſ. xxviij. q. j. oēs. Sed quero rationē illius diuerſitatis. Si dicas ideo quia clericus non eſt peritus in regula monachali: eadeꝫ ratione nec monachus poteſt eligi in ep̄m ſi nō eſt peritus in regula clericali: vt. ſ. ca. ſic viue. ⁊ ca. ſeq. qḋ cōcedo. Sed quid ſi clericus ſit peritus in regula monachali, nunquid tūc pōt eligi in abbatē, cum ratio cōſtitutionis ceſſet in eo: vt. lxj. diſt. §. his omnibus. ver. ſed ſciendum? Dico ꝙ non: q2 licet ſciat regulā: non tamen ꝓbatus eſt in ea: ⁊ graue eſt inexpertos ⁊c̄. vt. xix. q. iij. monaſterijs. quia nec ipſe eſt ꝓbat⁹ in habitu: nec ipſe ꝓbauit habitū: in q̄ maxima vis ordinis conſiſtit.

† Scilꝫ parochiales in qb⁹ erāt intitulati: et hanc electurā habebat. j. e. §. ſuperiori ſꝫ Z.

b ¶ Amiſſa. ergo delinquēti dat̄ electio. ſic ex̄ de iur. pa. † eā te. arg. ꝯtra. ff. de pe. he. ſi rē ⁊ preciū.

† alis ō eta. et quali.

c ¶ Ad vtrūqꝫ. ſimi. lxx. diſt. ſanctoꝝ. ⁊ C. de aſſeſſo. l. vlt. ſ. lxxxix. diſt. ſingula.

¶ Hoc vel generaliter. ¶ Caſ⁹. Dictū eſt. ſ. ꝙ abbas elect⁹ in ſecularē p̄latū nō debet ipſe abbas remanere: vel etiā aliqs elect⁹ ſecularis p̄lat⁹ in abbatē non permittit̄ habere militiā clericalē. Nūc vo dicit ꝙ hoc pōt intelligi general'r de oib⁹, vel ſpecial'r de q̄buſdā. qḋ ꝓbat per ſeq. ca. Sed predictū p̄mū ca. intelligit̄ quādo ſimul volebāt habere vtrūqꝫ, ſꝫ ad alterū poterit eligi. vnde videt̄ mihi ſine preiudicio melioris intellect⁹ ꝙ Gra. male cōtinuauerit. B.

Hinc eſt etiā. ¶ Caſus. Beneuē. ſic ponit hunc caſum. De quodaꝫ monaſterio Frācie abbates in ep̄os eligi conſueuerant: de quoruꝫ electione monaſteriū grauabatur: ⁊ poſtea per ſeditiones ⁊ ambitiones abbates nō canonice ſubſtituebant̄. Dedit ergo Gre. ſpeciale priuilegiū ⁊ regi Fran coꝝ, ⁊ ipſi monaſterio. Regi vt deberet electioni abbatis intereſſe, ne aliqua ſeditio oriretur. Monaſterio, ne decetero abbas inde ad ep̄atum eligeretur. Quod priuilegiuꝫ ita eſt ſpeciale illius regis ⁊ illius monaſterij, vt ad cōſequentiam aliorum trahi non debeat.

Presbyteros, diaconos ceteroſqꝫ cuiuſlibet ordinis q̄ eccleſijs quoquo modo militant, abbates [a] per monaſteria eſſe nō permittas: ſꝫ aut amiſſa [b] clericatus militia monaſticis non promoueantur ordinib⁹: aut ſi abbatis loco permanere decreuerit, clericatus nullaten⁹ permittant̄ habere militiā. Satis em̄ incōgruū eſt ſi cū vnū ex his pre ſui magnitudine diligēter q̄s non poſſit explere, ad vtrūqꝫ [c] videat̄ idone⁹. Hoc vel generaliter vel ſpeciali priuilegio dictuꝫ pōt intelligi: ſicut et de quodā monaſterio in regiſtro Greg. legitur hoc modo.

¶ De quodā xenodochio cuius abbas ad epiſcopatum eligi prohibetur.

Hinc eſt etiā ꝙ xenodochiū ſeu monaſterium qḋ in eodē Frācoꝝ regno cōſtitutū eſt: q2 per ambitiones ⁊ cōtentiones quoꝝūdā nō canonice tractabatur, a peruerſitate malorum liberare cupiēs precepit vt ſine regali ꝓuiſione ⁊ monachoꝝ electione nullus ibi abbas aliqua vnqꝫ ſubreptiōe introduceretur. precepit etiā vt eiuſdē monaſterij abbas nunqꝫ [d] ad ep̄atū eligeret̄: ne forte occaſione ep̄atus abbatia aliquid detrimenti [e] pateretur. qḋ priuilegium ita eſt illius eccleſie, vt comunem legē regib⁹ vel abbatib⁹ omnino dare non poſſit. Non em̄ quod vni ſigillatim [f] cōceditur: ſtatim omnibus conuenit. Superiori authoritate non

d ¶ Nūqꝫ. ſꝫ nōne poti⁹ eſt opprobriū ꝙ̄ priuilegiū ꝙ abbas in ep̄m eligi ꝓhibet̄? Reſ. deo: in hoc eſt priuilegiū ꝙ eccleſia nō cogit̄ † dare abbatem ſi eligit̄ in epiſcopum.

Abbas in ep̄m qn̄qꝫ nō eligit̄.

† .i. non pōt cogi p alique aliūm a papa.

e ¶ Detrimenti. ſolēt em̄ abbates electi in ep̄os diſpgere res eccl'ie ſue cum ſe receſſuros ſperāt, q2 nō parcit pp̄'is regimen breue. argu. ff. de exer. l. j. circa p̄n. de pe. diſt. iij. inter hec hircum.

f ¶ Sigillatim. arg. ꝙ priuilegiuꝫ conceſſum vni non extendit̄ ad alios. ſ. c. di. contra morem. vij. q. j. petiſti. tamen ius vni conceſſum extenditur ad alios. ſ. diſt. v. ad eius vero. Item quod primatibus cōceditur, videtur cōceſſum ⁊ illis qui ſubſunt eis: vt. C. de aduo. diuer. iudi. l. reſtituēde. Itē licet perſonalia iura nō extēdant̄ ad alios, tamē quādoqꝫ poſſunt ꝯcedi alijs. nā minor cedit alijs beneficiū reſtitutionis: vt. ff. e. l. ꝙ ſi minor. in prin. licet ſit arg. cōtra. vt. ff. de admini. tu. licet ex pluribus. ⁊. ff. de reg. iur. l. in omnibus.

Priuilegium vni⁹ ad alteruꝫ nō extēditur.

¶ Superiori. ¶ Caſ⁹. Grat. hic aliter interpretatur illud ca. preſbyteros. ꝙ̄ in ſuperiori §. et melius. Diuiditur ergo iſte §. in tres partes. In p̄ma parte dr̄ ꝙ p iſtud ca. preſbyteros ⁊ diacones, nō prohibētur abbates fieri ſacerdotes, cū beat⁹ Benedict⁹ preceperit abbates dare benedictionē ſuis fratrib⁹, qḋ officium non eſt niſi ſacerdotū: ⁊ euangeliū legere, quod eſt ſacerdotum officiū. ſed prohibent̄ tales fieri ſacerdotes ⁊ diaconi qui in clericali militia cogunt̄ iugiter permanere retinendo abbatias, vel ecōuerſo. In ſcḋa parte reſpōdet quibuſdam obiectionibus ſupradictis in quib⁹ dicitur ꝙ officium monachi non eſt docere, ſed plāgere, et ꝙ ſine concilio preſbyterorum eis nil agere licet, ⁊ ſimilia. ⁊ dicit non eſſe ita intelligendum vt monachis non liceat docere, quia ſm̄ hoc negaremus Gregoriū et beatum Martinum et alios multos habuiſſe officiū predicandi. ſed ſic ſunt ſupradicte obiectiones intelligende, vt ex eo ꝙ quis monachus eſt, non doceat ſed ſua et aliorum peccata plangat. et ex eo ꝙ ad clericatum eligitur, officium habeat docendi. In tertia parte ponit aliam ſolutionē, dicens ꝙ omnia ſupradicta ca. que prohibent monachis officia clericorum exercere, loquuntur de quibuſdam monachis laicis. et ad hoc probandum inducit authoritatem. Hierony, et le-

gem ſequentē. Secūda pars incipit: Item illud. Tertia ibi: Monachos vero.

¶ Superiori auctoritate.ſ.pbros.

a ¶ Abbates. id eſt ſacerdotes nō prohibentur fieri abbates.

b ¶ Niſi ſacerdotū. vt.xxv.diſ.perlectis.

c ¶ Lectionē. hoc melius intelligūt illi qui nouerūt regulā btī Bñdicti.

d ¶ Fieri. ſupple abbates.

e ¶ Teſtatur. ſ. eo. de monachis.

f ¶ Ex eo. ſic aliđ facit quis in eo ꝙ homo, ⁊ aliđ in eo ꝙ pctōr: vt.xxiij.q.iiij.duo iſta.

g ¶ Monachos. alia ſolutio.

†aduerſus Uigilātiū ad riparium preſbyter.

Generaliter.

¶ Casus. In hac.l.ponunt qnꝫ gña perſonaꝝ, ſcꝫ epi, pbri, diaconi, ſubdiaconi, et monachi licet non ſint clerici: quibꝰ omnibꝰ Leo imperator concedit priuilegiuꝫ vt donec ſacroſanctis eccleſijs ⁊ oipotēti deo ſeruiunt, ſint immunes ab omni tutela ⁊ cura cuiuſcūꝗ generis ⁊ cuiuſcunꝗ perſone. Si vero diuagantes officijs non interſint, iſtam non habeāt immunitatē: qđ precipit obſeruari: nō ſolū in Romana ciuitate ſed etiā in Cōſtātinopolitana ⁊ in omni terra in qua nomē Chriſti colitur.

Epi et monachi non pñt eſſe tutores

h ¶ Monachos. Epis ⁊ monachis interdicit cura et tutela: vt.lxxxviij. diſ.eps. ⁊.ſ.eo. de preſentiū. et.c. monachi a monaſterio. niſi forte miſerabilium perſonarum: vt.lxxxvj.di. ca.vlt. alij vero clerici ſponte poſſunt ſuſcipere: vt.lxxxvj.diſt.peruenit. Eſt ergo priuilegiū clerici ꝙ non tenetur recipere tutelā alicuius: cū tamē velit ⁊ poſſit ſuccedere ab inteſtato. quod eſt contra legem illaꝫ inſti. de le.pa.tu.§.qr pleruꝗ. ⁊.ſ.lxxxvj.diſtin.peruenit. vbi habes de hac materia.

prohibētur abbates[a] ſacerdotes fieri: cum beatus Benedictus iubeat abbatē fratribus egredientibus ⁊ regredientibus benedictionē dare: quod nō niſi ſacerdotum[b] eſt. lectionem[c] quoꝗ euangelij ſimiliter abbati ad legendū tribuit quam ſubſequēti oratione legere ſimiliter ſacerdotalis officij eſt. ſed tales ſacerdotes vel diaconos fieri[d] prohibet, q̄ in eccleſiaſtica militia cogātur iugiter permanere. Item illud Hieronymi † ad riparium ⁊ deſideriū. Monachꝰ non doctoris, ſed plangentis habet officium. Et ad Heliodoꝝ. Alia cauſa eſt monachi, alia clerici. Et ad Ruſti.

Sine conſilio prebyterorum monachis nihil agere licet: nō ita generaliter intelligendum eſt, vt nulli monachorum liceat docendi officium aſſumere. ne beatum Greg. aut Augu. Anglorum epiſcopū beatū quoꝗ Martinū, innumeros etiam quos de monachica cōuerſatione ad ſummum ſacerdotij gradum ſcriptura teſtatur[e] eſſe promotos, cogamur negare officium docendi habuiſſe, aut in die conſecrationis ſue aſſeramus eos a priori propoſito diſceſſiſſe: qđ (vt Innocētius teſtat) nulli facere lꝫ. Voluit ergo Hieronymꝰ diſtinguere inter perſonā monachi ⁊ clerici: oſtendens q̇d cuiꝗ ex proprio officio conueniat.

Aliud enim cōuenit cuiꝗ ex eo[f] ꝙ monachus eſt: aliud ex eo ꝙ clericus eſt. Ex eo ꝙ monachus eſt, ſua ⁊ aliorum peccata deflendi habet officium: ex eo ꝙ clericus, docēdi ⁊ paſcendi populum.

Monachos[g] vero vſꝗ ad tēpus Euſebij, zozimi ⁊ Siricij monachos ſimpliciter et non clericos fuiſſe eccleſiaſtica teſtatur hiſtoria. Idem etiam Hieronymꝰ refert monachos ſcythie conueniſſe in vnum vt ſacerdotem ſibi inuenirent qui eis miſſarum ſolennia celebraret.

Item Leo Auguſtus.

¶ Omnes clerici vel monachi tutele immunitatem habere debent.

Generaliter ſancimꝰ omnes viros reuerendiſſimos epiſcopos, necnon preſbyteros ſeu diaconos et ſubdiaconos, ⁊ precipue monachos[h] (licet nō ſint clerici) immunitatē ipſo iure omnis habere tutele, ſiue teſtamētarie, ſiue legitime, ſiue datiue: ⁊ nō ſolū tutele eſſe eos expertes, ſed etiam cure non ſolum pupillorum et adultorū, ſed etiā furioſi, ⁊ muti ⁊ ſurdi, ⁊ aliarū perſonarum quibus tutores vel curatores a veteribus legibus dantur. Eos tamē clericos et monachos huiuſmodi habere beneficium ſancimus, qui ad ſacroſanctas eccleſias vel monaſteria permanent, nō diuagātes[i], neꝗ circa miniſteria diuina deſides cum propter hoc ipſum beneficium eis indulgemꝰ, vt alijs omnibꝰ derelictis, dei omnipotentis inhereant miniſterijs: et hoc non ſolum in veteri Roma, vel in hac regia ciuitate: ſed in omni terra vbicūꝗ Chriſtianorum colitur nomē obtinere ſancimus.

Nouarum etiam collationū et ſordidorum[k] munerum immunitatem acceperunt. Unde Cōſtantinus cunctis ſcribit clericis.

Iuxta ſanctionem quam dudū meruiſſe perhibemini: fundos, ⁊ mācipia[l] veſtra nullus

i ¶ Nō diuagantes ar. † ꝙ ſcholares in ſcholis non debēt pcipere ſtipēdia: vt.xij.q.ij. conceſſo.

† hoc arg. nō colligit ex hac lſa cuꝫ hic loquitur de abſentibus ex inhoneſta cā. ⁊ hic no. verbuꝫ diuagātes. ar. ſ.e. monachi vagantes. ar.

i ¶ Nō diuagātes. arg. cauſa ceſſante ceſſat priuilegium.lxxxiiij.diſt. quiſquis. extra de cle. non reſi. quia nonnulli. extra de deci. ſuggeſtuꝫ. C. de reſt. mi.l.vi. inſtit. de excu. tut.§. itē hi qui. reipublice eni cauſa abſēs excuſatur a tutela ſed ſi ante fuit tutor, ſimilr refutat onus tutele. ff. de iudi.l.ij.§. eleganter. in fi. ff. pro ſocio.l. actione.§. itē vnde ſi aliqđ priuilegiū datū eſt religioſis, ceſſante religione ceſſat priuilegium: vt.xxv.q.ij.c.vlt. ⁊ extra de verbo. ſigni. abbate. in fi.

¶ Nouarū ꝟ Casus. In ſuperiori l. datū eſt priuilegiū clericis vt a tutela et a cura ſint imunes. nūc oſtendit Gra. ꝙ ⁊ aliuđ priuilegiū habēt, ſcꝫ ne collationes ⁊ ſordida munera pſtare cogāt. ⁊ ad hoc probādum inducit ꝯſtātini.l. cuius caſꝰ ptꝫ. ⁊ etiā legem honorij.

k ¶ Sordidorū. vt calcis coquēde: arene fodiende.

l ¶ Mancipia veſtra. ſimiliter vxores: vt.C. de epiſc. et cle.l.ij. ⁊ eorum colōi: vt.lxxxix.di.

indicatum. ⁊ eorum familia: vt. xij. q. ij. eccleſiarum.
a ¶ Nouis. x. q. iij. vnio. et cap. quia cognouimus. extra de cen. cum apoſtolus.
b ¶ Collationib⁹. extraordinarijs vel ſuperindictis: vt. ſ. l. pxi. ſoluāt tamen tributū: vt. xj. q. j. ſi tributum xxiij. q. viij. tributū. ⁊. C. de epiſ. ⁊ cleri. de his. ſ; nouas collatiões nō poſſūt laici ab eis petere ꝑpt aliquas neceſſitates, vt ħ dicitur, ⁊ extra de immu. ec. non minus. ſed ep̄s tēpore neceſſitatis cū charitate aliquid moderate pōt ab eis peteꝛ: vt extra de cen. cū apl̄s. non ergo tenet lex que dicit ꝙ clerici tenētur ad inſtructionem murorū: aſ itinerū: vt. C. de ſa. ſan. ec. ad inſtructionem.
¶ Placet. ¶ Caſ⁹. Prefectus pretorio queſiuit ab imperatore Honorio a quibus muneribus eccleſie eſſent immunes: ⁊ rñdet ꝙ a ſordidis muneribꝰ ſunt immunes oīno. ⁊ ſi honeſta ſint: nil extraordinariū vel de nouo eis imponatur: ſed tm̄ ꝯſueta ſoluant tributa, ⁊ debitas pēſiões, ⁊ niſi cū imperator cauſa neceſſitatis per ꝓuinciā tranſitū fecerit. ⁊ ſi qs contra hoc fecerit poſt debite vltionis acrimoniam q̄ ꝯtra ſacrilegos de promiꝰ deportet. Preſcribere. i. ſtatuere: ⁊ in ſcriptis redigere. Tranſlationis. i. transferendorū agroꝝ. i. vt transferat dominium in rebus eccleſiarum. Signetur. i. aſſignetur. Poſt acrimoniā. i. penā extraordinariam vel excōmunicationem. Erga. i. contra.
c ¶ Celeſtium. i. eccleſiarum. Uel intellige ſecūdum ꝙ eſt extra de cen. c. j.
d ¶ Extraordinariū. i. quod repentino caſu ſupernenit. Extraordinarium et ſuperindictum idem eſt. C. de exacto. tributo. l. ſi diuina. lib. x.
e ¶ Tranſlationis, id eſt non eſt transferenda poſſeſſio ab eis licet non ſoluant tributum, ſicut fit in alijs: vt. x. q. ij. §. qui rem.
f ¶ Neceſſitatis. Nec tunc per laicos ſed per epiſcopum petetur collatio a clericis, vt extra de immuni. eccle. non minus.

nouis[a] collationibus[b] obligabit: ſed vacatiōe gaudebitis. Item imperato. Honori⁹ et Theodoſi⁹. Placet rationabilis concilij tenore perpenſo diſtricta moderatiōe perſcribere a quibus ſpecialiter neceſſitatibus eccleſie vrbiū ſingulaꝝ habeantur immunes. Prima quippe illius vſurpationis contumelia depellenda eſt, ne predia vſibus celeſtium[c] ſecretorum dedicata, ſordidorum munerū fece vexentur: nihil extraordinariū[d] ab hinc ſuperindictum ve flagitetur: nulla ſolicitudo trāſlationis[e] ſignetur: poſtremo nihil preter canonicam illationem, niſi quam ſi aduentitie neceſſitatis[f] ſarcina repētina popoſcerit, eius functionibus aſcribatur. Si quis cōtrauenerit: poſt debite vltionis acrimoniam[g] que erga ſacrilegos iuri promenda eſt, exilio perpetue deportatiōis mulctetur.

Hoc idem datur intelligi[h] de verbis beati Sylueſtri: q̄ obedientiam minorum erga maiores aſſignans ait[i]. Abbas oſtiario, monachus abbati ſit ſubditus. ſupra in tractatu ordinandorum.

Oſtendit ergo Hiero. ꝙ ſimpliciter monachis nihil liceat agere ſine cōſilio presbyterorum. Nec officium docendi ſibi aſſumere liceat ſine authoritate clericoꝝ, niſi forte diuina gratia intus ꝯmoniti: ſicut beat⁹ Greg. refert in dialogo de btō Bñdicto: q̄ hoīes mōtis Caſſini ad fidē adduxit: ⁊ arā apollinis que erat ibi erecta, ſubuertit: ⁊ de quodā eq̄tio cui angelus in ſomnis apparuit, ⁊ eū ad predicandum miſit: qui cum de vitio lingue cōquereretur, angelus phlebotomo linguā eius tetigit, ⁊ totū illud vitium curauit. Qz vero Hiero. ſeipſum talib⁹ cōnumerat[k], tale eſt quale illud apl̄i ad Philippenſes. Quicunq; impfecti ſum⁹, hoc ſentiamus. ſeipſum imperfectis connumerans. Hinc idē Hiero. alibi ait[l]: Natus in paupere domo ⁊ tugurio ruſticano. et. ĩ. Nos ſuffarcinati auro. ſe famelicum faſtidientib⁹ mella, pauperem diuitibus connumerans: ſupra vbi agitur de clericis qui propria relinquere nolunt. c. gloria epī.

Ecce ſufficienter monſtratū eſt ꝙ monachis p̄ſbyterij honore decoratis, a populo electis, ab epiſcopo inſtitutis eadem liceant que ⁊ alijs ſacerdotibus. probatur hoc etiam ex ſimilitudine cōſecrationis non eñ in conſecratione eorū aliud dicitur, ⁊ aliud in conſecratione aliorum.

Utriſq; enim in commune a domino benedictionē infundi ep̄us obnixe depoſcit. Et

g ¶ Acrimoniā. i. penā que traditur. ff. ad. l. iul. pe. ſacrilegij. et. xvij. q. iiij. per totum.
¶ Hoc idem. ¶ Caſus. Supra in §. illo ſuperiori authoritate, ⁊ i illa. l. generaliter, oſtēdit Gratianus ꝙ monachi quondā nō erant clerici. nunc idem vult probare ꝑ authoritatē beati Sylueſtri q̄ habeꝛ. ſ. xciij. diſtin. a ſubdiacono quibus monachꝭ ſm̄ Hiero. p̄dicare nō licet ſine clericoꝝ authoritate niſi ſancto ſpiritu reuelante. qđ probat exemplo beati Bñdicti, ⁊ exemplo equitij. Sz qz hec ſolutio videbaꝛ falſa, cū Hiero. ſacerdos ſe talib⁹ ꝯnumeraſſet: vt. ſ. ea. alia. ideo reſpondet Grati. et dicit Hiero. hoc feciſſe vt alios monachos licēti⁹ redargueret. Et ad hoc ꝓbādū īducit duas authoritates. ſ. Pauli ⁊ Hie.
h ¶ Datur ſro. intelligi. ꝙ monachi laici erant.
i ¶ Ait. ſ. di. xciij a ſubdiacono.
k ¶ Cōnumerat. ſ. e. alia. lz ipſe eēt pbr̄ cardinalis.
l ¶ Alibi ait. ſ. xij. q. ij. gloria.
¶ Ecce. ¶ Caſus. Cōcludit Grat. ex ſupradictis ca. ꝙ monachis electis a ppl̄o ⁊ ab ep̄o inſtitutis, ſi pbr̄i fuerint, eadē liceāt q̄ ⁊ alijs ſacerdotibus. Nunc vero hoc idē probat ratione cōſecratiōis: qꝛ ſic benedicūtur monachi cū ordinantur, ſicut ⁊ alij pbr̄i ſeculares, ⁊ eiſdē verbis. Igitur cum cōmunis ſit benedictio, ita videntur habere poteſtatem predicandi iſti ſicut alij. ⁊ ſicut alijs ſacerdotibus ſine licentia epiſcoporum non licet ſuum officium exercere: ita etiam nec monachis, ⁊ hoc probatur ſequenti capitu.

Ad idē extra de imu. eccle. q̄a pleriſq;. arg. opt. ff. de lib. exhib. ſi qs ex liberiſ.

Intellige vt habeꝛ. e. ti. aduerſus ⁊ eo. ti. lib. vj. q̄m nōnulli. ⁊ c. clericos. de hoc etiam no. xxiij. q. viij. tributū. i gl. j. ibi videas Archi.

Phil. iij. c.

Unctis. ¶ Caſus. Statuitur in hoc ca. vt nullus fidelis ⁊ precipue preſbyter vel ali⁹ cleric⁹ abſq₃ proprij epiſcopi licentia aliquid agat. nullus preſbyter abſq₃ eius licentia miſſas celebret vel baptizet. Licentia, generali. Juſſu, generali.

a ¶ Proprij. Niſi iniretur ab alio pſbytero, tunc em̄ poteſt ſine licētia epiſcopi: vt. vij. q. j. epi. ⁊. ix. q. ij. nullus primas. Priuatim etiā poſſūt celebrare: vt ex̄ de cle. peregri. ca. ij.

b ¶ Licentia. generali.

c ¶ Miſſas. publice.

¶ De his vero.

¶ Hec eſt quarta pars q̄ōnis, i qua probatur p. vj. capi. ꝙ monachi tenentur ad ſolutionem decimarum. Jo. de fan.

¶ Caſus. Facit h̄ Gratia. incidentē queſtionē. vtrum monachi quib⁹ cura animarū nō cōmittitur / debeant decimas dare, vel accipe. Et de hoc ita diſtiguit Gratia. vt de predijs que proprijs ſumptibus colunt monachi, decimas ſibi retineāt. quod probat exemplo filiorum Leui / qui decimas a poplo percipiebant pro miniſterio qđ faciebant. Et ita p₃ ꝙ monachi nō magis q̄₃ alij ſacerdotes decimas ſoluere coguntur. Sed poſtea probat contrarium / dicēs ꝙ ſi predia cū onere decimarū ⁊ primitiarum ad monachos tranſiuerint: inde antiquis eccleſijs illas denegare nō poſſunt, cum ſuo iure priuari nō debeant. et hoc probat per ſequentia ca. Quid iuris de hoc ſit / notatū in decretalibus in ti. de decimis.

d ¶ De his. Hic incidenter queritur an monachi debeant dare decimas de agris ſuis? Pro regula ergo teneas ꝙ quilibet tenetur dare decimas, niſi oſtendat ſe exemptum eſſe: vt extra de decimis. a nobis. et ſm̄ hodierna iura etiam Ciſtercienſes et alij regulares tenentur dare decimas de omnibus predijs ſuis que de nouo acquirunt, ſiue ea manibus proprijs colant, ſiue non: extra de decimis. nuper. ſed ſm̄ vetera iura ita tenebatur ꝙ omnibus religioſis conceſſum erat non dare decimas de nutrimentis animalium ſuorum / et de ortis / ⁊ de noualibus que proprijs manibus ⁊ ſumptibus excolebant. monachis vero Ciſtercienſis ordinis et templarijs et hoſpitalarijs conceſſum erat non dare decimas, nec etiam de alijs predijs que proprijs manibus et ſumptibus excolebāt: vt extra eo. ex parte. ⁊ ca. ad audientiam. et ca. ſtatuimus. De clericis ſecularibus dicūt quidam ꝙ teneantur / ſiue ſint predia eccleſie ſue, ſiue ꝓpria. Alij fauorabili⁹ dicebāt eos non teneri dare decimas de predijs eccl'ie ſue, ſed de ꝓprijs bene tenentur dare: vt. j. ea. q̄ōne. ca. decimas. et extra eod. nouum. in fine. Leproſi autem non ſunt exempti a decimis, niſi tantūmodo in ortis ⁊ in animalibus ſuis: vt extra de eccle. edifi. ca. ij.

...dum cōſecrat, cūctis ſacerdotib⁹ ſigillatim dicit: cōſecrent et ſctificētur dn̄e manus iſte: vt quicq̄d cōſecrauerint, conſecratum ſit: ⁊ quecūq₃ benedixerint, benedicta ſint.

Ecce cōis eſt bn̄dictio: vnde igitur diuortiu₃? Sicut ergo in bn̄dictione vtriq₃ cōmunē nanciſcunt potestatem: ita in inſtitutione cōiter aſſequuntur poteſtatis executionem.

Ceterū abſq₃ epo₄ licentia nō ſolū monachis, ſed oībus generaliter clericis poteſtatis executio interdicitur.

Unde Clemens.

¶ Sacerdotalia officia ſine ꝑmiſſu epo₄ nō agant pbr̄i.

Unctis fidelib⁹ ⁊ ſummopere oībus pbr̄is ⁊ diaconibus et reliquis clericis attendendum eſt vt nihil abſq₃ ep̄i proprij[a] licentia[b] agant: nō vtiq₃ miſſas[c] ſine ei⁹ iuſſu quiſq₃ preſbyterorū in ſua parochia agat: non baptizet: nec quicq̄₃ abſq₃ eius permiſſu faciat.

De his[d] v̄o q̄ intra monaſterij clauſtra cōſiſtunt, quibus pp̄ls ad regendū nō cōmittitur: querit vtrū dare vel accipere decimas debeāt. In quibus hec diſcretio ſeruāda eſt, vt de agris ⁊ vineis q̄ ad proprium ſtipendiū colunt, decimas ſibi retineant. Si em̄ decime a populo filijs Leui reddebantur pro miniſterio quo dn̄o deſeruiebant in tabernaculo offerēdo ſacrificia et holocauſta pro populo: patet ꝙ monachi de proprijs predijs non magis q̄₃ alij ſacerdotes decimas ſoluere coguntur. Sed dicit, predia monachorum ſiue precio ſint empta, ſiue pro ſalute animarū oblata anteq̄₃ in ius eorum venirent, baptiſmalibus eccleſijs ſiue quibuſlibet alijs: primitias ⁊ decimas perſoluebant: ille aūt eccl'ie ſuo iure priuari nō poſſunt. Unde in Magūtinenſi cōci. ſtatutū inuenit.

¶ Qui res ſuas alicui dare delegauerit: decimationum prouentum priori eccleſie auferre non poterit.

Si qs laic⁹ vel clericus[e] vel vtriuſq₃ ſexus pſona ꝓprietatis ſue loca vel res alicubi dare delegauerit: decimationū prouentum priori eccleſie legitime aſſignatum inde abſtrahere[f] nullam habeat poteſtatem. quod ſi facere tentauerit, talis traditio irrita[g] prorſus dicitur: ⁊ ip̄e ad emendationem eccleſiaſtica coerceatur cenſura.

Item ex ↄcilio Cabilonēſi.

¶ Antiquiores eccleſie nec decimis nec villa poſſeſſione priuentur.

Si qs laicus. ¶ Caſ⁹. Quidam laici vel clerici vendebant predia ſua vel donabant: et decimas prioribus eccleſijs ſubtrahebāt. quare ſtatutum eſt in concilio Maguntīn. vt nullo modo faciant. et ſi quis contra fecerit, irrita erit talis traditio: ⁊ vſq₃ ad emēdationem excommunicabitur.

e ¶ Uel clericus. Cleric⁹ ergo dat decimā: quod verum eſt de proprijs predijs.

f ¶ Inde abſtrahere. Res em̄ tranſit cum onere ſuo: vt ex̄ de deci. cum nō ſit in homine. ⁊. ff. de cōtrahen. Et ex̄ emp. alienatio. ff. de dona. ad eum. §. j. et. ff. de reg. iur. de pig. nemo. ff. de diſtrac. pig. ſi creditor. ex īſis.

g ¶ Irrita. Pactū illud nō obſtat quin ab eccleſia vel ī ſi. vbi alio poſſeſſore poſſit peti decima: vt ex̄. e. paſtoralis. ff. de hoc. de pac. inter. ⁊ ſi poſſeſſor partem fructuū / et ille a quo cauſam habuit, etiā partē fructuū ꝑcepit / vterq₃ cōueniendus eſt: vt ex̄ eo. ti. a nobis. ⁊ ca. tua nobis. S₃ nūquid pactū iſtud tenet q̄trū ad hēretes? Uidet ꝙ ſic: vt ff. de pac. ep̄la. §. pactū. ſed cōtra ex̄ de pac. pleriq₃.

Iſte canon, null⁹. ⁊ ca. p̄cedēs hic alleg. ſ. ep̄i. nō vident ꝓbare ꝓpoſitū allegantis q̄m in ep̄is loquunt: nō autē canō. ſ. cūctis. loq̄t in ſimplici ſacerdote parochiali: vt p₃ ex text. dicebat Jo. đ f. ꝙ caſ⁹ hui⁹. c. cūctis. ē ꝙ clerici nihil debent facere ſine lnīa ep̄i. ar.

Monachi an teneāt ad decimas de agris ſuis.

Epus an poſſit vni auferre ⁊ alteri dare.

Eccleſie. ℭ Caſus. Statutū fuit in cōci. Cabiloñ. vt antique eccleſie decimis et poſſeſſionibus ſuis non priuentur ad hoc vt nouis eccleſijs tribuantur.
a ℭ Ut nouis. Quidam hoc intelligūt in eo caſu cum prior eccleſia enormiter leditur. alias epūs bene aufert de iure vni⁹ ⁊ dat alij: vt. xvj. q. ij. bone rei. ⁊. j. q. j. nulli epoꝝ. et ex̄ de exceſſi. prelato. ſicut vnire. j. de ꝯſecra. diſt. j. c. ij. Hug. tamen ſcribit ꝙ epūs nō poteſt auferre vni eccleſie ⁊ dare alij inuito ſacerdote. nā quod ſemel eſt cōſecratū alienari nō poteſt. xij. q. ij. nulli. et ca. ſine exceptiōe. Itez quia ſacerdos iſte nō cogitur de ſuo facere beneficium vt. x. qō. ij. p̄carie. Item quia priuilegiū ſoli⁹ pape eſt vni auferre et alij dare vt. ix. q. iij. cō queſtus. ⁊. c. nunc ꝟo. ⁊. c. per principalem. Itez quia nulli conſulēdum eſt cum alteri⁹ iactura. xj. qōe. iij. ſi quis ꝟo. iiij. q. v. deniqꝫ. ⁊. xxij. q. ij. primū. Item arg. eſt ꝓ ipſo. j. e. multis. ſed cōtra eum eſt ex̄ de eccle. edi. ad audientiā. melius ex̄ eo. tit. tua. vbi nō obſtat ei iuramētum qd̄ fecit de rebus eccle. nō alie. vñ hoc non videtur eſſe alienatio: vt ibi perpenditur. Idem auferendo vni et dando alij eccleſie ſibi ſubiecte, non videt̄ alienare: ſicut dando ſorori non videtur alienare. C. de fideicō. voluntas. et eſt ſi. C. de edi. priua. ſi quis poſt. et ff. de leg. ij. vnū ex familia. ⁊. l. peto. §. fratre. ſi. ex̄ de his que ſi. a prela. ſine conſen. ca. cum apoſtolica. Io. de fan.

Quicūqꝫ. ℭ Caſus. Queſitum fuit in conci. Guarmacieñ. vtrum quilibet in ſuo predio poſſit eccleſiam edificare? Et rñd. ꝙ ſic, dūmodo hoc faciat de licentia epi in cuius parochia eſt: ita tamen vt antiquiores eccleſie ſuā iuſtitiā vel decimas non amittant.
b ℭ Conſenſum. Infra de conſe. diſtin. j. nemo. ⁊ ca. ſi quis etiam.

Decie ſūt ſoluēde eccleſijs baptiſmalib⁹ ⁊ nō capellis.

c ℭ Ad antiquiores. Arg. ꝙ vbi contenditur pro iure duarum eccleſiarū, ſemper ſtandum eſt antiquiori: vt ex̄ de reli. do. ca. j. Item argu. ꝙ ſemper baptiſmalibus eccleſijs ſoluende ſunt decime, non capellis: vt. j. ca. prox. et ca. queſti. et ca. ſtatuimus. et ca. in ſacris. ⁊ extra eod. titu. nuncios. et ſcd̄m hoc epiſcopus non debet habere decimas baptiſmalis plebis. i. ruralis eccleſie, ſed tantum epiſcopalis plebis. de illis enim loquitur ca. xvj. q. ij. vobis. ⁊. c. vulterane. ⁊. c. conceſſo. et ca. quatuor. † Tamen dico ꝙ quelibet ruralis eccleſia etiam debet ſuas decimas in quatuor partes diuidere: vt vna ſit baptiſmalis eccleſie: alia pauperum: tertia fabrice: quarta capellanoꝝ: licet hodie epiſcopi oīa occupēt, aliter nota. ſ. x. qō. j. nouerint. et contra Io. eſt ex̄ de deci. quoniam. ⁊ ca. cū contingat. B.

† Ad idē dicūt Ul. ⁊ B. ex̄ d̄ teſta. requiſiſti. in prin.

Eccleſie antiq̄tus cōſti tute, nec decimis nec vlla poſſeſſiōe priuētur ita vt nouis[a] oratorijs tribuantur.
Item ex cōci. Guarmaciēſi.
ℭ Antiquiores eccl'ie ꝓpter nouas iuſtitiā ſuā nō p̄dāt.
Quicūqꝫ voluerit in ſua ꝓprietate eccleſiā edificare, ⁊ ꝯſenſum[b] ⁊ volūtatē epi habuerit in cui⁹ parochia eſt: licitū ſit. verūtñ oīno ꝓuidēdum eſt epō vt alie eccleſie antiquiores ꝓpter nouā ſuaꝫ iuſtitiā atqꝫ decimā nō p̄dant ſꝫ ſemper ad antiquiores[c] eccleſias perſoluantur.
Decimas autē baptiſmalib⁹ eccleſijs p̄ſoluendas Leo papa quartus affirmat dicens.
ℭ Baptiſmalib⁹ eccleſijs decime dari debent.
De decimis iuſto ordine nō tm̄ nobis ſꝫ etiā maioribus viſum eſt plebibus tantū vbi ſacroſancta baptiſmata dantur, debere dari.
Si ergo nulli licet decimationum prouētum a priori eccleſia cui aſſignatus fuerat, abſtrahere: ſi ius antiquioris eccleſie nouis tribuendū nō eſt: ſi decime tātūmō baptiſmalibus eccleſijs dāde ſunt: patet ꝙ monachi ex proprijs p̄dijs decimas dare cogūtur. Sed et illa authoritas magocienſis ‡ cōcilij de vēditore vel donatore loquit̄, definiens ꝙ ille q̇ vēdit aut donat, non pōt prouentum decimationuꝫ illi eccl'ie detrahere, cui prius legitime fuerat aſſignatus. monachi aūt decias et primitias non authoritate vendētis vel donātis, ſed authoritate eiuſdem cōcilij et Paſchalis[d] pape detinēt: a q̄bus definitum eſt vt monachi de ꝓprijs predijs decimas non perſoluāt.
Sic enim in Magociēſi ‡ cōcilio ſtatutum eſt.
ℭ Non perſoluant de ꝓprijs p̄dijs abbates ⁊ epi decimas.
Queſti ſunt p̄terea q̄dā fratres ꝙ eſſent aliqui epi ⁊ abbates q̇ decimas non ſinerēt dari ad eccleſiā vbi illorū coloni[e] miſſam audiunt. ꝓinde decreuit iſte ſacer concilium Maguntineñ.

ℭ Si ergo. ℭ Caſus. Cōcludit gratianus ex ſupradictis cap. ſi quis. et ca. quicūqꝫ. et ca. de decimis. ꝙ monachi de proprijs p̄dijs decimas dare tenentur. Poſtea reſpōdet illi. c. ſi quis laicus. dicēs ꝙ vēditor vel donator authoritate ſua decimas non poteſt ſubtrahere priori eccl'ie: ſꝫ monachi nō retinēt decimas authoritate ſua, ſed authoritate Maguntineñ. conciliū, ⁊ Paſchalis ſecūdi, a quibus dicitur ꝙ monachi nō ſoluant decimas de ꝓprijs predijs. et ad hoc inducit ſequens ca.

‡ Maguntinenſis.

‡ Maguntinenſi.

d ℭ Paſchalis. ſꝫ q̄ſo paſchalis potuit dare hoc priuilegium monachis, cum ſit contra preceptū diuine legis: vt. j. eod. ca. decime. et ca. reuertimini. contra qd̄ non poteſt diſpenſari. xxv. q. j. ſunt quidam. ⁊. ſ. diſtin. v. ca. j. ſ. diſtin. viij. que contra? Sed forte non eſt abſurdum ꝙ priuilegium concedatur cͦtra ius ſit contra ius diuinum. ſed ſi contraria conſtitutione illud tolleretur, non poſſet fieri. Sed nūquid laico poſſet dare tale priuilegium? Dic ꝙ ſic. Joan.

Priuilegium ꝯtra ius diuinū cōcedi poteſt.

Queſti. ſunt. ℭ Caſus. Quidam clerici conqueſti ſunt de epis et abbatibus qui decimas dari non permittebāt eccleſijs vbi coloni eorū epoꝝ vel abbatū miſſas audiebant ⁊ baptizabātur coꝝ filij. et ideo ſtatuit concilium Maguntineñ. vt epi et abbates de predijs que proprijs colunt ſtipendijs, decimas ſibi retineāt. coloni ꝟo ibi dent decimas vbi filij eoꝝ baptizantur: et vbi per totum circulum anni audiunt diuina.
e ℭ Coloni. Partiarū: qui partem fructuum p̄cipiūt. tales eñ pro ea portione quā ipſi p̄cipiūt, tenentur dare decimas: et dñi eoꝝ pro ea quā ipſi p̄cipiūt: vt extra eo. qm̄. et ca. a nobis. et ca. tua nobis. imo et in penſionario colono idē iuris eſt, ſiue ipſe pro pēſione ſeruiat, ſiue dño det certā pēſionem: quia anteqꝫ aliqua penſio detur, eſt decimāda: vt extra eo. titu. cum homines.

Decie ſūt a colonis partiarijs dāde.

uentus vt epi[a] et abbates de agris et vineis que ad ſuum et fratrum ſtipẽdium habẽt, et ad eccleſias[b] ſuas deferri faciant. familie vero eorũ ibi dent decimas[c] ſuas, vbi eorũ infantes baptizantur, et vbi per totum anni circulum miſſas audiunt.

Item Paſchalis quartus.

De proprijs laboribus monachi et canonici decimas minime ſoluere cogantur.

Decimas a pplo ſacerdotibus ac leuitis eſſe reddendas diuine legis ſanxit authoritas. ceterum a monachis[d] ſiue clericis cõmuniter viuẽtibus[e] nulla ratio ſinit vt milites[f] aut epi aut pſone quelibet decimas de laborib9 ſeu nutrimẽtis ſuis proprijs extorquere debeant. vñ beatus Grego. ſic ait. Communi vita viuentibus iam de faciẽdis portionibus, vel exhibẽda hoſpitalitate, vel adimplenda miſericordia nobis quid erit loquẽdum: cum omne quod ſupeſt, in cauſis pijs ac religioſis erogandum ſit: dicente dño: Quod ſupereſt, date eleemoſynã: et ecce omnia munda ſunt vobis.

Quod autem dicitur q antiquiores eccleſie propter nouas nec decimis nec villa poſſeſſione priuentur, non ita intelligendum eſt vt nullo modo credat licere epo aliquam partem poſſeſſionum vel decimationũ vnius eccleſie alteri pro tpe tribuere. ſicut em̃ papa duos epatus in vnũ poteſt redigere: ita et vnus pprio cõſentiente epo in duos põt diuidi: vel etiaʒ metropolitano inuito quelibet eccl'ia ab eius iuriſdictione apoſtolica eximi poteſt authoritate.

Unde Gregorius papa ſcribit Benenato epiſcopo. ca. xxv.

Duos epiſcopatus in vnũ redigere apoſtolica poteſt authoritas.

Et tpis qualitas, et vicinitas[g] nos locoꝝ inuitat vt cumanam atq muſitanam vnire[h] debeam9 eccl'ias: qm̃ nec lõge a ſe itineris interuallo ſeiuncte ſunt, nec (pctis facientibus) tanta multitudo populi eſt vt (ſicut olim fuit) duos habere debeãt ſacerdo

a Ut epi. Patet hic q clerici non dabũt decimas de bonis eccleſie: vt ex̃ eo. fraternitatem. et. c. diſti. nouit. et. j. ca. pxi. licet h. contradixerit, qui dixit eſſe ſpeciale in epo. ſed ob. extra eo. quoniam. §. vlti.

b Ad eccleſias ſuas deferri. proprijs ſumptibus.

c Decimas. ſi predia ſint in epiſcopoꝝ parochia. Uel loquit de decimis pſonalib9 que dãde ſunt vbi ſacramenta percipiuntur: vt ex̃ eo. ad apoſtolice.

Decias. Caſus. Queſitũ fuit a Paſchali vtrũ monachi vel clerici cõmuniter viuentes decimas debeant dare? Et reſpõdet / ſacerdotes et leuite a populo decimas percipere debẽt. Sed a monachis et clericis cõmuniter viuentib9 nullus de pdijs q ſuis ſumptibus colunt, et nutrimentis proprijs decimas audeat extorquere. Et ad hoc probandũ inducit authoritatem Gregorij.

d A monachis. Duplici ratione: tũ quia non habẽt populũ: tum quia non miniſtrãt eis ſpiritualia.

e Cõiter viuentib9. ecce q aliud habent priuilegiũ clerici cõiter viuẽtes / q̃ ſeparatim: et q idem habent q monachi. ſimiliter in abſolutione petẽda habent idẽ priuilegiũ cum monachis: vt extra de vi. et honeſt. cleri. qm̃. in fi. et extra qui cle. vel vo. ca. j. et extra de ſenten. excõ. monachi. et ca. ex tenore. in fi. contra extra de ſen. excom. cum non ab homine.

f Milites. An milites poſſint habere decimas, dicetur. j. q. vij. ca. j.

Qd aut. Hec eſt. v. pars. q. in qua probat Gratia. q papa põt epiſcopatus diuidere et vnire, et quoſdam eximere archiepiſcopis ſuis inconſultis. Joan.

Caſus. Dictum eſt. ſ. in ca. eccleſie. et ca. quicunq. q antiquiores eccl'ie ppter nouas eccl'ias ſuo iure priuari nõ debẽt. Nũc vero dicit Grat. q hoc non ita ſtricte eſt intelligendũ q epo nõ liceat vni9 eccl'ie poſſeſſionem vel decimas alij tribuere: q2 ſicut papa põt duos epiſcopatus redigere in vnũ, ita vnũ in duos diuidere: maxime epo conſentiente. et quelibet eccleſia ab apl'ico eximi põt etiam inuito metropolitano. ita ſupple epus poteſt vnius eccleſie poſſeſſionem &c. Sed certe male argumentat Gra. de apoſtolico ad epm / cũ apoſtolic9 habeat plenitudinem poteſtatis / quã nullus alius habet. et q authoritate pape duo epatus in vnum redigi poſſint / probatur per duo ſequentia capi.

Et temporis. Caſus. Cumana ciuitas paſtore carebat / q vicina erat ciuitati Muſitane: ſed q2 pauci erant ibi hoies, ideo papa Benenato epo Muſitano vtrãq eccleſiã gubernandã commiſit, ita vt habitet vbi vtilius et cõmodius habitare pſpexerit: dũ tamẽ in illa eccleſia in qua corporaliter non erit, miniſteria diuina ſolẽniter peragãtur. Cumani caſtri, id eſt modice vrbis. Sacerdos. i. epus.

g Et vicinitas. Arg. q propter remotionem vel incõmoditatẽ multa fiunt licite que al's non licerẽt: vt j. ea. q. vij. ſi quis vult. lxiij. diſt. cuʒ lõge. xiij. q. ij. vbicunq. ex̃ de eccle. edifi. ad audiẽtiã. ſ. vij. q. j. tẽporis.

h Unire. ſicut papa poteſt vnire plures epiſcopat9 ſic epus plures eccleſias: vt ex̃ de exceſſ. pla. ſicut vnire. Si q̃ras apud quã iſtaꝝ eccleſiarũ reſideat dignitas epalis, vel an vtreq retineãt dignitatem priorem? Dico q varijs modis poſſunt vniri eccleſie: vel hoc modo vt vna ſubijciatur alteri: et ſcdm hoc dignitas epiſcopalis erit in vna tantum. Uel hoc modo poſſunt vniri vt ex duabus dignitatib9 vna fiat dignitas: et ſcdm hoc non dicẽtur eſſe due eccleſie ſed vna tantum. et ſm hoc illi qui ſunt canonici in vna, erunt canonici in altera. et tam iſti q̃ illi canonici intererunt electioni epiſcopi et alijs communibus negocijs. In tali vnione diſtinguendum credo q aut eccleſie ſimul vniuntur, aut vna earum vnitur relique: que duo ſunt penitus diuerſa. Si vna vnit alteri / ſecundũ hoc illius naturam et conſuetudinem et priuilegium aſſumit cui vnitur: et peribunt iura illius eccleſie que vnitur: vt extra de ſtatu mona. recolẽtes. circa finem. Si autem neutra alteri vnitur, ſed ille ſimul vniũtur: tunc dico q conſuetudines vel priuilegia que meliora ſunt et humaniora, retinent illud vnitum: nam cum malum et bonum aſſociantur, malum recipit naturam boni. xxxij. q. j. non eſt culpandus. et argumen. C. de rei.

Iſte intellectus approbat. j. e. ca. ſtatuimus. ſ. e. q. ij. et xiij. q. j. in ſum. ibi videas.

Luce xj. f.

Clerici cõit viuentes et monachi hñt idẽ priuilegiũ.

v. pa.

Eccl'ie varijs modis vniunt.

tes. Qr igit̃ cumani caſtri ſacerdos curſuz hui⁹ vite explenit[a] vtraſq̃ nos eccleſias preſentiſ authoritatis pagina vniſſe, tibiq̃ cōmiſiſſe cognoſcas vtrarūq̃[b] etiam eccl'iarū ſcito te eſſe proprium pontificem. Et ideo quecunq̃ vel de earū patrimonio, vel cleri ordinatione promotioneve iuxta canonum ſtatuta viſa fuerint ordinare atq̃ diſponere, habebis vt ꝓprius revera ſacerdos liberam ex noſtre authoritatiſ cōſenſu atq̃ permiſſione licentiā. Ubi vero cōmodius atq̃ vtilius eſſe perſpexeris, ibi habitato: ita ſane, vt alteram eccleſiam cui corporaliter preſens non es, ſolicita prouidentiq̃ cura diſponas: quatenus illic diuina miniſteria ſolēniter domino preſtante peragantur.

Idem Joanni epiſcopo.

¶ Duos epiſcopatus in vnū redigere apoſtolica valet authoritas.

Poſtq̃ hoſtilis ipietas diuerſarū ciuitatuz ita (peccatis faciētib⁹) deſolauit eccl'ias, vt reparādi eas ſpes nullo modo populo deficiēte remanſerit: maiori valde cura cōſtringimur, ne defunctis earū ſacerdotib⁹ reliquie plebis nullo paſtoris moderamine gubernāte, per inuia fidei hoſtis callidi rapiantur (quod abſit) inſidijs. Huius ergo rei ſolicitudine ſepe commoniti,[g] hoc noſtro ſedit cordi conſiliū vt vicinis eas mandaremus pontificibus gubernandas. Ideoq̃ fraternitati tue curā gubernationemq̃ Treuerēſium eccleſie preuidim⁹ committēdam: quam tue eccleſie aggregari vnirique neceſſe eſt: quatenus vtrarūq̃ eccleſiarū ſacerdos recte (Chriſto adiuuāte) poſſis exiſtere: ⁊ que tibi de eius patrimonio vel cleri ordinatione ſeu promotione vigilanti ac canonica cura viſa fuerint diſpone. quippe vt pontifex proprius liberam habeas ex p̄ſenti noſtra permiſſione licentiam.

Item ex conci. Carthagi.ij.

¶ Non habeāt epm dioceſes que nunq̃ habuerunt.

Felix epiſcop⁹ Seleucitanus dixit: etiam ſi hoc placz ſanctitati veſtre, inſinuo vt dioceſes[c] que nunq̃ epiſcopos habuerunt, nō habeant[d]: ⁊ illa dioceſis que aliquando habuit, habeat proprium[e]. ſm hanc perſecutionem ſanctitatis veſtre eſt eſtimare q̄d fieri debeat. Ab vniuerſis dictum eſt, Placet.

Item ex Aphricano concilio tertio.

¶ Niſi cū volūtate epi dioceſes que ab eo retinentur, non recipiant ꝓprios epos.

Multis cōcilijs hoc ſtatutū eſt a cetu ſacerdotali vt plebes que in dioceſib⁹ ab epis retinenť, q̄ epos nūq̃ habuerūt: nō niſi cū volūtate eius epi a quo tenenť, ꝓprios accipiant rectores[f].

Item Gregorius Joāni epiſcopo[g] Lauſeo.

¶ Apoſtolica authoritas a iuriſdictione archiepi epiſcopos valet eximere.

---

vro. act. in princi. ⁊ C. cōmunia de leg. l. ij. circa finem. Tertio modo poſſunt vniri eccleſie: puta q̄ vtraq̃ remaneat epiſcopalis. ⁊ ſm hoc remanent duo epiſcopatus, licet idem ſit epiſcopus vtriuſq̃ eccleſie: ⁊ ſm hoc ſi primo ſubeant iſte eccleſie diuerſis metropolitanis propter illā vnionē neuter metropolitanus perdit ius ſuum: vt ex̄ de relig. do. ca. quia. ⁊ epiſcopus iſte erit ſub duob⁹ metropolitanis. In p̄mo caſu erit ſub illo cui pape placuerit, vel erit ſub metropolitano illius eccl'ie cui vnita eſt altera. illius ẽm naturā aſſumpſit. Et ſic imperator quandoq̃ vnit duas dignitates i vnam: vt in autē. vt iudices ſine q̄quo ſuffragio. §. illud. colla. ij.

a ¶ Explenit. ergo ſi eſſet viuus, non vniretur: vt. j. ea. multis. ⁊ ex̄ de eccle. edifi. ad audientiā. immo potius eo mortuo nō debent vniri, vt ex̄ ne ſede va. ca. j.

b ¶ Utrarūq̃. in vtraq̃ ergo erit ſedes epalis: vt. xxj. q̄ōe. j. relatio. Uel forte vbi ipſe elegerit habitare: et alia erit ſibi ſubiecta.

Poſtq̃. ¶ Caſus. Multe ciuitates: inter q̄s erat Treuerenſis ciuitas, intantum erant populis deſolate, q̄ proprios p̄latos habere nō poterant, nec erat ſpes illas eccl'ias reparandi, immo timebatur ne illarum eccleſiarū reliquie aſportarentur. et ideo Joanni epiſcopo Treuerenſem ciuitatē committit eaz ſue eccleſie vniendo. ⁊ dat ſibi liberā poteſtatē quatenus prout meli⁹ viſum fuerit ſibi, vigilāti cura cuncta diſponat.

Felix epiſcopus. ¶ Caſus. In concilio Carthaginenſi Felix epiſcop⁹ Seleucitan⁹ dixit vt in illis plebibus ponanť epi vbi quondā fuerūt, in alijs ⁊o nō: cui⁹ dictum concilium approbauit.

c ¶ Ut dioceſes. ſ. diſt. lxxx. epi. ⁊ ca. illud.

d ¶ Non habeāt. Niſi in caſu: vt. j. e. precipim⁹. xcix. diſt. nulli.

e ¶ Habeat proprium. Niſi in duobus caſibus. ſ. eo. ex temporis. xxv. queſt. ij. ita nos. licet ergo ciuitas ꝑ mille annos ſine epiſcopo fuerit, dū tamen epiſcopalis limes poſſit probari, non obſtat preſcriptio. j. queſt. iij. licet.

Multis concilijs. ¶ Caſus. Queſitum fuit in cōcilio Aphricano an plebes que ſūt in epiſcopatu alicuius, poſſint habere proprios epiſcopos, que ſcilicz nūq̃ epiſcopos habuerunt. Et reſpōdet q̄ non ſine voluntate illius epiſcopi a quo retineť. Et ſcias q̄ hec duo ca. inducunť ad probandum q̄ vnus epiſcopatus poteſt in duos diuidi epo cōſentiente, aliter non licz. quod non eſt verū quantū ad papā. ſz p̄ōt dici q̄ quedam concilia impetrauerant priuilegium a papa diuidendi vnum epiſcopatum in duos de conſenſu tamē epiſcopi cui⁹ erat epiſcopatus.

f ¶ Rectores. i. epiſcopos. Uidetur ergo q̄ papa non poſſit inuito epiſcopo nouuz facere epiſcopatum in dioceſi ſua: vt ſupra eo. ⁊ temporis. Hug. dicit hūc eſſe tenorem hui⁹ capituli q̄ nullus ſacerdos poteſt inſtitui ſine voluntate dioceſani epiſcopi.

[f] Com-moti.

Epo inuito an poſſit i ſua dioceſi nou⁹ epatus fieri.

g ¶ Joāni epiſcopo. ſupple ⁊ Joāni patriarche: q̄ archiepiſcopo Lauſeo ſcribit ꝑ Adriano.

F Rater noſter. ¶ Caſus. Anteceſſor Greg. exemerat Adrianū epiſcopū Thebane ciuitatis a iuriſdictione Lauſei archiepiſcopi, ⁊ Joannis patriarche prime Juſtinianе: poſt quam exemptionem prefati archiepiſcopus ⁊ patriarcha eum grauiter et iniuſte in quibuſdaʒ cauſis condemnauerūt. Nam archiepiſcopus in cauſis pecuniariis eum iniuſte ſpoliauit, patriarcha vo in cā criminali ipſuʒ inique depoſuit. Super quo cum querelam apud Grego. depoſuit honori ſuo ⁊ loco eſt reſtitut⁹, et precipit Lauſeo archiepo vt decetero nihil iuris ſuper eo vel ei⁹ eccleſia preſumeret vſurpare, ſʒ ſi qua cauſa fidei vel criminalis vel pecuniaria inter eos vertitur, per delegatos domini pape ſi mediocris eſt, vel per ſedem apoſtolicam ſi ardua eſt decidaẗ: contra quod ſi fecerit, ſciat ſe communione priuatū. Iteʒ precipit ei vt ſine dilatione omnes res ſacras vel alias mobiles vel immobiles ei reſtituat. de quibus ſi queſtio vertiẗ inter eos: in regia vrbe coram reſpōſali ventiletur.

F Rater noſter adrian⁹ thebane ciuitatis epſ ad Romanā vrbē veniens lachrymabiliter eſt conqueſtus de qbuſdā ſe capitulis a fraternitate tua, necnō[a] a Joāne prime iuſtiniane vrbis antiſtite iniuſte condemnatū. Deneqiſſimo autē dānādoqʒ ei⁹[b] iudicio al's ſum⁹ (iuuāte dño) tractaturi. Adrianū vero epiſcopū reperimus, ⁊ tuo cōtra ſacerdotales mores odio laboraſſe: ⁊ nullo iure pecuniariis in cauſis eum fraternitatis tue fuiſſe cōdēnatū ſententia. Quia igiẗ et ab antefato Joanne prime iuſtiniane vrbis epō contra ius canoneſqʒ depoſitus[c], honoris ſui gradu carere nō potuit: in ſua eū reformari eccleſia, atqʒ in ꝓprie dignitatis ordine decreuimus reuocari. Et cū oportuiſſet te ex eo dñici corporis communione priuari, ꝙ poſt admonitionem ſancte memorie deceſſoris noſtri contēptā (per quaʒ eum eccleſiāqʒ eius de tue iuriſdictione poteſtatꝫ exemit) rurſus in eis aliquid[d] tibi iuriſdictiōis ſeruare preſumpſeris: tamen nos humanius decernentes, cōmunioniſqʒ tibi ſacramentū interim conſeruantes, decernimus vt fraternitas tua ab eo eccleſiaqʒ ei⁹ omnem antehabite ſue poteſtatē iuriſdictionis abſtineat: ⁊ ſecundū ſcripta deceſſoris noſtri[e], ſi qua cauſa vel fidei vel criminis vel pecuniaria aduerſus prefatū Adrianum cōſacerdotē noſtrum potuerit euenire: per eos q̇ noſtri ſunt vel fuerint in vrbe regia reſponſales, ſi mediocris[f] eſt queſtio, cognoſcatur: vel huc[g] ad apoſtolicam ſedem (ſi eſt ardua) deducatur: quatenus noſtre audientie ſententia decidatur. Q̄ſ ſi cōtra hec que ſtatuimus, quolibet tēpore qualibet occaſione vel ſurreptione venire tētaueris: ſacra ſcias te cōmunione priuatum: nec eam te (excepto vltimo vite tue tēpore) niſi cū cōceſſa Romani pōtificis decernimus iuſſione percipere: res autē ſiue ſacras ſiue alias mobiles immobileſqʒ eius eccleſie quas hactenus diceris retinere (quarū notitiam nobis oblatam preſentibus annectimus literis) ſine aliqua ei fraternitas tua dilatione reſtituat de qb⁹ ſi qua inter vos q̄ſtio vertiẗ, volumus vt apud reſponſalem noſtrum in vrbe regia ventiletur. S i autem necdū in dioceſi alicuius epiſcopi illa loca aſſignata fuerint: ex vigore apoſtolice ſedis ꝓpriū epiſcopū accipiāt.

U nde Grego. iunior ſcribit Boniſacio epiſcopo.

¶ Ubi multitudo fideliū excreuit: ibi epī ſunt ordinandi.

P Recipim⁹[h] vt iuxta canonū ſtatuta vbi multitudo excreuerit fideliū, ex vigore apl'ice ſedis debeas[i] ordinare epiſcopos: pia tamen

a ¶ Necnon. a Joāne. ſub q̄ erat Lauſe⁹ metropolitanus de cui⁹ dioceſi fuit Adrian⁹, ſed fuit exempt⁹. ⁊

b ¶ Eius. ſcilicet Joannis.

c ¶ Depoſitus. etiam de facto. ſic xxiiij. q. j. audiuimus.

d ¶ Aliq̄d. Arg. ex eo ꝙ q̄s eximiẗ, videẗ exēpt⁹ vniuerſaliter etiā cum ſuis eccleſiis. in auten. vt eccle. ra. cē. an. gau. preſcrip. in princ. col. ij. quia beneficia principum large ſunt interpretāda: vt. ff. de conſtitu. prin. beneficiū. extra de dona. cum dilectus. xij. q. ij. qui manumittiẗ. ⁊. xxiiij. q. j. rogamus. ⁊ in auten. vt liberti decetero. §. ſi q̄s. colẗ. vj. j. ea. q. ij. viſis. arg. contra extra de relig. do. cōſtitutus. in fi. extra de dona. paſtoralis. eẋ de priui. ex ore in fi. ⁊. c. cū capella. ff. de fun. inſtru. l. queſitū. §. vlt. Jo. Quid iuris ſit de hoc, in queſtionib⁹ notaui diligēter. B.

Exemptio ſimpl'r an extimat vniuerſal'r

e ¶ Noſtri. Uidetur ꝙ per legatū vel etiam delegatum queſtio fidei ſit tractanda: cum tantum ad Petrū ſit referenda queſtio fidei. xxiiij. q. j. quotiēs. Sʒ dic ꝙ mediocres cauſas poſſunt epiſcopi tractare: vt extra de here. ad abolendā. ſed magnas non: vt extra de here. cum Chriſtus.

Cauſas mediocres tractāt epi.

f ¶ Si mediocrꝫ. Uideẗ ergo ꝙ delegat⁹ criminales cauſas poſſit audire: vt. ij. q. vj. decreto. C. de offi. ꝓcon. l. j. Argu. contra. ff. de offic. procon. ſolent. extra de offi. lega. quod tranſlationē. Sed dic ꝙ mediocres cauſas appellat cum tale eſt crimen quod non inducit depoſitionē: in quo poteſt interuenire ꝓcurator: vt. ff. an p aliū cauſe appell. red. poſſ. l. j. ⁊ vbi non eſt op⁹ inſcriptione: vt. ff. de accu. leuia. Uel dic ꝙ cognoſcere poteſt legatus de crimine epiſcopi, ſed non deponere. Uẗ dic ꝙ poteſt pronunciare aliquem deponendum, ſʒ euʒ condemnare non poteſt. ſic. ij. queſtione. vj. biduuʒ. ver. ſi quem enim in inſulam.

Delegatus vtrum crimiales cauſas audire poſſit.

g ¶ Uel huc. Hic argue legatū non poſſe oīa que delegans: quod verum eſt, niſi ei ſpecialiter aliq̄d fuerit permiſſum: vt xxv. queſtione. ij. in galliarum.

h P Recipim⁹. Arg. ꝙ ſine anthoritate pape epātus nō fiūt. ⁊ arg. vij. q. j. mutationes.

i ¶ Debeas. Ut tamē habeatur conſenſus epiſcopi ſi regio illa eſſet intra dioceſim alicuius epiſcopi: quia quicquid excreſcit, ſpectat ad epiſcopū: vt extra de deci. quoniam. Joannes.

¶ Sicut duo epiſcopatus. ¶ Caſus. Supra dictum eſt in ca. ⁊ temporis qualitas. et .c. poſtq̄. et .c. felix. q̄ duo epiſcopatus in vnū redigi poſſunt: ⁊ vnus in duos poteſt diuidi. Nunc dicit Gratianus q̄ ep̄s poteſt ſimiliter vnam eccleſiam ſibi ſubiectam in duas diuidere et ecōuerſo cum conſenſu ſuorum clericorū: et facta diuiſione / noua eccleſia ſoluta erit a iure prioris eccleſie: et niſi hoc fieret, multitudo eccleſiarū ad paucitatem reducere tur: plures tamen baptiſmales eccleſias in vna terminatione facere nō poteſt epiſcopus.

¶ Plures ¶ Caſus. Statutum eſt in concilio Toletano vt itra vnam terminationem non ſint plures eccleſie baptiſmales: ⁊ ſi cōtētio fuerit de terminatione duarum matricū eccleſiarum, populi vtrarumq̄ amicabiliter cōponāt: ſinaūt / lis dei iudicio diſcernat.

contemplatione, vt non vileſcat dignitas epiſcopatus.

Sicut duo ep̄atus ſupraſcripto modo in vnū poſſunt redigi, ⁊ vnus in duos valet diuidi: ſic etiā ep̄s de baptiſmalibus ⁊ parochianis eccleſiis facere pōt cum cōſenſu ſuorū clericorū. qđ cuȝ factū fuerit, illa pars populi que nouis eccleſiis ſupponitur, a iure prioris eccl̄ie abſoluit. hoc niſi fieri poſſet, multitudo eccleſiarum ad paucitatē redigeret. Plures autem baptiſmales eccleſias in vna terminatione facere non poteſt. Unde in Toletano cōcilio legitur.

¶ In vna terminatione plures baptiſmales eccleſie eſſe non poſſunt.

Plures baptiſmales eccleſie in vna[a] terminatione eſſe nō poſſunt[b], ſȝ vna tātūmodo cum capellis ſuis: et ſi contētio fuerit de terminatione duarum matricum, plebes[c] vtrarūq̄ diſcernāt[d]. et ſi non conuenerint, lis dei iudicio[e] diſcernatur.

Ius ergo eccleſiarum ita interpretandum eſt, vt niſi epiſcopo diſponente aliis eccleſiis fuerit aſſignatuȝ: in nullo priorum redituum diminutionem patiantur.

Unde Anaſtaſius ep̄s.

¶ Cōione priuetur qui decimas vel oblationes extra ep̄i conſcientiā tenere voluerit.

Statuimus vt ſi quis oblationes[f] eccl̄ie vel decimas quas pp̄l's dare debet, tenere cōtenderit: vel extra baptiſmalem[g] eccleſiā dare voluerit preter cōſciētiam ep̄i vel eius cui huiuſcemodi officia cōmiſſa ſunt, nec cum eorum voluerit agere cōſilio: bānum[h] noſtrum componat, et communione priuetur.

Cum addit, extra conſcientiam epiſcopi: intelligendum relinquit q̄ epiſcopo conſentiente aliis eccleſiis dari poſſunt. Idem.

¶ Iuxta diſpoſitionem epiſcopi decime diſtribuantur.

¶ Caſus. In ca. ſupra quileq̄. dictum eſt vt antiquiores eccleſie ius ſuum non perdant ꝓpter nouas: quod verum eſt (ſicut Gratianus hic interpretatur) niſi authoritate epiſcopi aliis eccleſiis fuerit aſſignatum: et ad hoc inducit ſequens capi. Et hoc intelligit Hug. de eccleſiis q̄ tantuȝ ad epiſcopum ſpectant. de aliis non poteſt ſine conſenſu clericorum.

Statuimus. ¶ Caſus. Statuitur in hoc cap. q̄ ſi quis ſua authoritate decimas vel oblationes q̄s debet populus dare, contēderit retinere: vel extra baptiſmalem eccleſiam p̄ter cōſcientiam epiſcopi vel eius cui huiuſmodi officia ſunt commiſſa / decimas dare voluerit: pena pecuniaria ⁊ excōmunicatione puniatur. Oblationes in teſtamento relictas. Uel pōt dici q̄ oblationes debite ſunt, et homines ad hoc cōpelluntur: vt .j. ea. q. in canonibus.

a ¶ In vna. ⁊ intra eoſdē limites.

b ¶ Nō poſſunt. Ita q̄ habeāt eoſdē limites. ex quo eñ ſunt baptiſmales, debēt habere limites diſtictos: vt .xiij. q. j. c. j. vn⁹ enim tantum debet eſſe princeps. vij. q. j. in apibus.

c ¶ Plebes vtrarūq̄. Arg. q̄ qui rem meli⁹ nouerūt ſiue ſint domeſtici ſiue extranei / potius debent eſſe teſtes q̄ alij / licet ſint domeſtici vel conſanguinei: vt ex̄ q̄ ma. accu. poſ. videtur. in fi. et extra de teſti. veniens. in fi. C. de repud. conſenſu.

d ¶ Diſcernant. Uel per arbitrium vel per amicabilem compoſitionem. ſuperioris tamen authoritas eſt neceſſaria. extra de tranſac. decetero. et ca. ſtatuimus. et extra de arbi. per tuas. al's laicus non poſſet eſſe iudex in ſpiritualibus vt extra de iudi. decernimus. et .c. ſeq. et in conſtitu. Innocen. contingit. que eſt de arbi. Et eſt hic arg. q̄ ſpiritualis cauſa laico poteſt committi. xxxij. diſt. §. verum.

Hoc not. iij. q̄o. v. in ſūma. ⁊ ca. j. et xxiij. q. ij. ſup prudētia.

e ¶ Iudicio. Id eſt iuramento: vel etiam ſortibus: quibus dei volūtas oſtenditur. xxvj. q. ij. §. j. ⁊ ca. ſors. Uel dei iudicio. i. eccleſiaſtico. iij. q. v. q2 ſuſpecti. verſi. veniat. xij. q. j. futuram.

Scȝ honeſtis: et hoc tenet h.

¶ Ius ergo. ¶ Hec eſt ſexta pars q̄ſtionis, in qua probare intendit q̄ oēs eccleſie cum rebus ſuis ſint in ep̄i poteſtate: nec decime ſine eius licentia alibi poſſint dari: et q̄ ep̄s debet illas diſpenſare ſm̄ deum prout ſibi videbitur melius expedire. Jo. de fan.

f ¶ Oblationes. argu. q̄ excōicari poſſunt laici q̄ nō dāt ſacerdotibus oblationes (ſcȝ debitas) vt .j. de cōſe. diſt. j. oīs chriſtianus. qđ Hug. intelligit etiam de gratuitis oblationibus ſi clericus nō habet vnde ſuſtentetur. arg. extra de ſimo. cum ſit. argu. contra. xcj. diſt. clericus. xij. q. ij. charitatem.

g ¶ Baptiſmalem eccleſiam. Decime ergo ſoluende ſunt baptiſmalibus eccleſiis. Argu. ſ. ea. de decimis. et .j. eod. in ſacris. quod verum eſt de predialibus: ſed perſonales debentur parochialibus eccleſiis: vt .ſ. ea. queſti. et dixi. ſ. ea. quicunq̄. Item patet q̄ epiſcopus poteſt auferre decimas vni eccleſie ⁊ dare alteri: vt dixi. ſ. e. eccleſie.

Decie cui eccleſie ſunt ſoluēde.

h ¶ Bannum noſtrum. Sexaginta ſolidoꝝ: vt in Lōbarda cōtinetur. et ſic ſemper intelligitur vbi non determinatur. Et eſt hic argum̄. penam pecuniariam ab eccleſia poſſe infligi. xviij. diſt. q̄m̄. extra de rap. in archiepiſcopatu. argu. xxiij. q. v. quid ergo. Argum̄. contra extra de penis. licet. Item argu. q̄ iudex poteſt aliquem contumacem excommunicare, et aliter punire: quod non eſt verū: vt extra vt lite non conteſtata. quoniam. in fine.

Eccl'ia pōt penā pecuniariā infligere.

¶ Cum addit. ¶ Caſus. Dictum eſt .ſ. q̄ preter conſcientiam epiſcopi decime aliis dari non debent. Nunc vero a ſenſu cōtrario (vt dicit Gratianus) datur intelligi q̄ ep̄o conſentiente aliis dari poſſunt.

IN ſacris. ¶ Caſus. Conqueſti ſunt quidā archipreſbyteri de quibuſdā laicis qui decimas eccleſijs baptiſmalibus ſubtrahentes epī diſpoſitione contempta, dabant eas illis eccleſijs quas edificauerant in proprijs predijs vel in feudis, vel alijs eccleſijs, et ideo ꝓhibet Anaſtaſius ne hoc de cetero fiat. Similiter ꝛ illi. Et nota ꝙ in principio ſunt v̾ba Symmachi, ibi: Si quis oblationes: ſunt verba concilij, et caute conſidera que ſunt verba concilij legendo. Et loquitur iſtud cap. de immunitate rerum eccleſie: ſeq̄ns vero capi. de immunitate rerum clericorum.

a ¶ In beneficijs id eſt feudo. et eſt arg. ius patronatus cū feudo trāſire, niſi fuerit exceptum: vt extra de iur. patro. ex literis. arg. cōtra. j. e. q. vij. nemini. ꝛ illis vero eſt ſingl'r. ſed cuꝫ vniuerſitate bn̄. ff. de contrahē. emp. in modicis. ẜm L.

¶ Cum aūt ¶ Caſus. Dictū eſt. ſ. in ca. proxi. ꝙ reprehendūtur qui cōtēpta epī diſpoſitiōe decias alijs eccleſiis tribuūt. Nūc vero a ſenſu contrario colligit Gratianus ꝙ ſi eo diſponente hoc faciūt, irreprehenſibiles inueniūtur.

IN canonib⁹. ¶ Caſus. hoc capi. diuiditur in tres ptes. In prima parte anathematizatur q̄cunq; oblationes alteri⁹ eccleſie vel accipere vel alteri dare volunt preter conſenſum epī vel alterius ad quē huiuſmodi ſpectant officia: cū iniquū ſit ab aliq̄b⁹ vſurpari quod relictū eſt ꝓ remedio animarum, et maxime a chriſtianis ꝛ principib⁹, a quibus res eccleſiaſticas cōuenit cuſtodiri. In ſcd̄a dicit ꝙ q̄cūq; res eccl'ie ſua authoritate vl' authoritate pricipis inuaſerit: niſi cōmonitus reſipiſcat, debet excōicari. In tertia parte oſtēdit hoiem inobedientē excommunicandū. ꝛ hoc probat authoritate dn̄i. Scd̄a pars incipit ibi: Generaliter. tertia ibi: al'as cōcilio.

IN ſacris canonib⁹ prefixum eſt vt decime iuxta epī diſpoſitionem diſtribuant. Quidā aūt laici q̄ vel in ꝓprijs vel in bn̄ficijs[a] ſuas habēt baſilicas: contēpta epī diſpōne, non ad eccleſias vbi baptiſmum ꝛ predicationem et manus impoſitionē et alia xp̄i ſacramēta ꝑcipiunt, decimas ſuas dant: ſed ꝓprijs baſilicis vel alijs eccleſiis ꝓ ſuo libitu tribuunt: qd̄ oibus modis diuine legi et ſacris canonibus cōſtat eſſe cōtrarium. vnde veſtram poteſtatem vt eos corrigatis expetimus.

Cum aūt reprehendūtur qꝛ cōtēpta epī diſpoſitione hoc faciunt: intelligitur ꝙ ſi epō diſponente hoc fecerint, irreprehenſibiles inueniantur.

Item Symmachus epiſcopus eccleſie catholice vrbis Rome dixit.

¶ Anathema ſit qui preter epī cōſciētiā decimas ꝛ oblationes diſpenſare voluerit.

IN canonibus in Gangrēſi eccl'ia ꝛ apl'ica authoritate cōditis de fructuuꝫ oblatiōnib⁹ que miniſtris eccleſie debentur, et de his que in vſus pauperū cōferuntur, ſcriptū habet. Si q̄s oblationes eccleſie accipere vel dare voluerit preter epī cōſcientiā vel eius cui huiuſcemodi ſunt officia cōmiſſa, nec cum eius voluerit agere conſilio: anathema ſit. Et iteꝝ in eodē cōcilio Gangrenſi. Si q̄s oblata deo dederit alteri, vel acceperit preter epī vel eius conſenſum qui ab eo inſtitut⁹ eſt ad diſpenſandum miſericordiam pauperibus: et qui dat et qui accipit, anathema ſit.

Valde ergo iniquū ꝛ ingens ſacrilegium eſt, quecunq; vel ꝓ remedio pctōꝝ, vel ꝓ ſalute aiaꝝ ſuaꝝ aut requie vnuſq̄ſq; venerabili eccl'ie cōtulerit aut certe reliquerit: ab his a q̄b⁹ maxime[b] ſeruari conuenit xp̄ianis et deū timētibus hoib⁹, ꝛ ſup oia a pricipibus[c] et primis regionum in aliud transferri et conuerti. et. j.

¶ Gn̄aliter v̾o q̄cūq; res eccleſie cōfiſcare[d] aut cōpetere vel peruadere periculoſa ſua infeſtatione preſumpſerit: ſil'r et hi q̄ res eccl'ie iuſſu vel largitione pricipū vel quorūdā potētū[e], aut quadā inuaſione vel tyrānica ptāte tenuerint, et filijs et heredibus ſuis (vt a q̄buſdā iā factū audiuim⁹) quaſi hereditarias reliq̄rint niſi cito[f] res dei admoniti a pontifice agnita veritate reddiderint: ꝑpetuo anathemate feriant̄. Iniquū em̄ eſſe cēſemus vt poti⁹ cuſtodes chartaꝝ[g] q̄ꝫ defenſores rerū creditaꝝ (vt preceptum eſt) iudicemur. et. j. Ferro em̄ abſcindēda ſunt vulnera que fomenta nō ſentiūt. ¶ Sil'r ꝛ illi extorres debent fieri ab eccl'ia q̄ ſacerdotali admonitiōe nō corrigūtur, dicēte dn̄o: Auferte malum ex vobis. Uniuerſa ſynodus ſurgens acclamauit: Ut ita fiat, rogamus. Dictuꝫ eſt octies: Exaudi xp̄e. Symmacho pape vita ſit: dictum eſt duodecies.

Idem.

¶ Eadem plectuntur pena, qui eccleſie res ꝛ bona epiſcoporum inuadunt.

SImiliter ꝛ hoc ad oim̄ eccleſiaꝝ notitiam veſtra ceterorūq; exhortatione et indicio cēſemus peruenire

b ¶ Maxime. quē quis tenetur defendere contra alios: multo forti⁹ contra ſe. ff. ſi ſer. vendi. altius. xix. diſt. nulli fas. j. eo. nulli epiſcoporū. extra de nat. ex li. ven. c. vnico.

c ¶ A principib⁹. Quib⁹ Chriſtus eccleſiam commiſit. xxiij. q. v. principes.

d ¶ Confiſcare. ẜm leges veteres bona damnatorū confiſcabātur. hodie ſecus: vt. C. de bonis damna. autentic. bona. Res autem eccleſie nō poſſunt confiſcari: vt. ſ. eo. placet. arg. contra extra de preſcrip. ſi diligenti. Eccl'ie res cōfiſcari n̄ pn̄t.

e ¶ Potentum. Nota authoritatem maioris in illicitis non excuſare. xij. q. ij. q̄cūq;. et ca. de rebus. xj. q. iij. ſi dn̄s. et. j. e. q. vij. decias. xxv. q. j. om̄e qd̄. xxxvj q. ij. nullus. argu. cōtra. lxiij. diſtinc. ſalonitane. xiiij. q. v. dixit.

f ¶ Niſi cito. primo tn̄ videtur cītād⁹ princeps cui⁹ authoritate res eccleſiaſtica tenetur vt. xij. q. ij. d̾ reb⁹. ſed illud ob ſcādalum principis. ſed non eſt ita. j. Co. v. d.

g ¶ Chartarū. i. librorū: qꝛ epš non debet ſemꝑ libris inſiſtere: vt. lxxxvj. diſt. fratrem.

SImiliter ⁊c̄. ¶ Caſus. In hoc cap. dicitur ꝙ res epōrum patrimoniales eſſe eccleſie nō dubitantur: et ideo ſil'r de=

bēt ꝑuilegio gaudere. vñ ſi q̄s eas inuaſerit niſi admonit⁹ reſipiſcat, ſicuti ꝑpter res eccl'ie, ita ꝑpter res ep̄orū excōicari dʒ. Et nota qḋ dicit̄ de reb⁹ ep̄oꝝ, eſt intelligendū de reb⁹ omniū clericoꝝ.

Eccl'ie ꝛ clericoꝝ bona eodē potiunt̄ priuilegio.

a ¶ Eccl'ie. Quia epiſcop⁹ eſt in ipſa eccl'ia: vt. vij. q. j. ſcire. Ex hoc ca. cōſueuit dici ꝙ res clericoꝝ eodē gaudent priuilegio q̄ res eccl'ie. xij. q. ij. eccl'iaꝝ. ꝛ. lxxxvij. diſt. eos. vnde videtur ꝙ eque cōmittat̄ ſacrilegiū in rebus clericorū ſicut in reb⁹ eccleſie. Uel dic ꝙ ſunt res eccl'ie quo ad defenſionē: qꝛ eccleſia dʒ eas defēdere ſicut ſuas. xij. q. ij. de laicis. ꝛ lxxxvij. diſtic. eos. Uel dicunt̄ eccl'ie quo ad hoc: q̄a ſi dānificat eccleſiā ep̄s, eccl'ia habet recurſum ad res ſuas: vt. xij. q. iiij. quicunq̄. vnde dico ꝙ oēs res clerici ſūt obligate ſue eccl'ie, ſicut res mariti vxori: vt eſt̄ de pig. ex literis. C. q̄ po. in pig. l. vlti. ſicut et res tutoris pupillo. vnde qui minor eſt. xxv. annis, non debet eſſe prelatus, cum res ipſius non poſſint obligari eccl'ie: vt C. de legi. tut. l. vlti. Nec obſtāt contraria hic ſignata ꝫ. xij. q. iij. ep̄us. ꝛ qō. ij. ſint manifeſte. vbi dicitur ꝙ alie ſunt res eccleſie, alie epiſcopi: et hoc fateor. ſed dicuntur eſſe eccleſie quo ad ea que dixi. xij. q. v. ſi epiſcopus.

! hoc ītellige vt eſt̄ de vita et ho. cle. cap. ſi. Archi.

ꝛ ab oībus firmiter teneri (qꝛ res ep̄oꝝ eſſe eccleſie [a] nō dubitātur) ſi in eorū facultatib⁹ ſimili [b] fuerit crudelitate craſſatū, ꝑuaſores rerū memoratarū predicta canonū diſtrictione feriantur: vt qui moꝛtibus ꝑpꝛijs ac nulla conſciētie caſtigatione corrigunt̄, ſaltem eccl'iaſtice et canonice vindicte perfodiantur aculeis.

Itē ex libro capituloꝝ Caroli ꝛ Lodouici imperatoꝝ.

¶ Res eccl'ie principū authoritate diſtribui nō poſſunt.

Quia iuxta ſanctoꝝ patrum traditionem nouimus res eccleſie vota fidelium eſſe, precia peccatorū, et patrimonia paupeꝝ: cuiq̄ nō ſolū habita conſeruare, verūetiam (deo opitulante) conferre optamus. vt autē ab eccleſiaſticis officijs de diuidendis [c] rebus eccleſie ſuſpitionē dudū conceptā penitus amoueamus, ſtatuim⁹ vt neq̄ noſtris, neq̄ filioꝝ [d] ꝛ deo diſpenſante ſucceſſoꝝ noſtroꝝ temporibus vllā penitus diuiſionem aut iacturam patiantur. Cum ergo preter conſcientiam epiſcopi, vel eius cui officia huiuſcemodi commiſſa ſunt, quilibet prohibet oblationes eccleſie diſtribuere: liquido apparet ꝙ cum epiſcopi conſenſu quibuſlibet eccleſijs poſſint diſtribui.

Huic interpretationi videtur contraire authoritas illa Toletani concilij.

¶ Nihil de iure ſue dioceſis epi preſumant auferre.

Conſtitutum eſt a preſenti cōcilio ep̄os dioceſes ſuas ita regere, vt nihil ex earum iure preſumant auferre [e]: ſʒ iuxta priorū authoritatem concilioꝝ tam de oblationib⁹ q̄ꝫ de tributis ac frugibus tertiam [f] cōſequantur. Q̄ſi amplius [g] quippiam ab eis preſumptum extiterit, per concilium reſtauretur: appellantibus ipſis conditoribus [h] aut certe ꝓpinquis [i] eoꝝ ſi iam illi a ſeculo deceſſerunt.

Item Symmachus papa.

¶ Poſſeſſiones eccleſie derelictas nulli ſit alienandi licentia.

Poſſeſſiōes quas vnuſquiſq̄ eccleſie propꝛio

vult probare contrarium.

Conſtitutum. ¶ Caſus. Epiſcopi res eccleſiarum auferebant: et ideo conſtitutum fuit in concilio Toletano vt nihil de rebus earum preſumant auferre, tertiam tamen partem de eccleſiarum obuentionibus conſequātur: et ſi contra hoc fecerint, per conciliū reſtaurent̄ conditoribus eccleſiarum vel eorum heredib⁹ ſuꝑ hoc appellantibus.

e ¶ Auferre. Niſi in caſibus. xij. q. ij. bone rei. ꝛ. x. q̄ſtione. ij. hoc ius. extra de eccle. edifican. ad audientiam.

f ¶ Tertiā. Alibi dicitur ꝙ quartam. xij. q. ij. conceſſo. alibi ꝙ medietatem. x. qōe. j. antiquos. ſed loci conſuetudo eſt obſeruanda: vt dicit Gratian⁹ in ſequēti ꝫ. et. x. q. iij. ꝫ. cathedraticum. vel dic diuerſitas tempoꝛū ſoluit cōtrarium. ij. q. j. ſi peccauerit.

! de hoc ſatiſ no. x. q. j. ꝫ his. ibi videas Archi.

g ¶ Q̄ſi ampli⁹. Et ſi fecerint, quaſi cōcuſſores ſunt in quadruplū puniendi: arg. xviij. diſtinct. quoniam quidem. xxiij. q. j. militare de aſſeſ. l. iij.

h ¶ Conditoribus. id eſt patronis, q̄ poſſunt male alienata repetere: vt. j. ea. qōne. vij. filijs. immo quilibet de populo hic admittitur. xij. qōne. ij. non liceat. Sed nunquid patronus laicus poteſt criminaliter clericum accuſare de dilapidatione, cum ſuam iniuriam perſequatur? argu. ꝙ ſic. j. q. vij. filijs. ꝛ arg. xxiij. diſtinc. illud. Nam ipſoꝝ intereſt: vt. j. ea. q. vij. quicunq̄. Simili ratione videtur ꝙ quilibet de populo: qꝛ reipublice intereſt ne res eccleſie male tractentur: vt. ij. qōne. j. prohibētur. in fine. ſed tamen ſecus eſt: vt notaui. ij. q. vij. in ſumma. ꝛ cap. preſumunt. Et eſt argumen. ad hoc. xxviij. diſt. conſulendum.

Patron⁹ laic⁹ an poſſit clericū de dilapidatione criminal'r accuſare.

i ¶ Propinq̄s. Jus em̄ patronat⁹ trāſit ad filios: vt. j. ea. q. vij. filijs etiā ꝙuis heredes nō ſint: arg. ff. de iure pa. filij. ff. de reli. qḋ pater. ꝛ ad heredes extraneos: vt j. q. vij. ſi plures. ff. de ope. li. fabriles. ꝛ arg. cōtra. ff. e. ſi operarum. ꝛ. C. e. liberti. Jo.

Poſſeſſiones. ¶ Caſus. Epiſcopi alienabant poſſeſſiones eccl'iarū q̄s q̄s dederat in vita, vel in moꝛte reliq̄rat. ſʒ papa Symmach⁹ ꝓhibuit vt hoc nullo

b ¶ Simili. quā premiſim⁹ circa res eccl'iaſticas.

Quia iuxta. ¶ Caſus. Lodouic⁹ et Carol⁹ legem ſanxerūt in perpetuum valituram: vt quia res eccleſie ſunt vota fidelium, et precia peccatoꝝ, ac patrimonia pauperū, nulli liceat eas ab eccleſia remouere ſub pena excommunicationis.

c ¶ Diuidendis. id eſt ſeparandis ab eccleſia. conſueuit tamen hoc capi. induci ad probandum ꝙ res eccleſiarū non poſſunt diuidi per prebendas: vt dixi. xij. q. j. cap. vltimo.

! Contrario ſtandū eſt: ꝛ lō cante ħ ſt deo diſpenſante.

d ¶ Neq̄ filioꝝ. Arg. aliquē ſuo ſucceſſori legē poſſe indicere: vt. xij. q. ij. nō liceat. lxiij. diſt. ego. arg. contra. ij. q. v. mandaſtis. vbi de hoc.

¶ Cum ergo. ¶ Caſus. Dictū eſt ſupra ꝙ cum epiſcopi cōſenſu oblationes vni⁹ eccleſie alijs diſtribui poſſunt: vt innuitur a cōtrario ſenſu: ſed Gratianus nunc

modo fiat niſi in tribus caſibus,ſcꝫ clericis bene meritis,vel monaſterijs religionis intuitu,vel peregrinis ſi largiri neceſſitas ſuaſerit: ⁊ hoc faciant non perpetuo,ſed ad tempus.

a ❡ Non perpetuo. hoc verbum perpetuo.ſpectat tantum ad clericos ſm ꝙ exponit S.j. eo.§.illud.Sꝫ hec veritas eſt ꝙ monaſterijs ⁊ pijs locis poteſt dari aliquid perpetuo: vt.j.e.qõe.ij.viſis. et xij.q.ij.ſi quos. et cap. eccleſiaſticis. Si autē ſimpliciter datur aliquid perſone, intelligo pſonaliter eſſe datum.ē.x.qõ.ij.hoc ius.ſi eccleſie datur,intelligo donationem eſſe perpetuam: vt.j.e.ca.vlti.extra de inſti.cū veniſſent. nam cū res intelligatur data vſqꝫ ad mortem hominis, et eccleſia non poſſit mori.xij. q. ij. liberti. ſemper intelligitur perpetuo eſſe datum quod eccleſie datur. Sꝫ ſi quis dederit eccleſie tantum vſum rei:non ꝓprietatē, in hoc caſu vtitur eccleſia re illa vſqꝫ ad cētū annos:qꝛ hec etas longeui hominis eſt.ff.ð vſufru.an vſuſfruct⁹. et.C.de ſacroſanc. ec.l.vt inter. Sed nunquid epūs ſine canonicis temporalem donationem facere poteſt? Dico ꝙ ſic:quia tantum perpetue cōceſſiones ſpectāt ad alienationē:vt extra de his q̄ fi.a prela.ſine conſen.c.tua. †xij.q.ij.bone.ſecus fit in cōceſſionib⁹ eccleſiarū:q̄ licet tēporales ſunt, tamē ſolus non cōcedet niſi hoc habuerit ex conſuetudine: vt extra de his que fi.a prela.ea noſcitur.arg.tamē contra.xij.q.j.epūs vbi nec fructus poteſt epūs dare ſine cōſcientia cleri ſui. Jo.

Uſuſfructus eccl'ie relict⁹ durat centū annis.

† Ad idem extra.vj.de re.ec.nō alie.dudū vbi de hoc.

dedit aut reliq̄t arbitrio alienari q̄buſlibet titulis aut diſtractionibus vel ſub quocūqꝫ argumēto nō patimur:niſi forte aut clericis bonorū meritorum,aut monaſterijs religionis intuitu,aut certe peregrinis,ſi neceſſitas largiri ſuaſerit:ſic tñ vt hec ipſa nō perpetuo [a] ſed temporaliter perfruantur. Sed illud toletani concilij ita intelligendū eſt:vt epī preter quartā vel tertiam que ſm locoꝝ diuerſitates eis debetur,nihil contingāt.

Unde in concilio Leonis pape ſtatutum eſt.

❡ A clericis et pijs locis vltra ſtatuta patrū aliquid epiſcopus non exigat.

Nulli epoꝝ liceat a ſubiecto ſacerdote vel alio quocunqꝫ clerico et pijs locis dationes vltra ſtatuta [b] patrū exigere, aut ſuppoſita in angarijs inferre: ſed cum optimus ſit perſpector,ita proſpiciat vt vniuerſe ſibi oues commiſſe,a ſe maxime alātur atqꝫ in neceſſitatibus [c] iuuentur: non illicitis exactionibus opprimantur: quia dñs paſcere et docere nos docuit, ⁊ omnibus miniſtrare: non terrenis lucris ⁊ auaritijs delectari.

Item Grego. Leoni epiſcopo Carthaginenſi.

❡ De reditibus eccleſie q̄rta pars clericis eſt diſtribuēda.

AD hoc [d] locorū gradus rationis ordo diſtixit, et iudicia [e] eſſe ↄſtituit,vt nec prepoſiti in opprimendos ſe fruſtra valeant occupare ſubiectos: nec ſubiectis iterū contra ſuos prepoſitos effrenata ſit reſultandi licentia. Uolumus igitur vt quicquid eccleſie tue ex reditu vel quolibet [f] alio titulo fortaſſis acceſſerit,quartam exinde portionē ſine diminutione aliq̄ debeas ſegregare,atqꝫ eam ſecūdum domini timorem preſbyteris,diaconibus, ac clero (vt tibi viſum [g] fuerit) diſcrete diuidere.

Item ex ſexta ſynodo.

❡ Epiſcop⁹ turpis lucri gfa nihil a monachis vel clericis ſuis exigere debet.

PRedicator [h] eccl'ie paulus diuinus [i] apl's ac ſi canonem ponēs Epheſiorum

❡ Sed illud. ¶ Caſus. Quia.ē.in ca.cōſtitutū facta eſt mentio de tertia quā epūs debet percipere de rebus eccleſiarū:ideo idem nūc oſtēdit ⁊ de quarta:ſcꝫ vt epī preter tertiā vel quartā ſm diuerſas cōſuetudines nihil auferre preſumant.

Nulli epiſcoporum. ¶ Caſus. Quidā epiſcopi vltra q̄ eis a canone ꝑmittebatur clericos ſibi ſubiectos multis angarijs fatigabāt exactiones plurimas faciendo in eos: ⁊ ideo ſtatuit Leo vt hoc decetero non faciant:ſed proprias oues alant tanq̄ boni paſtores. et hoc probat authoritate domini,qui nos docuit paſcere et docere.

b ❡ Statuta. Si ergo epiſcopus aliquid exigit a ſubdito ſuo,negari poteſt ei,niſi oſtendat hoc a canone ei conceſſum eſſe: vt.xviij. queſt.ij.hoc tantum.ix.queſtione.ij.conqueſtus. †

c ❡ Neceſſitatibus. A pauperib⁹ enim nihil petet: vt.j.qō.ij.placuit. ſic dicit lex ꝙ ſi patria tenuis eſt,potius eſt iuuāda q̄ ſpoliāda: vt.C.noua vecti.inſti.non poſ.l.j.

† et ar.x.q.iij.quia cognouimus vbi de hoc, ⁊ ex de penis,i q̄b⁹.in gl.permiſſum, ⁊c.

AD hoc locorum. ¶ Caſ⁹. Leo epiſcopus de reditibus vel oblationib⁹ eccleſie integram quartā canonicis ſuis nō diſtribuebat: et ideo Gregorius precepit vt illam quartam ſine diminutione prout ſibi viſum fuerit cū diſcretione inter canonicos diſtribuat:qꝛ ad hoc ſunt ordinati grad⁹ locorum et diſtincti, ne ꝓlati opprimāt iniuſte ſubiectos: nec ſubiecti cōtra prelatos ſupbiant effrenate.

d ❡ Ad hoc.ſi.C. de iude.nullus.

e ❡ Et iudicia.ē. lxxxix.di.ad hoc.

f ❡ Uel quolibet. Ergo non ſolū de decimis ⁊ oblationibus fiant q̄tuor portiones,ſed etiā de penſionibus et alijs reditibus.xij.q.ij.quatuor.

g ❡ Uiſum. Ergo epūs ꝑ arbitrio ſuo poteſt bona eccleſie diuidere.xij.q.ij.vulterane.j.e.q.vij.decimas cōtra. Sed ibi ſoluitur.hoc ca.loquitur quando bona nō ſunt ſeparata:alias contra.xij.q.j.§.vlti.quod potius concordat.

PRedicator. ¶ Caſus. Quidā epiſcopi turpis lucri gratia a ſubiectis ſuis iniuſte pecuniam exigebant:ſed ſexta ſynod⁹ oſtēdit ꝙ hoc facere nō debēt:qꝛ nō debēt res ſubditoꝝ iniuſte deſiderare,ſꝫ poti⁹ illos alere. Et hoc ꝓbat trib⁹ authoritatib⁹.ſ.duab⁹ pauli, et tertia petri.

h ❡ Predicator. Probat ſexta ſynodus authoritate Petri et Pauli ꝙ prelatus a ſubditis non debet exigere aurum vel argentum: ſed potius eos erudire. nam beatius eſt dare q̄ accipere.extra de celeb.miſſa. cum marthe.

i ❡ Diuinus. Quandoqꝫ ponitur in mala ſignificatione: vt.j.q.j.nunq̄.

a ¶ Immovero.ſi iudex dicit,cōdēno te:imo abſoluo
Arg. te:vltimo v̄bo ſtādū eſt. de pe.diſt.ij.ſi enim.
ad hoc.b ¶ Multitudini. Argu.vbi precipitur,ad omnes ex ff.d ma tenditur. lxj.diſtinc.miramur.xviij.diſtin.ignorantia,
nu. teſ.et.ʒ.diſtinc.v.ad eius vero.

non dat,peccat mortaliter:clerici autē debēt eas diuidere iuſto modo cū pauperib⁹ ⁊ religioſis ⁊ hoſpitib⁹: ⁊ hoc ꝓbat per quatuor ca. Jo.de fan.

R Euertimini. ¶ Caſus. Caſum hunc ſic attende. Judei decimas ſacerdotib⁹ et leuitis non tribuebāt:propter quod penuria et ſterilitate ſūt puniti.nā in penam eoꝝ cataracte celi clauſe ſunt: nec pluuias effundebant:⁊ locuſte,bruc⁹,⁊ erugo labores ſuos deuaſtabāt. Hortatur itaqꝫ Malachias propheta iudeos vt reuertant ad dn̄ʒ:quia ſi ſoluāt decimas ⁊ primitias, cataracte celi aperientur,et vſqꝫ ad abundantiā benedictio ſup eos effundet. Procedit ergo Hiero. hoc ordine in hoc cap. Primo ponit v̄ba Malachie ꝓphete,vſqꝫ ad locum illū. Verbum effuſionis.v̄ba tamen interponunt que ſunt Hieronymi.ſ.nunc ſequamur ordinem prophete. deinde exponit verba ꝓphete ſm̄ literam vſqꝫ ad illud verbum. Si quis doctus. exinde ea moraliter exponit vſqꝫ ad finem ca. — vij.ps — mala. iij.b.

presbyterꝫ,immo v̄o ᵃ ⁊ omni ſacrate multitudini ᵇ ac plenitudini,ita fiducialiter perhibuit:argētū aut aurū ᶜ aut veſtē nullius cōcupiui:ipſi ſcitꝫ: quoniā ea q̄ mihi opus erant, ⁊ his q̄ mecum ſunt,miniſtrauit man⁹ iſta.oīa oſtēdi vobis qm̄ ſic laborātes oportet ſuſcipere infirmos.beatius exiſtimans ᵈ dare q̄ꝫ accipere propter qđ et nos docti ab eo definimus nullatenus ep̄m turpis lucri gr̄a excogitare ad excuſandas excuſationes in peccatis,expetere aurū vel argētū,aut aliā ſpeciē a pbr̄is vel clericis vel monachis q̄ ſub ipſo ſunt.ait em̄ ᵉ apoſtol⁹. Nō debent filij theſaurizare ᶠ parentibus ᵍ,ſed parentes filijs. et apl's Petrus: Paſcite q̄ in vobis eſt gregē dei:non coacte ʰ ſꝫ ſponte ſm̄ deū:non turpis lucri gr̄a:neqꝫ vt dominātes in clero:ſꝫ forma facti gregis ex animo:et cum apparuerit princeps paſtoꝝ,percipietis immarceſcibilis glorie coronā. I llđ autē qđ in fine capituli ⁱ ſymmachi ponitur:hec ipſa nō perpetuo,ſed tēporaliter perfruātur: ad perſonales tantum poſſeſſiones clericorum videlicet ⁊ pauperum non ad monaſteriales referēdum eſt. ¶ Q̄ꝫ vero ſit graue apud deuʒ decimas ⁊ oblationes ac primitias ſacerdotibus non ſoluere,authoritate Hierony.et Auguſti. apparet,

A it namqꝫ Hierony.ſuper Malachiam.

¶ Reus apud deuʒ habetur q̄ ſacerdotibus decimas non ſoluerit.

R Euertimini ᵏ ad me,et ego reuertar ad vos dicit dominus exercituum.⁊ dixiſtis: In quo reuertemur ˡ? Si affligit homo deum: quia vos configitis me.⁊ dixiſtis: In q̊ configimus te? In decimis ᵐ et primitijs:et ideo in penuria vos maledicti eſtis: et me configitis tota gens ⁿ. Nunc ſequamur ordinē prophete. Quia mihi non reddidiſtis decimas ⁊ primitias,id circo in penuria ⁊ fame maledicti eſtis:et me vos ſupplantaſtis ᵒ ſiue defraudaſtis ecce annus expletus eſt ᵖ, et nihil in meos theſauros,ſed in veſtra horrea comportaſtis: et

ſtich⁹. c ¶ Aurum. verba Pauli. — ff.d he re.inſti.
d ¶ Exiſtimans. Verba ſynodi:immo verba fuerunt domini:vt extra đ celebra. miſſ. cum marthe. — ſi ita ſcriptū. Act. xx.b.
e ¶ Ait em̄.in ſecunda epiſtola ad Corinthios.
f ¶ Theſaurizare. Supficialis eſt iſta argumētatio: quia ⁊ filij theſaurizant parētibus: quia parētes ſuccedunt eis ſi quid habent: vt ſupra iij.q.iiij.hi qui.⁊.j. xxxv.q.viij.hoc ſalubriter. Non eſt ſuperficialis:quia non ſuccedunt parentes filijs niſi in defectu alioꝝ. — ij.coꝛ. xij.c. j.Pet. v.a.
g ¶ Parētibus. Etiam ſpiritualibus. ⁊ reſpexit apoſtolus naturaʒ et votum parentuʒ prout voto parentuʒ hereditas filijs debetur:ſed filiorum hereditas ſola pietatis cauſa parentibus debetur: vt.ff. vnde lib.ſcripto herede.§.vlt.⁊.ff.de inoffic. teſta. nam et ſi.iuxta illđ. Ordine turbato ſuccedis Bulgare nato. Item dicit lex q̄ omnia que noſtra ſunt ex voto filijs paramus: vt.ff.de bo.li.l.pe.j.reſpon.⁊ hereditas parentum quaſi debita obuenit nobis: vt.ff.ꝓ ſocio.l. et quia.⁊ filij pene ad propria bona veniunt.ff.de ſuc. edi.l.j.§.pe. Et dicit imperator,cogitare debēt parentes ⁊ q̄ ipſi fuerunt filij:⁊ ea que a ſuis parentib⁹ ſperabant,ſuis filijs facere debent.in aut. vt cum de ap. cognoſci.§.conſiderare.col.viij. — Hereditas parētū debetur filijs.
h ¶ Non coacte.i.pro lucro terreno.
¶ Illud autem. ¶ Caſus. Iſte.§.reſpicit illud ca.poſſeſſiones.⁊ dicit q̄ illud verbū temporaliter perfruantur,non refert ad monachos q̄ perpetuo poſſeſſiones illas poterāt poſſidere:ſꝫ refert tantū ad clericos pauperes. Poſtea ꝓbat q̄ graue peccatū eſt decimas ⁊ primitias ⁊ oblatiōes nō reddere.⁊ ad hoc inducit ſeq.c.
i ¶ Capituli.ʒ.ea.poſſeſſiones.
¶ Q̄ꝫ vero. ¶ Hec eſt.vij.pars.q.in qua probat magiſter q̄ decime ſunt dande clericis ꝓ labore ſuo:et q̄ ea

k ¶ Reuertimini. In p̄ma parte ponit Hierony. verba ꝓphete vſqꝫ ad illud verbum effuſionis. In ſcđa parte exponit ea ad literā vſqꝫ ad illud ſi q̄s doct⁹. Abinde myſtice ſiue moraliter.
l ¶ Reuertemur. Quaſi dicant,non diſceſſimus.immo in hoc receſſiſtis quia confixiſtis me:hac tamē cōditione,ſi homo affligit.i.poteſt affligere deū: et ideo dicit.c.ſi affligeret.quia nature dei nihil nocere pōt.xj. q.iij.ſm̄ catholicaʒ.quia impaſſibilis eſt.xxij.q.iiij.incommutabilis. — Deo nihil nocet.
m ¶ In decimis. Nota deū dici affligi cum eius ſubditi affliguntur. ſi.ij.queſt.v habet hoc proprium.⁊ iij.q.j.nulli.in fi. — ar. eꝫ đ ꝓba. lꝫ.in fi.
m ¶ In decimis.ſcꝫ non ſolutis. — Ad hoc.ʒ. j.q.j. qđ q̄dā iuxta fi. ⁊ ca. multi. circa fi.
n ¶ Tota gens.i.ex toto gentiliter viuentes: vel quilibet de populo.
o ¶ Supplātaſtis.arg.ʒ.j.de ꝯſe.diſ.ij.penē.ſꝫ intellige quātum in vobis eſt. xj.q.iij.inter v̄ba. Vel ita defraudāt ſubtrahēdo iſta pauperib⁹.
p ¶ Annus expletus eſt. Nō tamē finis anni ſpectā

decie q̄ tpe ſūt dāde.

dus eſt vt tunc decime preſtentur: ſed preſtande ſunt cum fructus colligunt. extra de deci. cuz homines. immo ſi ager bis in anno det fructus, totiens dande ſunt decime: vt extra. e. ex parte. ii. hic ergo ſuggillauit eos qui tā tarde dederūt. In perſonalib⁹ tñ decimis poſſet dici q̄ in fine dande ſunt propter lucra minima. Incōueniēs em̄ eſſet q̄ ſcriptor vł aliquis negociator ſingulis dieb⁹ deberet decimam partem lucri dare eccleſie. argu. ad hoc tale quale extra de pigno. ex literis. ibi propter poſſeſſionū minutias. et q: talis ſolutio incōmoditatem haberet: vt. ff. fami. her ciſ. plane, idem dicendum de caſeo ꝛ lacte. Joan.

a ¶ Perdidiſtis. argu. aliquem debere puniri i eo in q̄ deliquit. xii. q. ii. qui ꝛ humanis. et q̄ negat qđ debet, negari ei debet qđ ſibi debetur. extra de vſur. quia fruſtra. C. de fideicō. li. l. ſi quis in ſuo. xcv. diſt. ecce.

b ¶ In horrea. argu. q̄ ipſi ruſtici debent deferre in horrea decias ad ipſas eccleſias: argu. i. q. vii. decias. C. đ annonis ꝛ tribu. l. ꝓ locis. lib. x. nō ergo a clericis vel eoꝛuz nuncijs ſunt colligende in agris.

c ¶ Ad abundātiam. i. queſt. vii. maiores.

d ¶ Verbuz. hec ſunt verba hieronymi.

l ¶ Vendicauerit. i. ſibi aſcripſerit.

m ¶ Cataracte. i. feneſtre.

n ¶ Nubibus. i. predicatoꝛibus.

o ¶ Imbrem. gratie ꝛ ſciētie, que in eo augebitur. de pe. diſt. iii. ſi ſermo. Joannes.

ꝓ decimis et primitijs, q̄ parua erāt vt a vob̄ darent, vbertatē poſſeſſionū veſtrarum, ꝛ omnē frugū abūdātiā perdidiſtis [a]. Ut autē ſciat̄ hoc me iraſcente perfectū, q: fraudaſtis me parte mea: hoꝛtoꝛ vos atq: cōmoneo vt inferatis decimas in hoꝛrea [b] mea, hoc eſt in theſauros tēpli: vt habeant ſacerdotes ꝛ leuite q̄ mihi miniſtrant cibos: et ꝓbate me ſi non tantas pluuias effudero, vt cataracte celi apte eſſe credātur: et effundā benedictionē meā vobis vſq: ad abūdantiā [c]. Uerbum [d] effuſionis, nomen largitatis oſtendit [e]: ſed fieri poteſt vt agros irrigantibus pluuijs ſit quidez fertilitas: verū aut locuſta veniat, aut bruc⁹, aut erugo [f], aut eruca, ꝛ laboꝛes hoīm vaſtabunt: ꝓpterea adiungit ꝛ dicit. Et increpabo ꝓ vobis deuoꝛantes, locuſtas vcz, et reliqua q̄ prediximus: ꝛ non coꝛrūpent fructum terre veſtre. Si quādo fames et penuria et rerum omniū egeſtas opprimit mundum, ſciamus hoc ex ira dei [g] deſcendere: qui ſe in pauperibus ſi non accipiant eleemoſynam fraudari loquitur: et ſuas [h] poſſeſſiones poſſumus decimas et primitias interpretari [i].

¶ Si quis doct⁹ ꝛ eruditus in lege domini poteſt alios erudire, nō debet ſue aſſignare prudentie ingenioq: quod poſſidet: ſed gratias agat primum dño qui cūcta largitur deinde ſacerdotibus eius ac miniſtris a quibus [k] doct⁹ eſt: ſi enim non egerit gratias, ſed ſcientiam vendicauerit [l] ſibi, in penuria maledicetur. q̄ ſi intelligens largitoꝛem deum ꝛ agens his gratias per quos a deo erudit⁹ eſt, humiliauerit ſe, ꝛ in hoꝛreum dei intulerit cibos: hoc eſt ſcripture alimēta in eccleſijs populis miniſtrauerit: ſtatim aperientur ſuper eum cataracte [m] celi: et effundet pluuia ſpiritualis et mandabit nubibus [n] ſuis vt pluant ſuper eum imbrem [o]: ꝛ abundantia rerum omnium perfruetur.

Item Auguſtinus.

¶ Q̄ decime ſacerdotibus ſunt tradende.

Decime tributa [p] ſunt egentium animarū. q̄ ſi decimam dederis: non ſolum abundantiam fructuum recipies, ſed etiam ſanitatem coꝛpoꝛis ꝛ anime cōſequeris. non igitur dñs deus premiū [q] poſtulat, ſed honoꝛem. Deus enim noſter qui dignatus eſt totum dare, decimam a nobis dignatus eſt recipere: nō ſibi ſed nobis ſine dubio profuturam.

Decime. ¶ Caſus. Hoc ca. diuiditur in duas partes. In prima parte docet Aug. decias eſſe tribuēdas de militia, negocio, et artificio, et ſine tarditate: ꝛ oſtendit ex hoc triplicem ſequi cōmoditatem: ſcz abundantiam fructuū, coꝛpoꝛis ſanitatē, et pmīi celeſtis retributionez: quas ſi quis non dederit ad decimā partem reuocabitur: et qđ Chꝛiſtus nō accepit, impi⁹ miles vſurpabit. In ſecūda parte dicitur q̄ decie ex debito requiruntur: et q̄ eas non dederit, tot homicidioꝛum in die iudicii re⁹ apparebit: q̄t pauperes in locis illis fame perierūt. quoꝝ penā ſi vult euitare, decimam reddat: ꝛ de nouē partibus faciat eleemoſynā.

p ¶ Tributa. i. debita animabus egentibus. i. diuina gr̄a. Uel meli⁹ dicas q̄ dant egētibus clericis, non tamē ideo minus dande ſunt etſi diuites ſunt. nō em̄ intuitu perſonarū dantur eccleſijs. Si ergo decime ſunt tributa, ergo nō poſſunt preſcribi: vt. i. queſt. iii. ꝰ. poꝛro. ꝛ. C. de preſcrip. xxx. an. competit. quod falſum eſt. extra de preſcriptio. de quarta. Item ſi ſunt tributa: ergo compenſatio in eis non admittitur. C. de compen. l. iiii. preterea ſi ſunt tributa: ergo ſi quis appellat vt eas retineat, non auditur: vt. ii. queſt. vi. quotiens fiſcalis. ꝛ eſt expreſſum extra de deci. tua. in fine.

Scdz hoc accipim⁹ egētiū aiaꝝ vt ſonat ad hoc. ſ. e. q. i. canonibus. Uel dic egētiuz aiaꝝ. i. filioꝝz leui q̄ partez poſ. cuz ceteris nō acceperūt: nā clerici ſunt de nūero pauꝑeꝝ: vt xxiii. q. vii. qđ aūt. ſ. i. q. ii. ſacerdos. Archi.

Effuſio duo notat.

e ¶ Oſtendit hic, ꝛ. C. de inoffi. dona. l. ii. Qñq: etiam notat vitium. xli. diſt. ſepe.

Erugo Eruca.

f ¶ Aut erugo. Erugo em̄ eſt ros q̄ cadit ſup teneras ſpicas: ꝛ ꝓpter hoc ſole veniēte marceſcunt. Eruca eſt vermis q̄ ibi naſcit. ff. loca. ex conducto.

g ¶ Ex ira dei. Hō em̄ ꝓpter pctā ſua affligit: vt. vii. q. i. ſciſcitaris. lvi. diſt. ſi gēs. i. xxiii. q. iiii. ſi quos.

h ¶ Suas. ſi ergo ſue ſunt, rei vēdicatio intētabitur ꝓ eis. C. de ſacroſan. eccle. vt inter.

i ¶ Interpretari. i. moꝛaliter exponere.

k ¶ A qb⁹. arg. q̄ diſcipuli debēt referre gr̄as magiſtro, nō tm̄ ṽbis ſz etiā reb⁹: vt. xcix. diſt. ecce.

q ¶ Premium. i. gratis vult beneficium ſuum concedere, nō ꝓ precio: ſed tamē honoꝛē vult habere: argu. ff. man. ſi remunerādi. ꝛ eſt ſi. i. q. i. iudices. vbi dicit q̄ nō ſunt dicēda munera, ſz ſumpt⁹, ꝛ facit ad hoc qđ dixi. xxxii. q. ii. honoꝛantur.

a ¶ De militia.licita.ergo ⁊ clerici ſi militent.xxiij.q.j.militare.tenentur dare decimas.

Nego=ciatio vix pōt eē ſine pctō.

b ¶ Negocio.dummodo licita ſit negociatio: vt extra e.ex tranſmiſſa. et tñ vix aliqua negociatio ſine peccato poteſt expediri: vt de peni.diſtin.v.qualitas dicitur tamē licita quoad laicos i quibuſdā rebus vt.lxxxviij.di.fornicari. Sed nunquid de illicite acqſitis debeāt dare decimas: notaui.xiiij.qō.v.in prin. Sed nūquid de furto vel latrocinio dāde ſunt decime? Dicunt quidā ꝙ ſic: ne apud eos ita remaneāt. argu.ad hoc.xxij.q.j.conſidera. aliꝗ negāt: ne eccleſia videat approbare delictum. Sed dico ꝙ a fure vl' a raptore bene petitur decima, nō ratione negociationis ſue, cū illa ſit reprobata: ſ; quia inuenitur i poſſeſſione: q: decima ſequitur quenlibet poſſeſſorē ſiue iudeum ſiue excommunicatum: vt extra de deci.de terris.eẋ de vſu.quāto.eẋ de ſen.excō.ſi vero. alioqn eſſet predo melioris cōditionis ꝙ̄ bone fidei poſſeſſor: quod eſſe non debet: vt ff.de peti.hered.ſi a dño.§.vlt.

Decle an ſint de illicite acqſitis dande.

ram.ſed ſi tardius dare pctm̄ eſt: ꝗ̄to magis peius eſt peccatū non dediſſe? De militia[a] de negocio[b] ⁊ de artificio red de decimas. Cū em̄ decimas dādo, ⁊ terrena ⁊ celeſtia poſſis premia promereri, quare ꝑ auaritia, duplici bñdictione fraudaris? hec eſt enim dei iuſtiſſima conſuetudo vt ſi tu illi decimā non dederis, tu ad decimā[c] reuoceris dabis impio militi quod nō vis dare ſacerdoti.bene facere ſemꝑ de⁹ paratus eſt, ſed hoīm malitia prohibetur[d]. decime etem̄ ex debito[e] reqrūtur: ⁊ q̇ eas dare noluerint, res alienas[f] inuadūt[g]. ⁊ ꝗ̄ti pauperes in locis ſuis vbi ipſe habitat, illo decimas nō dante, fame mortui fuerint: tantoꝝ homicidiorum[h] reus ante eterni iudicis tribunal apparebit: q: rem a deo pauperibus delegatam, ſuis vſibus reſeruauit. q̇ ergo ſibi aut premium[i] cōparare, aut pctōꝝ deſiderat indulgētiam promereri, reddat decimam. etiā de nouē partib⁹ ſtudeat eleemoſynam dare pauperibus. Item Hierony.

¶ Seipm̄ cōdēnat q̇ euangelizātib⁹ neceſſaria ſubtrahit.

Apoſtolicis viris ⁊ euāgelizatorib⁹ chriſti in neceſſariis[k] vſibus nolle tribuere, ſeipm̄ cōdemnare eſt. Quod autem decime epoꝝ conſenſu monachis licite tribuantur, beatus Hiero. Damaſo pape ſcribit dicens.

¶ Liberum eſt clericis monachis et religioſis decimas concedere.

Quoniam quicquid[l] habēt clerici, pauperum eſt: et dom⁹ illoꝝ omnibus[m] debent eſſe communes: ſuſceptioni peregrinorum ⁊ hoſpitum inuigilare debent: maxime curandū eſt illis vt de decimis et oblationib⁹ cenobiis et xenodochiis qualē voluerint et potuerint ſuſtentationem impēdant. liberū eſt em̄ monachis ſpūalib⁹ viris deū colētib⁹ et timētib⁹ decimas et oblationes cunctaq; remedia concedere[n]: et de iure ſuo

e.q.moderamine.

g ¶ Inuadūt.no. ꝙ idem eſt iniuſte detinere, qd rapere: vt hic.et extra de reſti.ſpo. ſepe. Et idem eſt auferre quod non dare.xlvij.diſtinc.ſicut. et.xij.q.ij. idigne.

h ¶ Homicidioꝝ.ſ.xj.q.iij. ꝑcipue. et.ſ.lxxxvj.diſtin. paſce.

i ¶ Premium.ſ.xxvij.q.ij.ſunt q̇.

k ¶ Neceſſariis.i.in victu et veſtitu: vt.x.q.ij.eps.Io.

Apoſtolicꝫ.

¶ Qd autē. ¶ Caſus. Supra dictū eſt in.§.ex his.monachos de ꝓpriis ꝓdiis que ad proprium vſum colūt nō debere decīas dare: nunc oſtēdit Gra.ꝙ epis cōſentiētib⁹ recipe pñt.

Quoniā quicquid. ¶ Caſus. Hoc capi.diuiditur in tres partes. In prima parte queſiuit Damaſus a hierony. an clerici intuitu pietatis partem decimaꝝ ſuaꝝ et oblationū poſſint cōcedere cenobiis ⁊ xenodochiis ad ſui ſuſtētationem: et an poſſeſſiones aliquas ſuas dñium eorū transferri poſſint? Et rñ.ꝙ ſic. In ſcda parte q̄ſiuit vtrū laici poſſint vſum decimaruꝫ et oblationū hr̄e? Et rñd.ꝙ non.ſed ſi aliqñ decime ab eis fuerūt detēte: et cōſentiēte epo loci trāſierūt i vſum monachoꝝ: conſtabūt eis firmitate ꝑpetua. In tertia parte queſiuit q̇ clerici de bonis eccl'ie ſint ſuſtentādi? Et rñ.ꝙ pauperes, et q̇ parētū opib⁹ ſuſtētari nō pñt. ſi vero ſūt diuites, ⁊ qd pauperū eſt accipiunt, ſacrilegiū cōmittūt ⁊ ꝑ abuſum taliū bonoꝝ iudiciū ſibi mādncāt et bibūt. Scda ps ibi: Qꝫ aūt. Tertia ibi: Clericos.

Iudei tenent ad decimas pſonales.

Item nunq̇d iudei pſonales decimas dabunt? Videtur ꝙ ſic: vt eẋ de vſu.quāto.circa fi.de deci.ad audiētiam. q: dr ibi ꝙ de oib⁹ prouētib⁹ dabunt. qd concedo. Tan.tamen et B.narrāt contrarium per decre.illam.extra eo.titu.de terris. et per decre.extra de vſur.ꝗ̄to.qd concedo. Item ex oib⁹ que ex lucratiua cauſa habētur, dabuntur decime: vt de dona.ex lega.vel ſi extraneus inſtituitur ex teſtamēto. aliud eſt ſi quis ab inteſtato ſuccedit: quia tali debita eſt hereditas iure nature: vnde potius debitum eſt ꝙ̄ lucrum: vt.ff.vñ liberi.ſcripto.§.vlti. idem dico per quaſcunq; manus ambulauerit, ꝙ quilibet teneatur ad decimaꝫ de lucro ſuo. Sed nūquid doctor de collecta, vel aduocatus de patrocinio, vel mercenarius de eo quod meretur, dabit decimam? Non videtur, cum illud nō ſit lucrum ſed debitum. Credo tamen ꝙ ſic: quia ſcriptum eſt: Honorabis dominū deū tuum de tuis iuſtis laboribus.vt.j.q.j.non eſt putanda. Item quia hic dicitur, de omni artificio dande ſunt decime: vt extra.e. non eſt in poteſtate.

Aliq ꝫ meli⁹ fm B. put nota.eẋ d deci.paſtoral. q̇ ſnia cōiter approbat: ſed dictum Io.ē iuſtius: ⁊ ibi not.hor.

c ¶ Tu ad decimam.i.tm̄ decima remanebit tibi: vel demonib⁹ ſociaberis, q̇ ſunt decima pars angeloꝝ.

d ¶ Prohibetur.ſ.de pe.diſ.j.ſi agamus.ſupra.lxxvj.diſt.ieiunium.

e ¶ Ex debito. Ergo videtur ꝙ actio perſonalis competat pro decimis petendis.

f ¶ Alienas.ꝗ ante ſeparationē ſunt eccl'ie: vt not.ſ.e.q.moderamine.

l ¶ Quicq̇d.res eccl'ie ſunt paupeꝝ: vt.xxiij.q.vij.qd aūt. Silr' res clericoꝝ ſunt pauperum: vt.xxiij.q.viij.cōuenior. Et dñr eſſe pauperū: q: tpe neceſſitatis ſunt eis communicande: vt.xlvij.diſt.ſicut hi.

Eccleſiaſtice res ſūt pauperum.

m ¶ Oib⁹. No.q̇ eccl'is dicat ſufficiēs ad hoc vt q̇s debeat eſſe cōtēt⁹.vna.i.q̇ poſſet oēs recipere: vt.xlij.diſt.quieſcamus.eẋ de preben.de monachis.arg.contra.x.q.ij.eps.vbi dr ꝙ erit contentus victu ⁊ veſtitu.

n ¶ Cōcedere.cū ꝯſēſu epi.al's ſi ꝑlat⁹ ꝑter auctē epi ꝯcederet, p⁹ ei⁹ mortē reuocaret.eẋ de trāſac.dece.

Decieꝫ an poſſint cōcedi laicis.

a ¶ Non licere. hoc eſt certū ꝙ ius decimarū laicus poſſidere non poteſt cū ſit ſpūale: vt extra de preſcrip. cauſam. ex̄ de deci. ꝓhibemus. Sed nunquid fructus decimarū poſſunt concedi laicis? ſic ad tēpus: vt extra ne pre. vi. ſu. querelā. et vſq ad finē vite ipſoꝝ: † arg. ex̄ de his que fi. a prela. cū ap̄lica. in fi. arg. ɔtra. x. q. j. hanc.

† Ad hoc facit qđ not. ī. e. q. iij. §. ſic etiā. et. ī. j. q. iij. ꝑuenit ad nos. ex̄ ð de ci. quā nis. ibi videas et. ī. e. q. vij. ca. j. in ꝑin.

in dñium illoꝝ et vſum transferre: nectam in pauperibus paupertatē ꝙ̄ religionem attendere. Qꝛ aūt btitudo tua queſiuit vtrū vſus decimarū ⁊ oblationū ſecularibus ꝑuenire poſſit, nouit veſtra ſanctitas omnino non licere[a]: ꝓteſtātibus hoc diuinis[b] authoritatibus paternorū canonū. quāobrem ſi aliqñ fuerint ab his male detenta que diuini iuris eſſe noſcūtur, et in vſum tranſierint monachorū et ſeruorū dei, epō[c] tamē loci illius prebente conſenſum[d]: conſtabunt eis omnia perpetua firmitate et ſtabilitate ſubnixa.

¶ Clericos autē illos conuenit eccleſie ſtipendijs ſuſtentari, quib⁹ parētum ⁊ amicorum nulla ſuffragātur ſtipendia. Qui autē bonis[e] parentum[f] et opib⁹ ſuſtentari poſſunt: ſi qđ pauperum eſt accipiunt, ſacrilegium profecto incurrūt et committūt: et per abuſionem talium, iudicium ſibi manducant et bibunt.

De predijs autē que a colonis eoꝝ coluntur, ſic definitū eſt in Maguntienſi concilio. Queſti ſunt preterea ⁊c̄.

¶ Queſtio. ij.

De capellis[g] vero que ab eis poſſidentur ꝙ per eorum inſtitutionem a ſacerdotibus ſint gubernāde, Joannes papa probat ſcribēs Iſaac Syracuſano epiſcopo.

¶ Pbri i monaſterioꝝ eccleſijs per abbates inſtituātur.

Viſis literis charitatis veſtre, qbus ſatis perpenditur quanto ſtudio huic ſancte ſedi reuerentiam exhibetis: non modice gauiſi ſumus. Nūc itaq ſuper ea que

b ¶ Diuinis. no. generalem ſermonem non generaliter intelligēdum. lxxxviij. diſt. fornicari. lxx. di. ꝙ die. lxxvj. diſtin. ſcire. lxxv. diſti. ca. j. ī. e. q. iij. dilectio. et. q. vij. decimas deo. xij. qō. ij. ſine. xiiij. q. ij. ſup. de conſe. diſt. ij. reuera. diſ. xcv. ecce. arg. xix. diſt. ca. j. cōtra. di. xviij. propter. j.

c ¶ Epō. Et ſufficit authoritas ſolius epi ad talem alienationē: vt ex̄ de his q̄ fi. a p̄la. cū apoſtolica. contra. xij. qō. ij. ſine. non em̄ videtur ꝙ ſolus epūs poſſit cōcedere ſine capitulo. Sed hoc ſoluit ex̄ de his q̄ fi. a p̄la. cuz ap̄lica. Hic ergo laicus qui capax nō eſt, facit locum capaci. arg. C. de natu. libe. aut. licet. ff. de iniuſto rup. teſta. l. pe. et ꝙ nullus religioſus debeat recipere eccleſiam de manu laici eſt expreſſum extra de priuil. cum et plantare. ⁊ ī. q. vij. ſi quis.

Eccl'ia de manu laici nō pōt recipi.

d ¶ Cōſenſum. arg. ꝙ ratihabitio epi retrotrahitur: et confirmat illud quod per ſe inualidum erat. ‡ arg. extra de iure pat. cura paſtoralis. ī. e. qō. vij. decimas. arg. contra extra de elec. auditis.

‡ Ad h⁹. xxxv. q. ij. ca. j. de ɔſe. diſ. ij. tūc.

e ¶ Bonis. Supra. j. q. ij. clericos. et ca. paſtor eccleſie. et ca. ſacerdos.

f ¶ Parentum. Videtur loqui de illis clericis q̄ eccleſie non ſeruiunt. ſ. x. q. iij. cauendum. ſ. xij. q. j. illi aūt. ī. xxxj. q. j. quomodo.

De capellis. ¶ Hec q̄ſtio diuidit in duas partes. In prima ꝓbat per ca. ſeq. ꝙ ſi monachi habent eccl'ias pleno iure, poſſunt i eis capellanos inſtituere et deſtituere. Scđa ibi: Hac authoritate. Jo. de fan.

¶ Caſus. Hic intitulatur ſcđa queſtio, qua queritur an capelle que cōceduntur monachis ab ep̄is ſint per monachos inſtituēde. Et reſpōdetur, ſi pleno iure ſcilꝫ q̄ntum ad tēporalia et ſpūalia capelle ptinēt ad monachos, per ipſos ſunt inſtituende: vt. ī. ca. viſis. Si vero ad ipſos pleno iure non pertinent, ſed tātum quātum ad temporalia, per ep̄os ſunt inſtituende: ita tamē vt monachis reſpondeant in temporalibus, epō vero in ſpiritualibus: vt. ī. eo. ſane. De hoc plenius notatur in ſumma huius queſtionis.

g ¶ De capellis. hec eſt ſecunda queſtio an in capellis monachorū p̄ſbyteri ſint inſtituēdi per monachos: qđ vt melius pateat, vidēdū eſt q̄d iuris habēt religioſi in ſuis capellis. Et nota ꝙ duob⁹ modis fiūt capelle religioſoꝝ: edificatione, et collatione. Si edificatione, habent inſtitutionem tēporalium, ⁊ ep̄us ſpūalium: vt. ī. eo. ſane. et ca. viſis. Si aūt collatione, aut collate ſunt eis ab epo, aut a patrono. Si ab epo aut ſub certa forma: aut cum omni iure: aut ſimplr. Si ſub certa forma, non habēt ibi pl⁹ iuris ꝙ̄ forma contineat. Si vero cū omni iure tunc habēt ⁊ temporalem et ſpūalem iſtitutionem ī. e. viſis. Et ſic intelligit illud: cui⁹ eſt poſſeſſio, ei⁹ eſt et inſtitutio. † In hoc caſu loquitur extra de capel. mona. in eccleſijs. remanet tñ ius ep̄ale in ordinatione clericorū, iudicio, altarium cōſecratione, et viſitatione. ix. q. iij. per ſingulas. Si aūt conceſſit eps ſimpliciter: quid iuris ſit habetur ex̄ de dona. paſtoralis. Si vero patronus conceſſit capellam domui religioſe, non pluris iuris habet acceptor ꝙ̄ dator. argu. ī. ea. qō. j. ſi quis laicus. extra de dona. inter vi. et vxo. nuper. ff. de reg. iur. nemo pl⁹. niſi hoc factū ſit de conſenſu dioceſani epi: in quo caſu cedit in dominium religioſorū. extra de iure patro. qđ autem. extra de dona. paſtoralis. Que autē dicta ſunt intelligas de monaſterijs exēptis. in exēptis em̄ et eorum capellis quod principi placet legis habet vigorē. Et nota ꝙ Joan. fa. dixit ꝙ ſi eccleſia nondum eſt conſecrata, tantam in ea habet patronus poteſtatem ꝙ preter epi licētiam poteſt religioſo loco concedere non ſolum ius patronatus, ſed etiam ipſam eccleſiā. arg. ī. ea. q. vlt. nemini. ſed hec opinio corrigenda eſt, cū religioſus locus iam ſit: maxime propter ſolennitates que ibi fiunt ab epō. de conſe. diſt. j. nemo. Et ꝙ religioſus ſit, habes extra de relig. domi. ad hec. vnde iam in epi poteſtate cōſiſtit: cum lapis benedictus ibi iam ſit poſitus. ī. ea. q. vij. omnes. nam nec a laico poteſt aliquis inſtitui. ī. ea. q. vlti. ſi plures. multo minus ſupponi poteſt loco religioſo per laicum: cum inſtitutio ſit temporalis: ſuppoſitio vero perpetua. Item eſt cōtra eum. x. q. j. nouerint. vbi dicitur ꝙ poſtꝙ̄ deo dederit, ꝙ nihil habet iuris in re illa patronus. Jo.

Monachi q̄d iuris habent in ſuis capellis.

† Intelligit Z. cui⁹ fuit tota iſta gl. ꝙ epo ſeruat cura animaꝝ vt ſacerdos ibi iſtituēdus curam ab eo recipiat animaꝝ et i hoc caſu ⁊c̄ vt ſedꝫ ſꝫ forte nō ſine cauſa. Jo. hoc remouit. ar.

Viſis literis. ¶ Caſus. Beneuentanus hūc caſum ſic ponit, et bene. Quidam epiſcopus pleno iure quo ad ſpūalia et tēporalia monachis dedit quaſdam

cōſuluiſtis, vt chariſſimo fratri benigne diſcretū cōſilium damus. delegauit [a] eñ nobis pia māſuetudo veſtra vtrum eccleſie ꝓ quiete [b] monachorū a ſanctis catholicis epīs eis tradite, per ſacerdotes ab eis ordīatos ⁊ inueſtitos debeāt inſtitui: addidit quoqꝫ fraternitas tua, litē ⁊ ſeditionē īter clericos monachoſqꝫ ex hac cauſa nō modicā eſſe ortā: qꝺ inſtigatione verſuti hoſtis nemo fieri ambigat. hꝫ eñ mille nocendi modos, nec ignoramus aſtutiā ei⁹. conatur nāqꝫ a principio ruine ſue vnitatē eccleſie reſcindere, charitatē vulnerare, ſanctorū operū dulcedinē inuidie felle inficere, et omnib⁹ modis humanū gen⁹ euertere et perturbare. dolet eñ ſatis ⁊ erubeſcit: charitatē quā in celo nequiuit habere, hoīes ꝯſtātes [c] ex lutea materia tenere in terra. vnde oportet (quātū fragilitati noſtre cōcedit̄) vt omnes aditus nocendi eius verſutie muniamus: ne mors ingrediatur per portas [d] nr̄as. Cōſilio itaqꝫ multorum fratrum diligēter exquiſito decernimus: vt ammodo eccl̄ie monachis tradite [e] per ſuos [f] ſacerdotes inſtituātur. Diuine enim leges habēt et ſeculares, et cui⁹ eſt poſſeſſio [g], eius fiat inſtitutio [h]: et ſi in dando quod maius eſt [i], facilis fuit charitas: ſit facilior in cōcedendo quod minus eſt ſancta largitas. maius enim fuit poſſeſſionem dare, ꝗ̄ ſit inueſtiturā cōcedere [k]. Quomodo poſſeſſoris iura cognoſcentur: et ſuarum rerum ſibi tributa reddentur vbi qꝺ ſuū eſt, per alterum datur, ⁊ cum voluerit, aufertur? Humani moris [l] eſt illum vereri, cuius iudicio [m] ⁊ voluntate nunc erigitur, nunc deprimitur. Unde fit vt in partem epiſcopi ad ſeruiendum ſacerdos procliuior fiat: ⁊ ſic epiſcopus quod ſancte et religioſe dederat, quādā ſimulata authoritate ad ſe trahat [n]. ſic itaqꝫ priuat̄ mercede quā conſecutus fuerat, tum quia ficta charitate aufert quod dederat: tum quia prauorum ſacerdotum diſcordias et ſciſſuras amantium verbis nimis fact⁹ credulus [o], et quod prius fucate moliebatur lucrari, poſt detecta

capellas: poſtea inſtigāte diabolo humani gñis inimico, inter monachos ⁊ clericos eſt orta ſeditio ꝓpter inueſtiturā illarū eccleſiarum: ⁊ ad ſuggeſtionem clericorum epiſcopi nitebātur inueſtituras reuocare. Propter hanc ergo altercationem Jſaac ſyracuſanus epiſcopus ꝯſuluit papam Jo. vtrū prefate capelle [..]ia chorꝝ debeam [gu]bernari p preſbyteros a monachis inueſtitos. ⁊ reſpōdet ꝙ ſic. ⁊ hoc ꝓbatur quatuor rationibus: quarum prima eſt: quia diuine leges et ſeculares precipiūt vt cuius poſſeſſio eſt ei⁹ fiat inſtitutio. Secūda eſt: quia ſicut charitas epiſcoporum fuit facilis in dando qꝺ maius eſt, ſcꝫ poſſeſſiones: ſic et facilior erit in concedendo qꝺ minus eſt, ſcilicet inueſtiturā. Tertia eſt, quia ſua iura vel tributa monaſterio non redderent̄ ſi inueſtitura per alterum daretur. Quarta eſt: quia epiſcop⁹ priuatur mercede quā fuerat conſecutus: ex quo facta charitate vult reuocare qꝺ dederat: monachi tñ ſi ea q̄ ſunt epiſcoporū, vſurpare pſumpſerint epiſcoporum felici mucrone puniātur. Jnſtitui. i. regi ⁊ gubernari. Jnſtituantur. i. regant̄ ⁊ gubernentur. Uel poteſt dici ꝙ Jſaac querebat (vt dicit) vtrū capelle tales debeāt inſtitui per monachos.

a ¶ Delegauit. i. inſinuauit. Ul' dic meli⁹. i. queſiuit.
b ¶ Pro qete. a curꝭ tēporalib⁹: vt. ꝫ. e. q. j. de pſentiū.
c ¶ Conſtātes. j. de pe. diſt. ij. pncipiū. §. ſi ꝟo. j. xxvij. q. ij. §. ex his oib⁹. ꝫ. Sꝫ dic ꝙ nō potuit habere charitatē perſeuerātē: ar. extra de ꝟb. ſig. nā ⁊ ego.
d ¶ Per portas. i. per ſenſus corporeos, quib⁹ mediātibus peccatum tranſit ad nos.
e ¶ Tradite. pleno iure. Jdē intelligūt qdā vbi epūs ſimpliciter ꝯcedit: arg. ff. de ſer. ſi cui. ⁊ ff. de vſu ⁊ habi. ſi ita. Sꝫ cōtra eꝫ de do. paſtoralis. ⁊. j. q. j. ſunt nonnulli. cū autē monaſterio ꝓuilegiato cum capellis ſuis habitꝭ ⁊ habēdis ꝯcedit epūs eccleſiā, etiam pleniſſimo iure ſm pleroſqꝫ peruenit ad monaſteriū, etiā quo ad correctionē exceſſuum. ſed tamē abbas ille non deponet aliquem nec ſuſpendet in perpetuum, niſi hoc haberet ex priuilegio aliquo: vt. ꝫ. in fi. c. Sed nunqd epiſcopus ita poteſt eximere eccleſiā aliquā ꝙ nihil retineat in ea? Dico ꝙ nō, quia epiſcopus nō poteſt alium iudicē facere ordinariū in dioceſi ſua: nec ita plene poſſet epiſcopus remittere ius epiſcopale: vt hic in fine. quia ſic poſſet a ſe reijcere iuriſdictionem epiſcopalem. nā quantūcūqꝫ generaliter epiſcop⁹ eximat aliquā eccleſiā, ſemper retinet correctionē, viſitationem, procurationem, et cathedraticū: vt extra de cenſi. cū venerabilis. ⁊ de do. na. paſtoralis. nec etiā in preiudiciuꝫ archidiaconi pōt epiſcopus aliqua iura remittere eccleſie: vt extra de exceſſ. prela. ca. j. et. ij. Si obijcis id quod eſt extra de reli. do. conſtitut⁹ vbi dicitur ꝙ epiſcopus poſſit plene eximere aliquā eccleſiaꝫ, dicas ꝙ illa exemptio fuit confirmata a papa: ſicut patron⁹ quantūcūqꝫ general'r remittat ius patronatus, tamē quedam iura retinet i liberto. C. de bo. li. l. fi.
f ¶ Per ſuos. j. q. proxi. ca. iij. j. xviij. q. ij. cellulas. ꝫ. di. liiij. abbati.
g ¶ Poſſeſſio. i. res poſſeſſa. argu. ff. de verb. ſig. interdum.
h ¶ Jnſtitutio. i. ordinatio. nam cuiqꝫ eſt res ſua cōmittenda. C. de iude. l. nemo.
i ¶ Qꝺ maius eſt. arg. ꝙ cui conceditur maius et minus: vt. xij. queſt. j. precipimus. et extra de deci. ex parte. Jtem cui prohibetur maius ⁊ minus: vt. xliij. queſt. v. penale. ⁊. xliij. diſtinct. nulli. ⁊. ꝫ. ea. q. j. ⁊ temporis. et ca. poſtqꝫ. ff. de adulte. nec in ea maius enim eſt dare id ad qꝺ quis non tenetur, ꝗ̄ permittere vti datis: ad quod quilibet tenetur.
k ¶ Cōcedere. i. permittere conceſſa vti.
l ¶ Moris. ar. ex eo ꝙ aliquid ſolet fieri: vt. xxviij. di. de ſyracuſane.
m ¶ Judicio. ꝫ. viij. q. ij. c. j.
n ¶ Ad ſe trahat. ꝫ. j. q. iij. queſitū. ꝫ. xij. q. ij. ſacrorꝝ. ſic. C. de dona. ſi quis argentū. §. vlt.
o ¶ Credulus. arg. ꝙ imputat̄ alicui ꝙ nimis eſt credulus. xj. q. iij. nō ſolū. lxxxvj. diſt. ſi qd. ⁊. xxiij. q. iij. ꝗ̄ magnum, arg. cōtra. xxij. q. iiij. innocens.

Ep̄s eccleſiaꝫ a ſe nō pōt totaliter eximere.

Licet ep̄s cōcedat inueſtituraꝫ: nō tñ correctionē. ar. ff. ꝺ ſer. vr. pre. l. ſi dom⁹. ſm L.

s ¶ Fraude. Immo donator cauere debet donatori de doſo: ne res donata benigne, fraudis conſilio reuocetur. ff. de edil. edic. l. ad res.
¶ Hac authoritate. ¶ Hec eſt ſcd̃a pars. q. in qua dicit quod in. §. ecce vrbanus, qui ſequit, continet: ⁊ probatur per ca. ſeq. Io. de fan.
et ca. peruenit. ⁊. xviij. q. ij. c. vlt. ⁊ pe. Joannes. ſʒ certe decre. dicit ꝙ cẽſus nouus imponi non poteſt etiam authoritate epi: vt extra de cen. ſignificauit. niſi fuerit ab initio impoſitus: vt habes extra eo. titu. eccleſijs. xviij. q. ij. eleutherius, etiam authoritate epi a principio. vt extra de cẽ. preterea. et etiam poſtea ſi nũq̃ fuit impoſitus, poteſt imponi: vt extra ð cẽ. cum venerabilis. ⁊ hoc cũ eccleſia eximitur. B.

¶ Caſus. Dictuʒ eſt ſupra in precedenti ca. ꝙ inueſtitura ſuarũ capellaruʒ pertinet ad monachos. Nunc Grat. vult probare contrarium: ſcʒ ꝙ capelle mõachoruʒ per epos ſunt inſtituende.
Sane q. ¶ Caſus. Quidaʒ monachi vſurpabãt: inueſtituras eccleſiarũ que ad eos pleno iure nõ pertinebãt: ⁊ ideo quidã epiſcopi de hoc conqueſti fuerũt pape vrbano, quare vrbanus ſtatuit vt eccleſie monachorum que ad eos pleno iure nõ ſpectant, cũ abbatũ cõſenſu per epiſcopos inſtituant: ſed inſtituti, abbatibus de temporalibus reſpondeant: epis vero reſpondeãt de cura aiarũ. et de eadẽ materia loq̃t ſeq. ca.
ij. ps.
a Sʒ ecce mõaſteriũ edificat eccl'iã i ſuo ſolo ſʒ nõ dotat, dotat tñ ab aſlio. ha bebit ne monaſteriũ prãtẽ ibi q̃ ad oia tpalia? nõ hu. .j.q. .p. ri. i ſũ. ⁊ i dẽt ꝙ ſic. et rõẽ: q: q̃: q̃d ii eccl'ie cõfert: daf: et monaſterio: ſm eũ: dẽ arc. j. qõ. iij. queſitum.
b ¶ Epoꝝ. ſ. e. q. j. peruenit.
c ¶ Tẽporalibus. ſi queras in q̃ ſacerdos teneat rñdere monachis de temporalibus, dico in hoc ꝙ ſi eccleſie monachorũ nõ ſit aliquis cenſus impoſitus, eũ poſſunt monachi iponere. ſed ſi eſt impoſitus ab antiquo ipſi eũ nõ poſſunt augere: vt extra ð cenſi. prohibemus. Item nõ ſolũ monachis ſacerdos reſpondebit in tẽporalibus, † ſed etiã epo ſi eccleſia illa ab antiquo preſtitit cenſum epo: vt. j. qõ. iij. queſitum.

fraude[a] conatur quadã vſurpatione ex toto auferre: quorũ aduertentes calliditates, ⁊ hoſtis verſuti ſuaſiones, monachis deinceps oĩno licẽtiaʒ damus ſuarũ eccleſiarũ inueſtitores fieri: ita tamẽ, vt iudicio ſynodi ſi cõtra ſacerdotiũ agere p̃ſumpſerint, mulctent et felici mucrone epi ſacerdotum piacula reſecentur.

Hac authoritate monachis conceditur inueſtitura ſuarũ eccleſiarum. ſed videtur contraire Urbanus papa. ij. dicẽs.

¶ Palea.

Admonemus atq; precipimus vt decimas oĩno dare deo non negligant, quas ipſe deus dare cõſtituit quia timendũ eſt, qui deo ſuũ debitum ſubtrahit, ne ei auferat neceſſaria.

Item Nicolaus papa.

¶ De eodem. Palea.

Precipimus vt et decime et primitie ſeu quecũq; oblationes viuoꝝ ⁊ mortuoꝝ eccleſijs dei fidelr reddant a laicis: ⁊ vt in diſpoſitiõe epoꝝ ſint ſm canones diſtribuẽde. q̃s q̃ tenuerit, a ſancta cõmunione priuet aut ſeparet.

Item Leo papa.

¶ De eodem. Palea.

Nullus decimas ad aliũ pertinentes accipiat.

Item Ambroſius.

Nam q̃ deo nõ vult reddere decimas quas tenuit: ⁊ hoĩ nõ ſtudet reddere qð iniuſte abſtulit: non timet adhuc deũ, ⁊ ignorat q̃ ſit vera penitẽtia, vera q; ꝯfeſſio. iſte talis nõ põt verã facere eleemoſynã. Itẽ Urbanus.

¶ Abbates abſq; epi conſilio in parochialibus eccleſijs preſbyteros non ordinent.

Sane q: monachorũ q̃dã epis ius ſuũ auferre cõtẽdũt, ſtatuimus ne in parochialibus eccleſijs quas tenẽt, abſq; epoꝝ[b] conſilio preſbyteros collocẽt: ſʒ epi parochie curã cũ abbatis conſenſu ſacerdoti committant: vt eiuſmodi ſacerdotes de populi q̃dẽ cura epis rationẽ reddãt: abbati vero ꝓ rebus temporalibus[c] ad monaſteriũ pertinẽtibus debitã ſubiectionem exhibeant: ⁊ ſic ſua cuiq;[d] iura ſeruent. Idẽ: In parochialibus eccleſijs preſbyteri per epiſcopos inſtituãtur, qui eis reſpõdeant de animarũ cura, ⁊ his que ad epm pertinent.

Itẽ ex concilio apud Fauentiam habito.

¶ Quorũcunq; monachoꝝ eccleſie epoꝝ ſubdãt regimini.

Statuendum nobis eſt quatenus eccleſie quorũcunq; monachoꝝ in ſingulis parochijs ſite, epoꝝum (vt decet) diuinitus ſubdantur regimini[e] eiſq; debita obſequia[f] exhibeãt. Ecce Urbanus papa prohibet inueſtiturã parochialiũ eccleſiarum per monachos fieri: quas Joannes papa eis ꝯceſſit. Sed illud[g] Joãnis pape intelligendum eſt de illis capellis q̃ cum omni iure ſuo ab epis monachis conceduntur. Illud autẽ vrbani intelligit de illis q̃s abbates in proprijs predijs edificant[h], in villis vel i caſtellis ſuis.

¶ Queſt. v.

Tales ⁊ ſi ius territorij habeant, tamen poteſtatẽ gu

d ¶ Sua cuiq;. ſ. xij. q. ij. cum deuotiſſimam.
e ¶ Statuẽdũ. ¶ Regimini. Abbates enim corrigũtur ab epiſcopis: vt. ſ. xviij. q. ij. abbates.
f ¶ Obſeq̃a. ſic. ſ. q. iij. queſitum. et xviij. q. ij. ca. vlt. ⁊ pe. Joan.
f ¶ Obſequia. i. vt in cathedratico et ſynodatico, et i annuo cẽſu nõ qua ſolita ſunt p̃ſtare, vel ſi q̃ alia ſeruitia conſueuerunt eis exhibere: vt in cõcor. hic alle. ſm hu.
¶ Ecce vrbanus.
¶ Caſus. Soluit nũc Gratianus ſupradictam cõtrarietatem, dicẽs ꝙ illud ca. viſis, intelligit de illis capellis monachoꝝ que pleno iure tẽporali ſcʒ et ſpũali ſunt eis ꝯceſſe. Capitula vero cõtraria loquũtur de illis in quibus abbates habẽt tẽporalia tantum.
g ¶ Sed illud. ſupra. e. viſis.
h ¶ Edificant. ⁊ ita pinguius ius habẽt monachi in eccleſijs fundatis in ſolo ſuo, q̃ laici in eccleſijs fundatis in ſuo.
Tales. ¶ Caſus. Hic intitulatur. v. qõ qua queritur an abbates eccl'ias in ſuo territorio edifica=

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

tas iure territorij ſibi valeant vendicare? Et reſpondetur ꝙ non quo ad ſpiritualia: vt.j.e.poſſeſſio. Idem eſt intelligēdum de epiſcopo ꝗ in aliena dioceſi eccleſiam edificat, ſed in fundo ſuo. diſt.hortamur. Hic tamen non dicitur hoc.

d ¶ Clericos. Arg.ꝙ plures poteſt preſentare patronus ad vnā eccleſiam.arg.lxiij.diſt.ca.de principali.

e ¶ Ordinet.i.inſtituat. Si autē ſunt ordinati: quid iuris ſit, ſequitur in litera.

a ¶ De epiſcopo. Scꝫ qui edificat eccleſias in alienis dioceſibꝰ/et i proprijs pdijs. Et qa continuat hec materia cū precedenti: ideo tractat hic queſtio quīta. Sꝫ quare nō ita fecit magiſter ī themate? quia forte non ita cōpetenter poſſet poni thēa. No. ergo ꝙ ſi epūs fundat eccleſiā in ſuo ꝓprio ſolo.i.in patrimoniali loco, et in alterius dioceſi nō habet ibi poteſtatē nec quo ad tēporalia, nec quo ad ſpiritualia. Si vero in ſolo eccleſie cui preeſt: et in alteriꝰ dioceſi, habet poteſtatē ibi quo ad tēporalia, nō autem quo ad ſpiritualia: ſicut ⁊ monachi: licet quidam hoc negēt/dicentes epm̄ vel clericos non habere niſi iuſpatronatꝰ in eccleſia quā fūdant in predio ꝓprie eccl'ie: ⁊ ī aliena dioceſi. Si ergo legatur hoc ca.de eccl'ia fundata in proprio predio: verbū illud circa finem: ſcilꝫ oīs gubernatio: intelligit quo ad tēporalia et ſpūalia. Si v̄o de eccleſia fundata in fundo eccleſie, et in alio ep̄atu: dic omīs gubernatio quo ad ſpūalia tm̄. nam qua ratione concederetur hoc monachis in predijs monaſterij, ea ratione et epiſcopis et clericis in predijs eccleſie ſue. et hoc modo intelligitur extra de iurep.a.ſignificaſti.

Epus qđ iurꝫ hꝫ i eccleſia quam fundauit,

bernādi populum, et ſpūalia miniſtrādi non habēt. qđ etiā de ep̄o[a] intelligendum eſt.

Unde Nicolaus papa ait.

¶ Epiſcopus qui in alterius dioceſi eccleſiā edificat, eius conſecrationem ſibi vendicare non valet.

Si quis epiſcoporū in aliene ciuitatis territorio pro quacūqꝫ ſuoꝝ opportunitate eccleſiam edificare diſponit, non preſumat dedicationem facere, que illius eſt in cuius territorio[b] eccleſia aſſurgit. edificatori vero epiſcopo hec gratia reſeruetur, vt quos deſiderat[c] clericos[d] in re ſua ordinari, ipſos ordinet[e] is cuius territorium eſt: vel ſi ordinati iam ſunt, ipſos habere acquieſcat: ⁊ omīs eccleſie ipſiꝰ gubernatio ad euꝫ in cuiꝰ ciuitatis territorio eccleſia ſurrexit, pertinebit.

Item ex cōci. toletano. iiij.

¶ Baſilice nouiter condite, ad epiſcopum pertinēt cuius conuentus eſſe conſtiterit.

Poſſeſſio[f] territorij cōuentum[g] non adimit: ideoqꝫ noue baſilice que condite fuerint, ad eum ꝓculdubio pertinebunt[h] epiſcopum cuius conuentus eſſe conſtiterit.

Idem Grego.

¶ Edificatori ep̄o in dioceſi alterius eccleſiam cōſecrare non licet.

Lator p̄ſentium[i] ioannes frater et coepiſcopus noſter indicauit nobis ꝙ Exuperātius epiſcopus auſu temerario in dioceſi ipſius oratorium cōſtruxit: ipſumqꝫ ſine precepti authoritate contra morem preſumpſerit dedicare[k]: miſſaſqꝫ illic celebrare non metuit. quam rem cum ſumma celeritate ac diſtrictione conuenit emendare[l]: nec vlterius tale aliquid attentare permittas.

e ¶ Ordinet. etiā ſine examinatiōe: quia ſufficit teſtimonium epiſcopi preſentantis. vij. q.j.epūs de loco. ſicut in monacho abbatis.s̄.eo.q.j. monachi. ſi tamē ſit de ſuo epiſcopatu cui teſtimoniū fert. Io.

Poſſeſſio territorij. ¶ Caſus. Statuitur in hoc ca.per cōciliū Toleta. ꝙ ſi quis ep̄s habet villam in ep̄atu alterius in qua eccleſiā de nouo edificauerit licet populꝰ illius loci illuc ad officiū vadat, propter hoc nec populum nec eccleſiam quo ad ſpiritualia edificator epiſcopꝰ ſibi poterit vēdicare, quia ꝓprietas territorij non adimit populum a iuriſdictione epiſcopi in cuius dioceſi eſt eccleſia. Hunc tamē caſum h.ſic breuiter ponit. Epiſcopus Bononieñ. edificauit eccleſiam in epiſcopatu Mutineñ. populus illius loci illuc ad officium vadit. ep̄us Bononieñ. vult ſibi vendicare populum illum. Dicitur ꝙ non poteſt.

Si quis epoꝝ. ¶ Caſus. Epiſcopus Bononieñ. villā habebat in dioceſi Mutineñ. in qua eccleſiam volebat edificare: querebatur vtrū dedicatio illius eccleſie et alia iura ad ip̄m debeant ſpectare? Et reſpondet ꝙ non: ſed hoc de gratia ſibi tanqꝫ patrono reſeruatur vt poſſit ibidem clericos vndecunqꝫ voluerit repreſentare. Inueſtitura autē et dedicatio et oīa iura ſpūalia ad ep̄m pertinebunt in cuius dioceſi eſt eccleſia illa. Territorij.i.dioceſis epiſcopalis, vel iuriſdictio: et ita ſumas ſemper in hoc ca.

b ¶ Territorio. Id eſt dioceſi. Qñqꝫ accipitur ꝓ ipſa terra et poſſeſſione et proprieate: vt.s̄.proxi.§.j.et.j.q.iij.licet. Quid autem ſit territorium/habes.ff.de verboꝝ ſigni.pupillus.§.territorium. Territorium enim eſt vniuerſitas agrorum intra fines cuiuſqꝫ ciuitatis: vt ibi dicitur.

Territorium qđ ſit.

c ¶ Deſiderat. Et dicit h.ꝙ priuilegiū eſt ep̄i vt vndecūqꝫ velit, poſſit clericū preſentare: cōtra illud.lxxij.

f ¶ Poſſeſſio, id eſt predij proprietas.arg.ff.de v̄bo. ſigni.interdum.

g ¶ Conuentum.i.populum vel iuriſdictionem: ⁊ ita populus facit conuentum.

h ¶ Pertinebunt.j.eo.q.vij.omnes.

Lator preſentium. ¶ Caſus. Exuperantius ep̄us temere conſtruxit oratorium in epiſcopatu Ioā. epiſcopi: et ipſum cum miſſe celebratione dedicauit: ſuper quo cū Ioannes epiſcopus cōquereretur, precepit Gregorius cuidam vt faceret illum pleniter emendare, nec vlterius quid tale fieri permittat.

i ¶ Lator preſentium.j.de conſe.diſt.j.p̄cepta.s̄.vij. q.j.ep̄s in dioceſi.

k ¶ Dedicare. Sed nunquid fecit locum religioſum dedicādo eccleſiā ſine cōſenſu ꝓprij ep̄i? Videt ꝙ non. argu.inſtit.de re.diui.§.ſacre.de conſe.diſtin.j.nemo. Credo tñ contrarium: vt.vij.q.j.ep̄s in dioceſi.

l ¶ Emēdare. nō dicit qualiter. Sed nūquid deſtrui faciet eccleſiā? Non.arg.xvij.q.iiij.q̄ſti.xliij.q.vj.comperimus.s̄.vij.q.j.ep̄s in dioceſi.arg.contra.ex̄ de no.ope.nun.cū ex iniūcto. Dico ꝙ ſi denūciatio p̄ceſſit, deſtrui debet illud qđ factū eſt: al'r nō: vt in ca.predicto.

Sub. ſed erit trāſeūdūz ad interdictū/ qđ vi aut clā: vt ff.de noui ope.nū.l.j.§.j.io.de ſan.

¶ Qđ de iure ¶ Caſus Dictum eſt.ſ.in trib⁹ pxi.ca. ꝙ eccłia edificata ſubeſſe debet epõ in cuius dioceſi eſt edificata: nũc ṽo dicit Gra. hoc eſſe intelligendum quo ad ſpiritualia tñ: ⁊ ideo ſiue abbas ſiue epõs in ſuo caſtello vel villa eccleſiã edificauerit, non poterit eã ſubtrahere epõ in cuius dioceſi eſt. vñ ſacerdotes iuxta Urbanum ⁊ Nicolaum nõ poterunt ibi ordinari ⁊ inueſtiri, niſi per epm cuius eſt dioceſis cũ conſenſu tñ edificatoris.

a ¶ Qđ de iure. Reſpicit ca. poſſeſſio.ſ.eo.

Quod autez. ¶ Caſ⁹. Hec q̃ſtio diuidit in decẽ partes: in quarũ prima probat p quatuor authori. ꝙ preſcriptio tricẽnalis currit aduerſus eccłias, qđ hodie correctuz eſt.ſ. eo. quas actiões. Secũda ibi: Ecce his. tertia ibi: Poteſt etiam aliter. Quarta ibi: Itẽ ſi de rebus. Quinta ibi: Item ea que. Sexta ibi: Pro qua. Septima ibi: Tollũtur. Octaua, ibi: Preſcriptionum. Nona ibi: De preſcriptionibus. Decima ibi: Sed ſola. Joan. de fan.

¶ Caſus Hic intitulatur.iij.q. qua queritur an oĩa iura eccłiaſtica tpis preſcriptione tollantur? Et rñ. ꝙ ſic quadragenaria: vt.ſ.eo. quas actiones. niſi in his que ſunt in limite, vel limiti coherent: vt.ſ.eo. memoratos. antiquitus tñ currebat preſcriptio tricennalis: vt.ſ.eo. ca.j.ij.iij.⁊.iiij. que capitula ſunt abrogata.

b ¶ Qđ aũt preſcriptione. Hic deſcribitur.iij.q. an oĩa iura preſcriptione tollãtur. Ad euidẽtiam ꝙ dicendorꝫ videndũ eſt prius de vſucapionib⁹, poſt de preſcriptione. Uidẽdũ ergo qđ ſit vſucapio: et qđ in ea exigatur: et que res poſſit vſucapi. Uſucapio eſt acquiſitio dominij per continuam poſſeſſionem temporis lege definiti. Arg.ff.de vſucap.l.iij. Exigũtur autẽ in ea quinqꝫ: bona fides ab vtraqꝫ parte. arg.ff.pro emp.l.ij.§.ſi eam. C.de preſcriptio.long.tẽp. autenk. male fidei poſſeſſor. Item iuſtus titulus, et continua poſſeſſio, et ꝙ res ſit mobilis, et ꝙ non ſit vitioſa. ⁊ qđ dixi ab vtraqꝫ parte, verũ eſt quo ad initium cõtractus, non quo ad contractuz medij tpis.ſ.eod.§. poteſt. ſm canones tñ exigitur bona fides cõtinua. ex̃ de preſcrip. vigilanti. et ca. vlti. Titulus autem eſt iuſta cauſa poſſidendi qđ noſtrum non eſt: et exigitur titulus: vt.C. de vſucap. pro empt.l. vlt. et ex̃ de preſcrip. ſi diligẽti. qñqꝫ tñ vſucapio procedit ſine titulo iuſto errore interueniente. C. de vſucap. pro do.l.j. pro empt. quod vulgo. ff. pro legato.l.iiij. et vlti. Juris tamen error non prodeſt in vſucapionibus. ff. de iur. et fac. igno.l. iuris. ff. de vſucap. nunqꝫ.j.rñ. Exigitur etiã cõtinua poſſeſſio. hoc planũ eſt. Et ꝙ res ſit mobilis: q2 in immobilibus non habet locum vſucapio. Que autẽ res vitioſa dicatur, habes inſtit. de vſuca.§.j.et.ij.ff. de acquirere. do. bone fidei. Item vſucapio nõ interrumpitur lite conteſtata. ff. de rei vendi. ſi qs poſt acceptũ. ⁊. ff. pro emp.l.ij.§. rem alienã. Argu. C. de anna. excep. vt perfectius.ſ.eo.§. tollũtur. Illi tñ quatuor caſus ſunt ſpeciales. vnde ṽſus. Non vſucapies niſi ſint tibi talia quinqꝫ. Recta fides: iuſtus titulus: res non vitioſa. Qꝫ res tradat: poſſeſſio cõtinuet.

Sequit de preſcriptione qđ ſit: q̃ ei⁹ ſpẽs: et q̃ ad eã exigãtur: et q̃ preſcriptio currat cõtra eccleſiam: ⁊ qualiter interrũpatur: et qs ſit ei⁹ effect⁹. Preſcriptio eſt exceptio ex tpe ſubſtãtiã capiẽs que actioni perſonali vel in rem opponitur. Eſt aũt q̃dam lõgi tpis pſcriptio de qua nihil ad pſens: cũ ꝯtra eccleſiam nõ currat. ſꝫ q̃ contra pñtes ſpatio.x. annorũ, contra abſentes ſpatio.xx. annorꝫ cõplek. C. de preſcri. ꝓ.x.vel.xx.an.l.vlti. nec currit niſi cum bona fide. Alia eſt longiſſimi tpis.ſ.xxx. vel.xl.an. in qua ſm leges non exigitur bona fides vel titul⁹. C. de anna. excep.l.j. Scđm canones hec nõ pcedit niſi qs bonã fidẽ habuit. ex̃ de preſcrip. vigilanti. et in cõſti. Inno. qm̃ omne. ⁊.xxxiiij.q.ij. ſi virgo. nec etiã illa que eſt.xxx.an. currit cõtra eccleſiã, ſed tm̃.xl. ſ.eo. quas actiões. Itẽ ſm canones titulus requiritur in lõgiſſima preſcriptione: vt ex̃ de preſcript. ſi diligẽti. Jo. qđ T. negat niſi rõne pſumptionis. B. qñqꝫ tamen minus iuſt⁹ titul⁹ parit cãm pſcribẽdi: vt ex̃ de empt. et ven. puenit. ⁊ ex̃ de iur. pat. cura. Interrũpitur autem naturaliter ⁊ ciuiliter. Si naturaliter interrumpitur, pdeſt oĩbus ius habẽtib⁹ in re. ff. de vſuca.l. naturaliter. Si ciuiliter, pdeſt interrũpẽti tm̃, et ei⁹ heredi: vt ex̃ de diuer. et tẽp. pſcri. inter quatuor. Eſt aũt effectus eius vt acq̃rak tm̃ exceptio ſm Jo. nõ dñium niſi vtile: vt.ſ.eo. q̃cũqꝫ. ſm B. et alios etiã directũ dñium acquiritur: vt eſt expreſſum. C. de bo. ma. auk. niſi. et.ſ.eo. inter memoratos. ibi: ſit eternum dominium.

c ¶ Jura. Hoc nõ eſt verũ: q2 nec oĩa iura nec a q̃cũqꝫ preſcribi poſſunt. ꝙ nõ omnia, habes.ſ.eo. licet. et. C. de preſcrip.xxx.an. cõpetit. ꝙ non a q̃cũqꝫ, ex̃ de preſcrip. cum ex officij. et ca. cauſam. Jo.

Per ſingulas. ¶ Caſus Quidã epĩ tenuerũt parochias aliorũ epõrũ per.xxx. annos quiete et ſine violẽtia: q̃ſitũ eſt in Tolet. conci. vtrũ ſint tuti. Et rñd. ꝙ ſic. ſi vero intra.xxx.an. q̃ſtio ſup hoc fuerit mota, liceat ſup his parochijs mouere certamen vel litigium.

d ¶ Maxime.i. tm̃. ſic.xj.q.iij. ſi qs epõs. nã violentus detentor non preſcribit. ex̃ de preſcrip. ca. vlt.

e ¶ Xxx. Hodie non ſtatur huic numero. ex̃ de pſcrip. de quarta.ſ.eo. quas actiones.

f ¶ Dubitatio. Per lit. ꝯteſt. ſi em̃ res efficitur dubia arg. ex̃ de offi. dele. relatũ. C. quibus ad lib. pcla.l.iij. vel per libellum oblatum principi ſecuta conuentione:

Quod de iure[a] ordinãdi nõ poſſidendi intelligendũ eſt.

His authoritatib⁹ facile perpẽdi põt ꝙ ſiue abbates ſiue epĩ in ſuis caſtellis vel villis eccłias edificauerint: nõ ideo epõ in cuius dioceſi fuerint, cõuẽtus adimik: et ideo ſacerdotes iuxta illud Urbani et Nicolai in eis non niſi p epõs cũ conſenſu tñ ⁊ electione edificantium ordinari poſſunt.

¶ Queſtio.iij.

Quod aũt preſcriptiõe[b] tẽporis oĩa iura[c] tollãtur, pbak authoritate Calcedonenſis concilij, et Geláſij pape, ⁊ Toletani cõcilij. Prima hec eſt.

¶ Ruſticane parochie apud epõs qui eas poſſident.xxx. annis ſine violentia, permaneant immobiles.

Per ſingulas eccleſias parochias ruſticanas permanere immobiles apud eos qui eas tenent epiſcopos decernim⁹: et maxime[d] ſi eas ſine violentia per.xxx. annos gubernauerunt. Si vero intra.xxx.[e] annos facta fuerit de his dubitatio[f]: liceat eis qui ſe dixerint leſos, propterea mouere apud ſynodũ prouincie certamen.

Uſucapio qđ ſit, ⁊ q̃ in ea exigank.

preſcriptio q̃ ⁊ quotuplex.

ꝙ dicũt q̃dã ꝙ nec ꝯ ꝓ eccleſia. ar. ſ.e. placuit: ibi de hoc in glo. ar. ꝙ ⁊c.

preſcriptio dupliciter rũpik.

preſcriptionis effect⁹.

Item Gelaſius.

¶ Triginta annis ab epiſcopis poſſeſſe, immobiles ꝑmaneant dioceſes.

PReſulum noſtroꝝ authoritas emanauit vt facultates eccl̃ie epiſcopi ad regendum[a] habeāt poteſtatem: ita tamen vt viduarum ⁊ pupillorum atq́ȝ pauperum necnon et clericorum ſtipendia diſtribuere debeant. Hoc eis etiā ſtatuimus dari quod hactenus decretum eſt[b]: reliquum ſibi epiſcopi vendicēt: vt (ſicut antea diximus) peregrinorum atq́ȝ captiuorum largitores eſſe poſſint.

Item Gelaſi⁹.ij. Illud etiaȝ annecti placuit, vt ſi (quod abſit) facultates[c] eccleſie necnō dioceſes ab aliq̄b⁹ poſſidētur ep̄is, iure ſibi vēdicent qđ tricennalis lex concludit: q2 ⁊ filiorum noſtrorū principū ita emanauit authoritas.

Item ex concilio Toletano quarto.

¶ Territorij poſſeſſio cōuentum non adimit.

SIcut dioceſim[d] alienā tricēnalis poſſeſſio tollit, ita territorij poſſeſſio conuentum[e] non adimit[f].

Item ex eodem.

¶ Tricēnalis poſſeſſio intra vnā prouinciā ſeruari debet.

QUicunq́ȝ epiſcopus alteri⁹ ep̄i dioceſim per triginta annos ſine aliqua interpellatione poſſederit: cō̄uis ſm ius legis[g] eius non videatur eſſe dioceſis, admittenda tamen eſt contra eum actio repoſcendi. Sed hoc intra vnam prouinciam[h]: ex-

vt.C.de preſcrip.xxx.an.l.iij. vel per ſynodalē ꝓclamationem. ex̃ de preſcrip. ſctōꝝ. nam ſimplex denunciatio habet ꝓ lit. cōteſt. vt ex̃ vt lit. ꝯteſt. q̄m. in fi. ⁊ dico ꝙ ex quo ſemel facta eſt lit. ꝯteſt. poſt ſm canones nō currit ꝑſcriptio: q2 ꝑſumit̃ poſſidēs iā h̄re malā fidē: ⁊ de iure ſuo iam titubare. C.de acq̄r.poſ. nemo. vn̄ nō preſcribit vſq́ȝ ad mille annos: vt extra de ꝑſcꝑ.q̄m. ſȝ leges q̄ nō curāt de mala fide dicūt .xl. annos exigendos. †

† vt.C. de an. except. l.j.C.de ꝑſcrip. xxx.an. l.viii.

C.de anna.excep. l.j.Ioan.

PReſulum. ¶ Caſ⁹. Hoc cap. diuidit̃ in duas partes. In prima dr̃ ꝙ ep̄i habēt ꝑtātē regēdi eccleſie facultates: ita vt de duab⁹ ꝑtib⁹ ꝓuideāt clericis ⁊ pauperib⁹, reliq̄s ꝟo duas ꝑtes pro ſe ⁊ captiuis ⁊ peregrinis. In ſcđa pte dr̃ ꝙ ep̄i iure ſibi vendicent poſſeſſiones vel parochias q̄s .xxx. an. pacifice poſſedert q2 ſic placuit legibus imperatorū. Scđa ibi: Illđ ēt.

a ¶ Ad regendū. Ar.ff. ꝓ emp. qui fundū §. ſi tutor.
b ¶ Decretū eſt. Ab eodē Gelaſio .xij.q.ij. quatuor.
c ¶ Facultates. Hoc habes .xiij.q.ij. facultates.

SIcut dioceſim. ¶ Caſus. Ego Bartho. Brix. hunc caſum ſic intelligo. Dicit̃ eñ ꝙ lȝ ep̄us preſcribat alterius ep̄i eccleſiā vel ppl̃m ꝑ .xxx. annos/ nō tñ acq̄rit populū vel iuriſdictionem in eo quo ad ſpūalia, etſi preſcribat terram aliquā. Tu tñ prudens lector ſi melius intellexeris, me de inſufficientia excuſabis. Hug. tamen et gloſſe hanc literam ſic intelligūt: licet aliquis preſcribat eccleſiam quo ad temporalia ⁊ parochialia iura, non tamen preſcribit ius epiſcopale.
d ¶ Sicut dioceſim. i. eccleſiā dioceſis. Et dic ſicut. i. [q̄uis.
e ¶ Conuentū. Id eſt ius epiſcopale.
f ¶ Non adimit. Id eſt non ideo adimit.

QUicunq́ȝ. ¶ Caſus. Quidā ep̄s poſſedit dioceſim alterius ep̄i ſine interpellatione per .xxx. annos. queſitum fuit in cōcilio Toletano vtrum ſit tutus aduerſus alium ep̄m: ⁊ reſpondet, ſi eſt intra eandē prouinciam vel ep̄atum. i. in interiori parte prouincie vel epiſcopus/ lȝ ſm ius legis naturalis eius non videatur dioceſis eſſe, tamen contra eum actio nō eſt admittenda. Si ꝟo eſt extra prouinciā vel epiſcopatū. i. in exteriori parte prouincie vel epiſcopatus. i. in limite vel iuxta, nō eſt tutus preſcriptione, ne prouinciarum vel epiſcopatuum termini confundantur.
g ¶ Legis naturalis. nam de iure naturali non ſunt preſcriptiōes inducte. nam iure naturali iniquum eſt aliquem ditari cum aliena iactura: vt extra de penis. ſuam. ⁊ ff. de cōdi. inde. nam hoc. Sed ideo inuenta eſt preſcriptio, ne dominia rerum ſemper ſint in incerto. ff. de vſucap. l.j. Uel dic ſm ius legis ciuilis. et hoc ſm opinionem dicentium † preſcriptionē dn̄ium nō acquiri, ſed tñ exceptione. ſed contra eos eſt. ſ.e. clerici. in fine. C.de bo.ma.auf. niſi. et res preſcriptiōe tp̄is mutāt dominiū. ff. d vſuca. eum qui edes. ꝟſi. ⁊ vniuerſitas.

Preſcriptio ad q̄d eſt inuēta.

† Qui ſūt not. ſ. eo. in ſum. de h⁹ etiā not. ſ. e. §. pōt. ij. in gl. ar. pro.

h ¶ Prouinciaȝ. Id eſt dioceſim. quādoq́ȝ enim ꝓuincia ſumitur ꝓ dioceſi: vt. l. diſtic. ſtudeat. quādoq́ȝ ecōuerſo: vt .ix.q.ij. ep̄i. Quidam tamen in loco iſto dixerūt ꝙ intra aliā prouinciā nō poſſet preſcribi: lȝ intra aliā dioceſim poſſit. Quid autē preſcribi poſſit in dioceſi alteri⁹, varie a varijs eſt notatum. et celebris fuit hec ſententia ꝙ quicq̄đ eſt intra termios alterius dioceſis, preſcribi poteſt: dummodo nō ſit in limite vel cōiunctum limiti: vt ex̃ de parochijs ſup eo. non tñ quo ad ep̄alem iuriſdictionem, ſed tātū quo ad proprietatem/ vt dicunt: et hoc dum conſtat de limitibus. Sed ſi de limitibus non cōſtat: tunc quo ad proprietatē et quo ad epiſcopalia iura res alterius ep̄i preſcribitur: vt. ſ.e. licet. extra de deci. cū ſint homines. Sed illis vehemēter obſtat extra de ꝑſcrip. ad aures. et ca. auditis. ⁊ ca. cum ex officij. et de relig. do. cap. j. in quibus non ſolum res, ſed iura ep̄alia preſcribuntur. Silr̃ hic diſtingui poteſt inter iura parochialia et iura ep̄alia: vt iura parochialia poſſint preſcribi ſiue dioceſes ſint limitate, ſiue nō: vt ius decimarū, vt baptiſmata/ oblationes ⁊ ꝓcurationes: dūmō res ille nō ſint cōiuncte limiti: ſed iura ep̄alia non: vt conſecratio: immo vlterius ꝓcedi pōt ꝙ ſilr̃ iura ep̄alia que conſiſtunt in lege iuriſdictiōis ep̄alis, preſcribi poſſunt ab alio ep̄o: quia taliter preſcribitur exemptio: nō tñ vnus intrabit terminos alterius: ſed intra terminos proprios vtetur iure illo: niſi in caſu. vt. ſ.e. placuit. Sed tñ dicūt quidā ꝙ quodlibet ius ep̄ale pōt preſcribi: dūmodo non ſit vicinum limiti. Sed quātum ad proprietatē ſatis videt̃ ꝙ ſiue ſit in limite ſiue al̃s, ꝙ res alterius preſcribi poſſit: vt extra de ꝓba. ex literis. Si q̄ras quare limes nō poſſit preſcribi: dico ideo, ne cōfundantur termini prouinciarum: vel ideo q2 limes communis eſt: vt probatur. ff. de acquiren. rerū do. adeo §. vlti. ⁊ l. ſequen. ſed ſi rem que mihi eſt communis cum alio. ille poſſederit: ego per ipſum retineo poſſeſſionem: vt. ff. quemadmo. ſer. amit. ſi cōmunem. Uel ideo nō preſcribitur, q2 non preſumitur ꝙ aliquis communi re vitioſe vtatur: vt. ff. pro ſocio, merito. ⁊ ſic preſumitur ꝙ quantocunq́ȝ tempore alter poſſideat: ꝙ non tantū nomine ſuo, ſed noīe

Preſcribi quid poteſt in alteri⁹ dioceſi.

Limes dioceſ̃ eſt ipreſcriptibilis.

meo poſſederit. Sed certe hec ratio nō videt̃ ſufficiēs: quia eadē rōne nec fines prediorꝫ poſſent preſcribi: qḋ falſum eſt: vt.j.e.q.iiij.volumus.ꝛ ex̃ de pſcrip.qꝛ.ꝛ.C. fi.regū.l.vl. Alij dicunt ꝙ limes bene pōt preſcribi: ſed non manēs limes: quia cꝫ cito eſt preſcriptus, deſinit eſſe limes.

f ¶ Putat. Nā diuturnitas tpis ꝛc. ex̃ de ſi.nō ſatis.

g ¶ Formā. Argu. qḋ certis perſonis mandatur, ad alios extendi: et quod in vno negocio ſtatuitur, ad oīa ſimilia extendi.ſ̃.ij.q.j.multi.xiiij.q.ij.ſuper.xxxij.q̄ne.vij.apoſtolus.argu.diſt.lxj.miramur. diſt.xxxviij. ignorātia.extra ḋ re iudi.in cauſis.

a ¶ Extra vero. quantū ad oīa epiſcopalia iura.

¶ Ecce his. ¶ Hec eſt ſecūda pars q. in qua probat per tria ca. ꝙ limites et ei adherētia nō pſcribunt. Jo.ḋ.f.

ij.ps.

¶ Caſus. Concludit Gra. ex ſupradictis ca. ꝙ eccleſiaſtica iura pſcriptione tolluntur: poſtea probat contra p ca. ſequētia.

Licet in regulis. ¶ Caſus. Beneuētanus ſic ponit caſum iſtuz. Anconitanꝰ epūs habebat quaſdaz villas intrā termi nos epiſcopatꝰ camiſani epi. occaſione poſſeſſionuz et villarum inuaſit ſibi ſpiritualia. Super hoc cū epiſcopus Camiſanꝰ cōquereretur, decreuit Gelaſiꝰ inuaſa reſtitui Camiſano epiſcopo: et precepit Maximo ꝛ Euſebio epiſcopis vt ipm mitterent in poſſeſſionem. Hug. ꝟo hūc caſuz ſic ponit, cuius poſitionē magis approbo. Inter Anconitanum

† Camiſane.

tra vero[a] nullo modo: ne duz dioceſis defenditur, pͥuinciarum termini confundantur.

Ecce his authoritatibꝰ pbatur ꝙ poſſeſſionis ꝛ gubernationis iura preſcriptione tolluntur. Sed idem Gelaſius cōtra teſtatur ſcribēs Maximo et Euſebio epiſcopis.

¶ Status parochiarum nec preſumptione, nec tpis pſcriptione mutari poteſt.

Licet ī regulis ꝯtineat̃ antiquis, parochias[b] vniuſcuiuſqꝫ eccl'ie priſtina diſpoſitione[c] deputatas nulla poſſe rōne cōuelli: ne p ꝯſuetudinem peſſimā exēpli[d] mali temeritate creſcente, vniuerſalis ꝯfuſio naſceret̃: tñ etiā decretis noſtris ante nō multuz tpis deſtinatis oīa iuſſimus q̄ taliter fuerāt iuaſa[e] reſtitui: ſed qꝛ temeritas pͥuadētium legem ſibi poſſe putat[f] generari ſi ſceleri ſuo pertinaciā retētionis adiūgat: ea que inter fratrem ꝛ coepm noſtrū Cōſtantinū Anuſcane † eccleſie ſacerdotem, et inter nuncios directos ab Anconitano pontifice decreuimꝰ, per vos impleri cupimus: tunc formam[g] in ceteris cognitionibus que ſit ſequēda pſcripſimus. Nulla igitur preſumptione ſtatū parochiarū qui ppetue etat̃ firmitate durauit, patimur mutari: quia nec negligentia pontificis, nec tpalis obiectio (que per incuriā forte generatur) neqꝫ ignauia faciēte conſenſus adhibitus, nec ſubrepente ſupplicatiōe preceptio diuellere poteſt ſemel dioceſim cōſtitutā, ex qua ſemper ad regenerationem atqꝫ cōſignationem epi plebs deuota conuenit[h]. territoriū etiā non facere dioceſim olim noſcitur ordinatum. ¶ Hoc multipliciter diſtinguitur. Sunt quedam dioceſes que certis limitibus diſtincte ſunt: he nullo modo preſcribi poſſunt. Alie vero que non ſunt certis limitibus diſtincte, ꝛ de quibꝰ certa definitio nō olim preceſſit preſcriptione tolluntur.

Unde Innocentius papa.

¶ Limitis poſſeſſio preſcribi non poteſt.

Inter memoratos fratres noſtros Fulgentium Aſtigitanum, et Honorium Cordubenſem epiſco=

h ¶ Cōuenit. pone ꝙ aliquis epiſcopus poſſideat eccleſiā intra dioceſim alterius epiſcopi remotā a limite: ꝛ fluuiꝰ quidā erat limes: ſed fluuius paulatim accedit ad illā eccleſiam, ita ꝙ efficitur vicina limiti. Dic ꝙ interrumpitur pſcriptio naturaliter, nec preſcribitur. Uel dic ꝙ nihilominꝰ procedit preſcriptio: nec termini epiſcopales variant̃ propter hoc: vt.ff.de cōtrahen.emp.rutilia polla. Quid dices de eccl'ia ſita in limite, et in vtraqꝫ dioceſi habet parochianos? Dic ꝙ erit cōis, quo ad parochialia: ſicut et arbor ī confinio poſita.ff. com.diui.arbor. ꝛ inſula in confinio poſita.inſti.de rerūz diui.§.inſula. inſolidum aūt habebunt epiſcopalia. ſi diſcordāt in eccleſie diſpoſitione, ſuperioris erit officiū in hac parte.extra de iu.pa. nullꝰ. vl' alternis ānis diſponāt.ff.de vſufru.quotiēs.

Eccl'ia ī limite dioceſ poſita, cuiꝰ eſt. † Pōt dici ꝙ eccl'ia erit illius ſoliꝰ in cuius limite cāpus poſitꝰ eſt. ar.ḋ acqui.re.domi.adeo.§.vlti.ſm L.

Gelaſio, per nuncios reſpondebat. quam controuerſiam ſic decidit Gelaſius, vt eccleſia reſtitueretur petenti epiſcopo: quia limites nulla ratione poſſunt preſcribi: ſicut et in antiquis regulis et in ſuis aſſerit contineri decretis. Quapropter ſcribit Maximo et Euſebio epiſcopis, vt hanc ſententiam mandent executioni. Et ſimilem formam in omnibus ſimilibus caſibus dicit fore ſeruandam.

Preceding this in the same gloss: epiſcopū ꝛ Cōſtātinū Camiſane ciuitatis epiſcopum controuerſia erat de quadam eccleſia poſita in limite alterius, puta Conſtantij. alter ſcilꝫ Anconitanus epiſcopus diu poſſederat eam: de qua conueniens coram

b ¶ Parochias.i.intra limitem vnius dioceſis.

c ¶ Diſpoſitione.i.terminatione.ſ̃.xiij.q.j.ca.j.

d ¶ Exempli. Supra diſtinc.xcvj. bene quidem.ſ̃.j.q.j.principatus.

e ¶ Inuaſa. Nam inuaſores nō preſcribūt. C.de preſcrip.xxx.an.ſi quis emptionis.ꝛ.xciij.diſt.illud.

¶ Hoc multipliciter. ¶ Caſus. Exponit Gratia. ſupradictum ca. dicens illud loqui de dioceſibus que certis limitibꝰ ſunt diſtincte, que nullo modo in limite vel circa limitem preſcribi poſſunt. Alie vero que certos limites non habent, preſcriptione tolluntur.

Inter memoratos. ¶ Caſus. In extremis finibus epiſcopatus Aſtigitañ. erat Cellaneñ. eccleſia. in finibus vero epiſcopatꝰ Cordube erat eccl'ia Regineñ. que plebes erāt. inter quas eſt quedam baſilica ſuper qua Cellaneñ. eccleſia ꝛ Regineñ. cōtēdebant. occaſione quarum eccleſiarū inter epōs predictarū ciuitatum erat contentio. quare Innocentius delegat cauſam iudicibus, mandans eis vt terminos videant: et oſtendit eis ſub qua forma procedent: vt ſcꝫ ſi inuenerint eccleſiā illam intra terminos poſſidentis, adiudicent eam ſibi pepetuo. ſi vero extra terminos, et pſcribit, ſimiliter adiudicēt eam ſibi. ſi vero nondū preſcri=

dit,reſtituent eã epõ q̃ appellauit ⁊ repetijt.et iſte caſ⁹ ver⁹eſt:⁊ ſi bene inſpexeris,de litera elicit.
a ¶ Diſcuſſio.i.queſtio diſcutiendi.
b ¶ Alter Cellanẽſem.q̃ eccleſia erat ſubiecta ſibi.
c ¶ Nullum.Arg.ꝙ limitis manifeſtatio rem iudica tam reuocet: ar.
ẜ.e.q.j.felix.
d ¶ Sententia. Quam ſuper hoc ſentimus.
e ¶ Mittendos. Ubi em̃ agitur de finibus agri:ocu lis ſunt ipſa loca ꝯſideranda.ex̃ de preſcrip.qꝛ.ff.fin. regũ.l.ſi irruptione,⁊ vtriuſqꝫ partis teſtes audiuntur:vt ex̃ de ꝓba.ex literis.
f ¶ Ita vt dioceſis. Sic cõſtrue.i. vt eternuz dñium dioceſis.ſ.de qua eſt cõtrouerſia,ſit poſſidentis eccleſie,cui⁹ eſt ius retentionis.
g ¶ Ius retentionis.i.que eſt i poſſeſſione.
h ¶ Qꝫ ſi limes. Poteſt eſſe ſenſ⁹.i. ſi limes ipſi⁹ poſſidẽtis eam nõ ꝯcludit, ⁊ tamen ipſe p̃ſcripſit, habeat eccleſiã. Uel aliter ſi dioceſis non eſt limitata,⁊ eã p̃ſcripſit:habeat eã.
i ¶ Appellatio.i. interpellatio.
k ¶ Preſentis.i. petentis.
l ¶ Extra alienos.i. illius cõtra quem ius preſcribitur.Io.

Nã vi dek ꝙ alteraz iã dederat ſententiã: cum dicat vltra:q̃ reuocata erat ꝑ ꝑt manifeſtationẽ limitis ſm hu.dic vltra.i.decetero.

Ut q: eit in epatu alteri⁹: lõge tñ a limite ſm h.

D Ilectio tua. ¶ Caſus. Inter quoſdam epos erat cõtentio de limitibus epiſcopatuũ.delegat ergo Gelaſi⁹ Iuſto epo cauſaz ſub hac forma,vt ſi aliqua certa diuiſio de limitib⁹ quondã inter eos,pceſſerit,intemerata ſeruet.Si ṽo nihil fuerit terminatũ,recipiat teſtes ⁊ ſacramẽtũ partis q̃ de preſcriptione ꝯfidit:⁊ etiã alteri⁹ partꝫ ſi vult exceptionẽ ſuã ꝓbare. Si qua pars cõfidit.ſ.que agit.
m ¶ De ſpatijs. Prediorꝫ,non limitum.ẜ.q.iiij.ca.ij. Uel intellige de limitibus.
n ¶ Intemerata.ẜ.vj.q.iiij.qđ bñ.ẜ.xviij.q.ij.eleuterius.
o ¶ Sacramentũ,ſcꝫ teſtiũ per quos ꝓbat

poſ diſcuſſio^a agitata eſt propter parochiã Baſilice cuiuſdam quã horũ alter Cellanẽſem^b alter Reginẽ.aſſeruit.et qꝛ inter vtraſqꝫ partes hactenus limitis actio vẽtilata eſt: cuius cꝫuis ſit vetuſta retentio,nullũ^c tamen iuris preiudiciũ affert:ideo ne in dubiũ vltra inter eos nr̃a deuocaret ſentẽtia^d plat꞉ canonib⁹ſynodalia decreta plecta ſunt:q̃rũ authoritas p̃monet ita oportere inhiberi cupiditatem,ne quis terminos alienos vſurpet.Ob hoc placuit inter alternas partes inſpectores viros mittẽdos^e:ita vt dioceſis^f poſſidẽt꞉,ſi tamẽ baſilicã ver꞉ ſignis limes ꝓpulſus monſtrauerit,eccl̃ie cui⁹ eſt ius retentionis^g,ſit eternũ dominium. Qꝫ ſi limes^h legitim⁹ eandem baſilicã nõ cõcludit,⁊ tã longi tẽporis ꝓbat obiecta preſcriptio:appellatio^i preſent꞉^k epi nõ valebit:qꝛ illi tricẽnalis obiectio ſilẽtiũ iponit.hoc etiã ⁊ ſeculariũ principũ edicta precipiũt,⁊ preſulũ Romanoruz decreuit authoritas. ¶ Siuero intra metas tricẽnalis temporis extra^l alienos terminos baſilice iniuſta retẽtio reperitur:repetẽtis epiſcopi iuri ſine mora reſtituetur.

Item Gelaſius papa Iuſto epiſcopo.

¶ Spatia q̃ definita fuerint, tẽpore preſcribi nõ poſſunt.

Dilectio tua ſtudeat (iquiſita oĩm fidelr rex vitate) vt ſi de ſpatijs^m de q̃bus memoratur orta cõtẽtio, definitio dudũ certa proceſſerit,intemerata^n ſeruetur:alioquin ſi nihil vnq̃ꝫ ꝯſtiterit terminatũ,tunc de preſcriptione temporum ſi qua pars confidit prebeat ſacramentum^o:vt tamen que hactenus poſſediſſe probabitur,iuſiurandum ſinatur offerre^p.

Poteſt etiam aliter diſtingui.Que quiſqꝫ ſua authoritate vſurpat:quia nullo titulo poſſidere incipit,preſcribere non poteſt.Et in hoc caſu intelligenda eſt illa authoritas Gelaſij:Temporalis obiectio que per incuriam forte generatur,non poteſt diuellere dioceſim ſemel conſtitutam.intelligendum eſt ſi nullo titulo,ſed ſola vſurpatione eam poſſidere cepit.Siuero iudicis authoritate et priuilegiorum longa conſuetudine poſſidere cepit:tunc temporalis obiectio actori ſilẽtiũ imponit.

Unde Gelaſius papa ait.

¶ Debent priuilegia triginta annis poſſeſſa immobiliter obſeruari.

Placuit huic ſancte magneqꝫ ſynodo,vt res vel priuilegia^q que dei eccleſijs ex longa conſuetudine^r pertinent,etiam ſiue a diue

preſcriptionem.ſic.xxxj.q.ij.ſi verum.
p ¶ Offerre. Alteri parti. Uel dic ꝙ illi parti q̃ ꝓbauit preſcriptionẽ,ſi nõ poteſt ꝓbare titulũ ⁊ bonã fidẽ permittẽ dũ eſt ei iurare ꝙ bona fide poſſederit rem illam,⁊ ꝙ iuſto titulo habuerat eam.non tamen dico ꝙ cogitur probare titulum;ſed ſi probat curſuz tẽporis et allegat titulum preſumo rõne tẽporis ipſum habere titulũ:vt.xij.di. illa.ff.de vſur.cuz de in rem verſo. Nec ob.qđ dicitur ex̃ de preſcrip.ſi diligenti.⁊ ex̃ de proba.licet.vbi videt dici ꝙ debeat conſtare de titulo,In telligo em̃ tunc qñ eſt preſumptio cõtra eũ,vt ibi fuit.⁊ ſic intelligo quod eſt ex̃ de deci.dudum.ſꝫ fatuus eſt qui allegat titulũ quem probare nõ poteſt.ſꝫ dicat preſcripſi.

lij.ps.

¶ Pđt.ſ hec eſt iij.pars.q.in q̃ dr ꝙ res vi poſſeſſa non preſcribitur. Io.de fan.

De hoc no. x.q.iij. quia cognouimus.

¶ Caſ⁹. Scđo modo exponit illđ ca. licet.vt nõ intelligatur de limitib⁹: ſed de rebus inuaſis q̃ nullo titulo poſſident:⁊ he preſcribi nõ poſſunt. ſi ṽo poſſident iudicis authoritate, vel lõga ꝯſuetudine priuilegiorum: tunc preſcriptione tolluntur.

Placuit ⁊c. ¶ Caſ⁹. Quidã laici ꝑ potentiã ſecularẽ conabantur auferre res vl̃ priuilegia q̃ ad eccleſiã ex lõga ꝯſuetudine ꝑtinebãt vl̃ q̃ donata fuerant eccl̃ie ab iperatorib⁹ vel alijs,⁊ ab eccl̃ia ꝑ.xxx.annos poſſeſſa:⁊ ideo precipit Gela.vt oĩa ſint in ptãte epoꝝ, nec ab ei⁹ ſubtrahant ptãte:⁊ q̃cũqꝫ laic⁹ vel cleric⁹ contrafecerit,dꝫ anathematizari donec reſipiſcat.
q ¶ Priuilegia.ẜ.xxv.q.ij.ca.j.⁊.ij.
q ¶ Priuilegia.id eſt chartas eccleſie.xij.q.ij.ſi quis. de clericis.
r ¶ Conſuetudine. Ergo conſuetudo dat priuilegiũ. ix.q.iij.conqueſtus.

[rius.

recordationis imperatoribus[a] ſiue ab aliis dei cultoribus in ſcriptis donata, et ab eis per annos trigita[b] poſſeſſa ſunt, nequaquam a poteſtate preſulū eorum quecunque perſona ſecularis per poteſtatē ſubtrahat aut per argumenta quelibet auferat: ſed ſint omnia in poteſtate ac iuſſu preſulis eccleſie quecunque intra.xxx. annorū ſpatia ab eccleſiis poſſeſſa fuiſſe noſcuntur. Quiſquis ergo clericorum vel ſecularium contra preſentem definitionem egerit, tanquam ſacrilegus iudicetur: et donec ſe correxerit, et eccleſie propria priuilegia ſeu res reſtituerit, anathema ſit.

Idem epiſcopis dardanie inter cetera[c] inquit.

Repeti non poſſunt que triginta annis quiete poſſidentur.

POſt quingētos annos cōſtituta Chriſti[d] quoſdā audio velle ſubuertere: cū xxx. annorū lex[e] hominum nō poſſit abrumpi. Item ſi de rebus eccleſie controuerſia mota eſt, et definitio ſubſecuta: et ſi iniuſta ſit, tamen quia non ſua, ſed definientis authoritate[f] poſſidere cepit: tricennalis[g] preſcriptio petitori ſilentiū imponit: ita tamen vt ſupputatio preſcriptionis non a tempore definitionis, ſed a † deceſſu definientis exordium ſumat.

Unde in Toletano concilio ſtatutum eſt.

Uita irrite diſponentis nō poterit pertinere ad tricēniū temporis.

SI ſacerdotes[h] vel miniſtri dū gubernacula eccleſiarū adminiſtrare videntur: contra patrū ſanctiſſimas ſanctiones de rebus eccleſie definiſſe aliqua dignoſcuntur: nō ex die[i] quo talia ſcribendo decreuerūt, ſed ex quo talia moriendo[k] definita reliquerunt

a Imperatoribus. hic canon emendat.l. que loquetur de quadrienniī preſcriptione in rebus donatis ab imperatore.

b Annos.xxx. ar. quod preſcriptio decenniī vel vicēniī nō habet locū in eccleſia, vt ipſam rē priuati tali preſcriptione poſſit retinere. Aliī dicūt contra. Sed nōne contrariū eſt. C. de quad. preſcript. l. bene a zenone. nā ibi dicitur quod ſi imperator rem priuati conferat aliī, tutus eſt donatarius. et hic dicitur neceſſariā eſſe preſcriptionē. Sed dic maxime. vel dic et pro vel. C. de verb. ſig. l. pen. vel dic quod ſicut eccleſia noluit hoc recipere contra ſe: vt.xii. q.ii. quicunque militum. ita nec pro ſe. Uel ibi loquitur cum dedit imperator rem alienam tanquam alienam: hic cum tanquam ſuam. Uel hoc quod dicit de.xxx. annis refertur ad proximum. ſ. ad alios, et non ad imperatorē: vt extra de ſen. et re iudi. cum inter. in fi.

Eccleſia quanto tēpore poteſt rem priuati preſcribere.

c Inter cetera. Uerba ſunt Gratiani.

d POſt quingē tos. Cōſtituta Chriſti. id eſt eccleſie alicuius.

e Lex. i. preſcriptio a lege introducta: lex enim proceſſu tēporis nō pōt cōfirmari: quia ſi eſt iuſta, ſtatim valet et cōfirmatur. † ſi eſt iniuſta nunquam valet. ſ. diſt. iiii. erit autē lex. videtur tamē quod cōtra legē poteſt preſcribi ſpatio.xx. annorum: vt. ff. de origi. iu. l. ii. §. exactis.

† Sed contra. iiii. diſ. i iſtis. et §. ſeq.

Item ſi de rebus. Hec eſt. iiii. pars. q. in qua dicitur quod tēpore prelati male alienātis non currit preſcriptio, ſed poſt eius mortē incipit currere. et hoc probat per ca. ſequens. Joan. de fan.

Caſus. Si ſuper rebus eccleſie mota ſit cōtrouerſia, et iniuſta ſit definitio ſubſecuta: ille qui ceperit poſſidere authoritate definientis poterit preſcribere.xxx. annis. ſed hec preſcriptio non incipit niſi a deceſſu male definientis. Et nota quod definitio tripliciter pōt hic ſumi: vel pro alienatione, vel tranſactione, vel definitiua ſententia. vnde iuxta hanc triplicem ſignificationē tripliciter poteſt poni caſus ſeq. ca.

f Authoritate. Nā iuſte poſſidet qui authore pretore poſſidet. xiiii. q. v. dixit. extra qui fi. ſint legi. cū inter. ff. de acquir. poſ. iuſte. Ar. contra de pe. diſt. ii. ſi quis ſemel.

g Tricēnalis. Immo preſcriptio. x. dierum tūc ſufficeret nā plus facit ſentētia licet iniuſta quam aliquod priuilegiū: vt extra de ſen. et re iudi. cū inter. in fi. Jo. Sed nō loquitur de tali ſententia, ſed de cōcordia que definitio vocatur.

SI ſacerdotes. Caſus. Quidā prelati iniuſte alienauerūt poſſeſſiones eccleſiarū: in vita prelatorū, receptores retinuerūt poſſeſſiones illarū per.xxx. annos queſitū fuit in concilio Toletano vtrū detētores tuti ſint preſcriptione illa. Et rndetur quod non: quia preſcriptio nō currit in vita prelati male alienantis, ſed poſt mortē: quia cōtractus nō ſumpſit initiū ab origine equitatis. iiii. pars

h Si ſacerdotes. Triplex caſus ſolet hic poni. Primus ſic: ecce epus alienauit res eccleſie in caſu illicito. dicitur hic quod viuēte epo nulla preſcriptio currit contra eccleſiā in rebus illis: ſed eo mortuo incipit currere. et ſm hoc expōe definiſſe. i. ſua definitiōe et authoritate alienaſſe. arg. xx. q. ii. epus qui mācipia. et dic ſcribēdo decreuerunt. i. decreto ſcripture interpoſito alienauerunt. Uel ſm alium caſum expōe ſcripto decreuerūt. i. ſcripto trāſegerunt: et in fraudē. cum enim non poterat dare nepotibus ſuis, fingebat ſe habere litē cum eis de illo: et trāſigebat cū eis. Tertius caſus eſt: epus tulit definitiuā ſentētiā contra aliquā eccleſiā ſuā ſuper aliquā poſſeſſione eccleſie: et contra ius ſcriptū † vt † hic quod ipſo viuēte nō currit contra eā preſcriptio. Sed cum iſta ſentētia lata fuerit contra leges ſcriptas, vt hic innuit: et ita nulla actio vel exceptio ex ea competit: vt ar. ii. q. vi. §. definitiua. verſi. itē ſi ſententia. qualiter etiā iſte poterit preſcribere poſt mortē? Dico quod iſte nō, ſed eius ſucceſſor. et ſic intelligitur extra de iure pa. cura paſtoralis. Uel dic quod iſte bona fide poſſedit: quia ignorauit illā ſentētiā nō tenere: et ſic ſentētia que nulla eſt, dat alicui cauſam preſcribēdi: ſicut titulus qui nō valet, dat cauſam preſcribēdi: vt extra de emp. puenit. ff. pro empto. quod vulgo. ff. pro lega. l. iii. et. iiii. nec contradicit extra de his que fi. a pla. c. ii. quia ibi ſciēte capitulo alienatio fuit facta poſſeſſionū: vnde ibi poſſeſſor ſtatim tutus eſt. ſed hic capitulo cōtradicēte. vel forte iſte nō erat male fidei poſſeſſor: quia ignorabat ſententiā iniquā. videtur tamen quod de illicite alienatis nō poſſit currere preſcriptio. C. de bo. mater. l. j. et in hoc eſt deterioris conditionis eccleſia quam minor ſiue filiusfamilias: quia non prius contra eū preſcribitur quam ſue poteſtatis eſſe incipiat: vt. C. de bo. que lib. quecunque.

Caſus triplex ponitur.

† Adde quod a ponitur hic per. ſimile in l. j. §. adeo. ff. de acq. re. do.

† Patet exēplū extra de re iudi. cū cāuſa. et hic intellectus et eo pptēdit: quia dicit contra patrum ſanctiones. ſed q.

i Nō ex die. Si. extra de trāſac. de cetero. extra de cenſi. preterea. ſi. xii. q. ii. ſi quos. ſi. ff. de diuer. et temp. preſcrip. cum heres. in fi.

k Moriendo. Ideo quia licet quilibet poſſit male alienare

ſupputationis[a] ordo ſubſtabit[b]. nuſq̃ etenim poterit ad tricenniũ tpis pertinere vita irrite iudicantis: q2 ſtatus contractuũ[c] non ſumpſit initium ab origine[d] equitatis.

Item ea q̃ in beneficijs poſſidentur, ſiue que metu hoſtilitatis interueniente diutius poſſeſſa fuerint: preſcribi non poſſunt. Unde in Agathenſi concilio definitum eſt.

¶ Que in beneficijs poſſidẽtur, preſcribi non poſſunt.

Clerici quilibet quãtacũq̃ diuturnitate temporis de eccl'ie remuneratione aliqua poſſederit, in ius proprium[e] preſcriptione tẽporis nõ reuocentur[f], dũmodo pateat eccleſie rem fuiſſe: ne videantur etiam epi tpe adminiſtratiõis prolixe aut precarias cũ ordinati ſint facere nõ debuiſſe[g]: aut diu retentas facultates in ius ſue proprietatis poſſe tranſcribere.

Item ex cõci. Aurelianenſi.

¶ Que humanitatis intuitu aliquibus preſtantur, preſcribi non poſſunt.

Si epiſcopus humanitatis intuitu mancipiola, vineolas, vel terrulas clericis aut monachis vel quibuſlibet preſtiterit excolendas[h], vel tpe tenẽdas: etiã ſi longa tranſiſſe annorũ ſpatia cõprobẽtur, nullũ eccl'ia preiudiciũ patiatur: nec ſecularis legis preſcriptio que eccleſiã aliquam impediat, opponatur.

Item ex cõcilio Hiſpalenſi, cui interfuit Iſidorus.

¶ Temporis preſcriptio nõ obijcitur vbi hoſtilitatis metus interuenerit.

Prima actione[i] Theodulphi Malechitane eccleſie antiſtitis ad nos oblata precatio eſt aſſerentis antiquam eiuſdem vrbis parochiam militaris quondam hoſtilitatis diſcrimine fuiſſe deciſam: et ex parte aliqua ab eccleſijs Aſtigitane, Elibertane atq̃ Egabienſis vrbium eſſe retentam. Pro qua re pla

reuocare: vt. xii. q. ii. nõ liceat. nõ tñ ita de facili admitteretur, cum eps ſemp cõtradiceret, et ei literas de rato denegaret: arg. de anna. excep. l. ii. §. vlt. et C. de bo. que lib. l. iii. extra de iudi. cauſam.

a ¶ Supputationis. Id eſt reputationis.

b ¶ Subſtabit. i. incipiet nũerari.

c ¶ Cõtractuũ. i. ſcẽt⁹ quẽ fecit eps nõ h3 inſtũ initiũ. hoc iõ dico: q2 preſcriptio nõ eſt contractus.

d ¶ Ab origine. ar. initiũ ſpectãdũ v.ps. vt. lxi. diſti. miramur. j. q. j. pncipatus. ex de elec. dudũ. ff. p emp. q̃ fũdũ. et ff. de diuer. et tẽpo. preſcri. cum heres. in fine.

¶ Item ea. ¶ Hec eſt. v. ps. q. in qua dr q̃ ſi eps ꝯcedit alicui clerico vineas vl' terras eccleſie, tñ non preſcribit eas poſſeſſor: et hoc pbat per duo ca. Jo. de fan.

¶ Caſus. Supra oſtẽſum eſt q̃ res inuaſe et q̃ ſũt in limitib⁹ pſcribi non pñt. Idẽ dicit nũc Gra. de bñficijs et de reb⁹ p metũ poſſeſſis, q̃ pſcribi nõ pñt. Bñficijs. i. rebus quarũ vſus cõcedit': vel q̃ gratis ꝯceduntur. De bñficijs pbat per duo pma ca. De metu hoſtilitatis probat per ca. pma actione. et per ca. porro.

Clerici. ¶ Caſus. Quidã clerici poſſidebãt quedã bñficia ab eccleſijs ſibi cõceſſa per. xxx. an. q̃ſitũ fuit in cõcilio Agathen. vtrũ rõne preſcriptionis clerici pprietatẽ illorũ bñficiorũ poſſũt ſibi vẽdicare. Et rñ. q̃ nõ. dũmodo res ꝯſtet fuiſſe eccl'ie. et hoc pbat duab⁹ rõnibus. Prima eſt, q2 ſi pſcribi poſſent, nec epi nec aliq̃ prelati pcarias facere deberent: et q2 prelati ſm hoc in reb⁹ eccl'ie diu retẽtis pprietatẽ ſibi poſſent vẽdicare.

e ¶ In ius pprium. hic ptz et in ſeq. c. q̃ coloni et precario poſſidẽtes nullo tpe pſcribũt: vt. x. q. iij. q2 cognouimus. ex de poſtu. bone. ij. Ita nec aliq̃s q̃ alieno noie poſſidet: vt ex de pſcrip. ſi diligẽti. Itẽ nec vſufructuarius: vt inſti. p q̃s pſo. no. acq̃. §. fructuari⁹. Itẽ nec creditor. ff. de vſuca. nõ ſolum. §. qui pignori. et hoc ideo q2 oẽs iſti alieno noie poſſidẽt. vñ illi tm̃ dicunt' poſſidere quorũ noie poſſidet': vt extra de reſt. ſpo. cũ veniſſet. Si ergo vſq̃ ad cẽtũ an. poſſes, pbare initiũ poſſeſſionis. i. q̃ tuo noie poſſeſſum eſt, non obſtat tibi aliq̃ pſcriptio: vt hic ptz: et C. de pig. ac. nec creditores. et C. de pſcrip. xxx. an. male. et hoc verũ eſt, niſi velis dicere q̃ per longam obliuionem aliquis perdat poſſeſſionem: per id

Preſcri bere nõ poſſunt alique pſone. ¶ Ad idez qd̃ le. et no. xvi. q. v. ſepe fit ibi vid.

qd eſt. ff. de vſuca. furtũ. vel ſi tãtũ tpe effluxit q̃ ignorat dñs vbi ſit poſſeſſio illa ſita: vt ff. de acq̃rẽ. poſ. ſi id qd. in princip. Uel niſi illa pſona q̃ poſſedit noie alieno, aliq̃ poſtea tradat poſſeſſionẽ: vt. ff. de acqui. poſ. poſſideri. §. q̃ ſi ſeru⁹. aliter nunq̃ preſcribũt tales: niſi forte dño reperẽti nõ reddiderit poſſeſſionez: tũc poſſunt res tales pſcribi, nõ ab ipſo, cũ malam fidez habeat: ſed a ſuo ſucceſſore. Nunc habes q̃ pſone non poſſunt preſcribere. Sunt etiã quedã res impreſcriptibiles: vt cõtra iura libertatis non preſcribit': vt. j. e. §. põt. Item nec i tributis preſcribitur: vt. j. e. §. porro. C. de pſcri. xxx. anno. cõpetit. Itẽ nec in mrĩmonio. xxxiij. q. v. qd deo. Item nec decime a laico. extra d pſcrip. cãm. Itẽ videt' q̃ non pſcribitur in repetitione rerũ peculij: vt C. ne d ſta. defun. l. repetitio. Itez et in ſuitutib⁹ q̃ cõtinuã cãz nõ hñt: vt ff. d ſui. ſuitutes. Itẽ i limitib⁹. ſ. e. c. licet. Itẽ in pcuratiõibus debitis rõne viſitatiõis. extra de pſcri. cũ ex officij. Itẽ et inobediẽtia: vt extra eodem. cũ nõ liceat.

Preſcriptio nõ h3 locũ in multis reb⁹

vi. ps.

f ¶ Nõ reuocent'. Arg. q̃ q̃ de libertate ab aliq̃ facta ſunt, et preiudiciũ non faciunt. ſ. j. q. j nullus eps. ij.

g ¶ Nõ debuiſſe. Si enĩ preſcriberẽt clerici, retardarentur epi ad conferenda bñficia: vt. C. de bo. q̃ libe. l. f.

Si eps. ¶ Caſus. Aliq̃s eps pietatis intuitu ꝯceſſit poſſeſſiones vel mãcipia toto tpe vite ſue vel ad certũ tps q̃buſdã clericis vel laicis: vt ex eis vſũfructũ haberent: q̃ poſt longa tpa dicebãt ad ſe ptinere. quare ſtatutũ fuit in cõcilio Aurelianẽ. vt etiã poſt multa tpa preſcriptio legis ſecularis non poſſit opponi.

h ¶ Excolendas. Supra ca. q. j. poſſeſſiones.

Pria. ¶ Hec eſt. vi. ps. q. iij. i q̃ pbat' q̃ tpe hoſtilitatis nõ currit pſcriptio. et h⁹ pbat p duo ca. Jo. d f.

¶ Caſus. Theodulph⁹ Malechitane eccl'ie eps de ſuo epatu p ſaracenos eſt expulſus vl' captiuat⁹: cui⁹ epatus parochiã Aſtigitan⁹ et Elibertan⁹ et Egabieñ. epi. inter ſe diuiſerũt. cũ ꝯo rediſſet hoſtilitate repulſa, iura ſua ſibi reddere ꝯdicebãt. ſtatuit ergo ꝯci. Hiſpalẽ. vt oĩa ſibi reddant' iure poſtliminij: ſicut p legẽ ciuilẽ reſtituunt' vniuerſa de captiuitate reuerſis. Nã nõ eſt obijciẽda pſcriptio vbi neceſſitas iterfuit hoſtilitatis.

i ¶ Prima actione. Id eſt in tractatu prime diei ipſi⁹

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

cult vt omnis parochia quã antiqua ditione ante militarem hoſtilitatẽ retinuiſſe eccleſiam ſuam quiſqȝ comprobaret, eius priuilegio reſtitueretur. Sicut enim per legem mundialẽ his quos barbarica ſeueritas captiua neceſſitate tranſuexit, poſtliminio[a] reuertẽtibus[b] redditur antiqua poſſeſſio: non aliter et eccleſia receptura[c] eſt parochiam quã ante tenuit cũ rebus ſuis, ſiue ab alijs eccleſijs poſſideat, ſiue in cuiuſlibet poſſeſſionem trãſfuſa fuerit. nõ eñ erit obijcienda preſcriptio temporis, vbi neceſſitas[d] intererit hoſtilitatis.

I tem Joan. papa Paulino epiſcopo fungenti legatione in Germania ⁊ Pannonia.

¶ Temporis non currit preſcriptio vbi furor hoſtilitatis incumbit.

P Orro ſi de annorũ numero forte qs cauſat, ſciat quia inter chriſtianos et eos qui vnius fidei ſunt, numerus cert⁹ affixus eſt: ceterum vbi paganorum ⁊ incredulorũ furor in cauſa[e] eſt: quantalibet pretereãt tempora, iuri nõ preiudicãt eccleſiarum: que corporalia neſcientes arma[f], ſolum deũ et propugnatorem ſuum quando ei placuerit miſereri patienter expectant. Uerum ſi annorum prolixitas in talib⁹ impediat, deus ipſe reprehẽdẽdus eſt: qui poſt quadringentos ⁊ triginta annos filios Iſrael de duriſſima ſeruitute[g] Pharaonis et fornace ferrea liberauit: ſed ipſe per ſe redemptor noſter humanum genus poſt annorũ milia de inferni clauſtris eripuit.

T olluntur etiã preſcriptione ille dioceſes quas proprijs epiſcopis negligentibus alij ab hereſi ad fidei integritatem reuocauerunt.

U nde in. ix. Aphricano concilio legitur.

¶ Si qui epiſcopi dioceſes ſuas lucrari deo negligunt: poſt triẽnium eis conſtabunt epiſcopis quorũ ſtudio fidei ſunt reconciliate.

P Lacuit vt quicũqȝ epi[scopi] ...

---

concilij, ꝫ. diſt. j. ius gentium. et. xxiij. q. j. ca. j.

Poſtliminij definitio,

a ¶ Poſtliminio. Poſtliminiũ eſt ius amiſſe rei recuperande ab extraneo, et in ſtatum priſtinum reſtanrande. ff. de capti. et poſtlimi. reuer. poſtliminium. datur autem ſm leges poſtliminio reuertentibus reſciſſoria itra quadriẽnium. inſtitut. de actio. §. rurſus. C. de in integ. reſtit. l. vlti. ſi tamẽ non potuerit agere in hoc quadriennio per aliquos dies, reſtituitur ad eos ff. ex quibus cau. manumit. ſed et ſi per pretorem. §. ſi ferie. ſecũdum canones cum nõ currat in hoc caſu preſcriptio: non dabitur reſciſſoria. Hic eſt ergo vn⁹ caſus ſcilicet hoſtilitas, in quo non currit preſcriptio. Alius dũ viuit iniquus alienator. ꝫ. e. ſi ſacerdotes. Terti⁹ cum vacat eccleſia. extra de preſcriptio. de quarta. Uel cum quaſi vacat eccleſia, prelato ſcilicet lapſo in hereſim. extra de preſcrip. cap. j. Alius eſt in pupillari etate. C. quibus ex cau. in integrum reſt. non eſt neceſ. l. vlt. Alius eſt cum quis eſt in poteſtate patris: vt. C. de bo. que libe. quecunqȝ. Ali⁹ eſt cum mulier eſt in matrimonio quo ad dotem. C. de iure dotium. in rebus. quia non preſcribitur cõtra mulierem in dote repetenda niſi ſoluto matrimonio: vt ibi dicitur. Septimus cũ quid debetur ad diem/vel ſub cõditione. tunc enim non currit preſcriptio niſi a tempore diei vel extantis conditionis. C. de preſcrip. xxx. anno. cum notiſſimi. §. illud. Item ⁊ tempore excommunicationis non currit preſcriptio. extra de conceſ. preben. et eccle. non vacan. quia diuerſitatem. Item et in tempore illo quo quis impeditus eſt iuſto impedimẽto, nõ põt agere: vt extra de elect. ne pro defectu. ⁊ extra de appel. ex ratione. ⁊. C. de inoffi. teſta. contra maiores. ⁊. ff. ex qui. cau. ma. l. quod quidem. ⁊. l. non enim.

Preſcriptio nõ currit i aliqb⁹ caſib⁹.

b ¶ Reuertentibus. Supra. iij. qõne. j. redintegranda. ſupra. vij. qõne. j. paſtoralis. C. de poſtlimi. reuer. l. ab hoſtibus.

c ¶ Eccleſia receptura. Nam Ius redit vt pridem: cum reddatur ſtatus idem. vt extra de electio. quia diligentia. ff. ſi ſer. vendi. ⁊ ſi forte. j. rñ. ff. de ſerui. ruſtic. pred. l. et attilicinus.

b ¶ Neceſſitas. Arg. ꝙ non preiudicãt patrono inueſtitura a tempore hoſtilitatis facta. xxxiij. q. j. cum per bellicam. ꝫ. vij. q. j. pontifices.

P Orro ſi de annorum. ¶ Caſus. In Germania et Pannonia hoſtilitate ſaracenorum interueniente per centum vel forte p plures annos aliqui poſſeſſiones eccleſiarũ detinuerũt: quas cũ prelati reddita tranquillitate repeterent, tutos ſe preſcriptiõe dicebant. Mittit ergo Joannes papa Paulinum qui legatus erat in partibus illis, vt de cauſis iſtis cognoſcat: inſtruẽs eum ꝙ inter Chriſtianos certus annorum numerus eſt prefixus ad pſcribendũ. ſi vero furor interuenit paganorum, nulla tempora currunt. vnde omia prefatis eccleſijs ſunt reſtituenda: ⁊ hoc probat duobus exemplis domini: qui poſt quadringentos ⁊ triginta annos iudeos de ſeruitute pharaonis liberauit: ⁊ genus humanum de inferni clauſtrꝭ poſt annorum milia redemit. vij. ps

e ¶ In cauſa eſt. Secus ſi manſueti ſunt Judei vel Saraceni: tales bene preſcriberent: argumen. xxiij. queſti. vlti. diſpar. Quidam tamen dicũt eſſe eccleſie priuilegiũ ꝙ etiam domini non poſſunt preſcribere: cum nec lege eccleſiaſtica regantur: licet poſſint rem priuati preſcribere: dummodo legibus Romanis regantur.

Nam nõ ligãtur canonib⁹. xxxv. q. j. §. j. v. porro. vbi de hoc. et extra de diuor. gaudemus.

f ¶ Neſcientes arma. Argumen. clericos non debere mouere arma corporalia etiam contra hoſtes: arg. xxiij. q. viij. quicunqȝ. nam lachryme et orationes ſunt arma clericorum: vt. xxiij. q. viij. conuenior.

g ¶ Seruitute. Argumen. contra libertatem nõ preſcribi. j. e. §. poteſt.

¶ Tolluntur. ¶ Hec eſt ſeptima pars queſtiõis in qua probatur ꝙ ſi aliquis negligit loca ſua, ⁊ alius epiſcopus ea liberat ab heretica feditate, poſt trienniũ preſcribit: ⁊ hoc probat capi. ſequen. Joan. de fan.

¶ Caſus. Ponit adhuc Grat. alium caſum in quo res eccleſie preſcriptione tollũtur: ſcȝ cũ aliquis epꝯ negligit pplm ſuũ ab hereſi reuocare, et alius epꝯ eũ reuocat, preſcriptione contra alium tutus erit.

P Lacuit vt quicunqȝ. ¶ Caſus. Quidam epiſcopi

intra ſuas dioceſes parochias hereticorum conuerte‑re negligebant. vnde queſitū fuit in concilio Aphrica‑no quid eſſet de hoc faciendum. Et reſponſum fuit vt a vicinis epiſcopis commoneantur: et ſi intra ſex menſes a die cōmonitionis non effecerint, perueniant ad ipſuz qui eas lucrari po‑terit: ita tamen vt ſi epiſcopus in cu‑ius erant dioceſi, probare potuerit ſuam diligentiam fuiſſe preuentam, et alterius negli‑gentiam electam vt apud alium im‑pune remanerent ſue cathedre locis reſtituantur.

per decennium, abſentis vero per vicennium tenuerit tutus eſt aduerſus omnes: ⁊ ſi in aliquo caſu rem amiſerit, poteſt eam ab omnibus vendicare. Idem erit ſi per triginta annos rem alterius ſine titulo, bona ta‑men fide poſſederit: quā bonam fidem in initio ſufficit habuiſſe. Preſcriptio vero .xxx. anno℞ cum quis mala fide poſſidet, introducta eſt tan‑tum in odium ne‑gligentium. Unde ſi quis mala fide rem alterius .xxx. annis poſſederit, tut⁹ eſt aduerſus eum: ⁊ ſi aliquo ca‑ſu male fidei poſ‑ſeſſor rem illā amiſerit, repetere non poteſt: niſi per vio‑lentiam inde ex‑pellatur. Et ſi ad dominū vel credi‑torem ſine violen‑tia peruenerit, tu‑ti ſunt aduerſus male fidei poſſeſſorem. Si vero peruenerit ad alios, dominus vel creditor aduerſus eum habet actionem.

a Negligūt lo‑ca. Argumē. ꝙ de‑lictum perſone qđ eſt in omittendo, redundat in dam‑num eccleſie. Il‑lud autē quod cō‑ſiſtit in faciendo, nō nocet eccleſie: Ad vi.ſ. queſtione .vj. ſi epiſcopum. Argumen. contra ſu‑pra. e. licet. ſ. diſtinct. xxxv. eccleſie. Sed ibi nocet deli‑ctum quod conſiſtit in omittendo. Argumē. contra. C. de acqui. poſſeſ. l. vlti. ibi enim non nocet delictū etiam quod conſiſtit in faciendo.

ſcopi negligūt [a] loca ad ſuam cathedram pertinentia in ca‑tholica vnitate lucrari conue‑niantur [b] a diligentibus vici‑nis epiſcopis, vt id agere non morentur. Quod ſi intra ſex menſes [c] a die conuentionis non effecerint: qui potuerit eas lucrari, ad ipſum perti‑neant [d]: ita ſane, vt ſi ille ad quem pertinuiſſe videbantur, probare potuerit [e] magis il‑lius electā negligentiā ab he‑reticis, vt impune ibi ſint, et ſuam diligentiā [f] fuiſſe preuen‑tam, vt eo modo eius cura ſo‑licitior vitaret: cum hoc iudi‑ces epiſcopi cognouerint, ſue cathedre loca reſtituantur.

Poteſt etiam aliter intelligi preſcriptio illa longi tempo‑ris qua Gelaſius negat ſtatū parochiarum poſſe mutari. Longum enim tempus (ſicut ex legibus habetur) decen‑nium [g] et vicennium intelligi‑tur. Huius ergo longi tempo‑ris p̄ſcriptio authoritate Ge‑laſij ⁊ ſecularium legum eccle‑ſijs obijci non poteſt [h].

Idē eſt ꝺ do. c. ſ. vbi de hoc. et ex de p̄ſcri. ca. ſ. in gl. vlti.

b Conueniantur. Authoritate huius canonis. Si‑mile. lxv. diſt. ca. vlti.

c Intra ſex menſes. Deputatos ad admonitionem faciendam.

Hec ē expoſitio Hu. ⁊ Lau.

d Ad ipſum pertineant. Expleto triennio: vt hic in hac rubrica: ⁊ extra de preſcrip. ca. j. vnde illud trien‑nium eſt hic intelligendum: ſicut ibi intelligendi ſunt iſti ſex mēſes qui dantur ad admonitionem faciēdam. dicit tamen Hug. ꝙ perueniant ſtatim: tamen vſq; ad triennium poteſt epiſcopus ſuus locum illuz repetere: vt extra de preſcrip. ca. j. et eſt hic ſpeciale fauore fidei vt per triēnium contra eccleſiam preſcribatur ius epi‑ſcopale ⁊ etiam limes: ⁊ excuſatur preſcribens hic au‑thoritate canonis, licz habeat conſcientiam rei aliene. arg. ff. de noxa. ⁊ generaliter. ⁊ ſi rem pro derelicto ha‑bitam mihi vendas: licet ſciam eam in bonis tuis non fuiſſe: ipſam vſucapio. ff. pro derelicto. l. vlti. argu. ff. de fundo do. l. j. Sed nunquid eccleſia leſa in hoc caſu po‑teſt petere in integrum reſtitutionē? Pōt dici ꝙ ſic niſi fuerint negligentes clerici ⁊ epiſcop⁹. arg. ff. de mino. verum ſ. item querit. vel ſi vult ipſum negligētē con‑ueniat. xij. q. ij. monemus. ⁊ conſequit ab eo indēnita‑tem. C. arbi. tu. q̄cquid. alienauit enim vſucapere per‑miſit. ff. de verb. ſig. alienationis.

Preſcribit q̄n ꝙ trien‑nio iuri epali.

e Potuerit. ſ. xxx. annos a ſententia.

f Diligentiam. ſcz dñi. ff. ad ſena. cō. tertul. l. ij. ſ. ſi mater. ⁊ extra de appel. oblate.

Poteſt etiā aliter. Ca⁹. Iſte ſ. diuiditur in tres partes. In prima parte exponit Gratianus tertio mo‑do illud ca. licet in regulis, dicens ipſum poſſe intelligi de preſcriptione longi temporis: ſcz. x. vel. xx. annoruz que eccleſijs obijci non poteſt. Poſtea ponit diſtinctio‑nem de preſcriptione, dicens ꝙ preſcriptio decennij vel vicennij introducta eſt odio petentis ⁊ fauore poſſiden‑tis. vnde ſi quis rem preſentis bona fide ⁊ iuſto titulo

In ſecūda parte dicitur ꝙ ea que dicta ſunt de preſcri‑ptione. x. vel. xx. annorum, vera ſunt ſi ſine interruptio‑ne poſſideantur: ſed ſi poſſeſſio naturaliter interrūpa‑tur noui. xxx. anni in omnibus preſcriptionibus nume‑rantur a die recuperate poſſeſſionis. Si vero poſſeſſio per litis conteſtationem interrumpatur, ab vltimo die litis. xl. anni computabūtur. Si vero ille cuius res pre‑ſcribitur, non poteſt litem conteſtari propter abſen‑tiam, vel furorem, vel infantiam, vel poteſtatem ad‑uerſarij: intra tempora preſcriptionis adeat preſidez: quem ſi adire non poteſt, vadat ad epiſcopum loci, vel conſulem ciuitatis, vel poteſtatem. qui ſi defuerint adeat domum aduerſarij: et in preſentia tabellionis, vel cum ſubſcriptione trium teſtium ſi tabellionem ha‑bere non poteſt, ſuum ius proteſtetur: et hoc modo in‑terrumpet omnem preſcriptionem. In tertia parte di‑citur ꝙ ſupradicta vera ſunt inter laicos. ſed aduer‑ſus eccleſias non currit preſcriptio niſi quadragena‑ria. et ad hoc probandum inducit duas autenticas. ſ. ea. quas actiones. et in nouellis autenti. neq; vicen‑nij. Sed ſi laicus decimas vel primitias, ſiue cum titu‑lo, ſiue ſine titulo poſſederit, nunq̄ preſcriptione tut⁹ erit. Quod enim ab initio de iure non habet effectum, tractu temporis non conualeſcit. et hoc probatur ad inſtar liberi hominis: qui ſi pro ſeruo detinetur etiam quadraginta annis, ſibi non obeſt. nam primitie ⁊ de‑cimationes preſcribi non poſſunt, ſicut nec ciuiles fun‑ctiones, quarum inſtar obtinent, ſicut eccleſia obti‑net ad inſtar reipublice. Secunda pars incipit ibi: Hec de preſcriptionibus decennij. Tertia pars ibi: Hec de preſcriptionibus inter priuatos. Libellum, con‑uentionalem. Quod dicitur, in canonibus antiquis: ſecus hodie.

g Decēnij. C. de preſcrip. x. vel xx. an. l. vlt. Io.

h Nō pōt. Poſt hoc ſtatim lege illū ſ. ſz ſola. cū ca. ſeq. nemo ad hoc poſtea reuerſur⁹. dicit em̄ ꝙ dñs Ia‑cobus interpoſuit iſtas leges: qđ etiā cōuincit ex eo ꝙ ille concordantie bis ponuntur.

Preſcriptionum alie ſunt introducte odio petentis, et fauore poſſidentis: alie tantum odio petentis. qui enim bona fide et iuſto titulo rem preſentis[a] per decennium[b], abſentis vero per vicennium tenuerit: perpetua[c] exceptione tutus erit: non ſoluȝ aduerſus alios ſed etiam aduerſus creditores[d] quibus res ipſa obligata fuerat: etiam aduerſus verum dominū. Si vero aliquo caſu a poſſeſſione ceciderit, etiam aduerſus verum dominum vtiliter[e] rem vēdicare poterit. Si autem nullo titulo, bona tamen fide per tricenniū rem alicuiꝰ poſſederit, ſimili gaudebit preſidio. bona vero fides nō ad tractum medij temporis, ſed ad initium poſſeſſionis refertur. Sufficit enim in initio[f] cuiqȝ bona fide poſſidere cepiſſe, etiam ſi medio tempore conſcientiam rei aliene habuerit.

Ille preſcriptiōes introducte ſunt fauore poſſidentis, et odio petentis: quia lex fauet his qui bona fide ⁊ iuſto titulo, vel bona fide tantum poſſident. odit autem ⁊ punit circa rē ſuā negligētes[g] et deſides.

Qȝ ſi mala fide rem alienā quis poſſidere cepit poſt .xxx. annos aduerſus omnem petentem exceptione tutus erit. Si vero aliquo caſu a poſſeſſione ceciderit, actionem non habet: quia hec preſcriptio nō fauore male fidei poſſeſſoris, ſed odio tantum rem ſuam pſequi negligentis introducta eſt. Si autem res ad creditorem ſuum vel ad dominū peruenerit, detentionis commodum[h] habebit. Si vero ad alium, creditor vel alius dominꝰ aduerſus eū experiri poterit: nec ſibi pderit exceptio medij temporis poſſeſſoris: quia nō ab eo habuit cauſam poſſidendi. Qȝ ſi violēter poſſeſſio ad eos peruenerit: male fidei poſſeſſor indiſtincte poſſeſſionis[i] commodum recipiet.

Hec de preſcriptionibus decennij vel vicennij vel tricennij intelligēda ſunt, ſi ſine interruptione poſſeſſa probentur. Qȝ ſi per naturalem detētionem poſſeſſio interrupta[k] fuerit: a die recuperate poſſeſſionis noui .xxx.[l] anni in omnibus preſcriptionibus numerabuntur. Si per litis conteſtationem, ab vltimo die litigij .xl. anni computabuntur. Qȝ ſi ab eo qui in cauſa preſcribendi erat, poſſeſſionē aliquis nanciſcatur: tempus precedens cum ſue poſſeſſionis

¶ Preſcriptionū. ⁊ hec eſt .viij. pars .q. in q̄ ponit mētes legum de preſcriptionibus: quas tamē eccleſia nō recipit contra ſe. Jo. de fan.

Pñs et abſens q̄ dr. viij. ps

a ¶ Preſentis. Preſens dicitur qui in eadem pūincia eſt. Abſens qui in alia. C. de preſcrip. x. vel. xx. an. l. vlt. tamen abſens dicitur quoqȝ qui in iure non apparet. ff. de dā. infec. l. iiij. §. abeſſe. preſens etiā dicit quoqȝ q̄ in ortis eſt. ff. de pcu. preſens.

b ¶ Per decēniū. fit etiam alio modo interruptio: vt ff. de vſucap. ei a q̄. ff. de dona. qui pro donato. ⁊ C. vbi in rem ac. l. vlt. et. C. de pſcript. xxx. an. cū notiſſimi.

c ¶ Perpetua exceptione. Hoc habes. C. de preſcrip. xxx. an. ſi quis emptionis.

d ¶ Creditores. Hoc ſi fuerit alius a debitore, aut eiꝰ herede: vl' de ſecū do viuente debitore. debitor eñ vel eius heredes non poſſunt ſe defendere ɔtra creditorē niſi .xl. an. vt. C. ſi aduer. credi. l. j. ⁊. C. de pſcrip. xxx. an. cum notiſſimi. Vſucapio autem nunqȝ currit cōtra creditores: qr cauſa dñij ſemota eſt a queſtione pignoris. C. de pig. vſucapio.

Vſucapio non currit ɔ creditores.

e ¶ Vtiliter. Ar. pro Jo. ⁊ alijs qui dicunt q̄ per preſcriptionē acquiritur dñium. ſm M. directe poteſt vendicare: quia ſm eū dominium acquirit preſcriptione. vnde illud aduerbiū vtiliter, non eſt de textu. vel ſi eſt de textu, expone vtiliter. i. indubitanter vel efficaciter.

f ¶ Initio. hoc nō tenet ſm canones: qr opȝ ex oī parte pſcriptiōis habere bonā fidē: vt ex̄ de pſcrip. q̄m.

g ¶ Negligētes. Vigilantibꝰ enim nō dormiētibꝰ ſubueniunt iura: vt. ff. ex qui. cau. ma. l. nō enim. ff. de his q̄ in frau. credi. l. pupillus.

h ¶ Cōmodum. Quia ab eo rē illā nō poterit euocare qui mala fide eam poſſedit.

h ¶ Cōmodū. No. q̄ violento detētori vel male fidei poſſeſſori res violēter auferēda non eſt, niſi incontinenti: ar. iij. q. j. §. vlti. nec ei tūc dicit interrūpi preſcriptio.

ff. de vi ⁊ vi ar. qui poſſeſſionem.

i ¶ Poſſeſſionis. Ar. aliqua ex quo cōiunguntur valida eſſe, quorum quodlibet per ſe ſeparatim inualiduȝ eſt, [1] vt fama ⁊ teſtimonium vnius teſtis: arg. contra .xxiij. diſtinct. quorundam.

[1] Ad hoc .xj. q. j. nihil. vbi de hoc gl. pbr ergo. in fine.

k ¶ Interrupta. Fit autē interruptio dupliciter: naturaliter et ciuiliter. [2] Naturaliter fit occupatiōe aq̄ et alijs modis: vt ff. de acquirē. poſſeſ. qui vniuerſas. §. j. ⁊ ij. Itē ſi longo tēpore omittit poſſeſſio. ff. de vſuca. furtū. Itē p corporalē cōpulſionē et hoc nocet vel pdeſt omnibꝰ. ff. de vſuc. naturaliter. Ciuiliter fit libelli oblatione: ⁊ hoc habet locum in annalibus actionibꝰ tantū: que interruptione tali ppetuātur. C. q̄n libellus pn. l. ij. Itē fit per litis cōte. que locū habet in ppetuis actionibꝰ. C. de p̄ſcrip. xxx. an. ſicut in rē. ⁊ hoc pdeſt tm̄ ei qui eā facit: ⁊ obeſt illi tantū ɔ quē fit: vt. ff. de diuer. ⁊ tēpo. p̄ſcrip. inter ɔtuor. ei tamen tātum pdeſt qui eo aīo cōteſtatur liteȝ: vt ducat cauſam ad finē, ſȝ impedit pꝑter fortuitos caſus alias nō pdeſt: ar. a ſenſu contrario. C. de p̄ſcrip. xxx. an. l. vlti. et in auten. de litig. §. omneȝ. circa fi. coll. ix. Itē litis cōteſtatio tunc tm̄ interrūpit, cum fit corā iudice ſuo: alr̄ nō: vt. C. ne de ſta. defun. l. pe. Interrūpit etiā p̄ſcriptio ſynodali pclamatione: vt ex̄ de preſcri. ſanctorū. Itē cū exponit ſcda cautio: vt. C. de p̄ſcri. xxx. an. cū notiſſimi. §. ſed ⁊ ſi q̄s. Itē cum q̄s ſoluit vſuras. C. de preſcrip. xxx. an. l. pe. Itē aliū habes. j. e. q. verſi. is autē cuiꝰ res. ⁊ extra de of. or. paſtoralis. Itē ⁊ aliū caſum habes extra vt lit. nō cōte. q̄m. in fi. Quādoqȝ autem non interrumpit preſcriptio: ſȝ dormitat, vacante ſcȝ eccleſia: ⁊ in pupillari etate, ⁊ in alijs caſibus quos dixi. ſ. e. pxima actione.

[2] Cōc. l. naturalit. et ibi bar. ff. d preſcri. gl. ē ſimi. l ꝟ. interruptio. in. c. illud. de p̄ſcrip.

l ¶ Triginta. Ergo naturalis interruptio non valet tantū quantum litis conteſtatio: quia litis cōteſtatio perpetuatur actio vſqȝ ad .xl. an. vt. C. de preſcript. l. iij. Actio p petuat ne

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

xxx.an.l.vlti.ſed in naturali interruptione non: vt hic. Similiter dico φ nec illa conuentio que fit per executorem, perpetuaẗ ad.xl.an.cuz generaliter dicaẗ φ omnes ius ⁊ ois actio tolliẗ ſpatio.xxx.an.niſi vbi ſpeciale aliquid reperiẗ: vt.C.de preſcrip.xxx.an.cū notiſſimi.

l ¶ Non conualeſcunt. Sic.ſ.q.j principatus. Arg. contra extra de ma.contrac.cōtra interdi.eccle.ca.vlt. ⁊ extra de conuer.coniu.placet.

m ¶ Etiam.ſi.xl.C.de long.temp.preſcrip.l.vlt.C.de preſcrip.xxx.vel.xl.an.comperit.

tempore continuare[a] poterit. Is autem cuius res preſcribitur: ſi litem conteſtari[b] non poterit vel propter aduerſarij[c] abſentiam vel infantiaz, vel furoris laborem, cum neminem tutorem vel curatorez habeat, vel quia[d] in magna poteſtate cōſtitutus eſt: intra cōſtituta tēpora preſidez adeat, libellum ei porrigat, ⁊ hoc in querimoniam deducat: et ſic temporis interruptionem faciat. Si autez preſidem adire non poterit, ſaltem ad epiſcopum locorum vel defenſorem ciuitatis eat, et ſuam manifeſtare voluntatē in ſcriptis deproperet. Q̄ſi preſes vel epiſcopus vel defenſor abſuerit, liceat ei publice ꝓponere vbi domicilium[e] habet poſſeſſor: ſed cum tabellariorum ſubſcriptione: vel ſi ciuitas tabellarios nō habet, cum trium teſtium ſubſcriptione[f]: ⁊ hoc ſufficiat ad omnem temporalem interruptionem ſiue triennij, ſiue longi tēporis, ſiue triginta vel quadraginta annorum preſcriptio ſit. Hec de preſcriptionibus inter priuatos. Ceterum aduerſus loca religioſa nō niſi quadraginta annorū preſcriptio currit. Unde in autenticis.

¶ Quas actiones tricennalis preſcriptio precludit: ſi loco religioſo competant, quadraginta annis clauduntur. Et in nouellis. Neqꝫ decēnij[g] vel vicennij ⁊c. In canonibus vero eccleſia aduerſus eccleſiā triginta annis[h]: monaſterium aduerſus eccleſiam non niſi quadragita annis preſcribere permittitur[i]. Q̄ſi priuatus[k] primitias ⁊ decimas, ſiue ſine titulo ſiue cuz titulo poſſederit, nulla tēporis preſcriptione tut⁹ eſſe poterit. Que enim ab initio de iure ſortiri effectum non poſſunt, tractu temporis non conualeſcunt[l]. Unde ſi liber homo longo tēpore pro ſeruo detineaẗ: etiā[m] ſi quadraginta annorum curricula exceſſerint, ſola temporis lōginquitate libertatis iura minime mutilabūtur[n]. Ad hec eccleſia, res publica, primitie, decimationes ciuilium functionum inſtar obtinent.

¶ Porro publice functiōes[o] preſcribi non poſſunt.

Unde in.vij.lib.Codicis tit. de triginta vel quadraginta annorum preſcriptione imperator Anaſtaſius.

Iubem⁹ eos qui rē alienā per continuū annorum quadraginta curriculuz ſine aliqua interpellatione legitima poſſederunt[p], de poſſeſſione quidē rei vel dominio nequaqꝫ remoueri: functiōes autē ſeu ciuilem canonem vel aliquam aliam publicam collationem impoſitā eis dependere compelli: nec huic parti[q] cuiuſcunqꝫ temporis preſcriptionem oppoſitā admitti. ¶ Sic etiā predia ſiue ſint priuati, ſiue eccleſie, poſſunt

a ¶ Cōtinuare. Licet re vera aliq̄ tempore intermedio vacet poſſeſſio ius tamē fingit eā coniunctim peruenire ad aliū locuz: vt.ff.ex q̄.cau.ma. cuz miles.⁊ eſt ſi.ff.de acquir.here. placet.⁊ ſic tēpus precedens dicitur cōtinuari tempori ſequenti quo alter incipit poſſidere. ſed cōtra eſt quod legitur.ff.de acq̄. poſ.pōponi⁹.§.vi. vbi diciẗ φ vitioſa poſſeſſio non continuatur non vitioſe: ſed illud verum eſt in lōga preſcriptione: ſecus in lōgiſſima.

b ¶ Litem conteſtari.C.d anna.ex cep.vt pfecti⁹.

c ¶ Uel propter. aduerſarij.hoc bene traditur extra de offi.ordi.paſtoralis.

d ¶ Uel quia.ꝫ.ſ.q.j.prohibētur. C.de epiſco.audi. l.vlti.

e ¶ Domiciliuz. Domiciliuz large dicitur quandoqꝫ habitatio.ff.d dā. infec.l.iij.§.pretor.argu.ff.de lib. agno.l.j.in prin.et eſt ſi.extra de cleri.nō reſi.ex tue.

f ¶ Subſcriptione. Arg.φ inſtrumento habēri ſubſcriptionē triū teſtium ſtādum eſt, etiam ſi per tabellionem confectum non ſit: arg.C.qui po.in pi.ha.l.peſſi. hodie autē duo teſtes eq̄pollent tabellioni: vt ex̄ de ꝓba.q̄m ꝯtra. De hac materia nota.xj.q.iij.cure.

g ¶ Neqꝫ decennij.ſ.ea.q.iij.neqꝫ.

h ¶ Triginta annis. hoc hodie nō tenet: vt extra de preſcrip.de quarta.

i ¶ Permittitur.ſ.e.q.iij.poſſeſſiones.

k ¶ Priuatus. vt extra de preſcrip.cauſam.

n ¶ Mutilabunẗ. Nec cōfeſſio ei preiudicaret ſi cōfiteretur ſe ſeruū, niſi in inſtrumēto hoc fecerit: vt.C.de agri.⁊ cē.cū ſcim⁹.

o ¶ Functiones. id eſt penſiones agrorum.

¶ Iubem⁹. ¶ Caſus. Quidaz ruſtici poſſederūt quaſdaz poſſeſſiones ſine legitima interpellatiōe per xl.an.de quib⁹ poſſeſſionib⁹ neqꝫ functiones, neqꝫ ciuilem canonem, neqꝫ publicam collationem perſoluūt. queſitū eſt vtrum ſint tuti p̄ſcriptione. ⁊ reſpondetur φ ſic q̄tum ad dominiū vel poſſeſſionem prediorꝫ: ſꝫ q̄ ad functiones vel ciuilē canonez vel publicā collatione non ſunt tuti.

p ¶ Poſſederūt. C.de preſcrip.xxx. vel.xl.an.cōperit.

q ¶ Parti. C.de fun.patri.l.vlt.cōtra.ſed ibi priuilegiū habuit ab imperatore: ⁊ preterea per.xl.an.non ſoluit.inde tut⁹ eſt p illa duo.ſ.e.§. φ ſi ab eo.

¶ Sic etiā p̄dia. ¶ Caſus. Supra fuit aſſumptio ibi vbi dixit porro. h̄ eſt modo cōcluſio. Dictum eſt ſupra in illa.l.iubemus. φ predia tollūtur preſcriptiōe.xl.annorū, ſed functiones non. Nunc dicit Gratia. φ eodem modo predia eccleſiarum vel priuatorum preſcriptione tollūtur, ſed decime vel primitie non preſcribuntur etiam ſi a ſummo pōtifice reſcriptum ſuper hoc impetretur. Et hoc probatur duabus rationibus. Prima eſt, quia reſcripta cōtra ius non valent niſi talia ſint que alicui proſint, ⁊ nulli obſint. Secunda ratio eſt, quia contra dn̄i mandatū eſſet, qui nō

Adde φ ille qui abſens q̄ nō eſt i iudicia. ꝓſens ff.de p. cu.l.ſi. C.de p̄ſcri. lō. tēpo.

Et ſic habes φ quis pōt vti acceſſio ne tpis authoris ſui, pſōa cū cā ſua ſuiſqꝫ vi tijs.ff. de acq̄. poſſ.l. pompo ni⁹.§. cū quis ſm L.

Teſtes duo eq̄pollent tabellioni.

Sed q̄ debent reipublicꝫ.

laicis, ſz leuitis decimas dari precepit: ⁊ ita laicis nullo priuilegio concedi poſſunt, ne preceptis dei preiudicium fiat.

a ¶ Decimationum. Uidetur q laic⁹ poſſit decimas preſcribere. nam ius haber percipiendi ⁊ petendi eas: ex quo ei cõceduntur ab epõ puta in feudum vel beneficium ad tẽpus. † Ad hoc dicũt quidam q laicus nullum ius haber in eis: nec habere poteſt. perue: nit. ⁊ ſm iſtos planũ eſt. Alij dicunt ‡ q cum ſic cõcedũtur laico ab epõ, laic⁹ habet ius poſſidendi. ſed illud ius nõ eſt ſpirituale: nec ratione illi⁹ iuris poſſet pſcribere: qr alieno nomine poſſidet ſi vero vellet interuertere poſſeſſionem, iam inciperet eſſe male fidei: extra ſ preſcrip. ſi diligenti. et ita non poſſet preſcribere eas: qr licet laicus ſit, tamẽ ſuper decimis in foro eccleſie conueniretur. Sz nõne ius ſpũale percipiendi decimas habent leproſi: vt extra de eccle. edi. ca. ij. ⁊ tẽplarij qui ſunt laici? Dic q non, ſed tantum a preſtatione ſunt liberi. qd ex eo patet: quia ſi prediũ de quo ipſi nõ preſtant decimas: deuoluitur ad eccleſiã vel ad priuatũ: ſtatim eccleſia vtitur iure ſuo: ⁊ ſoluet priuatus decimas.

Decie an pũt pſcribi per laicos.

† Qd dic vt not. ſ. e.q.j.c. vl. ſ de eio: ci. ꝗuis reſt. j.q.iij. ſ. j.q.ij. puenit.

‡ Cõc. ter. C. ſ iuriſdi. om. iu. l. puatoꝝ. ⁊. l. nec ex ꝓtoris et. l. ne qs pignus. §. puſtorũ. ff. de reg. iu.

preſcribi. Prouentus primitiarũ ⁊ decimationũ[a] preſcriptione tolli nõ poſſunt, etiam ſi[b] a Romano pontifice quilibet laic⁹ ſuper his reſcriptum impetrauerit.

¶ Reſcripta enim que cõtra ius ſcriptum[c] impetrata fuerint, ‡ niſi talia ſint q̃ illis quibus data fuerint ꝓſint, ⁊ nulli obſint: nullius momenti eſſe cenſentur.

Item, decime deo mãdante ſacerdotibus ⁊ leuitis ſeparate ſunt: et de ſorte domini viuant, qui in eius ſorte connumerantur. Non ergo cuiuſq̃ priuilegio laicis[d] concedi poſſunt: ne diuinis mandatis authoritas humana preiudiciũ inferat. Unde impatores Ualentinianus ⁊ Theodoſius.

Uniuerſas terras que a colonis ſeu emphyteoticarijs dominici iuris, reipublice vel tẽplorum[e] in qualibet prouincia vẽdite, vel vllo alio pacto alienate ſunt: ab his qui perperam atq̃ contra leges eas detinent, nulla longi temporis[f] preſcriptione officiente iubemus reſtitui, ita vt nec precium[g] quidem[h] iniquis comparatoribus repoſcere liceat.

De preſcriptionib⁹ vero longi temporis in autenticis inuenitur colla. viij. conſti. vj.

¶ Quas actiões alias tricẽnalis, decẽnalis, vicẽnalis pſcriptio ſecludit: ſi loco religioſo cõpetunt. xl. annis clauduntur: vſucapione[i] et quadriẽnij[k] preſcriptione ſuũ locum habentibus.

Sed ſola preſcriptio. xxx. anno. et deinceps: a qua tamen preſcriptione priuilegia Romane eccl'e ſunt excluſa: que non niſi centum annorum ſpatio preſcribi poſſunt.

Unde Joã. viij. ſcribit Ludouico regi.

¶ Priuilegia Romane eccleſie non niſi centũ annoꝝ preſcriptione tolluntur.

Nemo de annorum numero reſultandi ſumat fomentum: quia ſancta Romana (cui deo authore ſeruimus) eccleſia priuilegia que in firma petri ſtabilitatis petra ſuſcepit, nullis temporibus anguſtantur[l]: nullis regnoꝝ partitionibus preiudi-

licet ſit ar. ꝯtra. xcvi. diſt. bene qdẽ. nã male fidei poſſeſſor eſt ex quo emit rẽ illã eccl'ie ꝯtra legũ interdicta: vt. C. de agri. ⁊ cẽſi. queadmodũ. †

g ¶ Preciũ. ſ. xij. q. ij. quiſquis. ſ. xij. q. ij. vulterane. contra. ſed hic fuit male fidei poſſeſſor. vt not. ſ. x. q. ij. §. qui vero.

h ¶ Quidẽ. hoc notatur. ſ. x. qõ. ij. hoc ius. in fi.

¶ De preſcriptionib⁹. ¶ hec eſt. ix. pars. q. in qua dicitur q pſcriptio cõtra eccleſiã nõ currit niſi. xl. an. Joã. de fan.

¶ Quas actiões. ¶ Caſus. Antiquitus preſcriptio. x. vel. xx. vel. xxx. annorum ita opponebat eccleſie ſicut ⁊ priuato. Juſtinianus vero ſtatuit q tantũ preſcriptio quadragenaria loco religioſo obijciat, vſucapione triẽnij ⁊ pſcriptione quadriennij in ſuo robore duraturis. Poſtea dĩ Gratia. q aduerſus eccleſiam tantũ preſcriptio tricẽnalis ſm antiqua tẽpora, vel quadragenaria ſm moderna opponit eccleſijs: a qua preſcriptione res Romane eccl'ie excludãtur: q̃ nõ preſcribũtur niſi ſpatio centum annorum. et ad hoc inducit ſequens ca.

deuoluitur ad eccleſiã vel ad priuatũ: ſtatim eccleſia vtitur iure ſuo: ⁊ ſoluet priuatus decimas.

b ¶ Etiã ſi a Romano. Quia in talibus papa nõ vult diſpenſare. j. xxv. q. j. ſunt quidam.

c ¶ Ius ſcriptum. xxv. q. ij. reſcripta.

d ¶ Laicis. j. e. q. vij. decimas. ⁊ ca. peruenit. niſi forte leproſis ⁊ hmõi cauſa paupertatis ⁊ intuitu eleemoſyne remittant. xxv. q. j. §. his ita. ꝓſi. quicũq̃.

¶ Uniuerſas. ¶ Caſus. Hanc. l. inducit. Gra. ad ꝓbãdum q preter ſupradicta ſunt quedã que preſcribi nõ poſſunt, ne fiat eccleſie preiudiciũ. Coloni vel emphyteoticarij imperatoris, vel reipublice, vel eccleſiarũ vẽdiderũt res dñicas. queſitũ eſt vtrũ emptor longi tẽporis preſcriptione poſſit ſe tueri. ⁊ reſpondet q non: nec iniquis cõparatorib⁹ preciũ repetere licet cõtra leges: qr contra leges facta fuit alienatio.

e ¶ Uel templorum. i. eccleſiarum.

f ¶ Longi temporis. Non dicit longiſſimi. vnde bene preſcriberet qui a colonis emeret, ⁊ longiſſimo tẽpore:

i ¶ Uſucapione. Uidet q res eccleſie non poſſunt vſucapi, nec res fiſci. inſti. de vſucap. §. res fiſci. C. de vſuca. l. j. Itẽ res eccl'ie cenſent iure rei publice. C. de ſac. ſanc. eccle. vt inter. preterea cum eccleſia reſtituat iure minoris, ‡ melius eſt intacta iura ei⁹ ſeruari q̃ poſt cauſam vulneratam remedium querere. C. in qui. cau. in integ. reſti. non eſt ne. l. vlt. quidam tamẽ dicunt cõtra.

k ¶ Quadriẽnij. hoc non approbo: vt patet per ꝯtraria. ſ. xij. q. ij. quicunq̃ militũ. ſ. e. q. j. in canonibus. vt dixi. ſ. e. placuit.

¶ Sed ſola. ¶ hec eſt. x. pars. q. in qua probat q contra Roma. eccleſiam nõ currit preſcriptio niſi centenaria. Jo. de fan.

Nemo. ¶ Caſus. Rex Lodouic⁹ dicebat ſe tutum eſſe cõtra Romanã eccleſiã: quia ei⁹ poſſeſſiones per longa tẽpora poſſederat. ſz Joãnes papa ſcribens aduerſus ipſum oſtẽdit q nulla preſcriptio Romane eccleſie obijci poteſt niſi centum annorum.

l ¶ Anguſtantur, in ſuis priuilegijs.

† Pro iſto vltimo dicto facit qd no. ex ſ his q ñ. a p. c. ij. et vide qd not. xcvj. di. bñ qdẽ. in gl. nã ſi qs emit ⁊c.

x. ps.

Uſucapi neq̃unt res alique.

‡ vt no. ex de in inte. reſti. c. j. ⁊ ca. auditis.

cantur[a]: ſed venerande romane leges diuinit⁹ per ora principum[b] ꝓmulgate, rerū eius preſcriptionē nō niſi per centum[c] annos admittunt.

¶ Queſtio.iiij.

Oſtēſum eſt[d] qñ eccl'ia aduerſus eccleſiā p̄ſcribere poſſit. Nunc vidēdū eſt ſi monaſteriū aduerſus eccleſiā preſcribere valeat: quod Urbanus.ij. prohibuit dicens.

¶ Tricēnio tēporis aliquid preſcribere abbates vł monachi non valent.

Poſſeſſiones eccleſiaꝝ ⁊ epoꝝ[e] tricēnales, abbates[f] vel monachos hr̃e oībus modis ꝓhibemus: ſed ſi eis tollit̃ tricēnalis poſſeſſio, abtō Greg. cōcedit̃ eis quadragenalis preſcriptio.

Item Petro ſubdiacono.

¶ Quadraginta annoꝝ preſcriptio religioſis domib⁹ cōceditur.

Volumus accedēte te ad panormitanā ciuitatē, queſtionē ipſam tali ratione diſcutere: dominio[g] rei apud poſſeſſorem ſicut hactenus poſſeſſum[h] eſt, videlicet permanente: vt ſi monaſteriū prefatum ſancti Theodori fines[i] de quibus certatio mota eſt, inconcuſſos.xl. annis poſſediſſe repereris: nullā deinceps (etiā ſi q̄d romane eccleſie[k] cōpetere potuit) patiaris ſuſtinere calūniā: ſed quietem eorū inconcuſſam[l] oībus modis procurare. Sin vero actores eccleſie non eos poſſediſſe.xl. annis icōcuſſo iure monſtrauerint, ſed aliquam intra tēpora hec motā aliq̄n fuiſſe

a ¶ Preiudicantur.ꝟ.xl.diſt.c.j.

b ¶ Principum.ꝟ.xj.q.iij.imperatores.

Vſuſfruct⁹ eccleſie relict⁹ durat centuʒ annis.

c ¶ Per centum annos. Similiter vſuſfructus ciuitati relictus ſpatio centū annoꝝ perditur.ff.de vſufruc. an vſuſfructus. Hec preſcriptio centū annoꝝ olim locū habebat i qualibet eccleſia.C.d ſa.ſan.eccle. vt inter.ſed hodie tantum romane eccleſie approp̄ata eſt. in auten.hec conſtitutio inouat cōſtitutionē.col.viij extra de p̄ſcri. cuʒ nobis. Joan.

Oſtēſum eſt. ¶ Caſus. Hic proponit̃.iiij.queſtio, vbi querit̃ an monaſterium preſcribit aduerſ⁹ eccleſiā ſpatio.xxx. annoꝝ. Et reſpō. ꝙ nō: vt.j.e.ca.j.ſʒ ſpatio.xl.annoruʒ ſic: vt.j.e.volum⁹. nā monaſteriuʒ et eccleſia ſm noua iura non ad imparia iudicantur.

d ¶ Oſtēſum eſt. Hec queſtio quarta patet p̱ ea que dicta ſunt de preſcriptione.dictum eſt em̄ ꝙ ⁊ monaſteriū cōtra eccleſiam, ⁊ eccleſia cōtra monaſterium.xxx.annis nō preſcribit. quo ad hoc em̄ non ad imparia iudicantur: ſed ſm antiquos canones monaſteriū ⁊ eccleſia ad imparia iudicātur in preſcriptione cōtra alios vel ab aliis: nā eccleſia contra eccleſiam, vel contra laicū.xxx.annis preſcribebat: ⁊ eandem preſcriptionē ab eis patiebatur: ſed monaſteriuʒ non: vt.j.e.c.j.innuitur.

e Poſſeſſiones ¶ Epoꝝ. Res ergo epi gaudēt eodē priuilegio quo ⁊ res eccleſie: arg.ꝟ.e.j.qō.j.ſilr.qđ nō credo.rē em̄ clerici vel epi p̄ſcribūt laici.xxx. an.vt extra eo.ſanctorum. Sed res eccleſie nō.j.e.neq̄ʒ hoc ergo intelligo de rebus eccleſie: que epi ſunt.

Preſcribi pōt res epi.

f ¶ Abbates. Id eſt eos eſſe preſcriptione triēnij tutos: ſed qꝛ poſſederūt rē alicuius eccleſie vel epiſcopi.xxx.annis.hoc enim expeditum eſt hodie ꝙ non. Item in eccleſijs locū non habet preſcriptio niſi.xl.an. vt extra de preſcrip.de quarta. Jo.

Volumus. ¶ Caſus. Quoddā monaſteriū Sicilie ſancti Theodori poſſederat quaſdā poſſeſſiones ſpatio.xl.annoꝝ: quas papa prius dederat cuidā eccleſie que erat in partibus illis: ſuper quibus cū inter monaſteriū ⁊ eccleſiā queſtio moueret̃, precepit Greg. Petro ſubdiacono vt iret ad Panormitanā ciuitatē, ⁊ poſſeſſionibus remanentibus apud monaſteriū ſi poſſet ꝓbare illas.xl.annis incōcuſſe poſſediſſe, monaſterio adiudicaret. Si vero ſyndici eccleſie ꝓbauerint intra.xl.annos ſup illis queſtionē motā fuiſſe.electis arbitris legaliter queſtio ſopiat̃. Arbitris.i.inſpectorib⁹ qui debent locū videre. Vel arbitris electis ſi iudicem habent ſuſpectū. vel arbitris.i.iudicib⁹ delegatis qui de interruptione cognoſcant. ⁊ ita continētia cauſe diuiditur: quia ſic placuit pape.

g ¶ Dominio.i.poſſeſſione, ſicut al's poſſeſſio ꝓ dñio ponitur.ꝟ.e.qō.ij.viſis.ff. de verbo.ſig.interdū. Jo.

h ¶ Poſſeſſū. Sic patʒ ꝙ ille qui eſt in poſſeſſione, vſq̄ʒ ad finem cauſe manebit in poſſeſſione. vt.viij.qō ne.iiij.nonne.ꝟ.ij.q.vj. quotiens.ꝟ. cōtra. ſed ibi erat perſona ſuſpecta: argu.ff.q̄ ſatiſda. cogā.ſi fideiuſſor. §.vlti.vnde tunc fruct⁹ ſequeſtrari debēt: vt.ff.de ap. imperator.in fine ꝟ.ij.q.vj.appellatiōe.alias res ante ſententiā nō eſt auferenda poſſeſſori: vt.xj.queſt.j. quia res.

Hoc itellige ſm determinationē eius qđ h̃r eẍ lib.vj.de p̃uile.cū pſone. §.vlti. nā vbi q̄s fundat ſuā intētionē d iure cōi, ſec⁹ vt. vt ibi.

i ¶ Fines. Prediorum, non parochiarū. Illi em̄ nō preſcribūtur.ꝟ.e.q.iij.licʒ.⁊.c.inter memoratos.

k ¶ Eccleſie.ꝟ.e.q.iij.nemo.cōtra. ſʒ hic mōachi poſſederunt tantū ius emphyteoticariū: ⁊ preſcripſerunt ius quod clericis cōpetebat: qꝛ erant emphyteote romane eccleſie. Vel dic ꝙ lʒ ius romane eccleſie nō poſſit p̱ ſe preſcribi: preſcribet̃ tñ cū vniuerſitate.ar.eẍ de iure pa.ex literis.ff.de cōtrahē.emp.in modicis. Vel lʒ cōfirmet̃ hec ſnia quo ad ipſos litigātes, nō ideo preiudicabit̃ rōane eccl'ie cū voluerit ius ſuū ꝓſeq̄.eẍ de ca.mo.dilect⁹.ar.eẍ de ſen.⁊ re iud.cū ſup controuerſia.⁊ ca.ſuborta.vñ nō eſt incōueniēs ꝙ ꝯ eccl'ias ſubiectas ſoli pape preſcribat̃ in reb⁹ aliq̄b⁹: qꝛ hoc nō fit in preiudiciū romane eccl'ie qꝛ eodē iure tenet̃ nūc illa romane eccl'ie, quo prior tenebat̃. Et ſi vere velim⁹ loq̄: nec romana eccl'ia aliq̄d preſcribit nec aliquis ꝯtra eā preſcribit: qꝛ romana eccl'ia cū aliq̄d cōtra aliā preſcribit, nō plus iuris ꝓpter hoc hʒ q̄ȝ pri⁹ habuit: qꝛ illa prius fuit ei ſubiecta: cū ipſa in oībus eccleſijs habeat plenitudinē poteſtatis: vt.ij.q.vj.decreto.

Preſcriptio vtrū poſſit currere cōtra Romanaʒ eccl'iaʒ.

l ¶ Incōcuſſā. Ecce ꝙ q̄ obijcit interruptionē, eā ꝓbare dʒ. ſic q̄ obijcit p̄ſcriptionē, eā probare tenet̃. vt.ꝟ.e.q.iij.inter.⁊.c.dilectio. ſimiliter ⁊ qui obijcit malam fidē, eā ꝓbabit. ⁊ ſi vn⁹ obijcit p̄ſcriptionē, ⁊ alter interruptionē: vtriuſq̄ʒ teſtes audiunt̃: vt eẍ de p̄ſcrip.illud. Sʒ ſi iā lata eēt ſnia ſup p̄ſcriptione, poſtea nō admittit̃ reliquus ad aliq̄d ꝓbādū.eẍ de p̄ſcrip.ſctōꝝ. hic tñ ꝯriū inuenit̃. Sʒ nūq̄d ille q̄ ꝓbat p̄ſcriptionē, tenetur re d cōꝓbare ſe continue poſſediſſe? hoc certe eſt impoſſibile ꝯtinua ꝓbare: ſʒ ſufficit ꝓbare ꝙ a p̄ncipio poſſedit ⁊ in fine et poſſeſſionē q̄ȝ i medio, nā extrema tpa ſūt q̄ȝ ꝯſiderāda in preſſione.

Preſcriptioneʒ ꝓbans an dbeat doce ꝯriū.

queſtionem eorũdem finium electis arbitris[a] tranquille et legaliter ſopiatur.

Ité ex nouellis Juſtiniani.

¶ De eodem.

Neq̃ decẽnij neq̃ vicẽnij vel.xxx.annoꝝ preſcriptio: ſed ſola.xl.[b] an.curricula religioſis domib⁹ opponantur nõ ſolũ in ceterĩ reb⁹, ſ3 etiã in legatis ꝛ hereditatib⁹. Sicut ergo religioſis domibus ex lege nõ niſi q̃dragenaria eſt obijciẽda p̃ſcriptio, ita et authoritate Grego. aduerſus alias eccleſias preſcribere poſſunt eodẽ ſpatio tpis.

¶ Queſtio.vj.

Quod autem[c] ea que ecclie debentur, rectores eiuſdẽ ſua authoritate iudicib⁹ pretermiſſis repetere nõ valeant, beatus Grego. teſtatur dicens.

¶ Judicio non manibus res eccleſie defendantur.

Conſuetudo noua in hac ecclia[b] ꝛ valde reprehenſibilis erupit, vt cũ rectores ei⁹ patrimonij vrbana vel ruſticana p̃dia iuri illius cõpetere poſſe ſuſpicantur, fiſcali more titulos[c] imprimãt: atq̃ qđ cõpetere paupib⁹ exiſtimant: nõ iudicio, ſed manibus[f] defendãt[g]. Et q2 cũ predicatores ſuos veritas nihil per cõtentionem agere precipiat, etiã ipſum litigioſe contentionis malum tranſcenditur: et res quelibet cũ eſtimatur eccleſie poſſe competere, per vim tenetur: proinde preſenti decreto cõſtituo vt ſi q̃s eccleſiaſticorum vnq̃ titulos ponere, ſiue in ruſticano, ſiue vrbano predio ſua ſponte[h]

ſcriptione: vt.C.de ſta.defun.ſi mater.ꝛ.C.de epo.publi.quicũq̃.lib.x. Arg.cõtra.ff.de diſtra.pig.ꝛ ſi is.

a ¶ Arbitris. Si te habuerũt ſuſpectũ.xi.q.j.peruenit.

a ¶ Arbitris. inſpectoribus vel menſoribus: vt.ff.ſi men.fal.mo.dixe.l.ij.ff.fi.regũ.ſi irruptione.J.e.q.iij. inter. Alius ergo cognoſcit hic de p̃ſcriptione, ꝛ alius de interruptione. nam ꝛ ita cõtinentia cauſe diuidit, cõtra illđ extra de ſequeſtra.ad hoc. ſ3 hoc fit hic quis ſub ea forma dñs pa.delegauit cauſam.ſic.j.q.vj. placuit.et extra de re iudi.decetero.

Neq̃ decẽnij. ¶ Caſus Dicit hic q̃.xl.annorũ preſcriptio currit aduerſus eccleſias nõ ſolũ in poſſeſſionib⁹ proprijs et diu habitis, ſed etiam in legatis ꝛ hereditatibus ſibi relictis: ſ3 preſcriptio decẽnij vel vicennij vel.xxx.annorum non opponitur eccleſijs.

b ¶ X. Sic extra de p̃ſcrip.de quarta. Sed nõne contra Ciſterciẽſium eccleſiam, que valde eſt priuilegiata, preſcribit p̃ſcriptio.xxx.an.vt extra de priui.ſi de terra? Sol. in actionib⁹ vel exceptionib⁹ que cõmuni iure cõpetunt, tenet qđ hic đr: ſed in actionibus vel exceptionibus q̃ cõtra ius indulgent, citius preſcribitur: vt pz extra de ꝯſti.cum acceſſiſſent. in fi. et hec eſt ratio: q2 nõ videtur deterioris cõditionis eſſe ſi reuertunt ad ſuũ priſtinũ ſtatum: vt.xxxv.diſtin.ab exordio. ſicut vides q̃ l3 cõditio dotis per pactũ nõ poſſit fieri deterior, tamẽ ſi primo fecit mulier pactum q̃ hodie redderet ei dos, deinde facit pactũ q̃ vſq̃ ad annum: ex quo modo cõditio dotis reuerſa eſt ad ſuã naturam, nõ dicit deterior facta: vt.ff.de pac.ſi vnus.§. qđ ꝛ in ſpecie. ꝛ eſt ſi.C.de teſta.hac conſultiſſima.§.ſi quis aũt. Uel dic q̃ ibi nõ rõne preſcriptionis preiudicatur eis, ſed ratione taciti conſenſus.[f] Uel dic q̃ licet exceptio ꝑpetua ſit, et actio tꝑalis: vt.ff.de except.doli.pure.§.viti.tamen facilius perditur exceptio q̃ actio. nam actio non ꝑdit niſi vſq̃ ad.xl.an.ſed exceptio vno actu perditur: vt extra de ꝯſti.cum acceſſiſſent. ꝛ extra de preben.pro illoꝝ.in fi.ꝛ.C.de iure do.impe.l.ij.et.ff. de procura.pomponius.§.rati.

Preſcriptio an currat contra Ciſtercieñ.

[f] Hic vi deas qđ not. j.q̃e.j. nullus e p̃o. iij. ꝛ.xvj.q ij.ca.j.

Quod autem.[c] Hec queſtio diuiditur in tres partes. Jn prima dicitur q̃ nemo debet ponere vexilla in rebus ſuis. Secunda incipit ibi: Quod autem. Tertia ibi: Econtra. Joan.de fan.

¶ Caſus. Hic ponitur ſexta queſtio, que duos habet a titulos. Primus eſt an prelati eccleſiarum authoritate propria res eccleſiarũ repetere poſſint ſine iudice Et reſpondetur q̃ nõ: vt.J.eo.ca.j. Secũdus eſt vtrum cadant a iure ſuo ſi ſua authoritate vſurpent que ſibi debita putant. ꝛ reſpondet q̃ in cauſa eccleſiaſtica nõ cadũt a iure ſuo: vt.j.eo.ſi epiſcopũ. ſed in propria cauſa ſic: vt.C.vnde vi.l.ſi quis in tantam.

c ¶ Quod autẽ. Hec queſtio habz duos articulos. Prim⁹ eſt: an prelati eccleſie authoritate ſua res eccleſie repetere valeant abſq̃ iudice et quidem non: vt J.e.ca.j. Secund⁹ eſt vtrum cadãt a cauſa ſi ſua authoritate vſurpent q̃ ad ſe ꝑtinere putant. et quidem in cauſa eccleſiaſtica licet vſurpent ſua authoritate, non cadunt a cauſa.J.e.ſi epiſcopũ. in cauſa ꝓpria ſic. C.vnde vi.ſi quis in tantam. et J.eo. placuit. niſi in caſibus no.C.quando liceat vnicuiq̃ ſine iudice ſe vindica.l.j.

Conſuetudo. ¶ Caſ⁹. Hoc capit. diuiditur in duas ptes. Jn prima parte Grego. reprehendit conſuetudinem cuiuſdam eccleſie vbi rectores ſtatim cuȝ putabãt vrbana vel ruſtica predia ad eccleſiam ſuam pertinere, more fiſci ſigna imprimebant: et violenter ſine iudicio poſſidentibus auferebant. Precipit ergo Grego. vt quicũq̃ decetero talia fecerit, anathematizetur. Jn ſecũda parte dicitur q̃ ſi prelatus ecclie hoc fieri preceperit, vel ab alijs facta nõ punierit: anathema ſit. Secunda ibi: Jſ autem.

b ¶ Eccleſia. Jd eſt Romana. prohibet th̃ ꝛ in alijs J. eo.ca. Et ita eſt hic arg. q̃ ſi papa cum aliquo cauſam habet, nõ debet ipſe eſſe iudex, ꝛ rem occupare: ſed arbitros eligere: arg.ij.q.vij.nos ſi. alioquin cadet a re: vt in auẽ.de man.prin.col.iij.§.vlti.C.vt nemini liceat ſine iu.l.vna.C.vt nemo priua.tit.l.j.C.de his qui pe. nomine.l.j.tamẽ ſi vult eſſe iudex in cauſa eccleſie, poteſt eſſe: vt dixi.ij.q.vij.ſi qui ſunt.

Papa iudex eſſe nõ debz in cauſa ꝓpria.

e ¶ Titulos. i. vexilla vel alia ſigna. hoc enĩ ſoli ꝓncipi eſt ꝑmiſſum: vt.C.vt nemo ꝓua.ti.l.ij.ꝛ q̃ ſigna iprimit reb⁹ ꝓpria authoritate: ſi eſt de plebe, decapitat. ſi nobilis, proſcribitur.C.vt nemo priua.titu.l.ij.

f ¶ Sed manib⁹ J.xxiij.q.viij.ꝯuenior. ꝛ ca.quicũq̃. S.xv.q.vj.authoritatẽ.cõtra.S.lxiij.diſt.adrianus.contra.J.xxiij.q.viij.occidit. Sol. ibi dicitur de materiali et ſpirituali gladio, ſed ſingula ſingulis referuntur. Hic enim non poſſidet, ſed ali: auferre conatur. Uel ſecus cum poſſeſſor: nõ vult ſtare iuri.

g ¶ Defendant. Jd eſt petant: vt diſt.viij.quo iure.

h ¶ Sponte. Jd eſt ſua authoritate. Joan.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

¶ Qđ autē ℣ hec eſt ſcđa pars.q.in qua dicit̄ q̄ nullus ſine iudice dʒ aggredi rem ab altero poſſeſſā quā credit ad ſe pertinere. Jo.de fan.

¶ Caſus. Hic eſt ſecūd⁹ articul⁹ hu⁹ queſtionis:in q̄ hoc ordine ꝓcedit. Primo probat q̄ ſi prelatus ſua authoritate vſurpat rē quā putat ad eccleſiā ꝑtinere,cadat a cauſa. Poſtea ꝓbat cōtrariū. tandē dat ſolutionem.ℑ.e.§.ſi ergo. Et no.q̄ quidā habent hic.vj.queſt. in precedenti articulo.v.Sʒ Hug.⁊ Beñ. Archidia.et gl.ordinaria ſic ſignauerūt eas. Et re vera ita debent diſtingui.

ij.ps.

Condicio.l.ſi q̄s in tātā:non hʒ locū in reb⁹ eccl'ie,

a ¶ Quod autē. Hic eſt ſcđs articulus huius queſtionis. Dicas ergo,l reb⁹ eccleſie nō hʒ locum conſtitutio ſi quis in tantam. C.vnde vi. quia delictum prelati. ⁊c̄.vt.ℑ.e.ſi episcopum.⁊ prelat⁹ poteſt facere meliorē conditionem eccleſie,non deteriorē: vt ex̄ de in integ. reſti.requiſiuit.ſicut nec inuaſio tutoris vel violentia preiudicat pupillo:vt.C.vnde vi,meminerint.

preſumpſerit, anathema ſit. Et reſpōderūt oēs. Anathema ſit. ¶ Is autem qui eccleſie preeſt:ſi hoc vel ipſe fieri p̄ceperit,vel ſine ſua preceptione factum digna punire animaduerſione neglexerit:anathema ſit. Reſponderunt omnes, Anathema ſit. Qđ autem [a] quiſquis ſua authoritate qđ ſibi deberi putat,vſurpat,nec per iudicem repoſcit cadat a cauſa:ex authoritate mileuitani concilij habetur,in quo ita ſtatutum legitur.

¶ Cauſe ſue detrimētū patiatur ep̄s qui eccleſias ſuas ab alio detentas propria authoritate querit adire.

Placuit vt quicūq̄ epiſcopi eccleſias vel plebes quas ad ſuam cathedraꝫ exiſtimant pertinere: non ita repetierint vt cauſas ſuas epiſcopis iudicantibus agāt:ſed alio retinēte irruerint:ſiue volentibus [b] ſiue nolentibus plebibus cauſe [c] ſue detrimentū [d] patiantur:⁊ quicūq̄ hoc iam fecerint:ſi nondum inter epiſcopos eſt finita contētio,ſed adhuc inde contēdunt:ille inde diſcedat quem conſtat pretermiſſis iudicib⁹ eccleſiaſticis irruiſſe. Nec ſibi q̄ſq̄ blandiatur ſi a primate vt retineat literas [e] impetrauerit:ſed ſiue habeat literas, ſiue non habeat:cōueniat eum q̄ tenet:et eius literas accipiat,vt eū appareat [f] pacifice [g] tenuiſſe eccleſiam ad ſe pertinentem. ſi autem ille aliquam queſtionē retulerit [h],per epiſcopos iudices cauſa finiat̄,ſiue quos eis primas dederit, ſiue per eos quos ipſi vicini cum conſultu primatis delegerint.

Ecōtra Greg. Jo.defenſori eūti in hiſpaniā ſcribit dicēs.

¶ Delictū perſone in damnū eccleſie conuerti non debet.

b ¶ Detrimētū patiant̄.q: deponit̄:⁊ ſic nō aget.xij. q.ij.monem⁹.aliter exponit ℑ.ℑ.e.q.§.vlt. ⁊ punitur publicatione bonorū:arg.C.vnde vi,meminerint.et in expēſis.C.de admi.tut.nō eſt ignotū. Sʒ ↄtra.ij.q.vij. latro,ſed q̄ ibi nō punit̄ raptor,ex mīa factū eſt:ſʒ adhuc eſt ℑ.xviij.q.ij. eleutheri⁹.ibi eni pbr̄ cuiuſdam epi ſpoliauit monachos ꝑ iure epi cōſeruādo:ſʒ tamen non dr̄ ibi q̄ mandauerit hoc ep̄us. Sed videtur q̄ ſi ep̄s occupet hm̄oi rem cōſenſu canonicorū,q̄ preiudicet eccleſie:arg.C. de ſac.ſan.eccle.iubemus.xxv.q.ij. ita.ſed hoc non cōcedo: arg.xij.q.ij. ſine exceptione. et argu.xviij.q.ij.ſi quis abbas.

Vl'dic vt not. ex̄ đ do. c.j.de hoc etiā no.ℑ.ca. pxi.

e ¶ Literas.confirmationis:q̄ non valent in re violenter poſſeſſa.C.vnde vi,authoritatē ſicut nec ꝑuilegiū ſuper re litigioſa: vt ex̄ de teſti.cauſam.ſic ex̄ de ↄfir. vti,exanimata.

f ¶ Vt eū appareat.nō autē auferat ei per vim.Vel dic vt eū appareat detentorē primū, iij.ps.

Placuit.℣ Caſ⁹. Quidā epi cū putarēt quaſdā eccleſias vel plebes ad ſuā cathedrā ꝑtinere,ſine iudicꝫ authoritate inuaſerūt eas:⁊ ſup eccleſijs vel plebib⁹ inuaſis cōfirmationē impetrauerūt. queſitū eſt in Mileuitano ↄcilio q̄đ ſit ſup hoc faciendū,⁊ quā penaꝫ pati debeat inuaſor. Rñdet̄ q̄ inuaſor pati dʒ detrimētum cauſe ſue:ſiue volētib⁹ ſiue nolētib⁹ plebib⁹ hoc fecerit:⁊ res inuaſas dʒ reſtituere ſpoliato:⁊ lr̄as ↄfirmationis ei tribuere. Facta ꝟo reſtitutione ſi de ꝓprietate queſtio vertit̄,per iudices delegatos decidat̄. Detrimentū patiat̄.i.deponat̄:⁊ ita nō poterit poſtea agere. Vel cauſe ſue ⁊c̄.i.in cauſa ſua.i.re ꝓpria, vel pecunia ꝓpria ſi hʒ:q: puniri dʒ litis eſtimatione. vel cauſe ſue detrimētū ⁊c̄. quātū ad poſſeſſionē.q: decetero nō audit̄ niſi de ꝓprietate. Habeat,inuaſor. Conueniat,ille cui⁹ fuit. Eū.i.inuaſorē. Tenuiſſe,aliquando.

b ¶ Siue volētib⁹.ar.q̄ illicit⁹ ↄſenſus nō habet̄ ꝓ cōſenſu.xcij.diſt.ſi q̄s ep̄s.ex̄ de elec.Oſi⁹.xviij.q.ij.ſi q̄s abbas.C.de ſalgamo hoſpitib⁹ nō prebēdo.l.j.lib.xij.⁊ C.de rap.vir.l.vna. Ar.ℑ.xxviij.diſt.diaconi.

c ¶ Cauſe.quantū ad poſſeſſoriū iudiciū etiā,q: puniri dʒ in litis eſtimatione ſi hʒ ꝓpria,ad ſimilitudinē ei⁹ qđ de tutore dicit̄.C.de admi.tut.nō eſt ignotum.⁊ C. vnde vi,meminerint. vt ſicut factū tutoris nō redūdat in pupilli damnū,ita nec hoc delictū perſone redundabit in damnum eccleſie,

g ¶ Pacifice.id eſt iure ⁊c̄.

h ¶ Retulerit.forte excipiēdo q̄ nō inuaſit,⁊ ita referat queſtionē de electione ante reſtitutionē. vel repetēdo,volēs repetere qđ inuaſit,⁊ ita referat q̄ōnē ex ſentētia vel ex limite vel ex aliquo iure.⁊ hoc intellige dū tolerat̄.ex̄ de reb.ec.nō alie.ſi q̄s pbroꝝ.xij.q.j.precipimus.ar.C.de ſac.ſan.ec.iubem⁹. Jo. Sʒ ſi in modū exceptiōis aliq̄đ ꝓponit̄:quare idē iudex nō cognoſcit de exceptione:vel ſi in modū reconuētionis ꝓponat̄:ideo nō intelligas de exceptione vel recōuētione:ſʒ hoc vult dicere q̄ facta reſtitutione pōt agi de ꝓprietate corā iudicib⁹ electis cū ſuſpectū habēt primatē:ar.xj.q.j.peruenit. Eſt autē ar.ex eo q̄ dicit̄ lr̄as impetrauit q̄ primas pōt ↄcedere ꝑuilegiū.ex̄ de his que fi.a p̄la.quāto.ſiīr archiep̄s:vt.ix.q.iij.per ſingl'as.ſʒ nō in dioceſi ſuffraganei.ex̄ de exceſ.prela.ſicut vnire.niſi hic fieret de ↄſenſu oīm epiſcopoꝝ:vt.ix.q.iij.archiepiſcop⁹. Itē per tale priuilegium non cōfirmat̄ niſi qđ al's eſt legitimū.nā ſol⁹ papa id qđ nullū eſt,facit ratū authoritate ſua ſi ex certa ſciētia hoc faciat.ar.ℑ.e.ſi ep̄m.lʒ alias confirmari non dicat̄ niſi qđ ante firmū erat.extra de fide inſtru.c.inter dilectos.

Priuilegiū pōt ↄcedi a p̄mate.

¶ Econtra.℣ Hec eſt tertia pars.q.in qua ꝓbat p ſexaucho.q̄ delictū perſone in dānū eccl'ie redūdare non dʒ:immo perſona tm̄ puniat̄. Jo.de fan.

¶ Caſus. Probatū eſt.ℑ.q̄ prelat⁹ inuaſor patit̄ ſue cauſe detrimentū,nūc ꝓbat cōtrarium,

Si epiſcopū.¶ Caſus. Quidā eṗs hiſpanie noīe Stephanus fuit depoſitus a iudicibus non ſuis. precipit ergo papa Joāni defenſori eūti in hiſpaniā vt ꝓpter ſcandalū eius depoſitionem cōfirmet ſi inuenerit eum cōmiſiſſe culpā dignā depoſitione: ⁊ comitiolū q̄ illi⁹ eccleſiā ſpoliauit, vel ei⁹ heredē cōpellat ad res eccleſie reſtituendas: q: delictū pſone in damnum eccleſie non eſt conuertendum. linquentes perſonaliter puniantur, ſed a reb⁹ eccleſie abſtineat. A cōmunione ei⁹.i.a cōmunione rerū eccl'ie que dicunt eius, q: ſunt ei cōmiſſe. In eius ſubſtantiā id eſt ei cōmiſſaz, vel cōmunione.i.participatione rerū ei⁹ nō cōmunicem⁹ nobis res ei⁹, ſed ipſi puniant.

Si epm (quod abſit) talem culpā cōmiſiſſe cōſtiterit, vt conſtet eū non irrationabiliter eſſe depoſitū: eadem ei⁹ depoſitio[a] cōfirmet: ⁊ oēs res ſue eccleſie que ablate fuerūt reſtituātur: quia delictū[b] perſone[c] in damnum[d] eccleſie nō eſt cōuertendū. ſi autē (vt dicit) q: comitiol⁹ defunctus eſt: ab herede ei⁹ que iniuſte ab illo ablata ſunt, ſine excuſatione reddantur[e].

Idem Petro ſubdiacono.

¶ In perſonam delinquētis non in facultates eius vitio procedat.

Cognouim⁹ ꝙ ſi quis ex familia culpam fecerit eccleſie: non in ipſum[f], ſed in eius ſubſtantiā vindicetur. De qua re precipim⁹ vt quiſquis culpā fecerit: in ipſum q̄dem (vt dignū eſt) vindicetur a cōmunione[g] autē eius oīno abſtineatur. Idem.

¶ Res eorum qui ex clero labūtur: ſimul cum ipſis monaſterio tradantur.

De lapſis ſacerdotibus vel quolibet ex clero obſeruare te volum⁹ vt in rebus eoꝝ nulla contaminatione miſcearis: ſed pauperrima reglaria monaſteria require, que ſecundum deum viuere ſciūt: et in eiſdem monaſterijs ad penitentiā lapſos trade: et res lapſorum in eo loco proficiant in quo agere penitentiā tradūtur: quaten⁹ ipſi ex rebus eorum ſubſidiū[h] habeant qui de correctione eorum ſolicitudinem gerunt. Si vero parentes habent, res eorū legitimis parentib⁹ dentur: ita autem vt eorum ſtipēdia qui in penitentiā dati fuerint eos ſufficienter debeant procurare. ¶ Si qui vero ex familia eccleſiaſtica ſacerdotes vel leuite vel monachi vel clerici vel quilibet alij lapſi fuerint, dari eos in penitentiā volumus,

a ¶ Depoſitio. licet mala fuerit: et hoc ꝓpter ſcandalum. ſic.iij.q.vj. hoc quippe.

b ¶ Delictum. ſic xviij.q.ij. eleutherius, contra.

c ¶ Perſone .J. xxv.q.ij. ita nos. cōtra. ſ; ibi potius puniti ſunt delinquentes ꝙ̄ eccleſia. vel bene punit eccleſia non in honore, ſed in facultatibus ob delictū pſonarū. ſ.e.q.iij. placuit.

d ¶ In damnuz eccl'ie. xxv.q.ij. ita nos. contra. ſed ibi poti⁹ puniunt delinquētes ꝙ̄ eccleſia. Itē cōtra. ſ.e.q.iij. placuit. ſ; delictum quod conſiſtit in omittendo, bene ꝑiudicat eccleſie: ſed qđ in faciēdo, nequaꝙ̄: alienare tamē dicitur qui vſucapere permittit. ff. de verbo. ſig. alienationis. Itē contra. ſ.liiij. diſt. ſi ſeruus. ibi dicit ꝙ ꝓ vno ſeruo eṗs duos debet recōpenſare dn̄o. ſed intelligēdū eſt illum debere reſtituere duos nō de rebus eccleſie, ſ; de rebus proprijs ſi quas habeat.

e ¶ Rēddant. l; ad eū nō ꝑuenerit, tenet ex maleficio defūcti, ſm canones ex̄ de pig. c.iij. xij.q.ij. eṗs q̄ filios. ar. xcvj. diſt. bene quidē. ex̄ de rap. in literis. ſicut heres defuncti tenet condictione furtiua. ff. de condi. furti. ſi pro fure. §. cōdictio. ff. vi bo. rap. l.ij. §. vl. q: illa oritur ex maleficio, etiā ſi lis cū defuncto cōteſtata nō ſit: immo preſumit ꝑueniſſe ad eū, ex quo in vniuerſuz ſuccedit: arg. ex̄ de vſur. tua. ſed hoc ideo, q: ibi defunctus fuit obligat⁹ ex quaſi ꝯtractu ꝓpter indebitū ſolutū: ⁊ bene ꝯuenit heres l; ad eū nihil ꝑuenerit. S; obijcit: ſi ꝓ vſur; repetēdis agit actiōe ex q̄ſi ꝯtractu, q̄d ad eccleſiā ſi agit ex ꝯtractib⁹ rōne pacti: ergo heres non eſt cōueniēd⁹? R̄ndeo: l; ex ꝯtractu agat, tn̄ verſat ibi delictū: vnde heres pōt ꝯueniri: vt. ff. de ac. ⁊ ob. l. ex contractu. ſm legē autē nō tenet ex delicto defuncti niſi lite conteſtata. C. ne ex delic. defun. l.j.

Cognouim⁹.¶ Caſus. Quidā clerici delinquebāt: epi tamen non ipſos puniebāt, ſed eorū eccleſias ſuis bonis ſpoliabāt, quare p̄cepit Greg. vt clerici delinquentes perſonaliter puniantur...

f ¶ Nō in ipſuz. id eſt nō ꝓpria, ſ; eccl'ie. pōt em̄ in ꝓpria puniri. xxj. q. vlt. ſi quis cuiuſlibet. ſi illā penam plus timeat.

g ¶ A cōione. ſc; rerum eius. i. non cōmunicemus facultates ei⁹ nobis ſ; loc⁹ in quo actarus eſt penitentiā, deputetur: vt ſ.e. de lapſis. Uel cōmunione rerum eccleſie ſibi cōmiſſe. nō em̄ propter hoc res ſunt eccleſie auferende, lic; hoc quotidie fiat ab epis: ⁊ forte nō min⁹ iniuſte, cū pena pecuniaria magis timeat ꝙ̄ corporis: ⁊ ideo iuſte videtur poſſe fieri arg. xxiij.q.iiij. es vindicta. extra vt lit. non conteſtata qm̄. in fi. Et intelligunt quidā hoc tm̄ eſſe de libertis eccleſie ꝓmotis q̄ omnia que acquirūt, ipſi eccleſie acquirūt: vt extra de ſer. non ordi. ca. iij. vnde ne propter eorum delictū dānificetur eccleſia, ſtatuitur hic vt puniant in perſona, ⁊ non in rebus. Res em̄ eccleſie non poſſunt cōfiſcari: vt. ſ.e.q.j. in canonibus. ⁊ §. nouarum.

De lapſis.¶ Caſus. Diuidit in duas partes. In prima parte loquitur de ſecularibus, quos precipit Greg. in pauperib⁹ monaſterijs ſi deliquerint detrudi ad penitentiā agendam: ⁊ vt res eorū eiſdem monaſterijs tradantur: vt monachi ſubſidium habeāt de rebus eoꝝ, cum onus accipiant perſonarū. ſi vero parentes habēt, res eoꝝ parētibus tradātur: ita tamen vt prouideant in neceſſarijs clericis retruſis ad penitētiam. In ſecūda parte loquitur de clericis regularib⁹ qui cum delinquunt, in alijs locis religioſis debent ad penitentiam redigi: ſed res eoꝝ prioribus eccleſijs nō ſubtrahant: ita tamen vt priores eccleſie in neceſſarijs eis ſubueniant: ne locis in quib⁹ poſiti fuerint, ſint oneroſi. Secunda pars incipit ibi: ſi qui vero. Hug. tamen dicit ꝙ ſecunda pars intelligit de illis clericis q̄ fuerūt ſerui eccleſie alicuius: quorum res debent dimitti illi eccleſie cuius prius fuerant ſerui.

h ¶ Subſidiū. Arg. ad quē ſpectat onus ⁊c̄. xij.q.ij. charitatē. xxvij.q.j. ſi q̄s rapuerit. ſ.l. diſt. ſi q̄s eṗs. ſ. xij.q.v.c.vl. ff. de. reg. iur. ſm naturā. Nā naturale eſt cōmoda eum ſequi. ⁊c̄. C. de fur. ⁊ ſer. cor. l. ſi. §. ſed cū.

Marginal notes:

et metū pnci pis hoc factum fuit, ſc; ꝙ depoſitio fuit cōfirmata: arg. ſ. ſ.e.q.i. frater.

Heres ſi an teneat ex maleficio defuncti. Cōc. ex. i.l. veter; . C. de ꝯ: h; ē. ⁊ cō met. ſti pu. ⁊ in l. vnica C. vt ac. ab he. ⁊ ꝯ here.

Sec; ſi bi ꝯmiſſe, et ſic facit ad ꝓpoſitū Gra.

Eccl'ie res nō ꝯfiſcāt.

ſed res eorum ecclesiaſtico iuri nõ ſubtrahi: ad vſũ tñ ſuũ accipiãt vnde ad penitẽtiã ſubſiſtãt: ne ſi nudẽtur, locis in quibus dati fuerint, ſint onerosi.

Item Leo.iiii. Karolo regi.

¶ Inutilis ſacerdos eccleſiã ſuam dignitate non priuat.

SI fortaſſis (quod non credimus) apud vos inutiles iudicamur: eccleſia tamen cui permittente domino preſumus, nõ inutilis[b] ſed caput principiũque oĩm merito ſimul ab omnibus vocatur.

Itẽ in Magotieñ cõcilio.

¶ Poſſeſſiões monaſterii pro peccato abbatis epiſcopo tollere non licet.

EPiſcopo nõ liceat poſſeſſionẽ monaſterii tollere quamuis abbas peccauerit: ſed ſubiiciat[c] eũ poteſtati abbatis alterius monaſterii.

Item Gelaſius.

¶ Que ſacerdotes dederũt, ſubſequẽtes põtifices nullatenus auferre preſumant.

ILlud ſtatuendum cenſuim⁹ vt quaſcũque munificẽtias clericis aut ſibi ſeruiẽtibus de re eccleſie in vſũ[d] aut de propriis in proprietatẽ precedẽtes dederint ſacerdotes: vt ſubſequentes pontifices nullatenus auferre[e] preſumant. Si quid tamen culpe extiterit: pro qualitate[f] perſonarum, vel regula precedentium canonum in perſona habeatur, nõ tamen in facultate diſtrictũ. Si ergo delictũ perſone in damnũ eccleſie nõ poteſt cõuerti, quia procurator conditionẽ eccleſie põt facere meliorem[g] non deteriorẽ: ſi peccato abbatis poſſeſſiões monaſterii auferri nõ licet: quomodo delictũ epi vertet in damnũ eccleſie vt inde detrimẽtũ cauſe ſue patiatur? Sed detrimẽtũ cauſe pati nõ ſic eſt accipiẽdũ vt eccleſia ſuo iure priuet: ſed potius quia clericis corã ſuo iudice ſtantibus eps tacebit, et pro iniuria illata mulctabit ſi propria habuerit.

Queſtio.vii.

QUod autem eccleſias[h] de

---

a ¶ Sed res eorũ. Videtur hic quod ſi clericus remouetur ab eccleſia ſua, quod omnia ſua ei reddantur: vt extra de cle. egro. qđ a te, & extra de renũ. c. iii. & xxvii. q. i. ſi quis rapuerit. ſed hoc nõ cõcedo. xii. q. ii. non liceat. ſed dico quod tantũ vſufructus illorum debet habere tempore vite ſue. & ſic intellige quod hic dicit.

b ¶ Nõ inutilis. propter hoc quod prelat⁹ inutilis factus eſt: quaſi diceret, inutilitas prelati non debet redundare &c.

c ¶ Subiiciat. cũ coepiſcopis. Vel ſm Hug. ſolus hoc faciat. xviii. qo. ii. ſi quis abbas. Arg. epm poſſe deponere abbatem: & hoc verũ eſt ab honore, non ab ordine: ſicut de monacho dicitur. s. lxxxi. diſt. valet, & s. i. q. v. c. i.

Illud. ¶ Caſus. Quidam epiſcopi conceſſerunt quibuſdã clericis res quaſdam eccleſie ſue in vſu, vel de rebus propriis in proprietate & nomine eccleſiarum in quibus ipſi clerici miſtrabãt. ſubſequentes vero pontifices cũ videbãt eos delinquere, eccleſiis eorũ auferebãt res quas dederãt predeceſſores. ſtatuit ergo Gelaſius vt perſone delinquẽtes puniantur: ſed eccleſie ſuis bonis non ſpolientur.

magiſtri tineñ. | Sine aliis coepiſcopis. ſed nõ ſine ſuis canonicis ſm Hu. & hic videas quod le. & no. xxi. di. ſubmittit. in fi. | De hoc no. xv. qõe vii. in ſuma.

d ¶ In vſum. quandoque tñ res eccleſie dantur in proprietatẽ. xii. q. ii. bone. ſed cũ dant intuitu officii, nõ: vt hic.

e ¶ Auferre. i. e. q. vlt. inuentũ. cõtra. s. diſt. lxxiiii. geſta. Arg. s. e. q. i. poſſeſſiones. contra. Sed dic nullaten⁹, id eſt vſque ad tempus preſtitum.

f ¶ Pro qualitate. vide meliorẽ cõditionẽ clericorum percipientiũ aliquid in eccleſia propter obſequium aliquod vel extrinſecam probitatẽ, quam canonicorũ: quia ob delictũ non amittunt illud, ſed habent vſque ad obitum ſuũ: ar. hic, & xii. q. ii. ſepe. Vel dic auferre preſumant, non dico ei, ſed eccleſie. & ſic facit ad propoſitũ §. quod delictum perſone non redundat &c.

¶ Si ergo. ¶ Caſus. Concludit Gra. ex ſupradictis quod propter delictũ prelati eccleſia pati damnũ non debet: quia procurator eſt, & non dñs. vnde non poteſt conditionem eccleſie facere deteriorẽ. & ſoluit ſuperiorẽ contrarietatẽ: ſcilicet quia inuaſor detrimẽtũ cauſe ſue ſic patitur, vt clericis ſtãtibus coram iudice pro re eccleſiaſtica repetenda eps propter inuaſionem ſileat, et in propriis ſi que habeat, puniatur.

g ¶ Meliorem. extra de in inte. reſti. requiſiuit. & hoc verũ eſt in acquiſitis: ſecus in acquirẽdis. C. de acqui. poſ. ex liberis. ſed ſi propria habet prelatus, agat contra eum. C. arbit. tu. quicquid. & xii. queſtione. ii. monemus.

Quod autem ¶ Hec. q. diuiditur in. vi. partes: in quarũ prima dicitur & probatur quod omnes decime et eccl'ie debẽt eſſe in poteſtate epiſcopi loci: et debet illas canonice diuidere, et dare eccleſias et bñficia canonice: & ſine illo null⁹ poteſt eccleſias vel decias conferre. Secũda ibi: Quoniã in quibuſdã. Tertia ibi Pie mẽtis. Quarta ibi: Ut §. Quinta ibi: Si quis vult. Sexta ibi: Conſtituit. Jo. de fan.

¶ Caſus. Hic ponitur ſeptia queſtio, vbi queritur an laici eccleſias mõachis dare poſſint de conſenſu epiſcopi & clericorum. Et hãc queſtionẽ extẽdit Gratian⁹ ad decimas & primitias, & etiam ad alias res eccleſiaſticas. Et primo in hoc §. oſtendit quod laici nec eccleſias nec decimas poſſunt poſſidere, nec poteſtatem habent diſponendi res eccleſiaſticas. Unde nec monachis nec aliis eas dare poſſunt. ſi tamen interueniat conſenſus epiſcopi, valet donatio: vt infra ea. §. ſicut ergo. et capi. ſequen. ſed ſua authoritate non poſſunt: vt infra ea. nullus. ius autem patronatus (vt dicunt quidam) etiam ſine authoritate epiſcopi conferre poſſunt loco religioſo: vt dicebatur in extrauagañ. de iure patrona. quãuis. et capi. conſultationibus. Poſtea oſtendit quid iuris ſit in eccleſiis ab eis fundatis, vtrũ ſibi poſſunt vendicare.

h ¶ Eccleſias. Hec eſt. vii. queſtio. ſcz an abbas poſſit retinere eccleſiam quam accepit de manu laici interueniente poſtmodum conſenſu epiſcopi? Et dic quod ſic: vt i. e. nullus. et cap. decimas. Et extendit eam magiſter etiã ad decimas et omnes res eccleſiaſticas. et in hunc modũ eam tractat. Primo oſtẽdit quod laici eccleſias vel decias nec etiã epo authoritate habere vel poſſidere poſſunt. ergo nec alicui eas conferre poſſunt: ſi tamen poſt conſenſus epiſcopi interueniat, tenet donatio. i. e. §. ſicut

Laici eccl'ias aut decimas hẽre nõ poſſũt.

manu laicorū[a] nec abbati nec alicui accipere liceat, oīm canonū teſtaꝶ authoritas. Generaliter em̄ tam eccl'ie q̄ res eccleſiaꝝ in ptāte epī ꝯſiſtūt. Laici autē nec ſua nec epōꝝ authoritate decimas vl' eccleſias poſſidere poſſunt. vnde epī ſiue bn̄ficio ſiue p̄cio eccleſias vel decimas laicis dederint: domū orōnis domū negociationis ⁊ ſpeluncā latronum faciunt. vnde poſt euerſionem cathedre a cetu fidelium ſegregati, eterno verbere a dn̄o flagellabuntur.

Unde Gregorius.vij.ait.

¶ Decime a laicis non poſſideantur.

Decimas quas[b] in vſū pietatis cōceſſas eſſe canonica authoritas demonſtrat, a laicis poſſideri ap'lica authoritate ꝓhibemus. ſiue em̄ ab epīs vel regib⁹ vel quibuſlibet perſonis eas acceperint: niſi eccleſie reddiderint, ſciant ſe ſacrilegij crimē committere, et eterne dānationis periculū incurrere. Oportet aūt cōgruētius nos decimas et primitias quas iure ſacerdotū eſſe ſancim⁹, ab oī ppl'o accipe: quas fideles dn̄o precipiente offerunt, iuxta illud vaticiniū Malachie ꝓphete: Inferte oēm decimationē in horreum[c] meum: vt ſit cibus in domo mea. Has vero decimas ſub manu epiſcopi[d] fore cenſemus: vt ille qui ceteris preeſt, oībus iuſte diſtribuat: nec cuiq̄ perſonis honorabilius[e] exhibeat vnde alij ſcrupuloſo corde moueantur: ſed ſint oīa cōmunia: q2 inhoneſtum videꝶ vt alij ſacerdotes habeāt, alij vero detrimētum patiantur: ſed ſicut vna eſt fides catholica, ita neceſſe eſt vt ille q̄ puiſor eſt loci, quāuis multe[f] ſint eccleſie, oībus[g] tamen fideliter diſtribuat.

Unde Urbanus ſecundus.

¶ De eodem. Palea.

Congregato apud claremonteñ. vrbem multorum coepiſcopoꝝ ſynodali conuētu, propoſita nobis eſt a quibuſdam eorū queſtio de eccleſijs vel de eccleſiaſticis poſſeſſionibus a clericis vel monachis vſq̄ in preſentiarū inconſultis epīs acquiſitis. nos autem vſi ſaniori conſilio eorūdē epiſcopoꝝ, cōdeſcendentes pro tpe prouidenteſq̄ eccleſiaſtice paci, vel q2 aliter abſq̄ ineuitabilis ſcandali periculo huiuſmodi queſtio nō poterat ꝓcedere: apoſtolica authoritate decreuim⁹ vt ea que a clericis vel monachis a quibuſcunq̄ perſonis prout potuerint, vſq̄ hodie fuerint acquiſita, rata perenniter et inconcuſſa permaneant: hoc tn̄ tenore ne in poſterū inconſultis epīs talia preſumant.

Item Gregorius. Palea.

Scilꝫ Grat. i.e.ca. pie mētis. cuꝫ ca. ſeq.

ergo. ⁊ ca. decimas. ius aūt patronatus etiam ſine authoritate ipſius conferre poſſunt loco religioſo. ex̄ de iure pa. illud. et ca. conſultationibus. Oſtendit poſtea Grat. quid iuris in eccleſijs ab eis fundatis laici ſibi valeant vendicare. Dic ergo ꝙ qui eccleſiā cōſequiꝶ a laico, ipſo iure ſuſpenſus eſt. Arg. i. e. decimas. ⁊ ca. cōſtitutiones. ⁊ ca. ſi quis deinceps. niſi authoritate pape habeat laic⁹ inueſtituras, ſicut rex Apulie: tunc pōt dare cui vult preter authoritatē epī. i. e. nemini.

a ¶ Laicoꝝ. Supra lxiij. di. adrianus. ꝗ cōtra. ſed illud cap. abrogatū eſt: vt diſtin. ea. §. verum. Jo.

Eccl'as. ¶ Caſus. Hoc ca. diuiditur in duas partes. In prima parte dicit ꝙ laici decimas poſſidere nō poſſunt: et ſi receptas a quibuſcūq̄ pſonis eccl'ie cui competūt non reddiderint, penā eterne damnationis incurrent: ⁊ ꝙ clerici tantū decimas ⁊ p̄mitias habere debeāt, ꝓbatur authoritate ꝓphete dicētis: Inferte ⁊c̄. In ſcd'a parte dicit ꝙ decime debent eſſe in poteſtate epī / ita vt oīb⁹ clericis fideliter diſtribuat nec quicq̄ alicui pſone exhibeat ne aliq̄ ꝓpt hoc ſcrupuloſo corde moueanꝶ / vel poſſint pati detrimētum. In horreū. i. eccleſiā. Scd's ps incipit ibi: Has vero.

Mal. iij. a.

b ¶ Quas. Uidetur ergo ex hoc capi. ⁊ ex̄ de deci. ca. q̄uis. ⁊ ca. ꝓhibemus. et ex̄ de p̄ſcri. cauſam. ꝙ laici peccent ſi decimas poſſideant. Hug. dicit ꝙ epīs bene poteſt conferre laico decimas, ſicut etiā poſſet pignori ſupponere vel vendere: vt ex̄ de pig. c. j. ſed ius ſpirituale nō poteſt conferre. Alij vero dicūt ꝙ quocūq̄ modo accipiunt, peccant: per predicta ca. ⁊ ex̄ de deci. ad hec. q2 etiam fructibus vti prohibentur: vt x. q. j. hanc cōſuetudinem. Ego credo ꝙ tpalia non pōt habere laicus iure feudi vt ad heredes deſcendant vt extra de deci. ad hec. q2 ius ſpirituale qd' reſidet apud eccleſiā ſine tpali cōſiſtere nō poteſt / ſicut corpus ſine anima: vt. j. q. iij. ſi quis. Item q2 inutile eſſet illud ius eccleſie: vt dicit lex de vſufru. vt inſtitu. de vſufru. §. ij. Nec obſtat ex̄ de his que ſi. a prela. cum apoſtolica. q2 ibi potius factum q̄ ius tāgiꝶ. extra de appella. ad penitentiam.

Laici an poſſint ſine pctō decias pcipe.

c ¶ In horreum. Arg. ꝙ nō ſolum dare / ſed etiaꝫ ad domū deferre decimā debent. arg. ſ. ea. qōne. j. reuertimini.

d ¶ Sub manu epī. i. e. q. nemini. cōtra. ſed ibi de iure patronat⁹ agitur, qd' laic⁹ pōt dare, et ab eo recipi. ſ. diſtin. xxxij. preter. ſ. x. q. j. decretum eſt.

e ¶ Honorabilius. ſ. e. qōne. j. ad hoc. Cōtra. ſ. lxxiiij. diſtin. ꝯſuluit. ſ. j. q. ij. ca. vlti. ſ. xij. qōe. ij. vulterane. in illis oīb⁹ dicitur ꝙ ſm merita perſonaruꝫ poteſt res eccleſiaſticas diuidere. Sol. hoc ca. loquitur de illis clericis quoruꝫ prebende nō ſunt diſtincte. Uel dic ꝙ loquiꝶ de decimis ⁊ oblationib⁹ que equaliter ſūt diuidēde. Pares ergo erunt reditus oīm qui ſunt in eadem eccleſia quo ad prebendā: vt extra de conſti. cum omnes. et ca. cum M. ⁊ extra de prebē. relatuꝫ. ſed ſm Ap'l'm vn⁹ non debet eſurire, ⁊ alius ebrius eſſe: et quorūdam remiſſio alijs non debet eſſe tribulatio: vt xxv. q. j. §. his ita. in fi. ſicut iniquum eſt inter ſocios ꝙ vnus cōſequaꝶ plus q̄ alter. vt. ff. pro ſocio. verum. §. ſi cum tres. Uel dic ꝙ non negatur hic quin ſm merita perſonarum poſſit diuidere res: ſed ſm carnalem affectum non debet eas diuidere. Joan.

Redit⁹ eorū q ſunt in eadē eccl'ia debēt eſſe pares.

f ¶ Multe. quo ad membra. q2 ipſa eccleſia eſt vna: vt. vij. q. j. nouatianus. xxiiij. q. j. loquitur.

g ¶ Oīb⁹. Arg. pro capellis vt cōlceꝶ eis decime: vt lxx. diſt. ſctōrū. ſ. e. q. j. ca. decimas. ſ. xij. q. j. videntes.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Peruenit ad nos fama ſiniſtra q quidam epiſcopoꝝ non ſacerdotib⁹ proprie dioceſis decimas atq chriſtianoꝝ oblationes conferũt, ſz potius laicalib⁹ perſonis: militũ videlicet, ſiue ſeruitoꝝ, vel (qđ graui⁹ eſt) etiã conſanguineis. vnde ſi quis ammodo eps inuẽtus fuerit huius precepti diuini tranſgreſſor: inter maximos hereticos et antichriſtos non minimus habeatur: et ſicut Aſcena ſynodus de ſimoniacis cenſuit: et qui recipiunt ab eo laici et qui dat eps ſiue precio ſiue beneficio, eterni incendii ignibus deputentur.

Item Ambroſius in ſermone quadrageſime.

¶ Fideliter decimas dat qui oim ſuoꝝ decimas ſoluit.

Quicũq recognouerit in ſe q fideliter nõ dederit decimas ſuas, modo emẽdet qđ minus[a] fecit. quid eſt fideliter dare niſi vt nec peius nec minus aliquando offerat de grano, aut de vino, aut de fructibus arborũ, aut de pecoribus, aut de orto, aut de negocio[b], aut de ipſa[c] venatione ſua? Item ex concilio Rothomagenſi.

¶ Excommunicẽtur qui decimas ſacerdotibus dare nolunt. Palea.

Omnes decime terre, ſiue de frugibus, ſiue de pomis arborũ, dñi ſunt, et illi ſanctificant[d]. Boues et oues et capre que ſub virga paſtoris tranſeunt, quicquid decimũ euenerit, ſanctificabit dño: nõ eligatur neq bonũ neq malum: nec in alterũ cõmutabitur. Si quis mutauerit: et quod mutat ⁊ qđ mutatum fuerit, dño ſanctificabitur: ⁊ non redimetur. Sed quoniam modo multi inueniũtur decimas dare nolẽtes: ſtatuimus vt ſm dñi preceptum admoneãtur[e] ſemel ⁊ ſecũdo et tertio. Qui ſi non emẽdauerint anathematis vinculo feriant, vſq ad ſatiſfactionem ⁊ emẽdationem congruam.

Item ex cõci. Magotienſi.[f]

¶ Ceterum exemplo decime ſoluantur.

Decimas deo et ſacerdotibus dei dandas, Abraham[f] factis, et Jacob[g] promiſſis inſinuat: ⁊ oẽs ſancti doctores cõmemorant.

Non autem decime ſunt redimẽde a populo, ſi aliter dare eas noluerit. Unde in eodem concilio legitur.

¶ Decime non ſunt a populo redimende.

Decimas[h] quas populus dare non vult niſi quolibet munere ab eo redimantur, ab epiſcopis prohibendum eſt ne fiat[i].

Item Auguſtinus.

¶ Prius decime deo nõ red-

Peruenit. ¶ Caſus. Quidam epi decimas ⁊ oblationes nõ dabãt ſacerdotib⁹, ſed potius militib⁹ vel ſeruitorib⁹ vel cõſanguineis: quod cũ ſignificatum fuiſſet Gregorio / ſtatuit vt epus qui talia fecerit, inter maximos hereticos ⁊ antichriſtos cõputaretur: et eps dator ⁊ laicus receptor deputẽtur penis eternis.

Quicunq ⁊c. ¶ Caſ⁹. Statuit in hoc ca. q ſi qs cognouerit ſe decimas nõ fideliter perſoluiſſe modo ſoluat ad plenum, ſcz de oibus fructib⁹ ⁊ ferib⁹ ⁊ de negocio ⁊ etiã de venatione ſua.

a ¶ Quod min⁹ fecit. Sed pone q aliqs diu non ſoluit decimas: nec modo poſſit ſoluere niſi vẽderet oia que habet: nunqđ tenetur ea vendere? Sic. ſed eccleſia debet ei dimittere vnde viuat: cuz hoc idem eſſet ei datura. res eñ eccleſie oib⁹ ſunt cõmunicande. argu. ſ. ea. q. i. quoniam quicqđ. nec eñ ita auare ſunt oia extorquenda. qz habẽda eſt ei⁹ ratio / ne egeat. argu. ff. de re iudi. in ter. ſ. vi. Item patet hic q ſicut laicus nõ poteſt preſcribere i decimis ſic nec in qtitate decimarũ: licet ſit arg. contra ex de deci. in aliquib⁹. vbi dicitur q decime quedã ex longa ꝯſuetudine debentur: ſed illud poteſt itelligi ſm decre. extra eo. ad apoſtolice. Uel loquitur de decimis perſonalibus que reddi debent eccleſie in qua recipit ſacramentum. ſed certe iſte ⁊ ille ſilr lege diuina debentur: [f] vt. xxiij. q. v. dicat. Et nota q licet non currat preſcriptio in quantitate decime / tamen currit in quantitate cathedratici: vt extra de cenſi. olim. quod mirum videtur: cum clericus poſſit preſcribere in decimis et non in cathedratico: [g] cum cathedraticum poſſit epiſcopus a ſe abdicare: vt extra de dona. paſtoralis.

b ¶ De negocio. De hoc dixi. ſ. e. q. i. ca. reuertimini,

c ¶ Aut de ipſa. Supra. lxxxvi. diſt. eſau. cõtra. et ca. qui venatoribus. ſ. diſtin. xxxiiij. quorundam. contra. Solu. ibi de arenaria venatione que prohibita eſt: hic de ſaltuoſa que quibuſdã eſt conceſſa: de qua decimatio dari precipitur. arg. xxxiij. q. i. niſi bella. ⁊ ca. noli.

Omnes decime. ¶ Caſus. Statuit cõcilium Rothomageñ. vt omnes decime ſiue de fructibus ſiue de pomis arborũ, ſacerdotibus dentur: et ſi quis tertio cõmonitus eas dare noluerit donec ſatiſfaciat anathematizet.

d ¶ Sanctificantur. id eſt miniſteriis ſanctis. i. ſancte dei eccleſie ſcilicet deputatis cõferũtur: vt. xij. q. ij. nullus. ſ. e. q. i. reuertimini.

e ¶ Admoneantur. Trina eñ admonitio dz precedere vindictam. argu. xij. q. ij. indigne. ſ. v. q. ij. preſenti. ſ. xxi. qõ. iiij. de presbyteroꝝ.

f Decimas. Abrahã. vt. xxiij q. v. dicat.

g ¶ Jacob. Cum iret in Meſopotamiam dixit q ſi ei bene ſuccederet / decimas deo daret.

h Decimas. Ex hoc capi. et illo. i. q. i. nullus. ⁊. vij. q. i. ſancitum. dicunt quidã q non licet mihi ius meũ ſpũale redimere. ⁊ exponũt finem hui⁹ ca. prohibendum eſt ſcz epis ne fiat ab eis ſcz vt redimãt quia ſimonia eſt. arg. ex de ſi. matheus. et ca. querelam. Alij dicunt q ſi iniuſte vexor in iure ſpirituali quod ad me pertinet / vexationem meam redimere poſſum: vt ſi timeo iniuſte deponi. arg. extra de ſi. nobis. ⁊ ca. dilectus. i. et. i. qõ. iij. queſitum. et iudicium iuſtum emere poſſum. arg. xiiij. qõ. v. non ſane. C. de adul. ſerui. Joan. Conſueuit dici q ſi ſum in poſſeſſione, poſſum redimere: al's non: vt extra eo. dilectus.

i ¶ Ne fiat. Supple redẽptio decimarum ⁊c. ſicut dicit lex q faber non poteſt dare pecuniam pro ſpecie:

Decimarũ qtitati v trũ poſſit preſcribi.

[f] Hoc vt Innoc. tenere: qđ dic vt plene not. ꝺ deci. ſup rubricã.

[g] Ar. ſ. xiij. q. ij in pu.

[f] Maguntinenſi.

Jus ſpũale an poſſit redimi.

D

vt.C.de fabri.l.j.lib.xj. Arg.contra.xiiij.qō.vj.cōperi-
mus: vbi precium recipitur pro re ſpirituali.
a Maiores. Abundabant.§.e.q.j.decime.
b Ceſari.§.xj.q.j.ſi tributum.j.xxiij.q.viij.con
venior.
c Partiri.i.de-
cimā partez dare.
& ita aliud eſt par
tiri, et aliud par-
tē dare.ff.de vſu-
fru.etiam partis.
ff.de vbo.ſig.l.no
men.§.portionis.
Et hoc diximus. Caſus. Hoc cap.divi
ditur in quatuor
partes. In prima
parte exponit Ori
genes literam il-
lam euāgelij: In-
trauit Jeſus in tē
plum, et eiecit oēs
vēdētes & emētes
de tēplo, et oſten-
dit φ templum di
ctum eſt illud qđ
fecit Salomon de
lapidibus inſenſa
tis, de quo viſibili
ter eiecit Jeſus vē
dentes & emētes:
qr fecerūt ipm do-
mum negociatio-
nis & ſpelūcam la-
tronum. In ſecun
da parte dr φ dn̄s
hoc fecit in figurā
ſpūalium actuum
ne ſcz populus cū
debebat facere fe
ſtiuitates ad ho-
norem dei, et ora-
tionibus vacare:
intenderet mūda
nis negociationi-
bus In tertia par
te oſtēdit φ iuxta
tropologiam tem
plum dei dr eccle-
ſia vel cōgregatio
fidelium: vbi ven-
dentes & ementes
ſunt mali prelati:
q ſpūalia p pecu-
nia donāt. et oſtē-
dit φ xp̄s dolet de
pctis eorū: et hoc
probat duabus authoritatibus, ſcz Oſee et euangelij.
In quarta parte oſtendit φ per venditores columba-
rum intelliguntur prelati qui ordinant indignos et ir-
religioſos epiſcopos vel preſbyteros ad prelaturā ec-
cleſiarum, qui deo neſciuit reuerētiam exhibere. quod
probat authoritate Hieremie. Scđm ſimplicem, id eſt
literalem. Pro mundanis, negociationibus. Secunda
ibi: Hoc ergo facto. Tertia ibi: Nunc autem arbitror,
Quarta ibi: Et arbitror conuenire.

Non qa ibi laicus non debebat priuari iure ſuo & res iā cōſecrata poterat ipſi laico reddi. Archi.

Eſaie lvj.c. Mat. xxj.b.

ij. par. ij.a. Eſdr. j.a. iiij. re. xxv.a.

...dūtur, indictio fiſci acceſcit.

Maiores noſtri ideo co-
piis oib⁹ abūdabant[a]
qr decimas deo dabāt, et ce-
ſari[b] cēſum reddebāt. Modo
autē qr diſceſſit deuotio dei,
acceſſit indictio fiſci. Nolum⁹
partiri[c] cuz deo decimas mo
do tollitur totum. Hoc tollit
fiſcus qđ nō accipit chriſtus.
Item Origenes.

Colūbas vendit qui eccle
ſiam indiſciplinatis cōmittit.

Et hoc dixim⁹ ſm ſim-
plicem intellectum. Iu-
xta moralem autem talia dice
mus: et primo quidē de tem-
plo de quo per prophetam di
xit deus: Domus mea dom⁹
orationis vocabitur. ergo ſm
corporalem circūciſionē car-
nis, et ſm corporalis legis fe-
ſtiuitates et ſacrificia et alia
corporalia conſequētur, et tē
plum dei eſtimabitur qđ in la
pidib⁹ inſenſatis erat cōſtru-
ctum: primū quidem a Salo-
mone[d]: deinde reparatum ab
Eſdra[e]: poſtea vo poſt Chri
ſti aduētum a Romanis[f] de-
ſtructum. et illa dom⁹ eſt do-
mus oratiōis: qua deſtructa[g]
neceſſe eſt vt iudei q̄ſi iam nō
habentes domum orationis,
iam nō habeant priuilegium
ſpeculatiōis[h] dei: nec poſſint
ſm legem[i] deo ſeruire.

Hoc ergo facto oia Chri-
ſtus eiecit[k] in miniſterio ſpiri
tualium actuum ſuoꝝ: & tunc
quod fecit, viſibiliter egit eij-
ciēs vēdētes & emētes de tē-
plo: & menſas nummulariorū
euertens. cathedras venden
tium columbas diſſipauit ad
correctionem ppl̄i: vt nō pro
mūdanis feſtiuitates[l] in noīe
dei celebrent: nec emptionib⁹
et venditionib⁹ vacēt in loco
nō cōpetēti: in quo nō debēt
emere et vēdere, ſed orōnib⁹
tantū vacare, atq; cōgregari
quaſi in domo orationis.

Nūc aūt arbitror tēplum
dei ex lapidibus viuis cōſtru
ctum eſſe eccleſiam xp̄i. Sūt
aūt multi in ea non ſicut con-
decet ſpūaliter viuentes, ſed
ſm carnem militantes: qui et
domum orationis de lapidi-
bus viuis conſtructā faciunt
eſſe ſpeluncam latronum a-
ctibus ſuis: non eccleſia dei
digni, ſed ſpelūca latronum.
Qui eñ conſiderat in multis
eccleſijs talium chriſtianorū
peccata inueniet, arbitrātes
queſtum eſſe pietatem[m]: et
cum deberent de euangelio
viuere ſm φ viuere decet ſer
uos dei, hoc non faciunt: ſed
diuitias et multas poſſeſſio-
nes acquirunt. Nonne dices
ſpeluncam latronum factam
eſſe ſub illis eccleſiam? vt re-
cte dicat Chriſtus ad eos p-
pter diſſipationem eccleſie
ſue: Que vtilitas[n] in ſangui-
ne meo, dum deſcēdo[o] in cor-
ruptionem?

Et hoc diximus. Caſus. Ponit Origenes autho-
ritatē illā: Intrauit Jeſus in tēplū eijciēs vēdētes &c.
dupl'r eā exponēs ad literā vſq; ad locū illū: Nūc aūt.
Deinde moral'r vſq; in fi. Sic ꝯordina literam: incipe
ibi, et primū. et cū veneris ad illū locū: Nūc autē. repe-
tas principium: et
hoc dixim⁹ ſm ſim
plicem intellectū.
Juxta moralē au
tem alia dicem⁹.
d Salomone.j. de cōſe.diſt.j.ca.j. Mat. xxj.b.
e Ab Eſdra.re
uerſo a captiuita-
te babylonica: qr
Nabuchodonoſor
deſtruxerat tem-
plum.
f A romanis.i.
a Tito et Veſpa-
ſiano. xxiij.q.v.§.
hinc.lxxvj.diſt.ie-
iunium.
g Deſtructa.ar
gu.φ eccleſia de-
ſtructa non rema-
net locus priuile-
giatus. ar.ad hoc
ex̄ de vb.ſig.abba
te.i fi.§.ea.q.j.ge
neraliter. Arg.cō
tra.xix.qō.iij.q ſe-
mel.ff.de ꝯtrahē.
emp.l.edem. Sed
dicimus hoc verū
eſſe cū ſuperioris
authoritate eccle-
ſia deſtruitur. Ar
gu.cōtra de conſe.
diſt.j.placuit.
h Speculatio-
nis.i.cognitionis
et culture vni⁹ dei
ſicut olim dictum
eſt: Notus in iu-
dea de⁹ &c. nā mo-
do vbiq; colitur.
i Scđm legem.
eam ſequendo ad
literam quo ad ce
rimonialia: vt ex̄ de ſan.
de cōſti. trāſlatio.
Idē dr L. cuius fuit hec gloſ. et idē Jo.
k Eiecit.i.oſtē
dit officia turpia &
immunda eſſe eij-
cienda.
l Feſtiuitates.
Nō ideo reprehē-
dunt qr ad feſtiuitates veniūt: ſed qr non diuinis inſi-
ſtūt officijs ſed turpib⁹ cantilenis. de cōſe.diſt.iij.ca.ij.
m Pietatem.§.iij.q.v.accuſatores.
n Que vtilitas. Cum videt φ non poteſt proficere
in eis, dicit: quare fundo ſanguinē meum? vnde dicit
in ſanguine meo effuſo ppter peccata redimenda.
o Dum deſcendo. Per eos in corruptionem.i.ſi ite-
rum corrūpitur eccleſia, nec eñ dabis ſanctum tuum
id eſt Chriſtum videre corruptionem: ſcz quantum ad

membra: q: oēs corrumpuntur ⁊ inſiciuntur peccatis. Uel in corruptionem.i.putrefactionem ſcȝ corporis: vt detinerer in morte ſicut ceteri.q.d.nulla,ſi hoc eſt: q: nulli annunciabor,nullum lucrabor.

¶ Dum deſcendo. Per varios gradus tormentoꝝ ſcȝ vulneratione,verberationem,collaphizationē.

Mic. vij.a. — a ¶ Per oſee. In lib.xij.propheta rū,quorū primus eſt Oſee.nam hoc in Michea.vij.ca. dicitur.

b ¶ Factꝰ.id eſt pauꝑ ⁊ inops,paucos acquirēs.ſ.ad modū iſtoꝝ q̄ pauca colligūt.

c ¶ Si cognouiſſes.ſupple fleres, vel ꝯuerſa ꝑeſſes ad fidem per predicationem.et eſt ibi defectus locutionis. Et eſt arg. ꝙ nec teſtes nec inſtrumenta vitiantur propter defectum locutiōis.ꝭ.ſ.q.iij.ſaluator.et ff.de heredi.inſti.l.j.in fine.

ꝭ Sub. ſicut aliq̇ ſupplēt cōuerſa.⁊c̄.

d ¶ Qui tradūt. Non ergo tātum ſimoniacis, et eſt argu.ꝙ vbi cōmunis eſt cauſa,non refert cuius nomē exprimatur.C.de diuer.reſcript.l.j.arg.lxj.diſt.miramur. ꝭ authoritas enim premiſſa tm̄ de ſimoniaco loq̇tur:ſed hic extendit eam etiam ad alios.Jo.

ꝭ Ad idē ex̄ d ap.ca. pe.C.d natu.li be,au tē.ſi q̇s. ꝭ Aūas eū dicē tis admonitōe ſcri pture.

e ¶ Auarꝭ.ꝭ.diſ.lxxxv.florentinū.

¶ Cū ergo. ¶ Caſus. Cōcludit Gr. ex ſupradictis dicens ꝙ cum eccl'ie et oblationes ſint i poteſtate epiſcoporum,tantū de manu eoꝝ ſunt recipiende.qđ ꝓbat per ſequētia ca.

Hier. iij.e.

f ¶ Omnes ⁊c̄. Poteſtate.ꝭ.diſti.lxj.obitū.ꝭ.x.q.j.ca.iij.ꝭ.ea.q.ij.ca.j.⁊.ij.⁊.ꝭ.ix.q.iij.ca.iij.ꝭ.ea.q.j.qui vere.ꝭ.x.q.ij.epiſcopus.niſi in aliquo ſpeciali priuilegio ab eius iuriſdictione ſunt exempte,extra de priuile,cum ⁊ plant.⁊c.

Item ipſe per Oſee[a] tali modo. Ue mihi q: factus[b] ſum ſicut qui colligit ſtipulā in meſſe:et ſicut qui racemum in vindemia,cum non ſunt botri ad manducandum et primogenita. Ue anime mee,q: periit timoratus a terra: et qui corrigat,in oībus hoībus non eſt. Et cum intellexeris Jeſum dicentem talia ⁊ lugentē peccata noſtra:aſpice ſimul et illud quod in euangelio ſcribitur. Cū vidiſſet Hierl'm,ſtetit,et fleuit ſuper eā,et dixit: q: ſi cognouiſſes[c] ⁊ tu,et ſi rationabil'r fleuit ſuper Hieruſalem:rationabilius fleuit ſuper eccleſiā edificatā quidem vt eſſet domus orationis: factam autē propter turpia lucra ſpeluncam latronum.

¶ Et arbitror conuenire verbum dei de venditoribus columbarum,eis qui tradunt[d] eccleſias auaris[e] et tyrannis, et indiſciplinatis,et irreligioſis epīs aut preſbyteris: propter que ⁊ cathedras tātummodo appellauit euangeliſta euerſas eſſe ab Jeſu: et vtinā audirent hec eum ꝭ dicentem admonitione ſcripture.q̄ gloriantur de cathedris Moyſi in quibus ſedent et vendunt cathedras columbarū: ⁊ tradunt eas talibus prepoſitis ad quos recte dicitur a domino per Hieremiam prophetam. Principes populi mei nō me cognouerunt.filij em̄ ſunt inſipientes et non intelligentes,ſapientes ſunt vt faciant mala: bene autem facere neſciunt. ¶ Cum ergo eccleſie et oblationes earum non conſiſtant niſi in poteſtate epiſcoporum:patet profecto ꝙ non ſunt ab alio recipiende q̄ȝ de manu eorum.

Nullus. ¶ Caſus. Dicitur in hoc ca.ꝙ nullus clericus in quacūq; dignitate conſtitutus debet tribuere curā animarū vel prebendas alicui ſine authoritate epī:cum iſta in epī poteſtate conſiſtant: ⁊ ſi quis contra fecerit debet excommunicari.

Unde in Aurelianenſi concilio ſtatutum eſt.

¶ Omnes baſilice ad epm̄ pertinent epiſcopum in cuiꝰ territorio poſite ſunt.

Omnes baſilice que per diuerſa loca conſtructe ſunt vel quotidie cōſtruunt: in epī poteſtate[f] conſiſtūt in cuiꝰ territorio poſite ſunt.

Item Calixtus papa.

¶ Archidiaconus,archipbr̄,prepoſitus,vel decanus,nec officia nec bñficia eccl'iaſtica ſine conſenſu epī tribuat.

Nullꝰ omnino archidiaconꝰ aut archipreſbyter[g] ſiue prepoſitꝰ vel decanꝰ aīarū curā vel prebēdas eccleſie ſine iudicio vel cōſenſu epiſcopi[h] alicui tribuat: immo ſicut a ſanctis canonibus cōſtitutū eſt,animarū cura,et pecuniarū eccl'iaſticarū diſpenſatio in epī iudicio et poteſtate permaneāt. Si quis ꝟo cōtra hoc facere,aut poteſtatē que ad epm̄ pertinet,ſibi vendicare preſumpſerit:ab eccleſie liminibus arceatur.

Item Greg.[i] vij.in generali ſynodo reſidens dixit.

¶ De manu laici epatus vel abbatia ſuſcipi non debet.

Si q̇s deinceps epiſcopatū vel abbatiā de manu alicuiꝰ laice perſone ſuſceperit,nullatenꝰ inter epiſcoporum...

g ¶ Archipreſbyter.ex̄ d of.archi.cū ſatis.arg.diſti.lxiij.ſi in plebibꝰ. Arg.ꝯtra.xxv.di.ca.j. Iſtud ca.multum facit cōtra archidiaconū. Sed illi qui dicūt ꝙ archidiaconꝰ vel alij ꝑlati ex officio ſuo poſſunt dare prebendas ⁊c̄.intelligunt hoc ſine licētia generali. Qui dicunt contra per hoc cā.intelligunt illud ſi in plebibꝰ: de ſpeciali licētia: qn̄ ſcȝ epūs ſpecialiter ei concedit vt aliquem inſtituat de cōceſ.prebē.cōſtitutus.hoc enim delegari pōt: vt ex̄ de preben.cū ſm̄. niſi hoc habeat ex generali cōſuetudine vel ſpeciali, dum eſſet preſcripta.arg.tamen ꝓ eis.ex̄ de elec.cuȝ in cūctis.extra de offi.delega.ſuper eo. Sed illud ca.ſi in plebibus.intelligit de cuſtodia: vt extra de appella.bone.

Archidiaconus an poſſit inſtituere.

h ¶ Epī. Uel capituli,cum eccl'ia vacat.argu.extra de here.ad abolēdā.immo vniuerſitas bene pōt conferre curā animarum.arg.extra de conceſſio.preben.nulla.

i ¶ Item Greg. Hic mutat Grat.materiam.

Si quis deinceps. ¶ Caſus. Precepit Gregorius in hoc cap.vt nullus clericus recipiat inueſtituram epatus vel alicuiꝰ eccleſiaſtice dignitatis de manu laici.⁊ ſi fecerit,inueſtitura nō valeat:nec ei audiētia prebeat ſi cauſam aliquā voluerit pretendere,vel ſi voluerit appellare: ſed introitus eccleſie ei inter-

dicatur donec deſerat quod male accepit. Laicus vero in quacūq; dignitate poſit⁹ ꝗ preſumpſerit hoc, ſimili ſententia puniatur.

¶ Deinceps. ſ. diſt. lxiii. ſi per ordinationē.

a ¶ Audiētia. Hic excōicato non datur audientia. ſic ſ. vi. q. i. §. verū. ⁊ xxiii. q. v. non vos. ſ. diſti. xxiii. in nomine. ⁊ xxiiii. q. iii. de illicita. Jo. Hec glo. per hoc ca. nō probatur. B.

Eccl'iaʒ recipiēs a laico vtrū ſit ſuſpēſ⁹

b ¶ Interdicim⁹. Ex hoc videtur ꝙ tales ipſo iure ſūt ſuſpenſi. Sed contra videtur extra de iure pa. preterea. ſ. vbi dicit ꝙ tales ſunt excōmunicandi. Ad hoc ꝗdam dicūt ꝙ non ſunt ſuſpēſi, ſed ſunt ſuſpēdēdi. et exponunt interdicim⁹: i. interdicendū dicim⁹. Tu potes dicere ꝙ ſunt ſuſpenſi a canone, et ſic ſuſpēſ⁹ a ſuo prelato poteſt abſolui: cū ꝯditor canonis ſibi non reſeruauerit abſolutionē. extra de ſententē. excō. nuper. Si autē aliꝗs ſub tali cōditione ſuſpēditur, donec peniteat, tūc ꝗ cito penitet, ſtatim ē abſolut⁹: vt. xv. q. vi. nos ſctōꝝ. lxxxi. diſtinct. ſi quis amodo. H. tamē excipit duos caſ⁹ in quib⁹ talis qui recepit eccleſiā a laico, non eſt ipſo iure priuatus. ſ. cuʒ accedit poſtea cōſenſus epi: vt. ſ. e. q. i. qm̄. ⁊ cum clericus pſcripſit: vt extra de iure pat. cura paſtoralis. melius pōt dici ꝙ tunc demū eſt priuatus quādo recipit eccleſiam tanꝗ volens eſſe prelatus. ſed ſi recipit eam quaſi proprietatem aliquam, non vt ibi ſit prelatus: tunc non eſt ſuſpenſus ipſo iure. et ſic loquitur illud cap. cura paſtoralis. hodie tamen non videtur ꝙ talis poſſit abſolui ab epiſcopo: quia intelligibilis fact⁹ eſt: vt extra de elec. quiſquis.

Sec; a ſacramēt; ſʒ id quod. do. lxix. di. ſi ꝗs p ordiationem, tibi videas.

c ¶ Inueſtiturā. Sed nunquid per inueſtituram receptam a laico factus eſt quis poſſeſſor? Argu. ꝙ non: extra de dona. per tuas. ⁊ extra de his que fi. a maio. parte ca. ex ore. ⁊ extra de ſenten. ⁊ re iudi. cum aliquibus. Arg. contra extra de cōſue. ca. ii. in fi. ⁊ et extra de ſuc. ab inteſta. cum dilectus. ff. de contrahen. emp. l. clauibus. et. ſ. e. contra. in fine.

[margin: De hoc in gl. viii. d renū. ſane. et ex vi. lit. pen. eccl'ia. l glo. co ipſo c.]

pos vel abbates habeāt: nec vlla ei vt epiſcopo ſeu abbati audiētia [a] concedatur. Inſuper ei gratiā beati Petri, ⁊ introitū eccleſie interdicimus [b] quouſq; locum quē ſub crimine tam inobedientie ꝗ ambitionis (ex qua ſcelus idololatrie cepit) reſipiſcēdo non deſeruerit. ſimiliter etiā de inferioribus eccleſiaſticis dignitatibus conſtituimus.

Item, ſi quis imperatoꝝ, regum, ducum, marchionū, comitū, vel quilibet ſecularium poteſtatū aut perſonarū inueſtituram [c] epiſcopatus vel alicuius eccleſiaſtice dignitatis dare preſumpſerit: eiuſdeʒ ſententie vinculo ſe obſtrictū eſſe ſciat. Idem.

¶ Excommunicationi ſubiaceat, nec inueſtiture ſumat fructum, qui de manu laici eccleſiam ſuſceperit.

Quoniā inueſtituras cōtra ſanctoꝝ patrum authoritatē a laic; in mult; partib⁹ cognouimus fieri: ⁊ ex eo plurimas ꝑturbationes in eccleſie (immo ruinā ſancte religionis) oriri, ex ꝗbus chriſtiane cēſure religio cōturbatur: decernimus vt null⁹ clericorum inueſtituras epiſcopat⁹ vel abbatie vel eccleſie de manu imperatoris vel regis vel alicuius laice perſone viri vel femine [d] ſuſcipiat. Qd̄ ſi preſumpſerit, recognoſcat inueſtiturā illā apl'ica authoritate irritam eſſe: ⁊ ſe vſq; ad dignam ſatiſfactionem excōmunicationi ſubiacere.

Item ex canone apoſtoloꝝ.

¶ De eodem.

Si ꝗs epiſcop⁹ ſecularibus poteſtatib⁹ vſ⁹, eccleſiā p ipſos obtineat: deponatur, ⁊ ſegregetur: omneſq; qui illi communicant.

Itē ex chronica Anaſtaſij.

¶ De eodem.

Sane Theſſalonicēſes epī ob metū imperatoris Anaſtaſij Timoheo Conſtātinopolitano epiſcopo conſenſerūt: quē cōcilium Calcedonenſe anathematizauerat. Xl. ꝓo epī illyrici ⁊ grecie conuenientes in vnū, per confeſſionē in ſcriptis factā ⁊ a proprio metropolitano diſceſſerunt [e]: ⁊ Romā mittētes, Romano epiſcopo communicare in ſcriptis ꝓfeſſi ſunt. et paulo poſt. Cum Dioſcorus iunior manus impoſitionem accepiſſet a rege, receſſerūt multitudines populorū dicētes, quia ſm ꝙ continent canones ſanctorum apoſtoloꝝ, non eſt factus epſ: et ideo non recipiet. Principes [f] enim inthronizauerant eum.

Item Paſchalis papa.

¶ Excōmunicet qui per laicos eccleſias obtinet.

Si quis clericus abbas vel monachus per laicos eccl'ias obtinuerit: ſm ſanctorum apoſtoloruʒ canones

Quoniā inueſtituras. ¶ Caſus. Significatum fuit. Greg. ꝙ quidam clerici recipiebāt de manu laicorum inueſtiturā dignitatuʒ vł eccl'iarū. quare precepit Greg. ne hoc decetero fiat. et ſi quis preſumpſerit, nec inueſtitura valebit: ⁊ ipſe vſq; ad dignaʒ ſatiſfactionem ſubiacebit excommunicationi.

d ¶ Vel femine. arg. ꝙ ad preſentationē femine poteſt quis inueſtituram cōſequi: vt extra de iure pat. ex literis.

Sane Theſſalonicenſes. ¶ Caſus. Hoc ca. diuiditur in duas partes. In prima parte dicit ꝙ theſſaloniceñ. epiſcopi metu Anaſtaſij imperatoris conſenſerunt Timotheo heretico patriarche Conſtantinopolit. qui cōcilium Calcedo. anathematizauerat. ſed xl. epiſcopi illyrici et Grecie facta ꝓfeſſione in ſcriptis diſcedentes ab eo adheſerunt pape. In ſcd̄a parte dicit ꝙ Dioſcor⁹ minor per manū regis factus eſt epiſcopus: ⁊ ideo populi ab eo diſceſſerūt. Impoſitionē. id eſt ꝯfirmationē. Sequētia tria ca. plana ſunt.

e ¶ Diſceſſerunt. ſ. viii. queſt. iiii. nonne contra. So. iſte inciderat in hereſim iam damnatam: ⁊ ſic ſententia canonis erat lata in ipſum. vt. xxiiii. q. i. achatius. item talis coniuratio non fuit vitioſa: et ſic non obſtat. xi. q. i. ſi quis clericorum.

f ¶ Pricipes. ergo canonici poſſunt recedere ab epō quē rex inueſtiuit, lxxix. diſt. ſi ꝗs per pecuniam.

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sicut dñi. ¶ Caſus. Dicitur hic q sicut veſtimentum dñi non fuit diuiſum: ita eccl'ia ſcindi non debet, q̄ tota eſt in vnitate et ptāte epi a quo eccl'ie debent ordinari. et ſi cōtra fiat, clerici ⁊ eccleſie interdicātur.

a ¶ Scindi. Diuidi tñ poteſt eccleſia: vt de vna fiant due: ſed non ita diuidi vt vna permaneat. ſ. ea. q. j. plures. Idē eſt in prebenda: vt extra de preben. maioribus, ſimiliter in prouincijs: vt. c. diſt. ca. j. ff. de offi. aſſeſſo. ſi eadem.

b ¶ Et eccl'ie. ſic ergo propter delictum vnius hominis ſubijcitur tota terra iterdicto: vt extra de ſpon. non eſt vobis.

Per laicos. ¶ Caſ. Tria phibet in hoc ca. Alexāder. Primū eſt vt nullus clericus retineat eccleſiam p laicos precio vel gratis. Secūdum: vt nullus fiat monachus ſub hac ſpe vt ipſe abbas fiat. Tertium eſt vt nullus pſbyter duas habeat eccleſias.

c ¶ Spem. hoc capi. intelligit h. niſi aliqua pmiſſio preuenerit ſpē ſuam: al'as (vt dicit) poſſūt monachi cōuenire in aliquem et dicere ei, ſumas habitum, volumus te eligere in abbatem cum fueris factus monachus. ⁊ q talit poſſint conuenire in aliquem, eſt arg. lxj. diſt. ca. bene. nam et laicus ſic poteſt poſtulari in epm: vt. lxj. diſtin. oſius. licite enim poteſt quis habere ſpem de dignitate: vt. lxj. diſtin. quid proderit. lxxiiij. diſtin. conſultur. viij. q. j. qui epiſcopatum. lxxvij. diſtinc. ca. ij. lix. diſtin. ſi officia. Joan. Sed hoc non credo: quia neophitus non poteſt eſſe abbas: vt extra de elect. cum cauſam. et melius extra de elec. officij. et ca. cum ad noſtram.

Laicus in epm poſtulatur.

d ¶ Duas. intitulatas, niſi ſint pauperes: vt extra de pta. et quali. eam te. et. x. q. iij. vnio. †

† Ad idem xxj. q. j. et. c. relato. h.

et Antiocheni cōcilij capitulum excommunicationi ſubiaceat.

Idem.

¶ Qui p laicos eccl'ias obtinet: et qui manus imponit, cōmunione priuetur.

Conſtitutiones ſctōrū canonū ſequentes ſtatuimus vt quicunq clericus ab hac hora inueſtituram eccleſie vel eccleſiaſtice dignitatis de manu laici acceperit: et qui ei manum impoſuerit, gradus ſui periculo ſubiaceat, et communione priuetur.

Idem. De eodem.

Nullus laicoꝝ eccleſias vel eccleſiarū bona occupet vel diſponat. Qui vero ſecus egerit, iuxta beati Alexandri capitulum ab eccleſie liminibus arceatur.

Idem. De eodem.

Sicut dñi veſtimentum ſciſſum nō eſt, ſed de eo ſortiti ſunt: ita nec eccleſia ſcindi[a] debet: quia in vnitate tota conſiſtit. In poteſtatem ergo proprij epiſcopi eccleſie reducantur: et ab ipſo (ſicut in ſacris canonibus cautum eſt) ordinentur. alioquin ⁊ eccleſie[b] ipſe et clerici earundem diuinis deſtituantur officijs.

Item Alexander papa. ij.

¶ Nullus clericus per laicos eccleſiam obtineat.

Per laicos nullo modo quilibet clericus vel preſbyter obtineat eccleſiam: nec gratis nec pretio vllus habitum monachi ſuſcipiat, ſpem[c] aut promiſſionem habens vt abbas fiat. Nullus preſbyter duas[d] habeat eccleſias.

Item ex cōcil. Calcedoneñ.

¶ Singuli epiſcopi ſuos habeant economos.

Quoniam in quibuſdam eccleſijs (vt rumore[e] cōperimus) pter economos epi facultates eccleſie tractāt: placuit omnem eccleſiam habentem epm[f] habere economum de clero[g] pprio, qui diſpenſet res eccl'iaſticas ſm ſentētiam pprij epi: ita vt eccl'ie diſpenſatio preter teſtimonium[h] epiſcopi non ſit: et ex hoc nō diſpergātur eccleſie facultates: ⁊ ſacerdotio maledictiōis derogatio procuretur. q ſi hoc minime fecerit, diuinis conſtitutionibus ſubiacebit.

Item ex concilio Hiſpalenſi: cui interfuit Iſidorus.

¶ Laici non ſunt conſtituendi economi.

In nona actione didicimus quoſdā ex veſtro

Quoniam. hec eſt ſcda pars queſtiōis in qua dicit q nullus epſ gubernare debet res eccl'ie ſine economo. i. clerico. et hoc probat per. v. ca. Jo. de fan.

¶ Caſus. Dictū fuit in Calcedoñ. conci. q epi ſine economis facultates eccl'ie gubernabant: ⁊ ideo ſtatutum fuit vt omnis epſ de proprio clero habeat economum, qui res eccleſie diſpenſet ſm voluntatem epi: et ad hoc vt res eccleſie non diſpergantur: et epſ ppter hoc non infametur. et qui contra fecerit, canonicis conſtitutionibus ſubiacebit: quia vt dicit Beneuen. deponetur.

e ¶ Ut rumore. Ei tamen non creditur: vt extra de eo qui cognio. conſangui. ſuper eo.

f ¶ Epiſcopum. Similit et alie conuentuales eccleſie habebunt economum: vt. ix. qō. iiij. cū ſimus. et quandoq parochiales eccleſie: vt extra d offi. ord. cum vos. Et regulariter debet economus eligi per epm: vt. ix. q. iij. cum ſimus. et. C. de epiſ. et cle. oēs. §. ſz nihilominus. niſi conſuetudo ſit q capitulū eligat. ex de elect. cum eccleſia. Dicitur autem economus cui res eccleſie gubernāde mādātur. C. de ſacroſan. eccle. iubemus. Uicedominus autē dicitur qui adminiſtrat res epiſcopi: vt. lxxxix. di. volumus. † Syndici appellant qui ab vniuerſitate ad vniuerſitatē cauſarū cōſtituuntur. Actor vo ad vnā cauſam, et ab vna perſona pōt cōſtitui: vt. ff. quod cuiuſq vniuer. l. itē. §. ij. inſti. de curato. §. vlti. Nec ob. quod eſt. ff. de mune. et hono. l. munerum. §. defenſores. vbi dicitur q ſyndicus eſt q̄ ad certam cauſam conſtituitur: quia ibi large ſumitur nomen ſyndici pro quolibet defenſore.

Economus a quo eligatur.

ij. ps.

† Adde que ſit dña inter economū, actorē, ⁊ ſyndicū. not. Bar. et gl. in. l. actor. ff. rem ra. ha.

g ¶ De clero proprio. Arg. contra extra de iura. calū. imperatorū. vbi dr q economus non erit vnus de collegio: ‡ ſed ibi ponitur economus pro ipſo ſyndico.

‡ de hoc nota. ff. qō cuiuſq vni. l. plane. in ſpe. de ſyndico. §. dz autē fieri ⁊c. ibi vide.

h ¶ Teſtimonium. ſ. ij. q. pe. cum paſtoris.

In nona actione. ¶ Caſus. In concilio hiſpalenſi fuit relatum q epi in rebus eccleſie diſpenſandis laicos habebāt economos. Et ideo ſtatutum fuit vt iuxta Calcedonenſe concilium vnuſquiſq epſ de proprio clero economum conſtituat clericum, et non laicum. Et hoc probat tribus rationibus. Prima eſt, q in vno et eodem officio non debet eſſe diſpar pfeſſio. Secunda eſt, quia lex Moſaica dicit: Nō arabis in boue et aſino. Tertia eſt, q cōuenire non poſſunt quibus vota ⁊ ſtu-

collegio contra eccleſiaſticos mores laicos habere in rebus diuinis cõſtitutos economos ꝑinde pariter tractantes elegimus vt vnuſquiſq; veſtrum ſm Calcedoneſium patrum decreta ex ꝓprio clero economum ſibi conſtituat. Indecorum enĩ eſt vicarium epiſcopi laicum eſſe, ⁊ viros eccleſiaſticos iudicare[a]. In vno[b] enĩ eodemq; officio nõ debet diſpar eſſe profeſſio: qđ etiam in lege diuina prohibetur: dicẽte Moyſe: Non arabis in boue ſimul ⁊ aſino. id eſt homĩes diuerſe ꝓfeſſionis in vno officio ſimul non ſociabis. Vñ oportet nos et diuinis libris et ſanctorum patrum obedire preceptis: cõſtituentes vt qui in adminiſtrationibus ſociantur pontificibus, nec profeſſione diſcrepent, nec habitu[c]. nam cohere re ⁊ coniungi nõ poſſunt quibus ſtudia ⁊ vota ſunt diuerſa. Si quis autem epiſcopus poſt hec eccleſiaſticã rem aut per laicalẽ procurationẽ adminiſtrandam elegerit, aut ſi teſtimonio economi gubernãdam nõ crediderit: vere vt cõtemptor canonum et fraudator rerum eccleſiaſticarũ, non ſolũ a chriſto de reb⁹ pauperũ iudicabitur reus, ſed etiã concilio manebit obnoxius.

Item in ſynodo Symmachi pape.

Nõ habet laicus aliqđ ſtatuendi in eccl'ia facultatem.

NOn placuit laicum ſtatuendi in eccl'ia habere aliquam poteſtatẽ: cui obſequendi manet neceſſitas: non authoritas imperandi.

Itẽ in conci. eodẽ Gelaſius epũs Syracuſane eccl'ie dixit.

Eccleſiaſticas dignitates laici diſponere non poſſunt.

LAicis q̃uis religioſis nulla de eccleſiaſticis dignitatib⁹ aliqđ diſponendi legitur attributa facultas[d].

Item Calixtus papa.

Laicus ſacrilegus habetur qui diſpoſitionem vel dominationem rerum eccleſiaſticarum vſurpat.

SI quis principum vel aliorũ laicorũ diſpoſitionem ſeu dominationem[e] rerum ſiue poſſeſſionum eccleſiaſticarum ſibi vendicauerit, vt ſacrilegus iudicetur.

Item Gelaſius papa Senectiori epiſcopo.

In eccleſia quam quis edificat, nihil ſibi, pre ceteris vendicet.

PIe mentis[f] amplectenda deuotio eſt qua ſe Juli⁹ nobis in re Juliana ſui iuris fundaſſe perhibet eccle-

---

dia ſunt diuerſa. Si quis autem rem eccleſie gubernauerit per laicum aut ſine economo, apud deum iudicabitur reus: et concilio manebit obnoxius.

In nona actione. id eſt die.

a Judicare. ita diſtin. lxxxix. decenter.

b In vno. xij. q. ij. cognouimus.

c Nec habitu. Nunquid ergo albus monach⁹ poteſt eſſe monach⁹ inter nigros? Videtur q̃ non. quia quilibet cõformabit ſe moribus eorum inter quos viuit: vt. xlj. diſtinct. quiſquis. nam ex diuerſitate habitus ſcandalum generatur: vt. xij. diſtin. illa. xxxiij. qõe v. quod deo. E contra videtur q̃ non eſt ibi diſpar profeſſio, cum tñ monachalis profeſſio ſit ibi. nam dũmodo clericalis ꝓfeſſio ſit, ibi vna profeſſio dicit. xij. qõne. j. duo. preterea videtur q̃ monachus poſſit fieri canonicus: vt. lxxiiij. diſt. quorũdam. et prelatus maior i ſeculari eccleſia: vt. lviij. diſt. i. ca. ij. ⁊ etiam epiſcopus in ſecl'ari: vt. xviij. q. j. ca. j. ⁊ ſic videtur q̃ licite poſſit eſſe in eadẽ eccleſia diſpar habitus quantum ad colorem veſtiũ: quod ſatis poteſt admitti. Et hoc h. concedit. tamen quanto magis ſe poſſũt tales conformare alijs i exteriori habitu, hoc faciãt: ne ſcandalum fiat. vnde monachus factus canonicus vel epũs non abijciat habitum: ſed retẽto habitu deſuper ferat habitum in quo magis conueniat eis inter quos eſt: vt extra de vita ⁊ hone. cleri. deus qui.

d Laicis. Facultas. hoc verum eſt de iure communi: vt. xcvj. diſt. bene quidem. ſecus ſi habeat hoc ex ſpeciali priuilegio: ita tamen vt nunc duret illud priuilegium: vt. lxiij. diſt. in ſynodo.

e Si quis principum. Dominationem. j. xxiij. qõ. viij. conuenior. xij. q. ij. quicunq;.

Pie mẽtis. hec eſt tertia pars queſtionis in qua dicitur quid iuris habeant patroni in eccleſijs: et hoc probat. xij. authoritatibus. Jo. de fan.

Caſus. Quidam nomine Julius ſupplicauit Gelaſio vt eccleſiam quam in poſſeſſione Juliana fundauerat in honorem ſancti Viti confeſſoris, faceret conſecrari. quare precepit Gelaſius Senectori epiſcopo, in cuius parochia eccleſia illa fũdata erat, vt recepta prius donatione quã fũdator miniſtris eccleſie aſſerit feciſſe, eam debeat conſecrare: nec aliquid vlterius habeat in eccleſia Julianus preter aditum proceſſionis, id eſt iuriſpatronatus.

f Pie mentis. Nunc vide quale ius patroni habeant in eccleſia. Eſt autem iuſpatronatus quoddam ius quod non eſt mere ſpirituale, nec eſt mere temporale. Spirituale non eſt: quia competit laico et tranſit ad heredes: vt. j. e. cõſiderãdum. Temporale nõ eſt: quia vendi non poteſt: vt extra de iu. patro. de iure. Nec poteſt dici q̃ partim ſit temporale partim ſpirituale cum ipſum ſit ſimplex, nec recipiat diuiſionem: vt extra eo. titu. capi. j. tamen bene concedo q̃ ſit partim tẽporale, et partim ſpirituale: et tamẽ ſimplex eſt: q̃a talis diuiſio potius ad intellectum q̃ ad actum referenda eſt: vt dicit lex que dicit q̃ illud quod dicitur q̃ ſeruus dicitur communis, potius ad intellectum q̃ ad actum eſt referẽdum: vt. ff. de ſtipul. ſeruo. ſeruus communis. dicitur tamen annexum ſpirituali: extra de iure patro. de iure. Efficitur autem quis patronus tribus de cauſis: dotatione, conſtructione, et fundatione. Unde verſus. Patronum faciunt dos, edificatio, fundus. Dotatione et conſtructione: vt. j. e. filijs. Fundatione: vt. xviij. qõ. ij. abbatem. Si quis autem poſt conſecrationem dat aliquid eccleſie, per hoc non fit patronus: ſed qui ante conſecrationem dat aliquid eccleſie, fit patronus: hoc ideo quia ille perducit rem de nõ eſſe ad eſſe. Item alia ratione: quia ſi poſt conſecrationem fieret aliquis patronus, iam videretur imponi ſeruitus rei ſacre: quod eſſe non debet: vt. ff.

Monachus albus an poſſit hẽre locum inter nigros.

Hoc p iſtõ ca. nõ ꝓbatur vt ibi not. ſm h. ⁊ L. hic aſſerit. ar. cõ ꝟ vi. et hone. cler. de⁹ qui. vbi de hoc. ſed ibi ho. no. ꝯtrariũ: et ẽ expꝛ̃ſſuz ſm euz cõ de regu. ſup eo. vbi ꝟt ⁊ eſt efficax arg. cõ de rerũ do. iter. vbi hoc ẽt no. a ꝗ dicto nõ recedas: et clare colligo cõ de regu. ſicut. i anti j: vbi fuit iſte caſus. Archi.

Eulalius.

Juſpatronat⁹ q̃le eſt.

de ſeruit.ſeruitutes.ij.§.vlti.et qđ humani iuris eſſe de=
ſinit,ſeruitutem non recipit.ff. comma. predi.l. caueri.
Sunt autem tria que conſequitur patronus:honorem,
onus,et vtilitatem. Honorem habet in preſentando,on⁹
habet in defendendo eccleſiam ne quis dilapidet eam:
vt.j.ea. filijs. Utilitatem habet: q̃z
ſi vergit ad inopiam, prouidebit
ei eccleſia: vt.j.e.
quicunq̃. et licet
omnibus pauperi
bus teneatur pro=
uidere, tamen ei
abūdāti⁹ q̄ alijs: vt
extra de teſtamē.
cū i officijs. Trā=
fertur autem ius
patronatus qua=
tuor modis i aliū.
Primo ſucceſſiōe:
vt.j.e.conſideran=
dum. Secundo do
natione: vt extra
eo. ex inſinuatio=
ne.et ca.conſulta=
tionibus. Tertio
permutatione: vt
j.eod.in. nemini.
Trāit etiā quar/
to cum vniuerſita
te: vt extra eo.cuz
ſeculum. Jus au=
tem patronat⁹ nō
deſcendit ad here
des ꝓportionibus
hereditarijs, ſed
quilibet eorum eſt
patron⁹ in ſolidū:
vt ex̄ eo.ca.j.ſicut
ꝛ alia iura que in=
corporalia ſunt,in
ſolidū deſcendunt
ad quemlibet he=
redū; vt.ff.de ſer=
uitu.vle.Jo.

[Margin: Pſon⁹ ma pſe quit ex iure pa tronat⁹ pſono debet honor, onus,ꝛ emolu=mentū.]

[Margin: Juspa tronat⁹ q̃dru= pir trāſ feri.]

[Margin: Juspa tronat⁹ trāſire facit no uus he res. Res p= muta= ta,dōa= tio,vē= ditioq̃.]

ſiam: quam in honorem ſan=
cti Uiti confeſſoris eius no=
mine cupit conſecrari. Hanc
igitur frater chariſſime(ſi ad
tuam dioceſim pertinere non
ambigis)ex more couenit de=
dicari:collata prius donatio=
ne ſolenni quem miniſtris ec=
cleſie deſtinaſſe prefati mune=
ris teſtatur oblator: ſciturus
ſine dubio preter ꝓceſſionis [b]
aditū qui omni chriſtiano de=
betur,nihil ibidem ſe ꝓprij iu=
ris habiturum.

Idem. De eodem.

Frigentius vero peti=
toria nobis inſinuatio=
ne ſuggeſſit,in re ſua qđ ſexti=
lianum vocatur, baſilicam ſe
ſanctorum Michaelis archan
geli et Martini confeſſoris ꝓ
ſua defēſione fundaſſe: ꝛ ideo
frater chariſſime ſi ad tuam
pertinet parochiam, benedi=
ctionem ſuper memorate baſi
lice ſolenni deuotione ꝛ vene=
ratione impende:nihil tamen
ſibi fundator ex hac baſilica
nouerit vendicandum,niſi ꝓ=
ceſſionis aditum: qui Chri=
ſtianis [c] omnibus in commu=
ni debetur.

Item Clemens. De eodē.

Eccleſias per cōgrua [d] ꝛ
vtilia facite loca: quas
diuinis precibus ſacrari opor=
tet,ꝛ non a quoq̃ grauari.

Itē Leo.iiij.Carolo regi.

¶ Laici preſbyteros de eccle
ſijs non eijciant.

Contra ſctōꝝ patrū cē=
ſuras videtur exiſtere ſi
ſecularis vel laic⁹ pbr̄os ab ec=
cleſijs in quib⁹ tēpore ordina=
tiōis eorūdē nominati [e] vel in=
troducti fuerint, videt̄ expel=
lere [f]. Si vo fundatores eccle
ſiarū ad inopiā vergere cepe=
rint,ab eiſdem eccleſijs tempo
ralis vite ſuffragia percipiant.
Unde in Toletano concilio
legitur.

¶ Fūdatores ecclīarū ſi ino=
pes ceperint eſſe, ab eiſdem ali
menta accipiant.

Quicunq̃ fideliuz ꝓpria
deuotione de facultati=
bus ſuis eccleſie aliquid [g] con=
tulerint:ſi forte ipſi aut filij eo=
rum redacti fuerint ad ino=
piaz [h], ab eadem eccleſia ſuffra
gium vite pro tp̄is vſu perci=
piant. Si ergo eccleſiaſticas
facultates diſpenſandi prātez

[b] Eccleſias. ¶ Per cōgrua.vt non ſit infirmus lo
cus:nec ſint ibi predones,nec aliquo modo pe=
riculoſus ſit.nā̄ propter has cauſas debet eccleſia trāſ=
mutari in alium locum:vt.j.e.ſi quis vult.ꝛ de cōſe.diſt.
j.tribus.ꝛ.lxxiij.diſt.quorundam.

[e] ¶ Contra. ¶ Nomi
nati.Ergo ex ſola
nominatione aliq̄s
cōſequitur ius: vt
lxiij. diſtinct. pla=
cuit. viij.q.ij. dile=
ctiſſimi.ij.q.vj.no=
minatiōes.De hoc
dixi. lxiij. diſtinct.
quanto.

[f] ¶ Expellere. h
habes q̄ expelli vi
detur qui non ad=
mittitur ad digni=
tatez ad quam eſt
nominatus vel ele
ctus.nam idem eſt
auferre qđ nō da=
re: vt dixi.ſ.e.q.j.
decie.facit ad idē:
ex̄ de reſtit.ſpo.ſe=
pe.ff.d bo. autho.
iudi. poſſi. q̄uis.
Arg.ex̄ de appell.
ſignificauit.vbi di
citur:nemo deijci=
tur niſi qui poſſeſ=
ſionem habuit. et
ff.de vi et vi ar.l.j.
§.hoc interdictū.
Argu.cōtra vbi ei
tm̄ q̄ poſſedit,dat̄
hoc interdictū.

¶ Si vo. ¶ Caſ⁹.
Supra dictum eſt
in ca.pie.et ca.fri=
gentius.q̄ patro=
nus in eccl̄ia quā
fundauit, aditum
habeat ꝓceſſionis.
Nūc oſtēdit Gra.
q̄ ſi ad inopiā ver
gat debet inde percipere alimenta.qđ probat ꝑ ſeq.ca.

[a] ¶ Collata, ſed
nonne anteq̄ fun=
daretur debuit dos aſſignari: vt de cōſe.diſtin.j.nemo?
Ubi Utiq̃.ſed quod omiſſum fuit,inſtaurandum eſt: vt di=
ſtin.viij.que contra mores.

[b] ¶ Proceſſionis. Jd eſt q̄ procedit cum ipſo ad ep̄m
cum clerici preſentantur. Cum tamen nihil iuris habe=
bant patroni pre alijs: vt.x.qōe.j.nouerint. Uel dic pro=
ceſſione.i. promotionis: quia per eum ſacerdos pro=
mouerı debet. Jtem et ſi cenſus aliquis impoſitus eſt au
thoritate ep̄i,illum poteſt patronus petere: vt ex̄.e.pre=
terea.xviij.q.ij.eleutherius.Jo.

Frigentius vero. ¶ Caſus. Precipit Gelaſius cui=
dam epiſcopo vt conſecret eccleſiam quam Frigē
tius in propria poſſeſſione edificauit in honorem ſan=
cti Michaelis ꝛ Martini confeſſoris:in qua eccleſia fun
dator nihil vendicabit preter ius patronatus Sequen=
tia cap.plana ſunt.

[c] ¶ Qui chriſtianis. Ergo iudeus non efficeretur pa=
tronus, licet fundaret aliquam eccleſiam,ſ.ea.pie.ꝛ.j.
ea.quicunq̃.

[Margin: Ubi de hoc. ꝛ ex̄ de cōſe.ec. cū ſicut ibi vide. Ad hoc. ſ. ca. pri. l ſi.et.j. e.q̄cūq̃ ꝛ hic vi=deas qđ le.et no.ſ.j. q.vij. mar= ginum.]

Quicunq̃. ¶ Caſ⁹. Statuit in hoc ca.ↄcilium Tole.vt
ſi p̄roni primi vel eorū filij ad inopiā redigant̄ ab
eccl̄ia, vnde ſunt patroni, incipiant alimenta.

[g] ¶ Aliquid. Jdō tamē ꝓpter quālibet rem modicam
datam ante conſecrationē efficit̄ qs p̄ronus,niſi tantum
dederit q̄ ſufficiat ad neceſſaria miniſtrorum,ꝛ ad lumi
naria: vt de conſe.diſt.j.nemo.

[h] ¶ Ad inopiam. Sed nōne eccleſie tenent̄ oibus pau
peribus ſubuenire: vt.ſ.e.q.j. quoniam? Rn̄.ſic. ſz iſtis
abundantius q̄ alijs.ex̄ de teſta.cū in officijs.et melius
prouidebit ei qui quādo.ꝫ fuit diues, q̄ pauperi: vt dz ab ec
.j.h.diſt.non cogant. Jſtud autem intelligas quādo pa=
tronus in ſummam egeſtatem deductus eſt,et quando
eccleſie ſupereſt.xxv.q.ij.§.vlt.ad fi.in eo em̄ caſu liber
tus tenetur alere ſuū patronū. vt.ff.de agno. lib.l.ſi qs
a liberis.§.parentes.et.§.penul.

[Margin: Pſono paupi vt dz ab ec cleſia ſubue= niri.]

¶ Si ergo. ¶ Caſus. Concludit Gratianus ex ſupradi
ctis dicens q̄ ſi laici res eccleſie diſponere non poſſunt,

multo minus alíj eccleſias dare vel auferre valent. Et oſtendit q patroni habent ius inueniendi ſacerdotē in eccleſia, ⁊ prouidendi eccleſie, ſed nō alienādi vel vtendi rebus eccleſie tanq̄ proprijs.

c ❡ Regis. vt eū corrigat cum per eccleſiaſticū iudicē cogi nō poteſt: vt. xj. q. j. petim⁹. xvij. diſtic. nec licuit. vel etiam cum iudex eccleſiaſticus deſes eſt: † vt extra de fo. cōpe. ex trāſmiſſa. ‡ al's non poteſt adiri iudex ſecularis. vt. xj. q. j. placuit vt quiſquis.

Filijs vel nepotibus. ❡ Caſus. Diuiditur in duas partes. In prima dicitur q ſi patroni viderint ſacerdotem bona eccleſie defraudantem denuncient epiſcopo vel iudici ab epiſcopo inſtituto. Et ſi ep̄us defraudauerit, vel fraudari p̄miſerit, inſinuent metropolitano. qui ſi talia faciat, vel fieri permittat. conquerantur regi. In ſecunda parte dicit̄ q patroni nulla bona eccleſiaſtica inuadere vel fraudare debent, ſeu nullū dānū eccleſie inferant: et ita eccleſie ſeruiāt, vt a deo multam vel ſaltem aliquā retributionē mereātur. Et ſi quis contrafecerit, ablata reſtituet, et annue ſubiacebit excōicationi. Scđa pars icipit ibi, Ipſis tamen heredibus.

a ❡ Propinquis. Et ſic videt̄ q iuſpatronat⁹ nō trāſeat niſi ad heređes ſanguinis tantuʒ. tamen. c. indiſtincte loquit̄ de quolibet herede. †ij. e. conſiderandum. ⁊ ca. ſi plures. Sed nūquid patre dānato de crimine, amittit fili⁹ iuſpatronatus? Videtur q ſic: vt. vj. q. j. §. verum. ⁊. l. ſi quis cum. ⁊. ff. de iure pat. qui cōtra. ⁊. l. iiij. arg. contra. Dicūt quidā q non priuat̄ illo niſi a ſolo papa. cum illud habeat authoritate canonis: arg. ex̄ eo. titu. ca. j. Vel dic q cū vniuerſitate laic⁹ iudex poteſt aliquem priuare iure patronat⁹, ſed per ſe nō poſſet: arg. ad hoc extra de iure pa. ex literis.

non habēt laici: multo minus eccleſias ipſas quibuſlibet ad regendum cōmittere/ vel alijs auferre valēt. ❡ Hic autē diſtinguendum eſt q̄d iuris fundatores eccleſiarum in eis habeant, vel quid non. habēt ius prouidendi ⁊ conſulendi, ⁊ ſacerdotē inueniēdi: ſed non habent ius vendendi vel donandi, vel vtendi tanq̄ ꝓprijs.

Unde in canonibus inuenit̄.

❡ Heredes ei⁹ q̄ eccleſiam cōſtruxit: ⁊ ipſi pro ea ſolicitudinem gerere debent.

Filijs vel nepotibus ac honeſtiorib⁹ ꝓpinq̄s ᵃ eius qui conſtruxit vel ditauit eccleſiam, licitum ſit hanc habere ſolertiā, vt ſi ſacerdotem aliquid ex collatis rebus defraudare preuiderint: aut honeſta conuentione cōpeſcant, aut ep̄o vel iudici corrigenda denūciēt ᵇ. Q̄ſi talia epiſcop⁹ agere tentet: metropolitano eius hec inſinuari procurent. Si autem metropolitanus talia gerat: regis ᶜ hec aurib⁹ intimare non differāt. ❡ Ipſis tamē heredib⁹ in eiſdem reb⁹ non liceat quaſi proprij iuris poteſtatē preferre: nō rapinā et fraudē ingerere: nō violētiā quācunq̄ preſumere: ſed hoc ſolū in ſalutarē ſolicitudinem adhibere, q aut ᵈ nullā operatio noxā nocens attingat: aut mulctā vel aliquā partē ſalutaris mercedis aſſumat. Si q̄s vero deinceps hec monita temerare preſumpſerit: et male rapta cum cōfuſione reſtituet, et excōmunicationis annue ᵉ ſententiam ſuſtinebit.

Item ex concilio Toleta. iiij.

❡ Fūdatores eccleſiarū ordinandos in eis ep̄o offerant.

Decernim⁹ vt q̄ʒdiu fundatores eccleſiarum in hac vita ſuperſtites fuerint, ꝓ eiſdē locis curā habeāt ſolicitam: atq̄ rectores idoneos ᶠ in eiſdē baſilicis ijdē ipſi ep̄o offerant ᵍ ordinādos. Q̄ſi ſi ſpretis eiſdē fundatoribus rectores ibidē preſumpſerit ordinare ep̄s, ⁊ ordinationē ſuā irritam nouerit, ⁊ ad iracundiam ſui alios in eorum loco (quos ipſi fundatores ʰ condignos elegerint) ordinari.

Item ex romana ſynodo.

❡ A dn̄o cōſtructoris monaſterium non eſt auferendū.

Monaſteriū ⁱ vel oratoriū canonice cōſtructū a dn̄o ᵏ conſtructoris eo in-

d ❡ Q̄ʒ aut. q ꝓ vt hoc eſt dicere, vt aut i multo aut in aliq̄ ꝓſit eccleſie, aut ſaltē in nullo noceat.

e ❡ Annue. id eſt per annū abſtinebit a ſacramentis eccl'ie ſi laic⁹ eſt. ‡ ſi cleric⁹: deponetur. xij. q. ij. apl'icos. ⁊. c. abbatib⁹.

Decernimus. ❡ Caſ⁹. Statutū fuit in concilio Tole. vt fundatores eccleſiarum curā habeant ⁊ ſolicitudinē pro eiſdē eccleſijs: ⁊ idoneos rectores repreſentent ep̄o in ipſis ordinādos eccleſijs. Si v̄o epiſcopus alios ordinauerit: non quos patroni obtulerit ordinādos: ad verecūdiam ſui irrita erit ordinatio: ⁊ alij quos patroni voluerint, ſubſtituentur.

f ❡ Idoneos. De eodem epiſcopatu vt. lxxj. diſtin. hortamur.

g ❡ Offerant. dixit h. q in eccl'ijs collegiatis hoc ius habent patroni vt repreſentēt prelatos epiſcopis: ⁊ vt interſint electioni: vt. xviij. q. ij. abbatē. ⁊. ſ. ea. q. v. ſi quis ep̄oꝝ. ⁊. lxiij. di. principali. ſed contra eſt extra eo. ti. ca. nobis.

b ❡ Denuncient. Ergo patroni p̄nt accuſare vel denūciare ſacerdotem, vt. ſ. e. q. j. conſtitutum. immo q̄libet q̄ eſt de ſua plebe: arg. lxiij. di. plebs. ⁊ ex̄ de teſt. ex parte Ade. Idem credo poſſe facere patronū in eccleſia cōuentuali: argu. lxiij. diſ. reatina. ⁊ ca. nobis. ⁊ ca. lectis. et ex̄ de iure pa. ca. nobis. Sed in hoc eſt differentia, q: in eccleſia cōuentuali patronus nō preſentat nec eligit. extra de iure pa. nobis lʒ videatur eſſe contra. xvij. q. ij. abbatē. Sed ibi electio poſſeſſoris. i. requiſitio: q: facta electione requiritur conſenſus. extra de elect. cum terra.

h ❡ Fundatores. ⁊ ſic videtur q authoritate hui⁹ capituli laicus poſſit inſtituere in ſpiritualibus ⁊ temporalibus. Vel dic q ipſe ep̄s reuocabit factum ſuum: vt extra de elec. noſti. l. diſt. penitentes. Itē ſi epiſcopus primum preſentatum ſpreuit, ⁊ ſm̄ recepit: tenet̄ primo ꝓuidere: vt extra eo. titu. paſtoralis. licet Alexander dederit epiſcopo electionem vtrū primū vel ſm̄ velit recipere. extra eo. tit. q̄d autem. ⁊ lucius eo. li. cū autē aduocatus. cum ergo ep̄s puniat̄ per illud ca. paſtoralis, patet q hodie ep̄s non habet electionem.

i Monaſterium. i. eccleſiam.

k ❡ A dn̄o. i. diſpoſitiōe. Eſt ergo hic arg. q epiſcopus inuito patrono non poteſt de eccleſia facere monaſterium: vt. ſ. cap. proxi. quia iam derogaretur in hoc iuri patroni in electione: et in recipiendo ab eccle-

Ius patro. ad q̄s heredes tranſit. †et hoc teneas ſm̄ L. de hoc no. ſ. e. q̄ō. j. cō ſtitutū

Patronus ſacerdotē accuſat.

†Al's deeſt.

‡ Iſta decre. nō probat id ad q̄d inducit̄ nec credo Io. verā dixiſſe ꝓ id q̄d leg. et no. ex̄ ſ iudi. qualiter. i. ſi. lʒ goſ. tō dicat

‡ Idē ſi eſt per lxiij. di. c. j. ſed nec ob hoc euadit penā depoſitionis vt dr̄ i gl. ſm̄ h.

uito non auferat: liceatq; illi preſbytero cui voluerit pro ſacro officio illius dioceſis cum conſenſu epiſcopi ne malus[a] exiſtat commendare.

Itē Gre. pa. ¶ De eodem.

Rationis ordo nō patitur vt monaſterium cōtra voluntatē fundatorꝝ ab eorum diſpoſitione ad arbitriū ſuum quis debeat vendicare. Prouidētia tamē ⁊ admonitione epī a fundatoribus eccleſie honorari debent.

Unde Gregorius.

¶ Epoꝝ puidētia a fundatoribus eccleſie honorentur.

Conſiderandū eſt quatenus ſi ſm puidētiam et admonitionem epī ipſi coheredes[b] eas voluerint tenere et honorare faciant. Si autē hoc contradixerint: in epī poteſtate maneat vtrum eas cōſiſtere permittat, aut reliquias inde auferre velit.

Itē ex concilio triburienſi.

¶ Reliquie auferantur eccleſiarū ſi plures heredes de eis contenderint.

Si plures heredes contenderint de cōi eccleſia: auferri[c] iubeat epſ reliq̄as ſacras, ⁊ eccleſiā claudi donec cōmuni[d] cōſenſu ⁊ conſilio epiſcopi ſtatuant ibi preſbyterū, ⁊ vnde viuat. Ut ergo ex his authoritatibus colligit̄, de manu laicorū eccleſie recipiende non ſunt: niſi cum cōſenſu epiſcoporum. Iuxta illud magontienſis †concilij.

¶ Non liceat laicis preſbyteros de eccleſia eijcere.

Laici preſbyteros de eccleſia non eijciant: neq; in eis conſtituant ſine conſenſu ſuorum epiſcoporum.

Itē ex concilio cabilonenſi.

¶ Abſq; epiſcopoꝝ conſenſu laici preſbyteros de eccleſijs non eijciant.

Inuentū eſt q multi laici arbitrij ſui temeritate, ⁊ (qđ eſt grauius) ducti cupiditate pbr̄is quibuſlibet abſq; conſenſu ſuoꝝ epiſcoporū eccleſias dant vel auferūt. vnde oportet vt canonica regula ſeruata, nullus abſq; cōſenſu epī

ſia alimenta. ſic nec dn̄s rei poteſt vſum rei immutare etiam in melius inuito vſufructuario. ff. de vſu et habi. l. vlt. Arg. tamen contra. x. q. j. c. j. ⁊ j. q. c. nemini.

a ¶ Ne malus. Argu. q ſufficit aliquem non malum eſſe: vt notat̄. viij. q. j. licet. Et tenetur epiſcopus preſētatū recipere, niſi aliquid obijciatur in perſonā ei9: vt. lxv. diſt. de perſona. l. diſt. poſtq̄ ⁊ ex̄ eo. paſtoralis. Sed nunquid epiſcopus tenetur pbare crimen quod obijcit? Uidetur q ſufficiat ſi dicat: eligatis aliū: vt. xxviij. diſt. priuſq̄. et xxxix. diſt. petrus. qđ poteſt admitti, ſed pōt patronus cum ſuperiore agere vt epſ crimē pbet, vel eū admittat vt. viij. q. iij. artaldus. it. qōe. iij. nunc vero.

b ¶ Conſiderādū. ¶ Coheredes. etiam extranei. et videtur q indiſtincte loquatur. nam quedam iurepatronat9 ad extraneos hered̄es trāſeunt, vt. C. de in ius voc. l. ij. †videtur ergo q ſi patronus cōferat eccleſie vel extraneo iuſpatronatus, q eummodo non pōt cōuenire dilapidātes eccleſiā vel etiā petere alimenta. argu. ad hoc extra de teſti. ſignificauit. Probabilius videtur q tali iuri quod eſt ad vtilitatem et fauorē inductum eccleſie, non poſſit patronus renūciare. vnde licet filij abſtineant ab hereditate, non ideo perdiderunt iuſpatronatus: vt. ff. de iure pa. filij. nec eni generali renūciatione remittitur dolus: vt. ff. de libe. le. aurelius. Ego credo q tali iuri poſſit renunciari, cum donari poſſit: vt ex̄. e. ex inſinuatione. Jo. Sed ibi conceſſa fuit adminiſtratio, non ius patronatus. j. c. nemini.

c Si plures. ¶ Auferri. hic dicit̄ q epiſcopus propter diſcordiam patronorū debet claudere eccleſiam. vt extra. e. c. j. ⁊ ij. Alibi dicitur quod ſua authoritate confert ſi patroni nō cōcordant vſq; ad. iiij. menſes, vt extra. e. q̄m in quibuſdam. alibi vſq; ad ſex menſes, vt extra. e. tit. eam te. Diſtinguas ergo quia aut diſcordia eſt inter epiſcopum ⁊ patronum: aut inter ipſos patronos. Si inter epiſcopum ⁊ patronum: tunc epiſcop9 ponet economum in eccleſia quouſq; ſit terminatum negotium, vt extra de offi. or. cum vos. Sz ſi inter patronos eſt diſcordia, aut eſt ſup electione facta ab eis: aut ſup ipſo iure patronatus. Si in electione diſſentiunt, ‡ tunc ſi pōt fieri ſine ſcandalo, pferat epſ illū q̄ maiorib9 iuuatur meritis, vt extra. e. q̄m in quibuſdam. Sz ſi pares ſunt gratiam pōt facere cui vult: vt. lxiij. di. ſi forte et ex̄ eo. cum autē. Si vero contentio eſt de iure patronatus, epūs conſtituat aliquē in eccleſia: ⁊ ille poſtmodum preſentetur ab eo qui euincit iuſpatronat9: vt extra eo. titu. ſi pō. ⁊ hoc faciat ſi cōcordes nō fuerint vſq; ad ſex menſes a tempore vacatiōis: vel vſq; ad quatuor a tempore mote controuerſie: vt ex̄. eo. ti. eam te. et ca. cum propter. Si autē epſ hoc ſine ſcandalo facere nō poteſt, tunc claudet eccleſiam, vt hic dicitur, et extra eo. tit. c. j. ⁊ ij.

d ¶ Cōmuni. ergo non ſtat̄ hic iudicio maioris partis, vt extra. e. q̄m ſic ex̄ de reſcript. paſtoralis. ſil'r videtur q in delegatis a principe non ſtat̄ ſnie maioris partis, vt. C. đ ap. in offerendis. et. l. iubem9. ſil'r in diſcordia creditorū, vt. C. q̄ bo. ce. poſſ. l. vlt. ſil'r in cā liberali: vt. C. đ cōi ſeruo. ma. l. ij. §. hic valet. ſimiliter in oī re cōi: vt. ff. cōi diui. ſabinus. et hodie in electione epī vt ex̄ de elec. quia ppter. ‡ Sz queritur ſi duo ſunt patroni, et vnus reliquit plures filios, et alter vnicum: an iſte vnus par ius habeat cum illis plurib9? Uidet̄ q ſic cum ex pluralitate ſucceſſorū nō debeat variari obligatio, vt. ff. de verb. obli. l. ij. vn̄ oēs illi debent reputari p vno, cum in loco vnius ſuccedant: vt. ff. de cōdi. ⁊ demō. cui fund9. quemadmodū ſi plures ſunt modo canonici in eccleſia q̄ prius fuerunt: nō plus iuris habent modo multi, q̄ prius habuerunt pauci. Sz cōtra: quilibet iſtorum eſt patronus in ſolidū, ergo iſti plures pl9 habēt iuris q̄ ille vnus. ⁊ hoc probat̄. ff. de bo. li. ſi libertus. Itē ſm hoc non plus iuris haberet cui conceſſa eſt poteſtas eligendi, q̄ prius per ſe habuit: qđ falſum videt̄: vt ex̄ de elec. ne p defectu. et. c. q2 ppter. et. ff. de aſſi. li. l. j. in fi. Dic q ſunt oēs equaliter patroni: q2 ius eſt indiuiſibile: vt extra eo. c. j. forte hoc verum eſt cū hereditas eſt diuiſa. Uide. c. ij. de iure patro. in clemen.

¶ Ut ergo. ¶ Hec eſt quarta pars. q. in qua probat per iiij. c. q laici non poſſunt dare decimas vel eccleſias ſine voluntate epiſcopi. Jo. de fan.

Inuentū. ¶ Caſus. Dictū fuit in concil. cabilon̄. q quidā laici ſine conſenſu epī, ppria authoritate eccleſias dabant preſbyteris vel auferebant: ⁊ ideo ſtatu-

Left margin notes:
- preſentat9 eſt admittendus.
- † Iſtā glo. ſeq̄tur ⁊ tꝫ Bal. in di. l. ij. ⁊ gl. i. l. ſi oparū iudicio. ff. đ ope. liber. ⁊ i clemē. ſi. de iure pa. ⁊ plene p Pau. đ le. aza. in ſua q̄ſtione incipiē. pron9 eccl'ie. p bal. in ca. j. §. decedēti. qui feu. da. poſſ. et vj. q̄ ipſe not. i l. j. C. de bo. li. adde Fede. in p̄ci. cxj. et cardi. conſi. cxxxij.
- ‡ Ad hui9 declaratiōnē repete qđ dixi. xxij. diſtin. nicena. inſi.

Right margin notes:
- iiij. ps
- † Maguntinū.
- Ius patronat9 q̄liter diuidit̄ inter heredes.
- ‡ Hoc ſane intelligas ſed dic ad hui9 declarationem vt ex̄. đ elect. li. vj. l. ſi qs iuſto Ar.

tum fuit in eodem concilio vt nullus det eccleſiam preſbytero ſine cõſenſu epi. ⁊ poſtq̄ ipſam iuſte fuerit adeptus: non niſi graui culpa interueniente coram epo ordine iudicario probata, eam perdat.

a ¶ Niſi graui. Non eſt ergo quis pro qualibet culpa deponẽdus, vt.lxxviij. diſt.c.j. Item arg. ꝙ nullus debet priuari ſuo beneficio ſine culpa ſua, vt.lvj. diſtin. ſatis peruerſum. ⁊ extra de conſti. cognoſcentes. Arg. ꝯtra extra de cler. egrot.c.vlt. Sed illud propter ſcãdalum, ꝓ quo multa omittuntur, vt diſtinc.l. vt conſtitueretur. extra de no. ope. nunc. cũ ex iniuncto.

Bñficio ſine culpa ſua nemo priuari dꝫ

b ¶ Coram epo. Ergo ſolus† epũs poteſt cognoſcere de crimine vbi agitur de priuatione bñficij ſiue ad aliã penã: dũmodo nõ agatur ad depoſitionem ordinis: vt notaui.xv.q̃.vij. in ſumma. licet autem nõ remoueaꝫ aliqs ab adminiſtratiõe niſi ꝑ grauẽ culpa: tamen regulares prelati ꝑ leui culpa remouẽtur: vt ex̄ de ſimo. per tuas. in fi. ⁊.ſ.e.q.j.ca.vlti.

†.i. ſine alijs epis: ſꝫ nõ ſine ſuo capitulo ſm H. ſic etiã dꝫ itelligi qđ le. ⁊ no. ſ.e.q. vij.ca. epi: ibi diſti. archidia. Regularis ꝑ culpa leui remouet

¶ Sicut. ¶ Caſus. Iſte.§. reſpicit illud ca. qđ eſt ſ.e.q̃.j. quoniam quicquid. ⁊ concludit Grat. ex eo dicẽs ꝙ ſicut monachis licet decimas de manu laicorum cum epiſcopi conſenſu recipere: ita et eccleſias.

c ¶ Hieronymi. vt.ſ.ea.q.j.ca.vlti.

N Emini. ¶ Caſus. Nulli principi vel laico alij licet tradere eccleſiam alicui in ꝓpriũ vſum ſed alij eccleſie põt tradere, vel commutare cum alia eccleſia, vẽdere vero nullo modo licet. ⁊ ſi contra factum fuerit, irritetur. In proprium ius.i. in propriũ vſum.i. vt eo vtaꝫ tanq̄ re propria, vel vt ibi fiat commune habitaculum. Et dicit bene. quod hoc.c. loquitur de laicis qui priuilegio pape eccleſias poſſidebant. ſed poſtea propter mala que inde oriebantur, eſt immutatum: vt.ſ.e. quoniam. quidã tamen intelligunt ca. de iure patronatus, et non de ipſa eccleſia.

ſui cuilibet p̄sbytero eccleſiam det: quam ſi iuſte adeptus fuerit, hanc non niſi graui ᵃ culpa corã epiſcopo ᵇ canonica ſeueritate amittat. S icut ergo auctoritate hieronymi decimas male poſſeſſas a laicis epiſcopo cõſentiente licet monachis de manu laicorum recipere, et eas perpetua ſtabilitate tenere: et ſic eccleſias a laicis male detentas cum conſenſu epiſcoporum licet monachis ad ordinandum accipere, ⁊ eis in perpetuum prouidere.

U nde Urbanus papa.ij.

¶ Sine voluntate epoꝝ decimas vel eccleſias a laicis monachi non ſuſcipiant.

D Ecimas et eccleſias a laicis monachi non ſuſcipiant abſq̄ conſenſu epoꝝ ⁊ voluntate. Quod ſi aliter preſumptũ fuerit: canonice vltioni ſubiaceant.

I tẽ ex decreto ſyluestri pape.

¶ Nulli liceat in ꝓpriũ ius monaſterium conuertere: alij tamen ad ordinandum tradere illud valet.

N Emini ᵈ regũ aut cuiuſq̄ hominũ in ꝓpriũ ᵉ ius liceat monaſteriũ ᶠ tradere vel conuertere, niſi ad aliud monaſteriũ: vel commutare, niſi cum alio monaſterio, vel quocunq̄ commercio vendere. qđ ſi factũ fuerit, non valebit: ſed ipſum monaſterium in priſtinum reformetur ſtatum.

I tem ex eodem.

¶ Epiſcopi et fratrum conſilio monaſterium ad meliorandum alij ſupponere nullꝰ prohibeatur.

S I quis vult monaſteriũ ſuum ad meliorãdum ᵍ in aliũ locũ ponere, fiat cũ conſilio epi ⁊ fratrũ ſuorũ: ⁊ dimittat preſbyterum in priori loco ad miniſteria eccleſie.

I tẽ ex concilio magotienſi.

¶ Publice penitẽtie ſubijciãtur qui circũueniendo aliquos tondere preſumunt.

C Onſtituit ʰ ſane ſacer iſte cõuẽtus vt epi ſiue abbates qui non in fructũ aĩarum, ſed in auaritiã ⁊ turpe lucrum inhiantes, quoſlibet homines circũueniẽdo totonderunt, ⁊ res eorum tali perſuaſione ſurripuerunt: penitentie canonice (vtpote turpis lucri ſectatores) ſubiaceant. Hi vero qui illecti comam depoſuerunt: in eo qđ ceperunt, perſeuerare cogantur: res vero eorum heredibus reddantur.

I tem ex concilio toletano.

¶ Sine voluntate fratrum aliquem de ſuis ꝓpinquis abbas ſibi ſubſtituere non valet.

C Ongregatio dꝫ ſibi eligere abbatem poſt abbatis ſui mortẽ, vel eo viuẽte ſi

d ¶ Nemini. Quidam ſic ponũt caſum. Nulli licet dare iuſpatronatus priuate perſone, vel etiã commutare cum priuata perſona: ſed dari poteſt pro monaſterio, vel commutari cum monaſterio, vendi autem nulli poteſt. ꝓ iſtorũ caſu facit quod legitur extra eo. titu. de iure. Sed eis obſtat extra.e. ex inſinuatione. in prin. Sed põt dici ꝙ ibi vnꝰ alij ceſſit adminiſtrationem ſoluã; non enim dedit iuſ patronatus: cum piꝰ fuiſſet patronus. H. autem intelligit de ipſa eccleſia ꝙ nullus poteſt dare eccleſiam priuato vt inde faciat habitaculum vt.xix.q.iij. que ſemel. De permutatione eccleſie planum eſt, quia non poteſt eccleſia permutari niſi cũ alia eccleſia, vt ex̄ d rerũ permuta. ad queſtiones Satis credo ꝙ ſiue ſit eccleſia ſiue iuſpronatus: bene põt cõcedi mõaſterio: dũ tamẽ habeaꝫ conſenſus epi vt ex̄.e. conſultationibꝰ in fi. ⁊.c. nullus. ſimiliter ⁊ eccleſie ſeculari, vt ex̄ de reſti. ſpo. cum veniſſet Jo. Ego Credo ꝙ ius patronatꝰ poſſit concedi ſine epiſcopo,† vt ex̄.e. illud. B. Facit. c.ſ. de iure pa.li.vj.

Eccl'ia cũ eccleſia permutari poteſt.

†Idẽ no.ſ.e. q.iij. in ſũ. ⁊ idẽ tene hic Io. d.f.

e ¶ In ꝓpriũ. .i. priuatum.

f ¶ Monaſteriũ. id eſt eccleſiam.

g S I quis. Ad meliorandum. Hec eſt vna de tribus cauſis ꝓpter quas trãſferũtur eccl'ie de loco ad locũ, vt de cõſe. diſt.j. tribꝰ. ſ. vij.q.j. tẽporis. ⁊ eſt ꝯtra regulã illã.xix.q.iij. que ſemel ⁊ ꝑdit prior eccl'ia priuilegiũ ſuũ: vt.ſ.e. ⁊ hec diximus.

C Onſtituit. ¶ Caſus. Quidã epi vel abbates res vel hereditatem quorundã cupientes: eos allexerunt in tantũ vt habitũ monaſticũ induerẽt. Unde queſitũ fuit in cõcilio magotieñ qđ eſſet de hoc faciendum. Et rñdet vt epi vel abbates ſicut turpis lucri ſectatores canonice pnie ſubiaceant illecti vo in monaſterio perſeuerent, res vo ipſorũ heredibus reddantur.

h ¶ Conſtituit. Hoc.c. legiꝫ. xx.q.iij. conſtituit.

C Ongregatio. ¶ Caſus. Tria dicunꝫ i hoc.c. Pri-

nium eſt congregatio monachorum eligat ſibi abbatem defuncto anteceſſore, vel depoſito propter delictum vel cauſa aliqua recedente. Scdm eſt vt abbatem in prelatura nō retineat eps violēter ſi recedere voluerit iuſta de cauſa. Tertiū eſt vt eps vel abbas non faciat aliquē abbatē vel monachum de ꝓpinquis vel amicis, niſi de fratrum ꝓceſſerit voluntate.

¶ Congregatio.ī.xviij.q.ij.abbas.⁊ ca.abbatem.

a ¶ Retinere. Si vult ꝓpter humilitatē renunciare: vt.xviij.qōe.ij.abbas. Nā admonere poteſt eū vt nō renunciet ſed non inuitum tenere vt extra de renun.ca.literas.

b ¶ Propinquis.ī.diſtin.lxxix.decenter. Joan.

Uidam preſbyter. ¶ Caſus. Supra i.xvj. cauſa tractatū eſt de his qui in voto pſeuerāt. Nūc de his agit Gratian⁹ qui a voto recedere volūt, ſz vt hoc competētius agat proponit thema: ⁊ inde quatuor elicit queſtiones.

Uod autez. ¶ Hec qſtio diuiditur in duas partes: in pma q̄rum ꝓbat p quatuor ca. ꝙ talis eſt voti reus: quod tamen falſuz eſt. In.v.dat ſolutionem. Secunda ibi: Gonſaldus. Jo.de fan.

Adde ꝙ aduocat⁹ ſumit hic ꝓ pro no eccleſie.ſi.in l.nec qc quā.§.obſuare.ff.de offi.pro cō.et le.gloſ.et Bar.in l.j.§.ad uocatos.ff.ꝫ va.⁊ ex̄ or.cog.

ipſe diſceſſerit vel peccauerit. Epiſcopus enim non debet abbatem violēter retinere [a] in loco ſuo. Ipſe autem non poteſt aliquem ordinare de ſuis ꝓpinquis[b] vel amicis ſine voluntate fratrum.

¶ Cauſa xvij.

Uidam preſbyter infirmitate grauat⁹ ſe fieri velle monachū dixit eccleſie: et bñficio in manu aduocati † renunciauit. Poſtq̄ꝫ conualuit, mox ſe futurū monachū negauit: et eccleſiā et bñficium repopoſcit. Hic primo querit̄ vtrū reus voti teneat̄: an liceat ei a propoſito ſui cordis diſcedere? Scdo: an eccl'ia ⁊ beneficium ei reddenda ſunt qui prius libera voluntate refutauit? Tertio: ſi contigiſſet eum ſe et ſua monaſterio tradidiſſe: an ſine licentia abbatis liceat ei ad propria redire? Quarto: ſi ſine licentia abbatis retro abierit: an ſua ſibi ab abbate reddenda ſint?

¶ Queſtio.i.

Uod autem a voto[c] diſcedere non liceat multis authoritatibus probat̄. ait eñ ꝓpheta. Uouete, ⁊ reddite vota domino deo veſtro. Itē Augu.

¶ Que deo vouentur neceſſario reddantur.

Unt quedaz que etiam nō vouētes debemus[d]: quedam etiā[e] que niſi uouerimus, nō debemus: ſed poſtq̄ꝫ ea deo promittimus[f], neceſſario[g] reddere cōſtringimur[h].

Item Hierony. De eodem.

Uouentibus nō ſolum nubere ſed etiam velle, damnabile eſt.

Item Grego. in regiſtro.

¶ Dignus eſt ſupplicio qui ſeipſum deo ſubtrahit a voto reſiliens.

Nanias deo pecunias vouerat quas poſt

⁊ ſimplicem loquelā: vt.xxij.q.v.iuramenti. Poteſt melius diſtingui inter deliberationem ⁊ voluntatem ⁊ votum. Si quis recedit a deliberatione † non peccat mortaliter. Si quis autē recedat a ꝓpoſito qd̄ firmiter fixerat ſanī in animo ſuo, peccat: ſed venialiter ſm quoſdam: vt ex̄ aio cuz de vo.⁊ vo.redēp. ſcilȝ qs literaturā. ſm Hu ſecū rego.vero peccat mortaliter, ac ſi verbis vouiſſet: at.lau. vt.ī.eo. qui bona. Un̄ deliberare ditari, Sed a voto quod verbis exprimit̄ ſi eſt pine ue cum ſolennitate ſiue ſine ea, non licet recedere ſine mortali peccato ſecūdum oēs: vt extra qui clerici vel vo. rurſus. licet alexāder videatur dicere ꝙ poſt votū ſimplex poteſt contrahi matrimonium: vt extra q̄ clerici. vel vo. veniens. Sed illud intelligas de comparatiua pmiſſione. Jo.

† hec ſm cogitare re ſm Pa.pō.lxxv.

Unt que dā. ¶ Caſ⁹. Quedam ſunt que etiā ſine voto facere debemus: vt facere eleemoſynā, et diligere deū et proximum. Alia ſūt ad que non tenemur: vt ſeruare cōtinentiam, et ire vltra mare: que poſtq̄ꝫ vouerimus, neceſſario ad ea cōſtringimur. Act. v.a.

d ¶ Debem⁹. vt ad fidem ſeruandam, et generaliter ad omnia illa ſine quibus homo ſaluari non poteſt: de quibus habetur de pe.diſt.ij.charitas.

e ¶ Quedam etiam. Ut continentiam: vt.xxxij.qōe.j.integritas.

f ¶ Promittimus. Argu.ꝙ ex nuda promiſſione quis teneatur: vt.xij.qō.j.ſcimus.et.qō.ij.quicunq̄ꝫ ſuffragio. xxvij.q.j.ca.ij.

g ¶ Neceſſario. Niſi tale ſit illud qd̄ pendeat de alieno arbitrio: vt ſi vnus coniugatus promittat continentiam non tenet.xxvij.q.ij.ſi tu. Item votū aliquod abſtinentie non poteſt facere vxor ſine viro.xxxiij.q.v.manifeſtum. nec monachus ſine abbate.xx.qō.iiij.monacho. Item nec filius impubes ſine voluntate patris ‡ xx.q.ij.ca.j.et.ij. nec ſeruus ſine voluntate domini: vt.liiij.diſtin. ex antiquis.

Uouere nō oībus eſt pmiſſū. ‡ de h⁹ vide qd̄ le.⁊ no.xxxij.q.ij.mulier.

h ¶ Conſtringimur. Niſi fortius vinculum ſuperueniat.xxvij.diſt.ſi vir.

Nanias. ¶ Caſus. Greg. in hoc.c. rep̄hendit quēdam monachū q̄ dimiſerat habitū monachalem: ⁊ oſtēdit ꝙ reus erit in diuino iudicio: ⁊ hoc ꝓbat exemplo Ananie: q̄ ad preces Petri extinctus eſt: q̄ꝛ nūmos

¶ Caſus. Hic intitulatur prima q̄ſtio, qua querit̄ an liceat ei penitere qui infirmitate grauatus ſe velle fieri monachū dixit. Et reſpondet̄: ſi ꝓfeſſionē non fecit: ſed qd̄ corde cōceperit, ſimpliciter ore ꝓnunciauit: nō cogit̄ quo ad eccleſiā in voto pmanere: vt.ī.eo.§.ſi ergo.in fi. quo ad deū tñ peccat: vñ tenet̄ facere penitētiam de fide mentita: vt.xxvij.q.j.viduas.ante mediū. Et ꝓcedit Gra.hoc ordine. Primo ꝓbat ꝙ a voto ei recedere non licet. Poſtea rñdet allegatis diſtinguēdo.ī.e.§.ſi ergo.

c ¶ A voto. Hic querit̄ an liceat alicui diſcedere a voto. Et in hac q̄ſtione magiſter diſtinguit ꝙ aliud eſt votum conceptū corde, ore ſimpliciter pronūciare: et aliud eſt obligatione aliqua ſe obnoxiū facere. ſed tamē quocūq̄ꝫ iſtorum modorū quis voueat, non licet ei recedere a voto quo ad deum: ſed quo ad eccleſiam licet a primo voto ei recedere, ſed non a ſecundo. Sed mirū videtur, cum hoc ſit peccatū quo ad deū: quare eccleſia illud tolerat: cum hoc ſit laqueum inijcere talibus, et decipere animas eoꝝ, qd̄ nō eſt faciendū: vt.xxvij.q.j.de viduis. cū dñs ipſe noluit facere differētiam inter iuramentum

Uotum deſerere vtrū ſit pmiſſum.